

การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

โดย

นางสาวสุดนภา บำรุง

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

โดย

นางสาวสุดนภา บำรุง

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**A STUDY OF EDUCATIONAL MEDIA CENTER MODEL FOR NAKPRASITH SCHOOL
BANG CHANGNUA TEMPLE FOUNDATION**

**By
Sudnapha Bamrung**

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
MASTER OF EDUCATION
Department of Educational Technology
Graduate School
SILPAKORN UNIVERSITY
2011**

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ” เสนอโดย นางสาวสุคนธา บำรุง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทสนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ
รองศาสตราจารย์สมหญิง เจริญจิตรกรรม

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ศิริพงศ์ พยอมแย้ม)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อนิรุทธ์ สติมัน)
...../...../.....

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สมหญิง เจริญจิตรกรรม)
...../...../.....

50257330 : สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

คำสำคัญ : แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา

สุคนธา บำรุง : การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : รศ.สมหญิง เจริญจิตรกรรม. 221 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพและผลการใช้สื่อการสอน ของผู้บริหารครูผู้สอน ในโรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและ ความต้องการใช้สื่อการสอน ของผู้บริหาร ครูผู้สอน ในโรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ 3) ศึกษาความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษา ผู้บริหารและครู เกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ 4) เพื่อรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน จำนวน 104 คน ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน จาก 3 สาขา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการรับรองแบบที่ได้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ การแจกแจงความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน มีการใช้สื่อการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง สื่อการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่ได้แก่ เอกสาร ตำรา หนังสืออ่านประกอบ ด้านปัญหาของครูผู้สอนพบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะการใช้และการผลิตสื่อการสอน ขาดความมั่นใจในการใช้สื่อการสอน ขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและการฝึกอบรมการใช้และการผลิตสื่อการสอน ด้านสถานที่พบว่า สภาพห้องเรียนไม่เพียงพอและไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้และการผลิตสื่อการสอน ด้านความต้องการสื่อการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการสื่อการสอนในระดับมาก โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อมัลติมีเดีย คอมพิวเตอร์ และสื่อการสอนประเภทกิจกรรมวิธีการ พบว่า ครูผู้สอนต้องการมากที่สุดคือ การฝึกปฏิบัติ ในระดับมากคือการสาธิตและการศึกษานอกสถานที่

ความคิดเห็นของรูปแบบของแบบจำลองจากผู้เชี่ยวชาญสรุปรูปแบบของศูนย์สื่อการศึกษาได้ 10 ประเด็น ดังนี้ 1) นโยบายและเป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา 2) รูปแบบการจัดตั้งและภารกิจของศูนย์สื่อการศึกษา 3) โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์สื่อการศึกษา 4) บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา 5) ระบบและประเภทการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา 6) ประเภทของสื่อที่ให้บริการภายในศูนย์สื่อการศึกษา 7) สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา 8) การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์สื่อการศึกษา 9) วิธีการคัดเลือกและการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการศึกษา 10) การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษา

รูปแบบแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ พบว่า รูปแบบแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ผ่านการรับรองในระดับ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.35, S.D = 0.28$) เห็นด้วยมาก สมควรนำไปประยุกต์ปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ.....

50257330 : MAJOR : EDUCATIONAL TECHNOLOGY

KEYWORD : EDUCATIONAL MEDIA CENTER MODEL

SUDNAPHA BAMRUNG : A STUDY OF EDUCATIONAL MEDIA CENTER MODEL FOR NAKPRASITH SCHOOL BANG CHANGNUA TEMPLE FOUNDATION. INDEPENDENT STUDY ADVISOR : ASSOC.PROF.SOMYING JARONEJITTAKAM. 221 PP.

The purposes of this research are 1) to study conditions, the results of the study materials of teachers in Nakprasith School Bang Changnua Temple Foundation in term of educational media center usage 2) to study conditions, problems and needs of teachers in Nakprasith School Bang Changnua Temple Foundation in term of educational media center usage 3)to study the opinions of experts on educational technology, administrators and teachers in Nakprasith School 4) to accredit the educational media center by the experts. Questionnaires were administered to collect data from 104 of them were management and teaching personnel of Nakprasith School and the other 9 subjects were educational technology experts from three fields. Structured interviews with the experts were also conducted. Data were analyzed for frequency, percentage, average and standard deviation.

The results of the study reveal that the conditions of directors and teachers in using instructional media were at medium level. The materials that most teachers used were documents and textbooks. It was discovered that the teachers lacked knowledge and skill in employing and producing instructional media and they also had no confidences in using the media. There were no experts to give advice and training on how to use the instructional media. In addition, there were not enough classrooms for instructional media and the classrooms were not appropriate for using and producing media. Finally, the teachers needed all kinds of instructional media at the maximum level especially electronic multi-media, computers, Internet, televisions, As for the activity instructional media, it was discovered that the teachers preferred to use practice , demonstrations and field trips.

The expert's opinions were summarized in 10 factors as follow: 1) Policies and goals 2) The format and tasks of educational media center. 3) Structures of organization 4)The personnel who work in educational media center 5) Managing the system and type of services provided 6) Type of Instruction media served. 7) The location of the Center. 8) Space management of the center. 9)The method for sourcing materials, equipment and educational media.10)Evaluation System for materials provided in educational media center.

Educational media center model for Nakprasith School Bang Changnua Temple Foundation was accredited by experts at a high level of (\bar{X} = 4.35, S.D = 0.28) and the model could be applied for other centers, which have the same context.

Department of Educational Technology Graduate School, Silpakorn University Academic year 2011

Student's signature.....

Independent Study Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สมหญิง เจริญจิตรกรรม ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ผู้ซึ่งกรุณาชี้แนะแนวทาง ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจรวมทั้งคำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเป็นอย่างดี ยังส่งผลให้งานวิจัยสำเร็จอย่างมีคุณค่าทางการศึกษา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ศิริพงษ์ พยอมรัมย์ ประธานกรรมการ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนความช่วยเหลือต่าง ๆ เป็นอย่างดี และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทุกท่าน

กราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ได้แก่ อาจารย์วรวุฒิ มั่นสุขผล อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ดร.นภภรณ์ ยอดสิน อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม อาจารย์พัทธนันท์ บุตรนุช วิทยาลัยการศึกษาทางไกลอินเทอร์เน็ตมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ อาจารย์ณัฐพล สว่างจิตต์ หัวหน้างานฝ่ายพัฒนาสื่อผสม กองเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ดร.สันทนา พูลพัฒน์ ศิษยานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 อาจารย์อุตร สิริอาภรณ์ ครู คส2 หัวหน้างานโสตทัศนศึกษา โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา อาจารย์ศุภิพร วงศ์ภานุวัฒน์ ครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการศึกษา โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง จังหวัดกาญจนบุรี และ อาจารย์ดารณี ยอดโพธิ์ ครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการศึกษา โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี ที่ได้สละเวลาในการตรวจแก้ไข เครื่องมือวิจัย ตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้บริหาร และ คณะครูโรงเรียนนาคประสิทธิ์ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณน้องๆ พี่ๆ และ เพื่อนครู โรงเรียนนาคประสิทธิ์ ทุกคนในน้ำใจ ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือและห่วงใยเสมอมา จนทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะน้ำ ๆ ที่สนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยและให้กำลังใจ จนสำเร็จการศึกษา คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้บิดา มารดาที่ล่วงลับ บุรพจารย์ และคนที่เป็นที่รักของผู้วิจัยทุกคน

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
	กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
	สารบัญตาราง	ฅ
	สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
	สารบัญภาพ	ฏ
	บทที่	
1	บทนำ.....	1
	วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	6
	ขอบเขตของการวิจัย	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
	บริบทโรงเรียนนาคประสิทธิ์.....	9
	แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา.....	13
	แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์สื่อการศึกษา	18
	แหล่งการเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้.....	48
	แนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลอง	81
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	87
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	100
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	100
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	102
	การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล	107
	การวิเคราะห์ข้อมูล	111

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	114
ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ	115
ตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ	138
ตอนที่ 3 เพื่อรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ.....	143
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	159
สรุปผลการวิจัย.....	161
อภิปรายผลการวิจัย.....	177
ข้อเสนอแนะ.....	184
บรรณานุกรม.....	186
ภาคผนวก.....	194
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	195
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	197
ประวัติผู้วิจัย	221

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	101
2 แสดงจำนวนความถี่และร้อยละสถานภาพของผู้บริหาร ครูผู้สอนโรงเรียนนาคประสิทธิ์.....	116
3 แสดงความถี่ ร้อยละของระดับการใช้สื่อการสอนครูผู้สอน ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลนิธิวัดบางช้างเหนือ	120
4 แสดงความถี่ ร้อยละของระดับการมีสื่อใช้และระดับผลการใช้สื่อการสอน ประเภททัศนกราฟิก สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ อื่น ๆ	121
5 แสดงความถี่ ร้อยละของระดับการมีสื่อใช้และระดับผลการใช้สื่อการสอน ประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์	122
6 แสดงความถี่ ร้อยละของระดับการมีสื่อใช้และระดับผลการใช้สื่อการสอน ของสื่อการสอนประเภทกิจกรรมและวิธีการ	124
7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีสื่อการสอนใช้และระดับความต้องการ สื่อการสอนประเภททัศนกราฟิก สิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุ	125
8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีสื่อการสอนใช้และระดับความต้องการ สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ และอุปกรณ์ประกอบการสอน.....	127
9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีสื่อการสอนใช้และระดับความต้องการ สื่อการสอนประเภท กิจกรรม วิธีสอน.....	128
10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของปัญหาอุปสรรค ด้านครูผู้สอน และค่าร้อยละความต้องการ ความช่วยเหลือ ของครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลนิธิวัดบางช้างเหนือ	130
11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของปัญหาอุปสรรค ด้านการใช้สื่อการสอน และค่าร้อยละความต้องการ ความช่วยเหลือ.....	131
12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของปัญหาอุปสรรคด้านสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และค่าร้อยละความต้องการ ความช่วยเหลือ....	132

ตารางที่	หน้า
13	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของปัญหาอุปสรรค ด้านการผลิต และจัดหาสื่อการสอน และค่าร้อยละความต้องการ ความช่วยเหลือของครูผู้สอน 133
14	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการ ให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา..... 134
15	แสดงความถี่ ค่าร้อยละ ของความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบ ในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา..... 135
16	แสดงความถี่ ค่าร้อยละ ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านบุคลากร ที่ปฏิบัติงานในศูนย์สื่อการศึกษา 135
17	แสดงความถี่ ค่าร้อยละ ของความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสถานที่ตั้ง ศูนย์สื่อการศึกษา..... 136
18	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความต้องการ ด้านบริการของศูนย์สื่อการศึกษา..... 136
19	สรุปรวบรวมประเด็นข้อคิดเห็นการสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับศูนย์สื่อการศึกษา 138
20	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับต้นแบบแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา 157

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	8
2 โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนนาคประสิทธิ์.....	10
3 การจัดโครงสร้างแบบงานหลัก	35
4 การจัดโครงสร้างแบบหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่ปรึกษา	36
5 การจัดโครงสร้างแบบแบ่งแยกหน้าที่.....	37
6 การจัดโครงสร้างแบบคณะกรรมการ	38
7 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา กรรมการศึกษานอกโรงเรียน	40
8 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์สื่อทางการศึกษา โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว	41
9 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์....	72
10 โครงสร้างศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.....	78
11 แสดงขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม.....	104
12 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์	106
13 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา	107
14 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยการศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา	110
15 โครงสร้างศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ.....	146
16 โครงสร้างบุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา	147
17 แสดงแบบร่างรูปแบบ แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ	151
18 โครงสร้างศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ.....	167
19 โครงสร้างบุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา	168
20 แสดงแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ	171

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 – 2559 (2545 : 13) ได้กล่าวว่าศึกษาการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย อันมีผลกระทบมาจากการพัฒนาที่ก้าวเข้าสู่ยุคสมัย “โลกาภิวัตน์” ที่ทำให้ขอบข่ายของการสืบเสาะ ค้นคว้า แสวงหา และถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางรวดเร็ว พร้อมกับการขยายอย่างกว้างขวางของความรู้และการเรียนรู้แห่งศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ นำไปสู่การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาโดยภาพรวมให้พัฒนาทันกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ที่เกิดขึ้น

ปัจจุบันการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษายิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากการศึกษามีใช้จำกัดอยู่เพียงภายในห้องเรียน แต่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ในทุกเรื่อง ทั้งที่เป็นความรู้ทั่วไป ความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทยได้ในทุกที่และทุกเวลา การที่จะให้ทุกคนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพนั้น เทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพซึ่งประกอบไปด้วยเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร

เทคโนโลยีการศึกษาเป็นองค์ความรู้ว่าด้วยวิธีการประยุกต์เครื่องมือ วัสดุ วิธีการ และการจัดสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ (วสันต์ อดิศักดิ์ 2544 : 28) หรือช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษา ทั้งด้านการขยายผลงานและการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2545: 47) ตลอดจนการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (กิดานันท์ มลิทอง 2540 : 13-14) ด้วยความสำคัญของเทคโนโลยีการศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนและการเรียนรู้ทำให้ภาครัฐเล็งเห็นความสำคัญ และได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาขึ้น โดยกำหนดให้ภาครัฐเป็นหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก เสนอนโยบาย แผนการพัฒนา และส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษา ตลอดจนสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีการศึกษาเข้ามาใช้ในสถาบันศึกษานับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดังกล่าวมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการศึกษาของชาติในอนาคต

เทคโนโลยีการศึกษาเป็นศาสตร์ว่าด้วยวิธีการหรือการศึกษา เป็นเรื่องของระบบในการประยุกต์เอาเทคนิควิธีการ แนวความคิด อุปกรณ์และเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาทั้งในด้านการขยายงานและด้านการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2545:54) รวมทั้งช่วยให้สามารถจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในและนอกห้องเรียน (กิดานันท์ มลิทอง 2540:67) จากพจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษาได้ให้ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษาว่าเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและประสานสัมพันธ์อย่างมีบูรณาการ ระหว่างบุคคล วิธีการ เครื่องมือและการจัดระบบองค์การสำหรับวิเคราะห์ปัญหา วิธีแก้ปัญหา ดำเนินการ ประเมินผล และการจัดการแก้ปัญหาเหล่านั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทุกลักษณะของการเรียนรู้ (สุวิทย์ หิรัญกานต์ และคณะ 2540:76)

การจัดการเรียนการสอนและการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างเสริมความรู้และการเรียนรู้ตามความต้องการที่หลากหลาย และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะการผลิตและใช้เทคโนโลยีในระดับที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนรวมทั้งสามารถดูแลซ่อมแซมอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับพื้นฐาน มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีมาตรการส่งเสริมการลงทุนอื่น ๆ เพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนในการผลิตสื่อในพื้นที่ชนบท เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเท่าเทียมกัน สนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ในลักษณะของสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ศูนย์ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถให้บริการได้อย่างสะดวก

ในสังคมปัจจุบันจะเห็นได้ว่าเป็น ยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเก็บข้อมูลและการศึกษาค้นคว้า จึงมิได้จำกัดอยู่เพียงห้องสมุดเท่านั้น แหล่งความรู้ภายในศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาภายในองค์กร นอกจากใช้ในการจัดเก็บข้อมูลขององค์กรแล้วยังมีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ได้เข้ามามีบทบาทเป็นแหล่งสารสนเทศที่ได้รับการยอมรับทันเหตุการณ์สะดวกรวดเร็วทันสมัยมากที่สุดสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งในรูปแบบภาพและเสียง การโต้ตอบสื่อสาร เป็นแหล่งสารสนเทศที่มีบทบาทต่อการทำงานอย่างมาก พนักงานทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ด้วยตนเอง ดังนั้นการจัดกระบวนการการเรียนรู้ยังต้องส่งเสริมพนักงานได้เรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อ และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ภายในศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาขององค์กร

การให้บริการด้านสื่อการเรียนการสอน นับวันจะมีความสำคัญและความจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ศูนย์สื่อการศึกษาในปีปัจจุบันจำเป็นจะต้องดำเนินงาน

อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ต้องมีการจัดองค์ประกอบในทุกด้านอย่างเหมาะสม ทั้งองค์ประกอบ ทางด้านการบริหาร วิชาการ บริการ และการผลิต สำหรับให้บริการสื่อการเรียนการสอน เครื่อง อุปกรณ์เทคโนโลยีและช่องทางสารสนเทศที่ทันสมัยและเหมาะสม เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ศูนย์เทคโนโลยีและ สื่อสารการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการปฏิรูประบบงานให้เป็นองค์กรที่สามารถ ดำเนินงานเพื่อตอบสนองการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็น ต้องได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการดำเนินงานทุกด้านอย่างจริงจังและต่อเนื่องจากสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดทำการพัฒนาศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ให้เป็นศูนย์วิทยบริการที่ สามารถให้บริการสื่อและช่องทางสารสนเทศ แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ โดยแท้จริง จำเป็นต้องได้รับการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเงินงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์ระบบสาธารณูปโภค ฯลฯ ซึ่งจะส่งผลทำให้ศูนย์เทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษามีศักยภาพในการให้บริการศึกษาค้นคว้ามีประสิทธิภาพ สูงขึ้น เป็นการ กระจายโอกาสทางการศึกษา อย่างทั่วถึง เทาเทียมและเป็นธรรม อันจะทำให้การจัดการศึกษามีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น

สภาพการขาดเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาในโรงเรียน ในปัจจุบันมีหน่วยงานที่เรียกว่า “งานโสตทัศนศึกษา” เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการ ดำเนินการจัดหาเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษาของโรงเรียนยังต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนเกิดปัญหาขึ้น เนื่องจากความแตกต่างของที่ตั้งโรงเรียน จำนวนนักเรียน เงินงบประมาณ เงินบำรุงการศึกษา จำนวนครู อาคารสถานที่ และอื่นๆ อีกมากมาย โรงเรียนสวนใหญ่ต่างให้ความเห็นตรงกันว่า โสตทัศนูปกรณ์ที่มีอยู่ไม่เพียงพอ แยกความต้องการ เนื่องจากงบประมาณที่จัดสรรให้ไม่เพียงพอทั้ง ยังจะต้องให้บริการแกหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากการให้บริการในโรงเรียน

โรงเรียนนาครประสิทธิ์ เป็นโรงเรียนของมูลนิธิวัดบางช้างเหนือ สังกัดสำนักงาน บริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาศึกษาเอกชน เขตพื้นที่นครปฐมเขต 2 เป็นโรงเรียนเอกชนแห่งแรกของอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2483 บนเนื้อที่ 32 ไร่ โดยท่านพระครูปลัดฟื้นแสงโสภณ เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2484 โดยมีนักเรียน 125 คน ครู 5 คน

ปีการศึกษา 2554 มีนักเรียนจำนวน 5,300 คน 129 ห้องเรียน ครู-อาจารย์ 237 คน อาจารย์พิเศษ 17 คน อาจารย์ต่างประเทศ (สอนภาษาอังกฤษ) 17 คน อาจารย์ชาวจีน 7 คน นักการ - คนงาน 58 คน พนักงานทำความสะอาด 12 คน พนักงานรักษาความปลอดภัย 4 คน อาคารเรียน 6 หลัง และอาคารประกอบต่าง ๆ เปิดสอนในระดับ อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา

และสายอาชีพ โรงเรียนได้มีนโยบายในผู้เรียนมีทักษะในการใช้สื่ออุปกรณ์ ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่หลากหลาย ครูและบุคลากรสนับสนุนมีทักษะในการใช้สื่อ อุปกรณ์ ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่หลากหลาย ส่งเสริมพัฒนาสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ก้าวทันเทคโนโลยี

ปัจจุบันในการใช้สื่อการสอนของโรงเรียนใน 3 แผนก สอนใหญ่จะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อมัลติมีเดีย โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องฉายภาพทึบแสง คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายวิดีโอทัศน์ ฯลฯ ยังไม่มีระบบในการจัดเก็บสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อีกทั้งจำนวนครูและนักเรียนมีมากทำให้การใช้บริการทางด้านสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ไม่เพียงพอ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนทั้ง 3 แผนกในด้านการใช้สื่อการสอน โสตทัศนูปกรณ์ และเทคโนโลยีทางการเรียนการสอน ได้สรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้ 1.) ปัญหาด้านการบริการผู้บริหารทุกระดับชั้นมักไม่เห็นความสำคัญของการใช้ อุปกรณ์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และยังคงคิดว่าเป็นสิ่งที่ครูควรจัดหาไปเองไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา 2.) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร ขาดผู้มีความรู้ความสามารถในการผลิตและใช้สื่อหรือขาดผู้รู้ ทางด้านเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา การเสนอแนวคิดในการพัฒนาปรับปรุง การให้บริการและขอเสนอเทศทางด้านสื่อในหน่วยงานมีไม่เพียงพอ 3.) ปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ พบว่าเครื่องมือทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มีปริมาณที่ไม่เพียงพอ และที่มีอยู่ก็มีคุณภาพที่ไม่เหมาะสม 4.) ปัญหาการจัดเก็บสื่อ สื่อที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อของจริง ที่ได้จากการจัดซื้อและจากการผลิตของครูในแต่ละแผนกมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ห้องที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการเก็บรักษาสื่อประเภทนี้ 5.) ปัญหาการยืม คืนสื่อ สื่อบางชิ้นกระจายเพราะครูบางท่านไม่ได้นำมาไว้ที่เดิม ไม่สามารถตรวจสอบและติดตามกลับมาได้ สื่อบางชนิดที่เป็นอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์บางครั้งครูที่สอนวิชาอื่นต้องการใช้อุปกรณ์นี้ ต้องไปยืมที่ห้องวิทยาศาสตร์ไม่สะดวกต่อการยืมและคืนเพราะเป็นสื่อที่ใช้ร่วมกันครูบางท่านอาจจะไปคืนผิดที่หรือเก็บไว้เอง

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549-2553) โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ทำการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนาคนประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ที่ 13.2 พบว่า สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ในเกณฑ์ร้อยละ 75.00 ซึ่งมีเหตุปัจจัยมาจากการจัดสื่อที่ใช้ ในการเรียนการสอน

ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร การใช้สื่อของครูยังไม่หลากหลาย นักเรียนขาดการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง(รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา 2552 : 39-44)

นอกจากนี้ สมศ. ยังเสนอแนะในด้านผู้เรียนว่ายังขาดการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นักเรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะการทำงานการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองด้วยกิจกรรมการทำโครงการ การศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาการทำงานร่วมกันเป็นทีม ด้านการบริหาร ได้เสนอแนะให้สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนอย่างหลากหลาย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ พัฒนาสื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา จัดองค์กร โครงสร้างการบริหารเป็นระบบ

จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าว แนวทางที่ผู้วิจัยคิดจะดำเนินการวิจัยเพื่อช่วยแก้ปัญหาจากประเด็นปัญหาและเหตุผลข้างต้น การจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นในโรงเรียนนาคประสิทธิ์มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ เพื่อใช้เป็นหน่วยงานกลางของโรงเรียนที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการนำเอาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เข้ามาใช้ในการจัดการศึกษา ทั้งในด้านจัดการการผลิต ซ่อมแซม ควบคุมการบริหารงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน การจัดระบบบริหารจัดการสื่อ ช่องทางและการให้บริการที่ดี มีการนำเสนอรูปแบบต่างๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนการใช้อินเทอร์เน็ต(Internet) ในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง (Self Learning Center) ของผู้เรียน ครู-อาจารย์ ให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษา และเป็นแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนได้อีกด้วย ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ เพื่อเป็นศูนย์สื่อที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริหาร ครู นักเรียนและชุมชน เป็นแหล่งการเรียนรู้ ที่จะส่งเสริมให้การเรียนการสอนของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพและผลการใช้สื่อการสอน ของผู้บริหาร ครูผู้สอน ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบงซำงเหนือ
2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบงซำงเหนือ
3. ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ผู้บริหารและครู เกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบงซำงเหนือ
4. การรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบงซำงเหนือ

3. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยภายใต้ขอบเขตของการวิจัยดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยสำรวจ (Survey Research)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

3.2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์
จำนวน 237 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 บุคลากรในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ที่ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน ครู
หัวหน้างานโสตทัศนศึกษา จำนวน 104 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา จำนวน 9 คน

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

ศูนย์สื่อการศึกษา หมายถึง หน่วยงานซึ่งทำหน้าที่เลือกคัด จัดหาผลิตจัดเก็บ ซ่อมบำรุง ดูแลรักษา ให้บริการวัสดุอุปกรณ์และขอเสนอเทศทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาแก่ ครู-อาจารย์ นักเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อช่วยสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปได้โดยมีประสิทธิภาพ

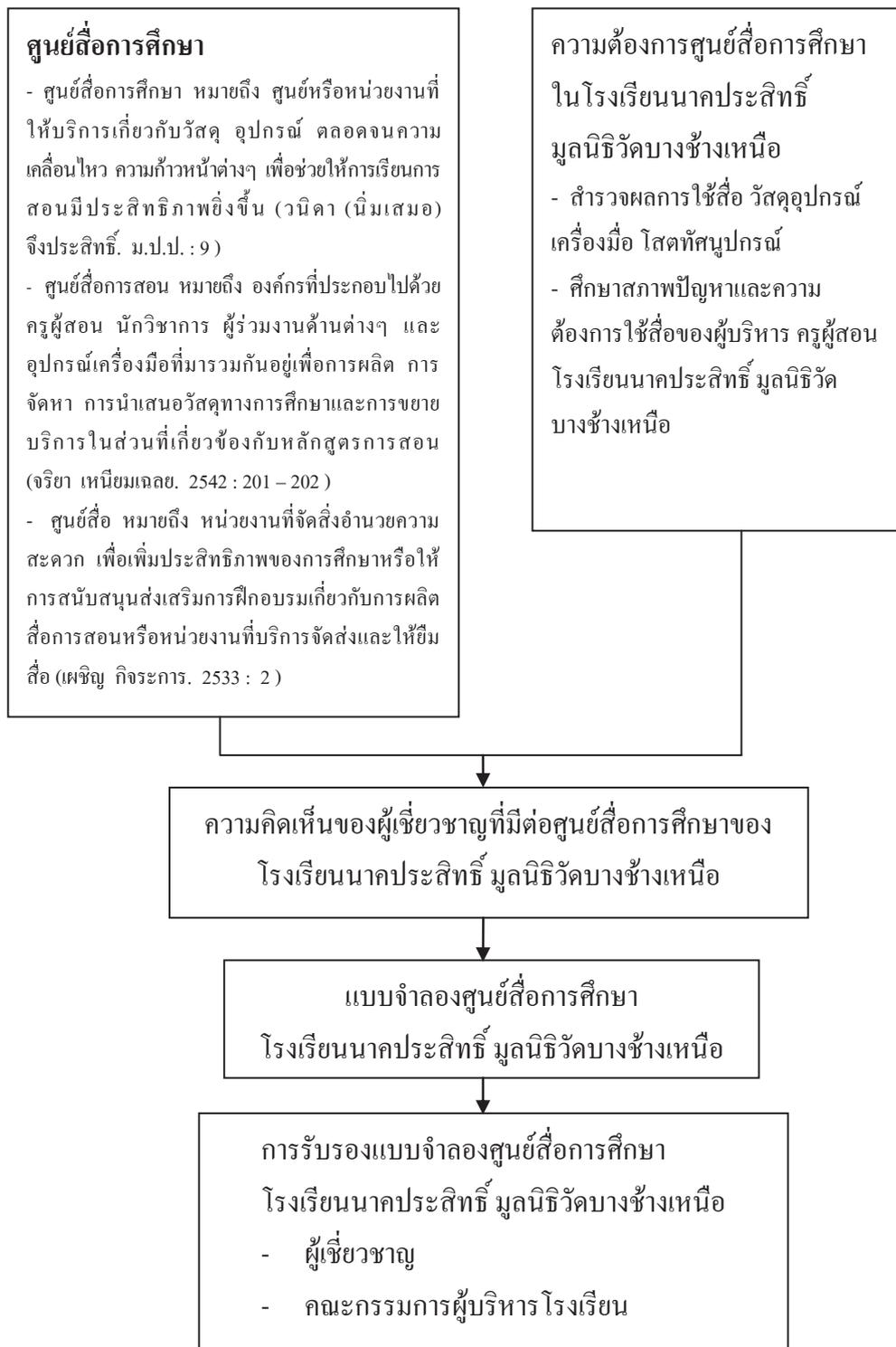
แบบจำลอง หมายถึง รูปแบบซึ่งได้กำหนดขึ้นไว้เป็นแนวทางและโครงสร้างในการพัฒนา ภายใต้ตบประกอบต่างๆที่นำมาเทียบเหมือนไวสำหรับใช้สื่อความหมายถ่ายทอดไปสู่การสราง และพัฒนาสิ่งจริงหรือของจริงได้ในโอกาสต่อไป

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ เป็นโรงเรียนของมูลนิธิวัดบางช้างเหนือ สังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาศึกษาเอกชน เขตพื้นที่นครปฐมเขต 2 เป็นโรงเรียนเอกชนแห่งแรกของอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2483 บนเนื้อที่ 32 ไร่ โดยท่านพระครูปลัดผ้นแสงโสภณ เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2484 มีนักเรียนจำนวน 5,300 คน 129 ห้องเรียน ครู-อาจารย์ 237 คน อาจารย์พิเศษ 17 คน อาจารย์ต่างประเทศ (สอนภาษาอังกฤษ) 17 คน อาจารย์ชาวจีน 7 คน นักการ - คณงาน 58 คน พนักงานทำความสะอาด 12 คน พนักงานรักษาความปลอดภัย 4 คน อาคารเรียน 6 หลัง และอาคารประกอบต่างๆ เปิดสอนในระดับ อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสายอาชีพ

ผู้เชี่ยวชาญ คือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานต่างๆ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญความชำนาญซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปเพื่อประเมินคุณภาพด้านศูนย์สื่อการศึกษา ได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิอย่างแท้จริง และยินดีที่จะมาเป็นผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา เป็นครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน
2. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เป็นศึกษานิเทศก์ที่มีความชำนาญหรือมีประสบการณ์ในการประเมินด้านสื่อการศึกษาหรือศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน
3. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาทางสาขาเทคโนโลยีการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป
4. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึงบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการพิจารณาและแสดงความคิดเห็นในผลงานวิจัยศูนย์สื่อการศึกษา ที่ผู้วิจัยนำเสนอ โดยมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์การเรียนรู้ศูนย์สื่อการศึกษาหรือเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ศึกษาวิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของศูนย์สื่อการศึกษา แล้วนำรายละเอียดมาเรียบเรียงเสนอรายละเอียดต่างๆ ซึ่งใครรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องของประกอบการวิจัยครอบคลุมหัวข้อสำคัญ ดังนี้

1. บริบทโรงเรียนนาคประสิทธิ์
2. แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์สื่อการศึกษา
4. แหล่งการเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้
5. แนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลอง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

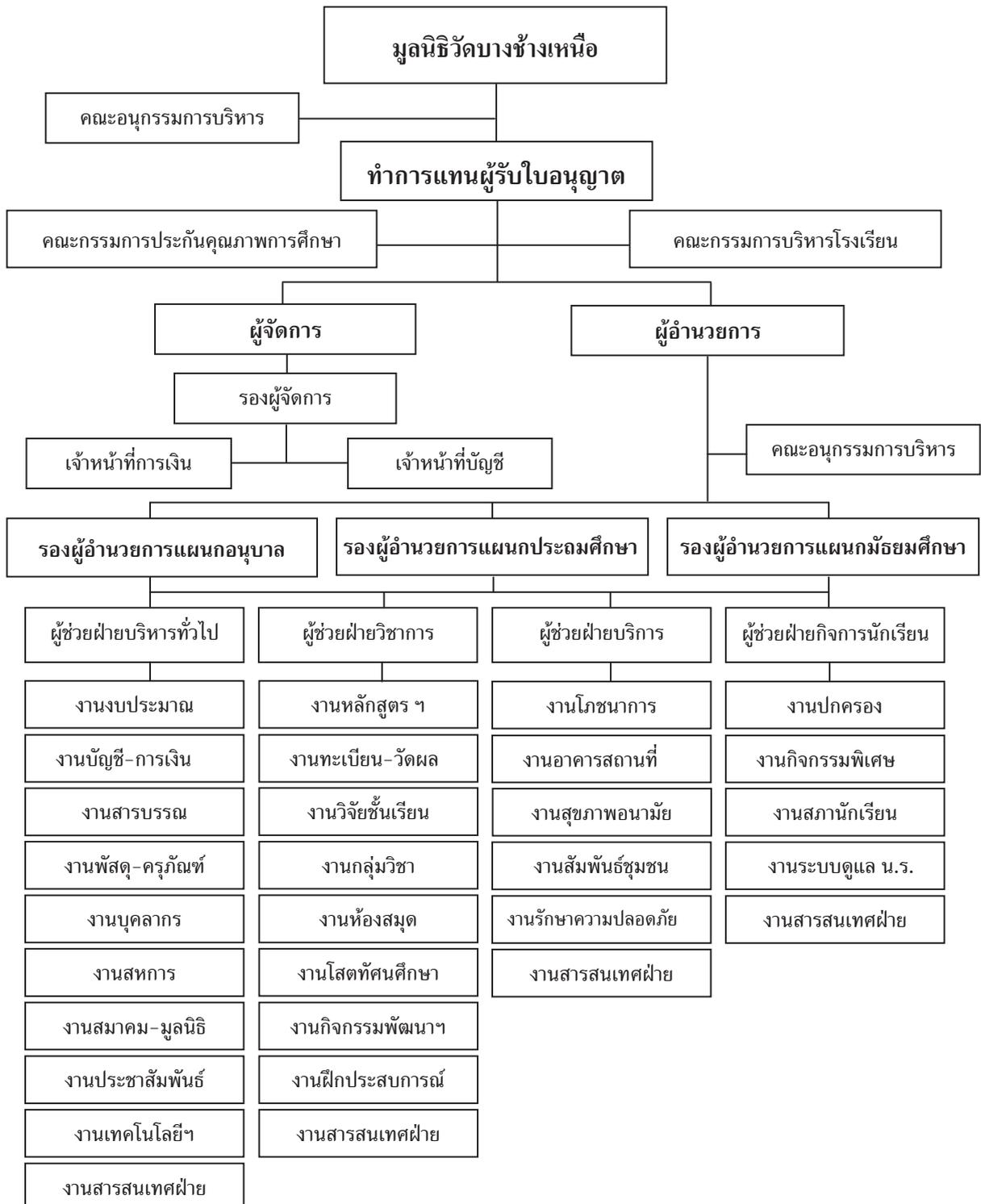
1. บริบทของโรงเรียนนาคประสิทธิ์

โรงเรียนนาคประสิทธิ์ เป็นโรงเรียนของมูลนิธิวัดบางช้างเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 เป็นโรงเรียนเอกชนแห่งแรกของอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2483 บนเนื้อที่ 35 ไร่ โดยท่านพระครูปลัดผัน แสงโสภกา เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2484 มีนักเรียน 125 คน ครู 5 คน อาคาร 1 หลัง

ปีการศึกษา 2554 มีนักเรียนจำนวน 5,300 คน 129 ห้องเรียน ครู-อาจารย์ 260 คน อาจารย์พิเศษ 17 คน อาจารย์ต่างประเทศ (สอนภาษาอังกฤษ) 17 คน อาจารย์ชาวจีน 7 คน นักการ - คนงาน 58 คน พนักงานทำความสะอาด 12 คน พนักงานรักษาความปลอดภัย 4 คน อาคารเรียน 6 หลัง อาคารประกอบต่างๆ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องดนตรีไทย - สากล - นาฏศิลป์ สนามกีฬา สนามเด็กเล่น โรงอาหาร โรงทำน้ำดื่ม สระว่ายน้ำ ฯลฯ

โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ตั้งอยู่เลขที่ 97/1 หมู่ 3 ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม รหัสไปรษณีย์ 73110 โทรศัพท์ 0-3431-1263-4 0-3422-2392 โทรสาร 0-3422-2392

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนนาคประสิทธิ์

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ สร้างเสริมคุณธรรม ก้าวหน้าการเรียนรู้

นโยบายการจัดการศึกษา

1. สร้างเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีสุขภาพที่ดี อนุรักษ์และเห็นคุณค่าความเป็นไทย สิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2. พัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถ เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณภาพ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาไปสู่มาตรฐานวิชาชีพ

3. พัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

พันธกิจ

1. สร้างเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม
2. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่มีความสุขกายและสุขภาพจิตดี
3. พัฒนาหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน ของชาติ
4. พัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความเป็นไทยและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม
5. พัฒนาครู บุคลากร ให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นครูคุณภาพที่ปฏิบัติงานเต็มศักยภาพ และมีประสิทธิภาพ
6. ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

เป้าหมายโรงเรียน

1. ผู้เรียนมีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะต่าง ๆ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. ผู้เรียนมีความสุขกาย สุขภาพจิตดี
3. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน และของชาติ
4. ผู้เรียนมีทักษะด้านความคิด ทักษะในการทำงาน รักการเรียนรู้ มีจิตสำนึกที่ดี รักและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม
5. ครูและบุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาตน ไปสู่มาตรฐานวิชาชีพ

6. มีการบริหารการจัดการอย่างเป็นระบบ ใช้หลักการมีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

การจัดการศึกษา

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 การจัดการเรียนรู้ต้องสนองต่อความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ทั้งนี้ในแต่ละคาบเวลาเรียนนั้นไม่ควรใช้เวลานานเกินความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระในลักษณะบูรณาการที่มีภาษาไทยและคณิตศาสตร์เป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสนุกสนาน ได้ปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ ทักษะพื้นฐานการติดต่อสื่อสารในการคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ และพัฒนาลักษณะนิสัยและสุนทรียภาพ

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 การจัดการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายกับช่วงชั้นที่ 1 แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ มุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการ โครงการ การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงานแล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐาน ด้านการเรียน และทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสุข ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสร้างเสริมสุขภาพส่วนตน และชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพมุ่งมั่นพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1–3 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ เป็นผู้มีปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้เรียนรู้มีทักษะในการ จัดการและพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ สามารถเลือกวิถีการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน สร้างสรรค์ความเจริญต่อชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติ มีความมั่นใจและภูมิใจ ในวิชาชีพที่เรียน รักงาน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน

ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรมและวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับงานอาชีพนั้น ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ สามารถสร้างอาชีพนำไปปฏิบัติงานอาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคมการเมืองของประเทศและโลกปัจจุบันมีความรักชาติสำนึกในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ดำรงรักษาไว้ ซึ่งมีความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา

2.1 ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษา

Good (1973) กล่าวถึง ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษาว่า หมายถึง การนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อการออกแบบ และส่งเสริมระบบการเรียนการสอน โดยเน้นที่วัตถุประสงค์การศึกษาที่สามารถวัดได้อย่างถูกต้อง แน่นอน มีการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนมากกว่ายึดเนื้อหาวิชา มีการใช้การศึกษาเชิงปฏิสัมพันธ์โดยผ่านการวิเคราะห์และการใช้เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ รวมถึงเทคนิคการสอนโดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องฉายสไลด์ สื่อประสม และการศึกษาด้วยตนเอง

คณะกรรมการเทคโนโลยีการสอน (The Commission on Instructional Technology) (อ้างถึงใน กิดานันท์ มลิทอง, 2543:96) ได้ให้ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษาไว้ 2 ความหมายดังนี้

1. เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง สื่อที่เกิดจากการปฏิรูปการสื่อสารที่ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายทางการสอนควบคู่ไปกับครู เป็นสื่อการเรียนการสอนในด้านวัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ เช่น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง แนวทางที่เป็นระบบในการออกแบบ จัดทำและประเมินกระบวนการเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ และอยู่บนรากฐานของการวิจัย ค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน การสื่อความหมายของคนโดยใช้แหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิดานันท์ มลิทอง (2543 : 37) กล่าวถึง ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษาว่า เทคโนโลยีการศึกษาเป็นการประยุกต์เอาเทคนิค วิธีการ แนวความคิด วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาจากเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในวงการศึกษา

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2544 : 46) กล่าวถึง ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษาว่า หมายถึง ระบบการประยุกต์ผลผลิตกรรมทางวิทยาศาสตร์ (วัสดุ) และผลผลิตกรรมของวิศวกรรม (อุปกรณ์) โดยยึดหลักทางพฤติกรรมศาสตร์ (วิธีการ) มาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา ทั้งในด้าน บริหาร ด้านวิชาการและด้านบริการ

วสันต์ อดิศัพท์ (2544 : 28) กล่าวถึง ความหมายเทคโนโลยีการศึกษาว่า เป็นการประยุกต์ เครื่องมือ วัสดุและวิธีการ ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้

นิคม ทาแดง กอบกุล ปราบประชา และอำนาจ เดชชัยศรี (2545 : 36-37) กล่าวถึง ความหมายเทคโนโลยีการศึกษาว่า ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษามีสองลักษณะที่เน้นหนัก แตกต่างกันคือ

1. เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง การประยุกต์หลักการวิทยาศาสตร์กายภาพและ วิศวกรรม ศาสตร์ให้เป็นวัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการเสนอ แสดง และถ่ายทอดเนื้อหาทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความหมายนี้พัฒนามาจากความคิดของ กลุ่มนักโสตทัศนศึกษา

2. เทคโนโลยีการศึกษามีความหมายโดยตรงตามความหมายของเทคโนโลยี คือ ศาสตร์ แห่งวิธีการ หรือการประยุกต์วิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษา โดยคำว่า “วิทยาศาสตร์” ในที่นี้มุ่งเน้น ที่วิชาพฤติกรรมศาสตร์ เพราะถือว่าพฤติกรรมศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่งเช่นเดียวกับวิชา ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา เป็นต้น

ไพศาล สุวรรณเศรษฐ์และคณะ (2545 : 13) กล่าวถึง ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษา ว่าเป็นการประยุกต์ผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ (วัสดุ) และผลผลิตทางวิศวกรรมศาสตร์ (อุปกรณ์) โดยยึดหลักการทางพฤติกรรมศาสตร์(วิธีการ) มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา ทั้งในด้าน การบริหาร ด้านวิชาการ (การเรียนการสอน) และด้านบริการ

ฐาปนีย์ ธรรมเมธา (2546 : 75) กล่าวถึง ความหมายเทคโนโลยีการศึกษาว่า เป็นระบบ การนำวัสดุ ซึ่งเป็นผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ซึ่งเป็นผลผลิตทางวิศวกรรมศาสตร์ และวิธีการ ซึ่งเป็นหลักการทางพฤติกรรมศาสตร์ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติ ที่จะทำให้การศึกษา และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2551 : 84) กล่าวถึง ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษาว่า หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยวิธีการทางการศึกษา ครอบคลุมระบบการนำวิธีการ มาปรับปรุงประสิทธิภาพของ การศึกษาให้สูงขึ้นเทคโนโลยีทางการศึกษาครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ประการ คือ วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ

จากความหมายของเทคโนโลยีการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง การประยุกต์นำหลักการ แนวคิด ความรู้ หรืออุปกรณ์ด้านวิทยาศาสตร์ มาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาทำให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่สนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ขอบข่ายของเทคโนโลยีการศึกษา

ขอบข่ายเทคโนโลยีการศึกษา เป็นสิ่งที่แสดงถึงองค์ประกอบของสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา โดยระบุว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ทางด้านนี้ต้องศึกษา ปฏิบัติงาน มีความรู้ความสามารถและหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องใดบ้าง ซึ่งการพัฒนาตัวบ่งชี้การปฏิบัติงานของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านนี้โดยตรง ดังนั้นการแสดงผลละเอียดของบทบาทหรือภาระหน้าที่ การปฏิบัติงานที่สามารถอธิบายได้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของภาระหน้าที่ ขอบข่ายของเทคโนโลยีการศึกษา จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการใช้เป็นหลักในการอ้างอิงถึงขอบเขตการปฏิบัติงาน ของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัยเพื่อศึกษาการนำเสนอรูปแบบของศูนย์สื่อการศึกษาในสถานศึกษาครั้งนี้ ใช้แนวคิดของขอบข่ายทางเทคโนโลยีการศึกษา 2 แนวคิด เพื่ออธิบายขอบเขตการปฏิบัติงานของภายในศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดของสมาคมสื่อสารและเทคโนโลยีการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (Association for Educational Communications and Technology : AECT, 1994 : 122) เป็นการแบ่งขอบข่ายเทคโนโลยีการศึกษาตาม Seels and Richey ที่ได้ศึกษาไว้ โดยประกอบด้วย 5 ขอบข่ายใหญ่ และแต่ละขอบข่ายแยกเป็น 4 ขอบข่ายย่อย รวมเป็นขอบข่ายทั้งหมด 20 ขอบข่าย ดังนี้

1.1 การออกแบบ (Design) คือ กระบวนการกำหนดสภาพการเรียนรู้

1.1.1 การออกแบบระบบการสอน (Instructional Systems Design) เป็นวิธีการจัดการที่รวมขั้นตอนของการสอนประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ (Analysis) คือ กระบวนการที่กำหนดว่าต้องการให้ผู้เรียนได้รับอะไร เรียนในเนื้อหาอะไร 2) การออกแบบ (Design) คือ กระบวนการที่ต้องระบุว่าให้ผู้เรียนเรียนอย่างไร 3) การพัฒนา (Development) คือกระบวนการสร้างผลิตสื่อวัสดุการสอน 4) การนำไปใช้ (Implementation) คือ การใช้วัสดุและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในการสอน และ 5) การประเมิน (evaluation) คือกระบวนการในการประเมินการสอน

1.1.2 การออกแบบสาร (Message Design) เป็นการวางแผนเปลี่ยนแปลงสารเน้น ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ประยุกต์ความรู้บนพื้นฐานของความสนใจ การรับรู้ ความจำ การออกแบบสาร มีจุดประสงค์เพื่อการสื่อความหมายกับผู้เรียน

1.1.3 กลยุทธ์การสอน (Instructional Strategies) เน้นที่การเลือกลำดับเหตุการณ์ และกิจกรรมในบทเรียน ในทางปฏิบัติกลยุทธ์การสอนมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์การเรียนรู้ซึ่ง ผลของปฏิสัมพันธ์นี้สามารถอธิบายได้โดยโมเดลการสอน ดังนั้นการเลือกยุทธศาสตร์การสอน และโมเดลการสอนต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์การเรียนรู้ลักษณะของผู้เรียน ธรรมชาติของเนื้อหาวิชา และจุดประสงค์ของผู้เรียน

1.1.4 ลักษณะของผู้เรียน (Learner Characteristics) คือ ลักษณะและประสบการณ์ เดิมของผู้เรียนที่จะมีผลต่อกระบวนการเรียนการสอน การเลือกและการใช้ยุทธศาสตร์การสอน

1.2 การพัฒนา (Development) เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนการออกแบบประกอบด้วย

1.2.1 เทคโนโลยีสิ่งพิมพ์ (Print Technologies) เป็นการผลิตหรือส่งสารสื่อด้าน วัสดุ เช่น หนังสือ โสตทัศนวัสดุพื้นฐานประเภทภาพนิ่ง ภาพถ่าย รวมถึงสื่อข้อความ กราฟิก วัสดุภาพสิ่งพิมพ์ ทัศนวัสดุ สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการพัฒนา การใช้สื่อวัสดุ การสอนอื่น ๆ

1.2.2 เทคโนโลยีโสตทัศนอุปกรณ์ (Audiovisual Technologies) เป็นวิธีการ ในการจัดหาหรือส่งถ่ายสาร โดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์หรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเสนอสาร ต่าง ๆ ด้วยเสียง และภาพ โสตทัศนอุปกรณ์จะช่วยแสดงสิ่งที่เป็นธรรมชาติจริง ความคิดที่เป็น นามธรรม เพื่อผู้สอนนำไปใช้ให้มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน

1.2.3 เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer – Based Technologies) เป็นวิธีการใน การจัดหาหรือส่งถ่ายสารโดยใช้ไมโครโพรเซสเซอร์ เพื่อรับและส่งข้อมูลแบบดิจิทัลประกอบด้วย คอมพิวเตอร์ช่วยสอน คอมพิวเตอร์จัดการสอน โทรคมนาคม การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ การ เข้าถึงและใช้แหล่งข้อมูลในเครือข่าย

1.2.4 เทคโนโลยีบูรณาการ (Integrated Technologies) เป็นวิธีการในการจัดหา หรือส่งถ่ายข้อมูลกับสื่อหลาย ๆ รูปแบบภายใต้การควบคุมของคอมพิวเตอร์

1.3 การใช้ (Utilization) เป็นการใช้กระบวนการและแหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียน การสอน ประกอบด้วย

1.3.1 การใช้สื่อ (Media Utilization) เป็นระบบของการใช้สื่อ แหล่งทรัพยากร เพื่อ การเรียน โดยใช้กระบวนการตามที่ผ่านมาการออกแบบการสอน

1.3.2 การแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovations) เป็นกระบวนการสื่อความหมาย รวมถึงการวางยุทธศาสตร์ในสถานการณ์จริงอย่างต่อเนื่องและใช้นวัตกรรมการศึกษาเป็นประจำในองค์กร

1.3.3 วิธีการนำไปใช้และการจัดการ (Implementation and Institutionalization) เป็นการใช้สื่อการสอน หรือยุทธศาสตร์ในสถานการณ์จริง อย่างต่อเนื่องและใช้นวัตกรรมการศึกษาเป็นประจำในองค์กร

1.3.4 นโยบาย หลักการและกฎระเบียบข้อบังคับ (Policies and Regulations) เป็นกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคมที่ส่งผลต่อการแพร่กระจาย และการใช้เทคโนโลยีการศึกษา

1.4 การจัดการ (Management) เป็นการควบคุมกระบวนการทางเทคโนโลยีการศึกษา ตลอดจนการวางแผน การจัดการ การประสานงานและการให้คำแนะนำ ประกอบด้วย

1.4.1 การจัดการโครงการ (Project Management) เป็นการวางแผนกำกับ ควบคุมการออกแบบและพัฒนาโครงการสอน

1.4.2 การจัดการแหล่งทรัพยากร (Resource Management) เป็นการวางแผน กำกับควบคุมแหล่งทรัพยากรที่ช่วยระบบและการบริการ

1.4.3 การจัดการระบบส่งถ่าย (Delivery System Management) เป็นการวางแผน กำกับ ควบคุมวิธีการซึ่งแพร่กระจายสื่อการสอนในองค์กร รวมถึงสื่อและวิธีการใช้ ที่จะนำเสนอสารไปยังผู้เรียน

1.4.4 การจัดการสารสนเทศ (Information Management) เป็นการวางแผน กำกับควบคุม การเก็บ การส่งถ่ายหรือกระบวนการของข้อมูลสารเพื่อสนับสนุนแหล่งทรัพยากรการเรียน

1.5 การประเมิน (Evaluation) กระบวนการหาข้อมูลเพื่อกำหนดความเหมาะสมของการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1.5.1 การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) เป็นการทำให้ปัญหาสิ้นสุด โดยการใช้ข้อมูลต่างๆ และวิธีการที่จะช่วยตัดสินใจ

1.5.2 เกณฑ์การประเมิน (Criterion – Reference Measurement) เทคนิคการใช้เกณฑ์เพื่อการประเมินการสอนหรือประเมินโครงการเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

1.5.3 การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) มีการใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสมจากการประเมินความก้าวหน้าเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาต่อไป

1.5.4 การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มีการใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสมที่จะตัดสินใจกับการดำเนินงานโปรแกรม หรือโครงการต่อไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์สื่อการศึกษา

ศูนย์สื่อการศึกษาเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการเรียนการสอนซึ่งมีการดำเนินการได้หลายลักษณะและมีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ศูนย์สื่อการศึกษา หรือหน่วยบริการสื่อการศึกษา ศูนย์โสตทัศนศึกษา หรือหน่วยโสตทัศนศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา หรือหน่วยเทคโนโลยีการศึกษา ศูนย์วิทยากรหรือสถาบันวิทยบริการ ศูนย์ทรัพยากรการศึกษา หรือศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ศูนย์วัสดุการเรียน ศูนย์โสตทัศนและห้องสมุด ศูนย์วัสดุอุปกรณ์การศึกษา ศูนย์สื่อการสอน ศูนย์โสตทัศนวัสดุ ศูนย์วัสดุการสอนหรือศูนย์วัสดุการศึกษา ศูนย์โสตทัศนอุปกรณ์ หรือหน่วยบริการโสตทัศนอุปกรณ์ สำนักเทคโนโลยีการศึกษา และ ศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา

ศูนย์สื่อการศึกษาเหล่านี้มีหลักการดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน คือ การสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่จะแตกต่างกันที่รายละเอียดของแต่ละศูนย์ฯ ที่มีวิธีการดำเนินงานเป็นไปตามสภาพความพร้อม สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและเป้าหมายการดำเนินงานเป็นของแต่ละหน่วยงานซึ่งบางศูนย์ฯอาจรวมอยู่กับหอสมุดของสถาบันการศึกษา ให้บริการทั้งสิ่งพิมพ์และไม่ใช่สิ่งพิมพ์ (โสตทัศนอุปกรณ์) แล้วเรียกชื่อส่วนที่รับผิดชอบบริการด้านโสตทัศนอุปกรณ์ว่าศูนย์โสตทัศนศึกษา หน่วยโสตทัศนศึกษา ศูนย์โสตทัศนอุปกรณ์หรือเรียกชื่อเป็นอย่างอื่นก็ได้โดยมีการบริหารจัดการและมีระบบการจัดการในลักษณะที่เป็นหน่วยงานเดียวกันแต่แยกภารกิจ ซึ่งบางศูนย์ฯจะแยกเป็นเอกเทศหมายความว่า จะแยกหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสิ่งพิมพ์กับหน่วยงานที่บริการทางโสตทัศนอุปกรณ์ออกจากกันโดยที่บุคคลและภารกิจก็แยกออกจากกันเป็นเอกเทศ โดยอาจมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นก็ได้ซึ่งผู้บริหารภายในศูนย์ฯขึ้นตรงต่อผู้บริหารระดับสูงของสถานศึกษาหรือขึ้นตรงต่อผู้บริหารระดับรองแล้วแต่กรณี

3.1 ความหมายของศูนย์สื่อการศึกษา

สื่อ หมายถึง สิ่งต่างๆที่นำความรู้ไปสู่ผู้เรียนหรือช่องทางหรือเครื่องมือที่ช่วยให้สารอาศัยผ่าน อาจอยู่ในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ (Printed media) หรือสื่อไม่ตีพิมพ์ (Non-printed Media) ก็ได้ สื่อที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์จะหมายถึง วัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์ และวิธีการทางโสตทัศนศึกษา รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถเรียกรวมๆว่าโสตทัศนอุปกรณ์ (Audiovisual Aids) คำว่าโสตทัศนอุปกรณ์ในภาษาอังกฤษมีใช้กันอยู่หลายคำ เช่น Non-printed Materials Audiovisual Materials Audiovisual Media Non-printed Media เป็นต้น ซึ่งคำเหล่านี้ส่วนใหญ่มีความหมายคล้ายคลึงกันกล่าวคือเป็นสื่อหรือวัสดุที่ต้องใช้โดยผ่านประสาทสัมผัสทางหูและตา

ศูนย์สื่อการสอน หมายถึง ศูนย์ของโสตทัศนวัสดุ (Audiovisual Materials) สิ่งพิมพ์และเครื่องมือต่างๆ เป็นสถานที่รวบรวมสื่อการสอน เก็บพัสดุและการใช้วัสดุกรรมอื่น ๆ รวมทั้งการให้บริการสื่อไปสู่ชั้นเรียน ห้องปฏิบัติการในโรงเรียน ซึ่งได้มีการจัดการระเบียบสถานที่และผู้ร่วมงานเพื่อสนองความต้องการของผู้สอนและผู้เรียนตามจุดหมายของการศึกษา (องอาจ จิระจันทน์. 2523 : 1-3)

ศูนย์สื่อการสอน หมายถึง องค์กรที่ประกอบไปด้วยครูผู้สอน นักวิชาการ ผู้ร่วมงานด้านต่างๆ และอุปกรณ์เครื่องมือที่มารวมกันอยู่เพื่อการผลิต การจัดหา การนำเสนอวัสดุทางการศึกษา และการขยายบริการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการสอน (จริยา เหนียวเฉลย. 2542 : 201-202)

ศูนย์สื่อ หมายถึง หน่วยงานที่จัดตั้งอำนวยความสะดวก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาหรือให้การสนับสนุนส่งเสริมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนหรือหน่วยงานที่บริหารจัดการและส่งและให้ยืมสื่อ (เผชญิ กิจระการ. 2533 : 2)

ศูนย์สื่อการศึกษา หมายถึง ศูนย์หรือหน่วยงานที่ให้บริการเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้าต่างๆ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วนิดา (นันทเสมอ) จึงประสิทธิ์. ม.ป.ป. : 9)

จากตำรา และเอกสารต่าง ๆ ที่ได้ทำการศึกษา พบว่า ศูนย์สื่อการศึกษามีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความต้องการของสถาบันที่จะพิจารณาเลือกใช้ตามความเหมาะสม ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง พัฒนาการ ขนาด หรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่น ๆ ของสถาบัน เป็นเกณฑ์ (สุวิทย์ เจริญพานิช , 2534 ; บุญเหลือ ทองเอี่ยม , 2524 ; ปรัชญานันท์ นิลสุข , 2541 ; จามรี ศิริภัทร , 2549) ได้แก่

ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology Center) ศูนย์โสตทัศน (Audio – visual Center) ศูนย์โสตทัศนอุปกรณ์ (Audio –Visual Equipment Center) ศูนย์สื่อการศึกษา (Educational Communication and Technology Center) ศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology and Innovation Center) ศูนย์สื่อ (Media Center) ศูนย์สื่อการสอน (Instructional Media Center) ศูนย์สื่อการศึกษา (Educational Media Center) ศูนย์บริภัณฑ์สื่อ (Media Resource Center) ศูนย์บริภัณฑ์เพื่อการศึกษา (Educational Resource Center) ศูนย์สื่อการเรียนการสอน (Learning Resource Center) ศูนย์วิทยบริการ (Academic Resources Center) หรือศูนย์บริการสื่อการสอน (Media Service Center)

จากชื่อของศูนย์สื่อการศึกษาที่มีหลากหลาย ดังนั้น การศึกษาความหมาย จึงพิจารณาความหมายในทุก ๆ ชื่อตามนักเทคโนโลยีการศึกษาได้นิยามความหมายไว้ดังนี้

De Kieffer , Robert E (1965 : 121) กล่าวว่า ศูนย์โสตทัศนศึกษาเป็นสำนักงานใหญ่ของผู้ำนวยการและคณะผู้ดำเนินงาน เป็นแหล่งที่เก็บรวบรวมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อให้บริการให้แก่ครูผู้สอน ทั้งการแจกจ่าย การยืม การตรวจตราซ่อมแซม จัดทำรายการสิ่งของรวมทั้งให้ความสะดวกแก่ผู้รับบริการ ตลอดจนการผลิตวัสดุในท้องถิ่นให้ความสะดวกคณะกรรมการในการตรวจพิจารณาวัสดุอุปกรณ์ก่อนการสั่งซื้อ

Merrill and Drob (1997 : 32) กล่าวว่า ศูนย์สื่อการสอน หมายถึง องค์กรจัดกิจกรรมที่ประกอบด้วยผู้นำ คณะทำงาน สถานที่เก็บอุปกรณ์ พื้นที่ในการผลิต การจัดหา การนำเสนอของวัสดุการสอน ตลอดจนการจัดการและการวางแผนการให้บริการ

Beswick (n.d. อ้างถึงใน ศิรินันท์ เหลืองอภิรมย์ , 2543 : 87) กล่าวว่า ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง แหล่งวิชาการที่รวบรวมวัสดุสิ่งของหรือสิ่งเร้าผู้เรียน หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รูปภาพ แผ่นผัง แผนที่ รูปถ่าย ไมโครฟิล์ม สไลด์ फिल्मสตริป ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ วิดิทัศน์ แบบเรียนสำเร็จรูป โมเดลรวมทั้งบุคคลและวัสดุอุปกรณ์สิ่งของในชุมชน โดยบางที่อาจรวมถึงสิ่งมีชีวิตในทางสัตววิทยาและพฤกษศาสตร์

จิรนันท์ ชาดิชัยนันทน์ (2543 : 82) กล่าวว่า ศูนย์เทคโนโลยี หมายถึง หน่วยงานกลางที่มีหน้าที่ในการบริหารงานการผลิต การซ่อมแซม บำรุงรักษา การจัดหา การพัฒนาสื่อและวิธีการเรียนการสอน การให้บริการทางวิชาการ การวิจัย การฝึกอบรมและการเผยแพร่ความรู้ความคิดใหม่ ๆ ทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาแก่ครู นักเรียน นักศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บุญเหลือ ทองเอี่ยม (2548 : 43) กล่าวว่า ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง ศูนย์รวมของโสตวัสดุ (Audio Materials) ทัศนวัสดุ (Visual Materials) สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ (Printed Materials) อุปกรณ์ (Equipment) ทุกชนิดที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนได้และเป็นสำนักงานของผู้บริหารทางเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อเป็นสถานที่ดำเนินการเกี่ยวกับบริการให้ยืม การซ่อมแซมบำรุงรักษาและเป็นแหล่งผลิตวัสดุประกอบการสอน

จามรี ศิริภัทร (2549 : 39) กล่าวว่า ศูนย์เทคโนโลยี หมายถึง ศูนย์รวมของโสตวัสดุ ทัศนวัสดุ สิ่งพิมพ์ เครื่องมือต่าง ๆ และเป็นสำนักงานของคณะผู้บริหาร นอกจากนั้นยังเป็นสถานีให้บริการยืมซ่อมและบำรุงรักษาเครื่องมือ ตลอดจนเป็นแหล่งผลิตอุปกรณ์การสอน

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ศูนย์สื่อการศึกษามีฐานะเป็นหน่วยงานบริการอย่างหนึ่งหรือเป็นแหล่งกลาง มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อจัดประสบการณ์การสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เป็นแหล่งกลางจัดหา จัดเก็บรวบรวมสื่อ ผลิต บริการและให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อการศึกษาอย่างครบวงจร รวมถึงการพัฒนาบุคลากร และการใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ความร่วมมือของฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการรวมทั้งวิธีการที่เหมาะสม โดยจะต้องนำสื่อทัศนูปกรณ์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนการนำสื่อทัศนูปกรณ์มาใช้ในปัจจุบันเป็นสิ่งจำเป็น เพราะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญแต่ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่ยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่จึงยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยายหน้าชั้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดให้มีหน่วยงานหนึ่งขึ้นในสถานศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือครูผู้สอนให้คำแนะนำเกี่ยวกับการผลิตการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ตลอดจนเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ๆ หน่วยงานนี้ก็คือหน่วยงาน สื่อทัศนูปกรณ์ศึกษาหรือศูนย์สื่อการศึกษานั้นเอง

3.2 รูปแบบของศูนย์สื่อการศึกษา

Weber. (1966 : 221) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน ได้เสนอทฤษฎีระบบราชการ (Bureaucratic Model) ซึ่งเวเบอร์เห็นว่าเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยที่การจัดองค์การหรือการจัดหน่วยงานตามแนวความคิดของเวเบอร์มีอิทธิพลอย่างกว้างขวางจนเป็นที่ยอมรับของวงการทั่วไปและนำไปกล่าวอ้างอิงอยู่เสมอมีดังนี้

1. การแบ่งแยกงานถือหลักการความชำนาญเฉพาะด้าน วัตถุประสงค์ของการจัดหน่วยงานแบบนี้ มุ่งให้ได้ผลงานสูงสุดจากการทำงานเฉพาะอย่างด้วยฝีมือและความชำนาญ ดังนั้นบุคลากรจะต้องได้รับการฝึกอบรมซ้ำแล้วซ้ำอีกเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญจริงๆ

2. การจัดลำดับชั้นการบังคับบัญชาให้ลดหลั่นกันลงไป มีหัวหน้าของหน่วยงานเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดละกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละระดับชั้นไว้อย่างชัดเจน

3. การปฏิบัติงานต้องอยู่ภายใต้ระบบ ระเบียบ และกฎหมาย การทำงาน ไม่สามารถยืดหยุ่นได้ตามลักษณะเฉพาะของงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องยึดถือและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด

4. การจัดให้มีการบันทึกเกี่ยวกับการดำเนินงาน ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆการวินิจฉัย การสั่งการจะต้องมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเก็บไว้เป็นหลักฐานสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลาที่ต้องการ

เมื่อพิจารณาระบบราชการตามแนวความคิดแล้วให้ละเอียดลงไป

1. แล้วจะเห็นว่ามึลักษณะต่างๆ ที่สำคัญดังต่อไปนี้ การบริหารการมีลักษณะเป็นการกิจที่ต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันตลอดไปเพราะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ขึ้นต่อประชาชน จะทำๆหยุดๆไม่ได้ และขนาดหน่วยงานขึ้นทุกที
 2. ต้องมีการแบ่งหน้าที่การงานออกเป็นสัดส่วนอย่างมีเหตุผลและสัมพันธ์กันทั้งหน้าที่การงานและความรับผิดชอบ
 3. ต้องมีการจัดลำดับชั้นบังคับบัญชามาถือหลักผู้อยู่ฐานะสูงกว่ามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบสูงกว่าการดำเนินการใดต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนตามอำนาจหน้าที่ระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่วางไว้จะกระทำนอกเหนือที่กำหนดไว้ไม่ได้ ได้แก่ การมอบอำนาจหน้าที่ให้หน่วยราชการต่างๆ อำนาจในการสั่งการการใช้บุคคลที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด
 4. อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งของการบังคับบัญชาการออกคำสั่งไม่ใช่เป็นเรื่องส่วนตัวและการปฏิบัติต้องเป็นขั้นตอน
 5. ตำแหน่งหน้าที่ราชการเป็นสิ่งที่ไม่อาจซื้อขายได้หรือโอนสิทธิให้แก่กันได้เพราะมิใช่ทรัพย์สินส่วนบุคคล
 6. การคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งต้องมีการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้าปฏิบัติงานโดยยึดหลักความรู้ความสามารถและต้องมีการฝึกอบรมก่อน
 7. การดำเนินงานต้องมีแบบพิธีเป็นทางการ ต้องมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรและมีระเบียบปฏิบัติที่แน่นอนเชื่อถือได้
- นอกจากนี้ ลีลา สีนานุเคราะห์ (2530 : 15 - 16) ได้กล่าวหลักการจัดหน่วยงานในทำนองเดียวกันไว้ดังนี้
1. การจัดหน่วยงานต้องมีวัตถุประสงค์ นโยบาย และแผนงานในการดำเนินงานอย่างชัดเจน
 2. ต้องมีศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวก มีความรับผิดชอบและอำนวยความสะดวกโดยตรง
 3. ต้องระบุหน้าที่การงานและความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนให้ชัดเจน
 4. ต้องมีระบบการทำงานที่เหมาะสม และต้องมีเทคนิคการควบคุมงานประสานงานกับฝ่ายอื่นภายในหน่วยงานเป็นอย่างดี
 5. ต้องจัดให้มีระบบติดต่อสื่อสารที่ดี มีหลักการในการสามารถสนองตอบต่อภาวะการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม
- ส่วน ฉายศิลป์ เชี่ยวชาญพิพัฒน์ ผุสดี รุมาคม และสุวรรณ ทองประดิษฐ์ (2527 : 120- 121) ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานในการจัดหน่วยงานไว้ดังนี้

1. หลักสายการบังคับบัญชา หน่วยงานจะบรรลุผลดีที่สุดเมื่อมีการกำหนดและปฏิบัติตาม การบังคับบัญชาที่ชัดเจน
2. หลักการมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน บุคคลทุกคนในหน่วยงานและฝ่ายต่างๆที่บุคคลสังกัด อยู่ควรจะมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน
3. หลักการมีอำนาจหน้าที่อย่างพอเพียง ควรจะใช้อำนาจอย่างพอเพียงที่จะปฏิบัติให้ บรรลุผลที่ต้องการได้
4. หลักการรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น แม้ว่าผู้บังคับบัญชาจะมอบหมายอำนาจหน้าที่ ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บังคับบัญชาก็ต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นด้วย
5. หลักการแบ่งงานกันทำ ให้มีกรอบหรือขอบเขตในการรับผิดชอบงานชัดเจนเพื่อไม่ให้ เกิดความซ้ำซ้อนและความสับสนเปลือง
6. หลักการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว แต่บุคคลในหน่วยงานควรจะรายงานการ ปฏิบัติงานไปยังผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาเป็นแนวทางพื้นฐานเพื่อประยุกต์ในการดำเนินงานจัด หน่วยงานศูนย์สื่อการศึกษาได้เป็นอย่างดี กล่าวโดยสรุปได้ว่าหลักเบื้องต้นในการจัดศูนย์ สื่อการศึกษานั้นควรจะยึดหลักที่สำคัญดังนี้

1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของศูนย์สื่อการศึกษาอย่างชัดเจนเพราะ วัตถุประสงค์จะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จ โดยวัตถุประสงค์จะเป็นสิ่งที่กำหนดมาตรฐานสำหรับ การควบคุมที่มีประสิทธิภาพ
2. มีการกำหนดส่วนงานและแบ่งงานกันทำ การที่บุคคลเข้ารวมกันทำงานเพื่อ วัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งจะต้องมีการพิจารณาจากวัตถุประสงค์นั้นๆ และใครจะเป็นผู้ทำงาน นั้นๆ การกำหนดส่วนงานและแบ่งงานกันทำจึงช่วยทำให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สิ้นเปลืองเวลาและแรงงาน
3. มีสายการบังคับบัญชา สายการบังคับบัญชาเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ สายการบังคับบัญชาจะต้องแสดงให้เห็นชัดเจน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ สายการบังคับบัญชาที่เหมาะสมควรจะตรงและสั้นเพราะจะช่วยให้การ ดำเนินงานสะดวกรวดเร็ว
4. มีการกำหนดช่วงของการควบคุม การที่ผู้บังคับบัญชาคนหนึ่งๆมีความ รับผิดชอบต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานจำนวนมากน้อยเพียงใดนั้นยังไม่มีการเกณฑ์ตายตัว แต่ถ้าต้องรับผิดชอบต่อจำนวนมากการควบคุมก็ควรจะยุ่งยากมากกว่าจำนวนน้อย

5. มีเอกภาพในการบังคับบัญชา หมายถึงอำนาจการควบคุมโดยมีสิทธิ์ขาดมาอยู่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ หน่วยงานต่างๆ จะต้องระบุให้ชัดเจนว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบเพื่อป้องกันไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน

6. มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ เมื่อมีการกำหนดงานและแบ่งงานกันทำ จำเป็นจะต้องระบุอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ให้ชัดเจนด้วย เพื่อบุคลากรทุกคนในศูนย์สื่อการศึกษาจะได้ปฏิบัติงานตามที่ได้ระบุไว้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงระบบการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่จะเข้ามามีผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงานอีกด้วย

การดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษาจะได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมหลายประการ ผู้เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมอยู่เสมอเพื่อส่งเสริมให้ศูนย์สื่อศึกษาดำเนินไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ ได้แก่

1. ผู้รับบริการ ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ รวมถึงประชาชน ผู้รับบริการเหล่านี้มักคำนึงถึงความสะดวกสบายเป็นสำคัญ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ต้องกระทำให้เกิดความสะดวกสบายในแง่บริการถ้าไม่คำนึงถึงองค์ประกอบนี้ย่อมเกิดปัญหาได้

2. การบริหารจัดการ ความต้องการพื้นฐานในการดำเนินงานศูนย์สื่อการศึกษาคือต้องมีโครงสร้างการบริหารชัดเจน ก็จะสำเร็จอย่างง่ายดาย เพราะมองเห็นภาพรวมระบบของงานชัดเจน

3. บุคลากรภายในศูนย์ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการดำเนินศูนย์สื่อการศึกษาคือบุคลากรที่ปฏิบัติงานนั่นเองบุคคลทั่วไปมักเข้าใจผิดเสมอว่าประสิทธิภาพของหน่วยงานขึ้นอยู่กับอุปกรณ์อันทันสมัยและงบที่ได้เป็นหลัก นับว่าเป็นการเข้าใจไม่ถูกเพราะถ้าหน่วยงานใดปราศจากบุคลากรปฏิบัติงานที่มีศักยภาพ ขาดความรู้ความสามารถแล้วที่กล่าวมาาก็ไม่สามารถใช้ได้เต็มประสิทธิภาพได้ บุคลากรที่มีศักยภาพสูงในการปฏิบัติงานสามารถให้บริการสื่อ การเรียนการสอน เครื่องมืออุปกรณ์ งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่า (Cost - Effectiveness) ฉะนั้นผู้ปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญ การศึกษาสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ได้

4. แผนและนโยบายของรัฐ แผนและนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษาเพราะผู้มีบทบาทในการกำหนดแนวทางการศึกษาระดับสูงเป็นกลุ่มบุคคลตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การตัดสินใจบางครั้งส่งผลมีอิทธิพลต่อศูนย์สื่อการศึกษาที่อยู่ภายใต้นโยบายของสถาบันการศึกษาหรือแผนพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่น

5. สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้มาใช้บริการวางแผนที่ดีอย่างหนึ่งในการดำเนินงานเพราะจะช่วยให้ปฏิบัติงานที่ดีมากยิ่งขึ้น ผู้มาใช้บริการก็สะดวกสบายสามารถใช้ศูนย์สื่อการศึกษาเป็นแหล่งค้นคว้าโดยไม่มีอุปสรรคใดขวางกั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา

6. การบริการและอุปกรณ์เครื่องมือ สมรรถภาพของเครื่องมืออุปกรณ์และบุคลากร มีอิทธิพลโดยตรงต่อการบริการ ซึ่งเป็นดัชนีสำคัญในการบอกกว่าศูนย์สามารถแก้ปัญหาได้ เช่น การผลิตสื่อการแนะนำในการใช้เครื่องมือ เป็นต้น ฉะนั้นผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานควรวางแผนทางการบริการและจัดเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมใช้แรงงาน

7. งบประมาณ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ฉะนั้นแม้ว่าภายในศูนย์สื่อการศึกษาจะมีการบริหารจัดการที่ดีมีบุคลากรที่ศักยภาพสูงเพียงใดก็ตามแต่ถ้าไม่มีงบประมาณมาสนับสนุนการดำเนินงานก็ไม่ราบรื่นนัก

ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาในสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยอยู่ภายใต้รูปแบบการบริหารโครงสร้างองค์กร ขอบเขตความรับผิดชอบ บทบาทภาระหน้าที่ ที่เหมือนและแตกต่างกันไปตามแต่ละสถาบัน ฉะนั้น รูปแบบของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ได้มีนักเทคโนโลยีการศึกษาหลายท่านได้จำแนกรูปแบบของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ดังนี้

ปรัชญนันท์ นิลสุข (2541 : 42) ได้จำแนกศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา เป็น 4 รูปแบบตามบทบาทและหน้าที่ ได้แก่

1. ศูนย์สื่อเพิ่มการผลิตและเผยแพร่ (production and distribution) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตสื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รายการวิทยุโทรทัศน์ วัสดุทัศนศึกษา สื่อการสอนในรายวิชาต่าง ๆ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดการสอน การจัดอบรมการผลิตสื่อ และการจำหน่ายสื่อให้กับผู้ที่สนใจ

2. ศูนย์สื่อเพื่อให้บริการและสนับสนุนการเรียนการสอน (Service and support) เป็นหน่วยงานที่ให้บริการสื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งอุปกรณ์การสอน การให้คำปรึกษาและข้อแนะนำในการใช้สื่อ ตลอดจนมีการติดตั้งระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงระหว่างศูนย์สื่อที่ให้บริการยืม เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

3. ศูนย์สื่อครบวงจร เป็นหน่วยงานที่รวมรูปแบบของศูนย์ผลิตและบริการสื่อการเรียนการสอนเข้าไว้ด้วยกัน มีการจัดพื้นที่ในการผลิตและให้บริการสื่อทุกประเภท ติดตั้งเทคโนโลยีให้บริการกับผู้ใช้ มีการฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษา จัดการอบรมการผลิตสื่อและเผยแพร่นวัตกรรม บริการยืมอุปกรณ์การศึกษา และจัดจำหน่ายสื่อการสอนที่ศูนย์ผลิตขึ้น

4. ศูนย์สื่อเฉพาะทาง เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการเฉพาะตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นพิเศษ อาจเป็นเพียงศูนย์สื่อเพื่อการผลิต ศูนย์สื่อเพื่อการบริการ หรือศูนย์สื่อที่ครบวงจร โดยทำงานเพื่อประโยชน์เฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ

วงศ์ลดา วรชงไชย (2543 : 37) ได้สรุป รูปแบบของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา แบ่งออกได้ เป็น 3 รูปแบบ คือ

1. ศูนย์สื่อโสตทัศนวัสดุ คือ ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่ให้บริการเฉพาะโสตทัศนวัสดุประเภทสื่อการกราฟิก สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ แผนภูมิที่ แผนภาพ หุ่นจำลอง เป็นต้น โดยบริการดังกล่าวจะจัดในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

2. ศูนย์โสตทัศนอุปกรณ์ คือ ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่ให้บริการเฉพาะโสตทัศนวัสดุประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพนิ่ง สื่อเสียงและสื่อวีดิทัศน์ ซึ่งรวมถึงอุปกรณ์โสตทัศนอุปกรณ์ ที่ต้องนำมาใช้ควบคู่กับสื่อดังกล่าวด้วย โดยบริการดังกล่าวจัดในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

3. ศูนย์สห หรือ ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่ให้บริการโสตทัศนวัสดุโสตทัศนอุปกรณ์และสื่อสิ่งพิมพ์โดยจัดรวมกับห้องสมุดให้หน่วยงานเดียวกัน หน่วยงานมีลักษณะแยกเป็นเอกเทศเหมาะสำหรับสถาบันอุดมศึกษา

ศุภิพร วงศ์ภาณุวัฒน์ (2545 : 58) ได้สรุปรูปแบบศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาในภาพรวม เป็น 3 แบบ คือ

1. แบบเอกเทศ เป็นการแยกศูนย์ออกจากห้องสมุด อาจแบ่งเป็นหน่วยงานเล็ก ๆ เรียกชื่อต่างกัน เช่น ศูนย์วัสดุการศึกษา ศูนย์สื่อโสตทัศนวัสดุ หรือศูนย์โสตทัศนอุปกรณ์

2. แบบรวม เป็นการรวมงานโสตทัศนศึกษากับงานห้องสมุดเข้าด้วยกัน เรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่น สถาบันวิทยบริการ ศูนย์สห ศูนย์บริการสื่อการสอนอย่างสมบูรณ์

3. แบบสหการสื่อการศึกษา เป็นการรวมศูนย์โสตที่อยู่บริเวณใกล้กัน

ฐาปนีย์ ธรรมเมธา (2546 : 75) ได้สรุปลักษณะของหน่วยงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ในประเทศไทย พบว่า มี 4 รูปแบบ คือ

1. หน่วยงานด้านสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่สังกัดห้องสมุดประจำคณะ

2. หน่วยงานด้านสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่สังกัดห้องสมุดกลางของสถาบัน

3. หน่วยงานด้านสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่ตั้งขึ้นเป็นเอกเทศประจำคณะ

4. หน่วยงานด้านสื่อ และเทคโนโลยีการศึกษาที่ตั้งขึ้นเป็นเอกเทศของสถาบัน

จามรี ศิริภัทร (2549 : 66) ได้แบ่งรูปแบบของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ตามลักษณะขอบเขตการให้บริการ ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อบริการเฉพาะสถาบัน
2. ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อบริการทั่วไป

กล่าวโดยสรุป รูปแบบของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา สามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่ตั้งขึ้นเป็นเอกเทศ ที่ให้บริการภายในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน คณะวิชา หรือประจำสถาบันการศึกษา โดยมีหน้าที่ให้บริการด้านเทคโนโลยีการศึกษา โดยเฉพาะทั้งการผลิต การจัดหา การให้บริการสื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ การฝึกอบรมการให้คำปรึกษา เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะครบวงจร

2. ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่รวมกับห้องสมุด ซึ่งเป็นห้องสมุดประจำโรงเรียน ห้องสมุดประจำคณะวิชา หรือห้องสมุดกลางของสถาบันอุดมศึกษา โดยเน้นการให้บริการเฉพาะสื่อทัศนวัสดุประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพนิ่ง สื่อเสียงและสื่อวีดิทัศน์ และอุปกรณ์สื่อทัศนูปกรณ์ ที่ต้องนำมาใช้ควบคู่กับสื่อดังกล่าว

3. ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาแบบสหการสื่อการศึกษา คือเป็นการรวมศูนย์ทางด้านหน่วยงานเทคโนโลยีการศึกษา ที่อยู่บริเวณใกล้ทำหน้าที่ให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ร่วมกัน แนวความคิดในการจัดรูปแบบการบริหารงานศูนย์สื่อศึกษามีหลายรูปแบบแต่ที่มีแนวโน้มความนิยมสูง คือ รูปแบบการรวมบริการ(Integrated Media Programs)และที่มีแนวโน้มแบบการแยกบริการ(Separate Library & Educational Technology Programs) ทั้งสองแนวความคิดแตกต่างกันและได้รับการสนับสนุนจากนักการศึกษาทั้งสอนแนวความคิด ซึ่งแนวความคิดในการจัดการจัดรูปแบบการบริหารแบบแยกบริการเป็นแนวคิดที่มีมาแต่ดั้งเดิมมีนักการศึกษาเป็นจำนวนมาก ยังให้การสนับสนุนโดยให้เหตุผลสรุปไว้ดังนี้

1. ลักษณะธรรมชาติของสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อทัศนูปกรณ์มีความแตกต่างกัน
2. บุคลากรที่รับผิดชอบในแต่ละด้านได้รับการฝึกอบรมมาแตกต่างกัน
3. งานบริการส่วนใหญ่ทางสื่อทัศนูปกรณ์เป็นการบริการผู้ใช้ห้องเรียนและนอกสถานที่ จำเป็นต้องใช้บุคลากรหลายแขนง ส่วนงานบริการของห้องสมุดเป็นบริการที่ไม่ซับซ้อน
4. สื่อทั้งสองลักษณะต้องการสถานที่เก็บและการบำรุงรักษาที่ต่างกัน

ส่วนทางฝ่ายที่ให้การสนับสนุนการจัดรูปแบบการบริการที่รวมบริการมีความเห็นว่าการจัดการในแบบรวมนี้จะทำให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาการศึกษาโดยส่วนรวมคือ

1. ทำให้วางแผนประสานงานมีความเป็นเอกภาพ
2. ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย

3. ทำให้ประหยัดทรัพยากรบุคคล
4. ทำให้ผู้รับบริการได้รับความสะดวก

แนวความคิดในการรวมบริการสื่อสิ่งพิมพ์และโสตทัศนูปกรณ์เข้าด้วยกันได้เริ่มจัดในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามาก่อน ทั้งนี้เป็นเพราะลักษณะวิชาที่สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสามารถจัดแบบบูรณาการได้ง่าย วิชาที่สอนเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปไม่ต้องการแหล่งวิทยบริการที่เน้นเฉพาะวิชาการมากนัก

ปรัชญาการจัดงานบริการสื่อการเรียนการสอนปัจจุบันได้มาจากแนวความคิดของนักศึกษานักวิจัยและนักปฏิบัตินิยมหรือนักบริหารที่ได้แสดงทัศนะไว้มากมายในทัศนะของนักศึกษามากท่านได้มีความเห็นว่า งานบริการสิ่งพิมพ์ที่ดี งานบริการโสตทัศนจะมีลักษณะงานที่คล้ายคลึงกันจึงควรจะรวมบริการและบริหารเป็นหน่วยงานเดียว เช่น การจัดบุคลากร การจัดงบประมาณและระบบการควบคุมการบริการ แต่มีนักการศึกษาบางท่านที่มีความเห็นคัดค้านการจัดรวบรวมบริการ ส่วนนักวิจัยที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและการบริการส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการรวมบริการและยังได้เสนอแนะการจัดบริการที่เหมาะสม ในทัศนะของนักปฏิบัติก็เช่นกัน ได้ให้การสนับสนุนการรวมบริการแต่บางทัศนะก็ยังเห็นว่าควรแยกงานบริการบางส่วนที่มีลักษณะเฉพาะให้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานทางเทคโนโลยีการศึกษาซึ่งอาจเป็นหน่วยงานอิสระก็ได้

3.3 กฎในการบริหารจัดการศูนย์สื่อ

การบริหารจัดการศูนย์สื่อการศึกษาเป็นเทคนิควิธีการอย่างหนึ่งที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ เพื่อให้เกิดระเบียบวินัยในหน่วยงานและบรรลุเป้าหมายตามนโยบายในหน่วยงานนั้นๆ

กัญญา สาทร (2521 : 5) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการเป็นศิลปะในการทำให้กิจกรรมการต่างๆ ได้รับการปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จ

พนัส หันนาคินทร์(25426 : 4) ได้ให้คำจำกัดความของการบริหารงานไว้ว่าการบริหารงานเป็นที่ผู้บริหารใช้อำนาจที่มีอยู่จัดการดำเนินงานของสถาบันให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

กล่าวโดยสรุปการบริหารจัดการศูนย์สื่อการศึกษาต้องเกี่ยวข้องกับ

1. บุคคลซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการบริหาร
2. ทรัพยากรเพื่อใช้ในการบริหารซึ่งถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
3. ลักษณะการดำเนินงานเป็นกระบวนการ
4. การทำงานร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน
5. การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

นักเทคโนโลยีทางการศึกษานอกจากจะมีความรู้ด้านการเรียนการสอน ก็ควรจะมีความรู้ด้านการบริหาร บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับควรคำนึงถึงกฎ 6 ประการดังนี้ (Banathy. 1968 ; อ้างอิงจาก ไชยยศ เรื่องสุวรรณ. 2526 : 13 – 14)

1. กฎการจัดลำดับอย่างเหมาะสม (Rule of Appropriate Sequence) เป็นการจัดองค์ประกอบภายในศูนย์ให้มีความเหมาะสม การแบ่งสายงาน ภารกิจความรับผิดชอบ ต้องมีการจัดให้ความสำคัญเป็นตามลำดับ

2. กฎความพอเพียง (Rule of Adequacy) ศูนย์สื่อการศึกษาต้องระดมทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้เพื่อให้การบริการสื่อการเรียนการสอนมีเพียงพอเพื่อให้ผู้เรียนเลือกรับบริการได้ไม่จำกัด

3. กฎของความสัมพันธ์ (Rule of Relevance) ศูนย์สื่อการศึกษาต้องจัดกิจกรรมหรือจัดบริการให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ในแต่ละวิชาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

4. กฎของความเข้ากันได้ (Rule of Compatibility) การบริหาร การจัดซื้อจัดหา การพัฒนาปรับปรุงอะไรก็ตามในศูนย์สื่อการศึกษาโดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาใช้

5. กฎของความเหมาะสมที่จะปฏิบัติ (Rule of Practicality) กฎข้อนี้พิจารณาเรื่องระเบียบ วิธีการปฏิบัติขององค์ประกอบต่างๆของศูนย์สื่อการศึกษาว่ามีความสัมพันธ์สอดคล้องกันเพียงใด เช่น ถ้าจัดการเรียนการสอนทางไกลจะจัดแนวปฏิบัติให้เหมาะสมได้อย่างไรให้ผู้เรียนใช้แหล่งการเรียนรู้ได้สะดวก เป็นต้น

6. กฎของความประหยัด (Rule of Economy) หมายความว่า ในการเลือกองค์ประกอบต่างๆ เพื่อประกอบเป็นแหล่งการเรียนรู้ควรคำนึงถึงการประหยัดเนื่องจากศูนย์ต้องลงทุนสูงเมื่อเทียบกับส่วนอื่นๆในสถานศึกษา

ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ผู้บริหารก็คือบุคคลที่ควบคุม อำนาจการ และประสานงานให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญสอดคล้องกันอยู่แต่ละขั้นคือ

1.การตัดสินใจ ผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติของการตัดสินใจที่ดีทันกับเหตุการณ์ นโยบายของหน่วยงาน

2. การแก้ปัญหา ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างดี

3. มีมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารจะต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่ผู้ร่วมงานเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์

4. การประชาสัมพันธ์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันหน่วยงานมีการบริหารงานก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายได้ดี เช่น มีการเสนอข่าวสาร จัดทำวารสาร เป็นต้น

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าถ้าหากสถาบันการศึกษาใดเห็นความสำคัญของการมีศูนย์สื่อการศึกษาอย่างจริงจังแล้วจะทำให้มีผู้รับผิดชอบในการบริการสื่อการเรียนการสอนให้คำแนะนำต่างๆ ตั้งแต่

การเลือก การผลิต ตลอดจนการใช้สื่อในการสอน จะทำให้มีแหล่งกลางในการจัดซื้อจัดหาสื่อ มาไว้บริการตลอดจนมีงบประมาณเพื่อการดำเนินงานกิจการต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์ได้

3.4 บุคลากรของศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ทรัพยากรบุคคลนับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานของศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ทั้งนี้เพราะบุคลากรเป็นผู้ดำเนินการต่างๆ ทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเริ่มตั้งแต่การจัดตั้ง การออกแบบจำลองระบบ การเลือกจัดจัดหา วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การจัดระบบการให้บริการการซ่อมบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ การประชาสัมพันธ์องค์กร การบริหารงานองค์กรการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร ฯลฯ บุคลากรจึงเป็นหัวใจของงานทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นงานทางด้านการบริหาร งานด้านวิชาการ งานด้านบริการและงานด้านการผลิต บุคลากรของศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาจึงควร ประกอบไปบุคลกรหลากหลายแขนงวิชาชีพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ในศูนย์ฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรประจำศูนย์ฯ จึงจำเป็นต้องประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลในแขนง วิชาชีพดังต่อไปนี้ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ 2526 : 42-43; ศิริพงษ์ พยอมยแยม 2533 : 59)

1. กลุ่มผู้อำนวยการทั่วไปเกี่ยวกับสื่อ ทำหน้าที่ด้านบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้บริหาร หัวหน้า ผู้จัดการ ผู้ประสานงานเกี่ยวกับสื่อหรือสถาบัน
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ บุคลากรกลุ่มนี้จะมีลักษณะเฉพาะ และมีมากแบบกวากกลุ่มแรกบุคลากรกลุ่มนี้จะมาจากพื้นฐานวิชาชีพต่างๆ กันมารวมกันทำหน้าที่ตามสายงานในวิชาชีพของตน เช่น ประชาสัมพันธ์ โสตทัศนศึกษา เป็นต้น ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้
 - 2.1 เชี่ยวชาญด้านวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไมตีพิมพ์
 - 2.2 เชี่ยวชาญด้านสิ่งตีพิมพ์ โสตทัศน และวิทยุโทรทัศน์
 - 2.3 เชี่ยวชาญเฉพาะหน้าที่ เช่น การออกแบบ ช่างเทคนิค ฯลฯ
 - 2.4 เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ในสาขาวิชาต่างๆ
 - 2.5 เชี่ยวชาญเรื่องสื่อเฉพาะระดับชั้น ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 - 2.6 เชี่ยวชาญเรื่องสื่อเฉพาะหน่วยงานเช่นด้านการศึกษา ด้านธุรกิจ เป็นต้น

3.5 ความสำคัญของศูนย์สื่อการศึกษา

ทิพย์เกสร บุญอำไพ (2538 : 141-144) ศูนย์สื่อการศึกษามีความสำคัญสำหรับผู้สอน ผู้เรียนและสถาบันการศึกษา ดังนี้

ความสำคัญสำหรับผู้สอน

ผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับบริการสามารถใช้ประโยชน์จากศูนย์สื่อการศึกษาได้หลายประการ

1. ศูนย์สื่อการศึกษาสามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นสำหรับผู้สอน เป็นการช่วยสนับสนุนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
2. ศูนย์สื่อการศึกษาเป็นแหล่งที่ช่วยเลือกและจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมไว้ให้ผู้สอน ได้มีโอกาสนำไปใช้ประกอบการสอน ได้อย่างหลากหลาย
3. ศูนย์สื่อการศึกษาให้บริการติดตั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉาย เครื่องเสียง และคอมพิวเตอร์ โดยอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอนได้ใช้วัสดุฉาย วัสดุเสียง และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับการเรียนการสอน
4. ศูนย์สื่อศึกษามีผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการศึกษา ที่ผู้สอนสามารถขอคำปรึกษาแนะนำตามขอบข่ายเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาได้
5. ศูนย์สื่อการศึกษาสามารถจัดเตรียมรายชื่อสื่อการศึกษาทั้งหลายทั้งสื่อพิมพ์ สื่อเสียง สื่อภาพ และสื่อคอมพิวเตอร์ ที่จัดเก็บไว้ในศูนย์สื่อการศึกษาของตน และจากแหล่งอื่น ให้ผู้สอนสามารถเลือกจากรายชื่อดังกล่าว ได้อย่างกว้างขวาง

ความสำคัญสำหรับผู้เรียน

1. ช่วยให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการเรียนการสอนที่ศูนย์สื่อการศึกษาจัดไว้ให้บริการ
2. ช่วยสร้างความสนใจในบทเรียนเพิ่มขึ้น นักเรียนจะรู้สึกกระตือรือร้น สนุกและเข้าใจในการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
3. ช่วยให้นักเรียนสามารถผลิตและใช้สื่อการศึกษาบางชนิดได้ โดยคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อประจำศูนย์สื่อการศึกษา
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนตามความสนใจ

ความสำคัญสำหรับสถาบันการศึกษา

1. ศูนย์สื่อการศึกษาที่มีขนาดใหญ่สามารถจัดบริเวณด้านการผลิต การบริการ และการให้คำปรึกษาด้านเทคโนโลยีและสื่อการศึกษาแก่บุคคลทั่วไปที่สนใจและเกี่ยวข้องกับการศึกษา ทำให้เผยแพร่ชื่อเสียงขององค์กรและเป็นที่ยอมรับในความชำนาญการด้านสื่อการศึกษา
2. ศูนย์สื่อของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อาจแลกเปลี่ยนหมุนเวียนสื่อการเรียนการสอนระหว่างสถาบันหรือโรงเรียน เพื่อประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด
3. ศูนย์สื่อการศึกษาสามารถจัดให้เป็นแหล่งผลิตและพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา โดยผ่านกระบวนการจัดระบบวิจัย และทดสอบประสิทธิภาพแล้ว
4. ศูนย์สื่อการศึกษาอาจเป็นแหล่งรายได้แหล่งหนึ่งของสถาบันการศึกษา จากการจำหน่ายหรือขายผลผลิตทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เช่น เทปเสียงหรือเทปภาพประกอบการเรียน

การสอนตามหลักสูตรระดับชั้นต่าง ๆ ภายถ่ายสไลด์ फिल्मสตริป โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การจัดฝึกอบรมการผลิตและการใช้เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา เป็นต้น ดังนั้นศูนย์สื่อการศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมคุณภาพของผู้สอน ผู้เรียนและสถาบันการศึกษา

3.5 โครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์สื่อ

กระบวนการบริหารจัดการศูนย์สื่อการศึกษาหรือหน่วยงานใดก็ตามเป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบอันเป็นพันธกิจของหน่วยงาน บุคลากร และปัจจัยทางกายภาพของหน่วยงานนั้นในที่นี้ขอนำหลักการจัดหน่วยงานในระบบราชการมาศึกษาเป็นแนวทางเนื่องจากศูนย์สื่อการศึกษาในสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานที่อยู่ในระบบราชการ แม้จะเป็นหน่วยงานที่เป็นส่วนหนึ่งในสถาบันการศึกษามีระบบการปฏิบัติงานที่เป็นลักษณะเฉพาะ โดยยึดแนวทางการบริหารจัดการตามแบบราชการทั่วไปได้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2543 : 41)

ดังนั้นโครงสร้างการบริหารจัดการของศูนย์สื่อการศึกษาจึงสามารถประยุกต์และควรกำหนดให้มีสิ่งเหล่านี้เป็นเบื้องต้นได้แก่

1.การกำหนดหน้าที่การงาน (Function) ขอบเขตของภารกิจจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา หน้าที่การงานและภารกิจจึงหมายถึงกลุ่มของกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน หน้าที่การงานจะมีอะไรบ้างและมีกี่กลุ่มขึ้นอยู่กับเป้าหมายและลักษณะของงานที่ตั้งขึ้นว่ามีภารกิจมากเพียงใดและขนาดของหน่วยงานนั้น

2.การแบ่งงาน (Division of Work) หมายถึง การแยกงานหรือรวมหน้าที่การงานที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ด้วยกันหรือแบ่งงานตามลักษณะเฉพาะของงานแล้วมอบงานนั้นให้แก่บุคลากรหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสามารถหรือความถนัดในการปฏิบัติงานนั้นตามสายบังคับบัญชา

3.การจัดกลุ่มบุคลากร (Division of Personnel Organization) จำแนกได้ดังนี้

3.1 กลุ่มจัดการ จะเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำการจัดการหรือบริหารหน่วยงานและบุคลากร

3.2 กลุ่มที่ปรึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่ช่วยให้หน่วยงานปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้นส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญเฉพาะด้านกลุ่มนี้บางทีเรียกว่าคณะกรรมการที่ปรึกษา

3.3 กลุ่มปฏิบัติการ ประกอบด้วยการวิจัยพัฒนา การออกแบบ การผลิต การบริการ การใช้ การฝึกอบรมและให้ความรู้ เป็นต้น

3.4 กลุ่มปฏิบัติการสำคัญที่ศูนย์สื่อการศึกษาควรมี เช่น ด้านการผลิตด้านแจกจ่าย , ให้อืม ด้านบริการการใช้ ด้านผู้ช่วยทางเทคนิค ด้านการซ่อมบำรุงรักษาด้านเทคนิคเฉพาะทาง ด้านการเงิน งบประมาณ พัสดุ ประชาสัมพันธ์

4. การจัดสายบังคับบัญชา สายการบังคับบัญชา (Chain of Command) หมายถึง ความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในหน่วยงานตามลำดับชั้นระหว่าง ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายและ บุคลากรอื่นเพื่อให้ทราบว่า การติดต่อสื่อสารมีทางเดินอย่างไร มีการควบคุมและรับผิดชอบ อย่างไร สายการบังคับบัญชาที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

4.1 จำนวนระดับชั้นแต่ละฝ่ายไม่ควรให้มีจำนวนมากเกินไปจะทำให้ไม่สะดวกแก่การควบคุมดูแลสั่งการ อาจทำให้งานค้างค้ำงและเกิดช่องว่างในการรับผิดชอบได้ง่าย

4.2 สายบังคับบัญชาควรมีลักษณะชัดเจนแจ้งว่าใครเป็นผู้มีอำนาจสั่งการและสั่งไปยังผู้ใด ในทำนองเดียวกันถ้ามีการรายงานจะต้องรายงานต่อใคร มีทางเดินไปในทิศทางใด

4.3 สายการบังคับบัญชาไม่ควรให้มีการก้าวท้าวกันหรืองานซ้ำซ้อนกัน งานอย่างหนึ่งควรมีหัวหน้าหรือผู้รับผิดชอบเพียงคนเดียว ถ้าให้มีผู้สั่งงานได้หลายคนในงานเดียวกัน จะทำให้การปฏิบัติงานสับสนสร้างความลำบากในการปฏิบัติให้กับผู้ปฏิบัติงานได้

5. การจัดสายบังคับบัญชาในหน่วยงานสามารถจัดแสดงให้เห็นเป็นช่วงการควบคุม (Span of Control) ในรูปของแผนภูมิหน่วยงาน ซึ่งเป็นการแสดงให้ทราบว่าผู้บังคับบัญชาหรือ หัวหน้าฝ่ายคนหนึ่งมีขอบเขตความรับผิดชอบเพียงใด มีบุคลากรในสายงานบังคับบัญชาก็คน หรือ มีงานที่อยู่ภายใต้ความดูแลรับผิดชอบอะไรบ้าง การจัดสายบังคับบัญชาทำได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับว่าหน่วยงานไหนจะจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพหน่วยงานของตน

การพิจารณาจัดสายบังคับบัญชาว่าฝ่ายใดจะมีบุคลากรกี่คนสามารถพิจารณาได้จากภารกิจและความสามารถของบุคลากร อย่างไรก็ตามช่วงการควบคุมจะกว้างหรือแคบขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้ ความสามารถของผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าฝ่าย การได้รับการฝึกฝนอบรมของบุคลากร ความยุ่งยากสลับซับซ้อนของงาน และ ความสัมพันธ์ของงานกับฝ่ายอื่น ๆ

6. การจัดเอกภาพการบังคับบัญชา เอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) หมายถึง อำนาจการควบคุมบังคับบัญชาโดยอำนาจสิทธิ์ขาดมาอยู่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือคณะบุคคลในขณะหนึ่งโดยเด็ดขาดหน่วยงานจะต้องระบุดลงไปให้ชัดเจนว่าใครเป็นผู้ได้บังคับบัญชา ใครมีความรับผิดชอบงานใดในขอบเขตกว้างแคบเท่าใด เอกภาพในการบังคับบัญชาจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

7. จัดทำแผนภูมิของหน่วยงาน แผนภูมิหน่วยงานหรือแผนภูมิองค์การ (Organization Chart) เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างของหน่วยงาน อำนาจหน้าที่ ความ

รับผิดชอบตลอดจนสายบังคับบัญชา แผนภูมิหน่วยงานเป็นส่วนที่ช่วยแสดงให้เห็นทราบถึงหน่วยงานย่อยและความสัมพันธ์ของหน่วยงานภายใน การจัดหน่วยงานหรือศูนย์สื่อการศึกษาควรเขียนแผนภูมิแสดงไว้ด้วยเสมอ การจัดทำแผนภูมิหน่วยงานจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

7.1 แผนภูมิโครงสร้างหลัก (Skeleton Chart) เป็นแผนภูมิแสดงการจัดโครงสร้างทั้งหมดของหน่วยงานว่าประกอบด้วยหน่วยงานย่อยอะไรบ้างมีความสัมพันธ์กันอย่างไร หน่วยงานย่อยใดขึ้นกับหน่วยงานใด แสดงสายบังคับบัญชาที่ชัดเจนโดยใช้สี่เหลี่ยม (□) แทนหน่วยงานย่อย เส้นทึบ (—) แทนสายบังคับบัญชาและเส้นประ (-----) แทนสายงานที่ปรึกษาหรือสายประสานงาน แผนภูมิประเภทนี้เป็นที่นิยมใช้กันเพราะเข้าใจง่ายชัดเจนดีแสดงหน่วยงานย่อยได้ทั้งหมดและไม่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยนัก

7.2 แผนภูมิแสดงตัวบุคคล (Personnel Chart) เป็นแผนภูมิแสดงตำแหน่งและหน่วยงานย่อยคล้ายแผนภูมิโครงสร้างหลักแต่ระบุชื่อบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งไว้ด้วย บางหน่วยงานติดรูปถ่ายผู้ดำรงตำแหน่งในระดับต่าง ๆ ไว้ก็ได้

7.3 แผนภูมิแสดงหน้าที่การงาน (Function Chart) เป็นแผนภูมิแสดงตำแหน่งและหน่วยงานย่อยคล้ายแผนภูมิโครงสร้างหลักแต่บอกหน้าที่ย่อ ๆ ของแต่ละตำแหน่งไว้ด้วย แผนภูมิแบบนี้ไม่เป็นที่นิยมใช้เท่าไรนัก

การเขียนแผนภูมิในหน่วยงานควรดำเนินการดังนี้

1. รวบรวมหน่วยงานย่อยทั้งหมดว่ามีกี่ฝ่ายและศึกษาให้เข้าใจว่าภารกิจใดขึ้นอยู่กับฝ่ายใด
2. กำหนดชนิดของแผนภูมิว่าจะใช้แบบใด (แบบโครงสร้างหลักแบบแสดงตัวบุคคลหรือแบบแสดงหน้าที่การงาน)
3. ใช้สี่เหลี่ยมผืนผ้าเล็ก ๆ (□) แทนหน่วยงานย่อย บุคคล หรือตำแหน่งโดยให้หน่วยงานที่มีฐานะสูงกว่ามีขนาดของสี่เหลี่ยมใหญ่กว่าหรือยาวกว่าเล็กน้อย หน่วยงานที่มีฐานะเท่ากันควรมีขนาดเท่ากัน
4. จัดเรียงลำดับหน่วยงานย่อยให้ตรงสายงานและลดหลั่นกันไปตามสายการบังคับบัญชา หน่วยงานที่มีฐานะเท่ากันให้วางอยู่ในระดับเดียวกัน
5. หน่วยงานที่เป็นงานให้คำปรึกษาต้องเรียงไว้แยกออกจากสายบังคับบัญชาโดยวางไว้ในระดับของหน่วยงานที่จะต้องขอคำปรึกษา
6. ใช้เส้นทึบ (—) แทนสายบังคับบัญชา และเส้น (-----) แทนสายงานที่ปรึกษา ชิดเส้นโยงหน่วยงานย่อยต่าง ๆ ตามสายงาน

5. เขียนชื่อแผนภูมิไว้ด้านบนสุด เช่น

แผนภูมิแสดงการแบ่งส่วนงานของศูนย์(อาจเรียกชื่ออย่างอื่น)

หรือ แผนผังการจัดหน่วยงานของศูนย์

หรือ แผนผังแสดงโครงสร้างของศูนย์

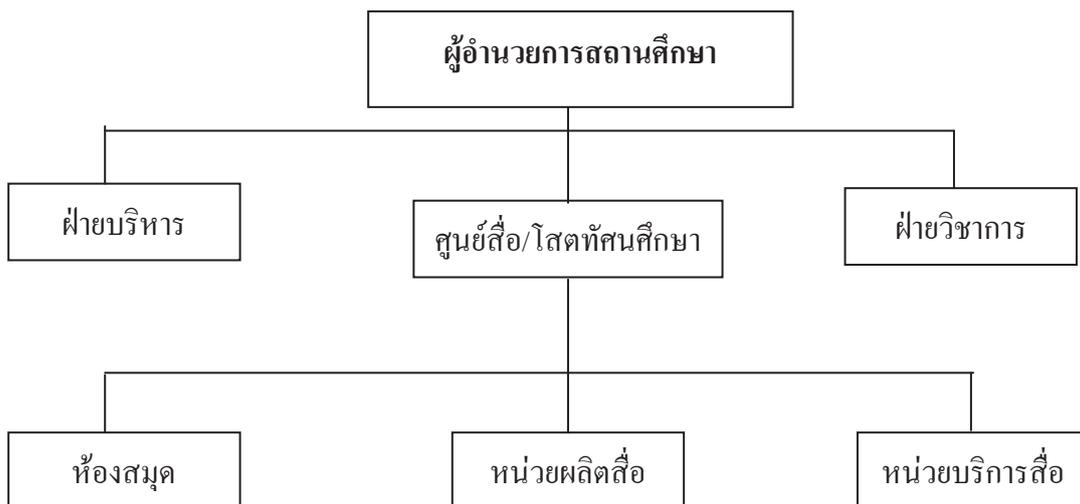
หรือ แผนภูมิการจัดหน่วยงานของศูนย์

อย่างไรก็ตามการเขียนแผนภูมิหน่วยงานมักเกิดปัญหาเพราะขนาดของกระดาษหรือแผ่นปายที่เขียนไม่พอ เนื่องจากหน่วยงานมีหน่วยงานย่อยจำนวนมาก ดังนั้นจึงนิยมเขียนแผนภูมิแสดงโครงสร้างเฉพาะงานใหญ่ ๆ ก่อน แล้วแยกเขียนรายละเอียดของงานใหญ่ ๆ นั้นอีกครั้งหนึ่ง

การจัดโครงสร้างในกระบวนการบริหารจัดการศูนย์สื่อการศึกษาโดยทั่วไปจะมีการจัดอยู่ 4 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ (ทิพย์เกสร บุญอำไพ. 2543 : 81 – 84)

1. การจัดโครงสร้างบริหารจัดการศูนย์สื่อการศึกษาแบบงานหลัก (Line Organization) เป็นโครงสร้างที่แสดงสายบังคับบัญชามาจากระดับสูงสุดลดหลั่นมายังระดับล่าง ผู้บังคับบัญชาจะไม่ปฏิบัติงานใด ๆ ที่ไม่ได้รับมอบหมายการจัดโครงสร้างแบบนี้มักใช้กับหน่วยงานขนาดเล็กมีขอบเขตการปฏิบัติงานที่ไม่มากนัก

โครงสร้างแบบนี้ออกแบบง่าย ๆ บุคลากรที่รับผิดชอบงานมีไม่มากนัก ผู้บังคับบัญชาสามารถติดตามผลงานและตรวจสอบการปฏิบัติงานได้อย่างใกล้ชิดทำให้การปฏิบัติงานและการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในหน่วยงานเป็นไปรวดเร็วจึงเหมาะกับหน่วยงานที่มีขนาดเล็ก

แผนภูมิที่ 3 การจัดโครงสร้างแบบงานหลัก

2. การจัดโครงสร้างบริหารจัดการศูนย์สื่อการศึกษาแบบหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่ปรึกษา (Line and Staff Organization) จะเป็นโครงสร้างศูนย์สื่อการศึกษาที่ประกอบด้วยบุคลากร 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานหลักในด้านต่าง ๆ อีกกลุ่มจะเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญการบางเรื่องสำหรับเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารตัดสินใจ

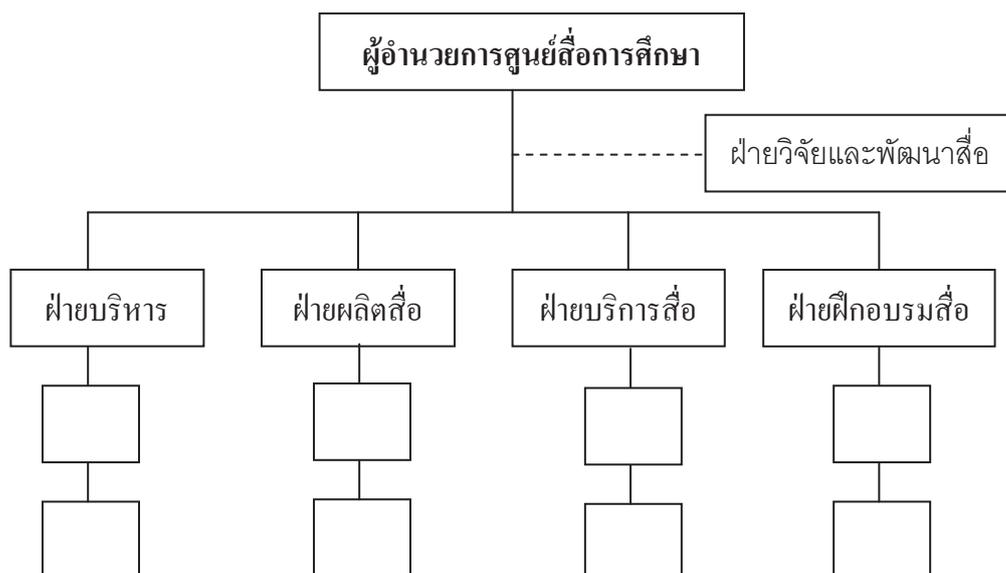
เนื่องจากว่าหน่วยงานที่มีขนาดใหญ่จะมีงานสลับซับซ้อนมากผู้บริหารไม่สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองทุกเรื่องบางเรื่องต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญมาให้คำปรึกษา จึงนิยมจัดโครงสร้างของหน่วยงานเป็นแบบหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่ปรึกษา โดยทั่วไปในศูนย์สื่อการศึกษาผู้ให้คำแนะนำปรึกษา บางครั้งเรียกว่าคณะกรรมการที่ปรึกษาก็ได้คณะกรรมการเหล่านี้ มีบทบาทสำคัญคือ

2.1 จะมีส่วนร่วมในการพิจารณานโยบายและพิจารณาโครงการต่าง ๆ ของศูนย์สื่อการศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

2.2 มีบทบาทในด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและภายนอกศูนย์ฯ เกี่ยวกับด้านการจัดหาและการบริการที่ศูนย์สื่อการศึกษาพึงมีพึงปฏิบัติ

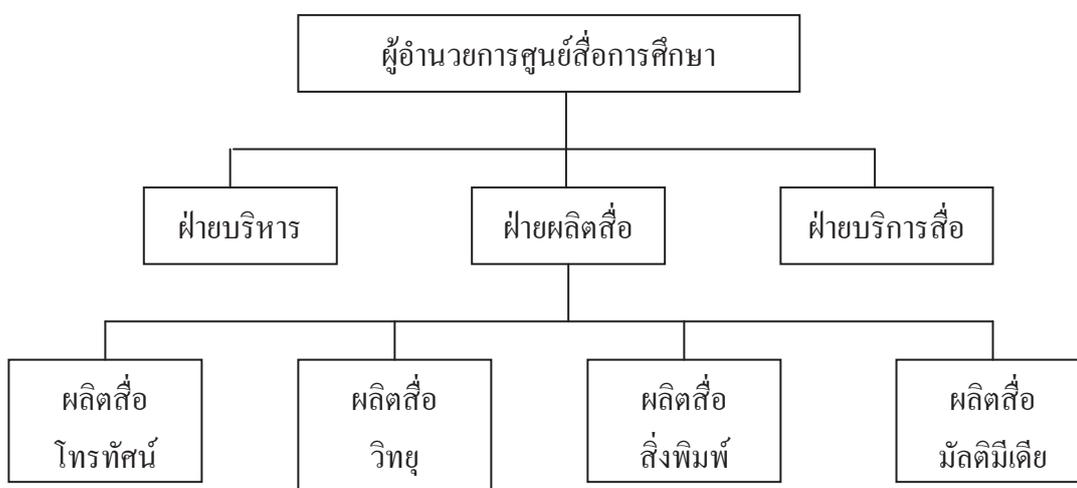
2.3 มีบทบาทในการผลักดัน กระตุ้นและมีส่วนในการประชาสัมพันธ์ภารกิจต่าง ๆ ของศูนย์สื่อการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ได้

2.4 มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษาเป็นที่ปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขด้านต่าง ๆ เมื่อเกิดปัญหาภายในศูนย์สื่อการ

แผนภูมิที่ 4 การจัดโครงสร้างแบบหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่ปรึกษา

3. การจัดโครงสร้างบริหารจัดการศูนย์สื่อการศึกษาแบบแบ่งแยกตามหน้าที่ (Functional Organization) เป็นโครงสร้างของศูนย์สื่อการศึกษาที่จัดแบ่งงานโดยยึดประเภทของงานหรือหน้าที่ในการปฏิบัติงานเป็นหลัก บุคลากรในแต่ละส่วนจะมีความเชี่ยวชาญชำนาญในงานเฉพาะเป็นอย่าง ๆ การจัดโครงสร้างลักษณะนี้การปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากหัวหน้างานแต่ละคนจะรับผิดชอบที่ตนชำนาญแต่เพียงอย่างเดียวแต่อาจมีการใช้อำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างหัวหน้างาน โดยตรงกับผู้อำนวยการที่ให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความขัดแย้งกันได้

แผนภูมิที่ 5 การจัดโครงสร้างแบบแบ่งแยกหน้าที่

4. การจัดโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์สื่อการศึกษาแบบคณะกรรมการ (Committee Organization) เป็นการจัดโครงสร้างโดยให้มีคณะกรรมการประเภทต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของหน่วยงาน โดยแต่ละหน่วยงานจะมีคณะกรรมการประเภทต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

4.1 คณะกรรมการสายปฏิบัติงานหรือคณะกรรมการที่ปรึกษา (Line or Staff Committee) ถ้าคณะกรรมการถูกกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการตัดสินใจและนำการตัดสินใจนั้นไปดำเนินการอย่างสม่ำเสมอจะเรียกคณะกรรมการประเภทนี้ว่า คณะกรรมการสายปฏิบัติงานหรือคณะกรรมการที่ปรึกษาซึ่งจะเป็นตัวแทนของสมาชิกมีอำนาจตัดสินใจการนำนโยบายไปปฏิบัติแต่ถ้าคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นถูกกำหนดเพียงแต่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาให้คำแนะนำเรียกคณะกรรมการประเภทนี้ว่าคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการช่วยเหลือ

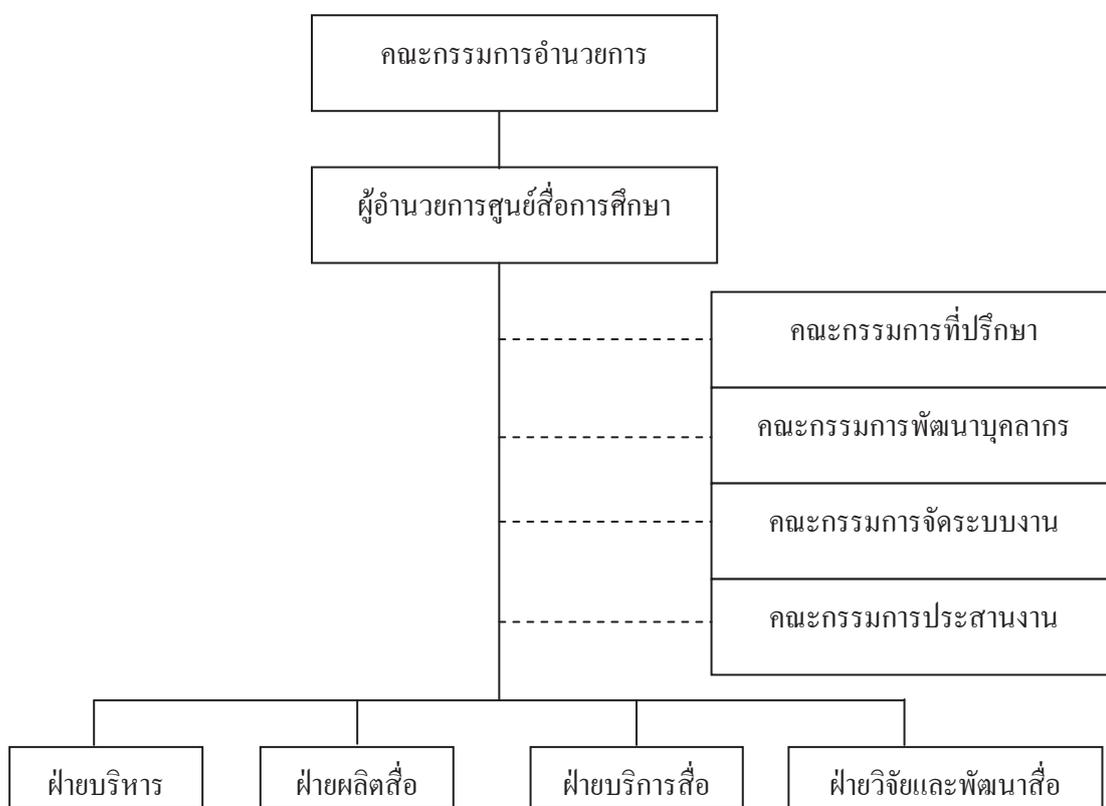
4.2 คณะกรรมการอย่างเป็นทางการ หรือคณะกรรมการอย่างไม่เป็นทางการ (Formal or Informal Committee) คณะกรรมการอย่างเป็นทางการ คือ คณะกรรมการที่กำหนด

ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ชัดเจนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างในหน่วยงานส่วนคณะกรรมการอย่างไม่เป็นทางการเป็นคณะกรรมการที่ไม่ได้กำหนดไว้ใน โครงสร้างขององค์กรเพียงแต่รวมตัวกันขึ้น เพื่อเสนอแนะปัญหาบางประการ

4.3 คณะกรรมการถาวรหรือคณะกรรมการชั่วคราว (Standing or Ad Hoc Committee) คณะกรรมการอย่างเป็นทางการจัดได้ว่าเป็นคณะกรรมการถาวร ส่วนคณะกรรมการชั่วคราวอาจเป็น คณะกรรมการอย่างเป็นทางการหรืออย่างไม่เป็นทางการก็ได้แต่คณะกรรมการชั่วคราวนั้นแต่งตั้ง ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาพิเศษในหน่วยงานและจะหมดสภาพการเป็นคณะกรรมการเมื่อปัญหานั้น สิ้นสุดลง

4.4 คณะกรรมการบริหาร (Executive Committee) เป็นคณะกรรมการที่มีอำนาจ บริหารกิจการทุกอย่างในหน่วยงาน

4.5 คณะกรรมการประสานงาน (Coordination Committee) เป็นคณะกรรมการที่ จัดตั้งขึ้นเพื่อประสานงานในหน้าที่การงานของแผนกหรือฝ่ายซึ่งจะประกอบด้วยตัวแทนจากแผนก ต่าง ๆ มาประชุมตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่ออภิปรายเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

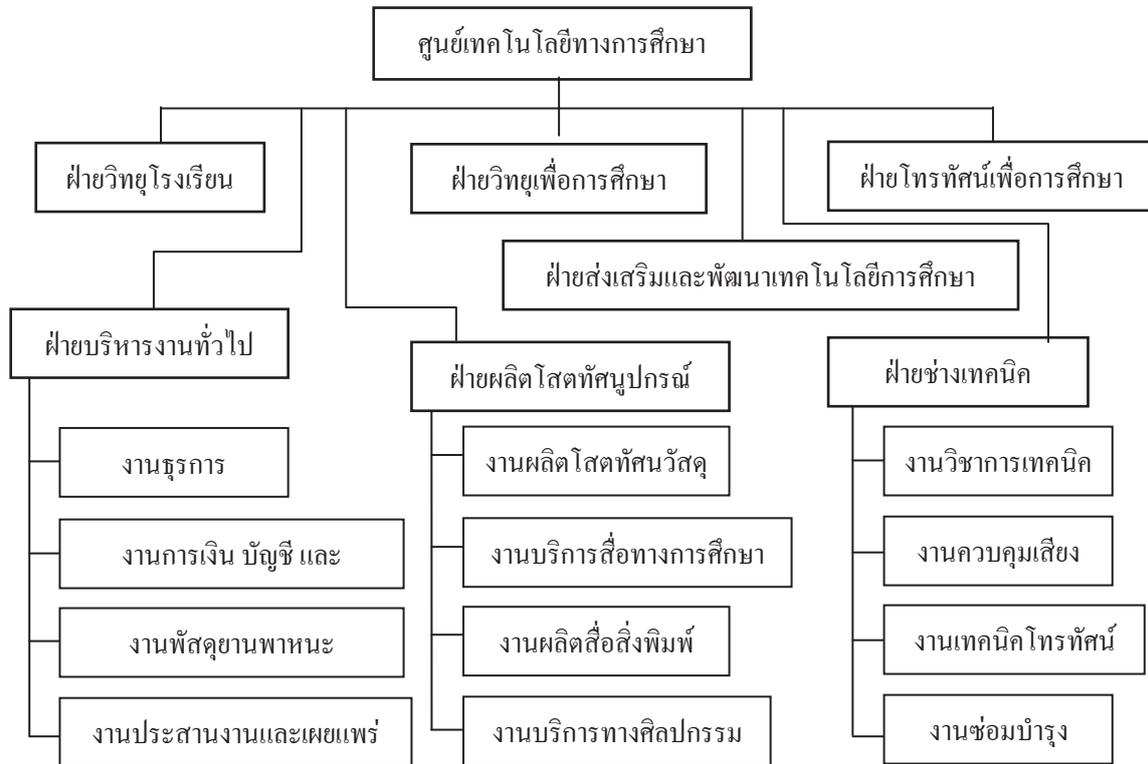
แผนภูมิที่ 6 การจัดโครงสร้างแบบคณะกรรมการ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าโครงสร้างของหน่วยงานแบบคณะกรรมการจะเป็นการช่วยระดมสมองในการแก้ปัญหาของหน่วยงาน และมีการประสานกิจกรรมของหน่วยงานได้เป็นอย่างดี เพราะคณะกรรมการจะประกอบด้วยตัวแทนของฝ่ายต่าง ๆ จึงมีการติดต่อสื่อสารได้ง่ายและการตัดสินใจใด ๆ ในรูปคณะกรรมการ การดำเนินงานจึงมักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุปได้ว่าหน้าที่สำคัญของคณะกรรมการที่ปรึกษาในศูนย์สื่อการศึกษาคือ

1. มีส่วนร่วมในการพิจารณา ใบบาย การวางโครงการต่าง ๆ ของศูนย์สื่อการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาว
2. ประสานงานด้านการจัดหาและบริการที่ศูนย์สื่อการศึกษาจะพึงมี
3. มีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์งานของศูนย์สื่อการศึกษา
4. มีส่วนช่วยในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขต่อไปด้วย
5. เป็นที่ปรึกษาเมื่อมีปัญหาและอาจเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนในการแก้ปัญหา

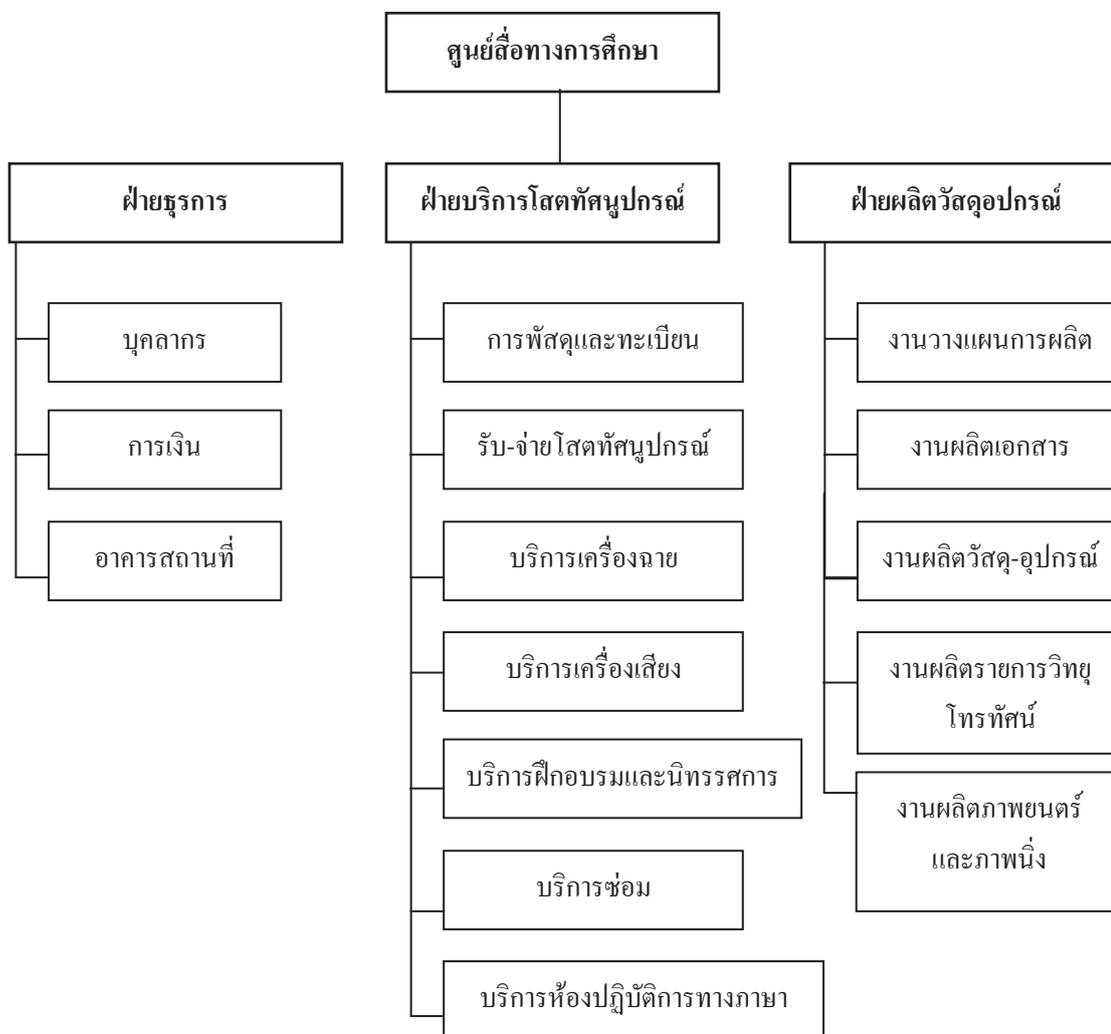
ศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาในแต่ละหน่วยงานต้องมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อม ปัญหาและความต้องการของแต่ละหน่วยงานมีไม่เหมือนกัน ดังนั้นการจัดโครงสร้างของศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาในแต่ละหน่วยงานจึงจำเป็นต้องดำเนินการจัดหรือออกแบบให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานนั้นจะส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หน่วยงานนั้นกำหนดไว้ มีผู้เสนอรูปแบบ โครงสร้างของศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาไว้หลายรูปแบบ ดังจะยกตัวอย่างมาพอเป็นสังเขปได้ดังนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 7 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน
 ที่มา: กาญจนา ไชกเหรียญสุขชัย, “โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” (ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยี
 ทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536),45.

นพรัตน์ ชูไสว ใตเสนอโครงสร้างการบริหารงานศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
ของโรงเรียนราชวินิตบางแก้วไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 8 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์สื่อทางการศึกษา โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว
ที่มา: นพรัตน์ ชูไสว, “โครงการจัดตั้งศูนย์สื่อทางการศึกษาสำหรับโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว”
(ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533),87.

3.6 แนวคิดกระบวนการบริหารจัดการศูนย์สื่อการศึกษา

กระบวนการบริหาร หมายถึง ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกันเพื่อให้การบริหารหรือการจัดการหน่วยงานดำเนินไปตามเป้าหมาย กระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์สื่อการศึกษาให้ดำเนินการไปตามเป้าหมายจะมีกระบวนการสำคัญ 8 ขั้นตอน รวมเรียกว่า POSDCARE มีดังนี้คือ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2543 : 63 – 65)

1. การวางแผนงาน (Planning : P) เป็นการกำหนดแผนงานและโครงการที่จะดำเนินการในอนาคตให้บรรลุเป้าหมายรวมทั้งกำหนดแนวปฏิบัติงบประมาณวัสดุอุปกรณ์และเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน โดยกำหนดเป็นแผนแม่บทระยะยาวประมาณ 3 – 5 ปี และแผนปฏิบัติการเป็นรายปี

2. การจัดหน่วยงาน (Organizing : O) ศูนย์สื่อการศึกษา ต้องมีการกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่การแบ่งสายงาน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้โดยแบ่งเป็นฝ่าย หน่วยและแผนกที่ครอบคลุมกิจกรรมและการให้บริการที่ผู้รับบริการพึงพอใจโดยจัดให้เป็นสัดส่วนและอาจมีหน่วยงานที่ปรึกษาประกอบด้วยก็ได้

3. การจัดบุคลากร (Staffing : S) เป็นการจัดอัตรากำลังจัดคนหรือบุคลากรเข้าไปในหน่วยงานหรือการจัดบุคคลให้เข้าทำงาน โดยคำนึงถึงคุณสมบัติของบุคคลและปริมาณที่เพียงพอ กับปริมาณของงาน ดังนั้นการบริหารงานด้านบุคลากรต้องบริหารด้วยระบบคุณธรรม (Merit System) เพื่อเป็นการส่งเสริมขวัญ กำลังใจและเสริมสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงาน

4. การอำนวยการ (Direction : D) เป็นการกระทำใ้บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายฉะนั้นศูนย์สื่อการศึกษาต้องมีระบบการวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชาและการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน การอำนวยการบางที่เรียกว่าเป็นการนิเทศหรือการสั่งการ การติดตามผล (ไชยยศ เรืองสุวรรณ 2526 : 17) ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคทั้งทางจิตวิทยา การสร้าง มนุษยสัมพันธ์ การสร้างขวัญและอื่น ๆ ประกอบ

5. การประสานงาน (Coordinating : C) คือ การประสานงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานนอกจากนั้นศูนย์สื่อการศึกษาต้องมีการจัดระบบการประสานกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างหน่วยงานภายในกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องอย่างแข็งขัน

6.การจัดสรรทรัพยากร (Allocating of Resources : A) ศูนย์สื่อการศึกษาต้องจัดหาและจัดสรรทรัพยากรให้พอเพียงที่จะดำเนินการให้ได้ตามแผนโดยกำหนดแหล่งทรัพยากรและการจัดหาทรัพยากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดงบประมาณเพื่อดำเนินงานให้ตรงกับความต้องการของแผนงาน

7. การรายงาน (Reporting : R) การรายงานเป็นการแจ้งผลการปฏิบัติงานหรือรายงานผลการปฏิบัติงานความคืบหน้าของงานในหน่วยงาน การรายงานถือว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการ

ประชาสัมพันธ์หน่วยงานไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกหน่วยงานก็ตาม นอกจากนั้นการรายงานก็เพื่อให้ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของกิจการสม่ำเสมอด้วย

8. การติดตามประเมินการดำเนินงาน (Evaluation :E) ศูนย์สื่อการศึกษาต้องมีระบบการติดตามประเมินผลการทำงานด้านการผลิตและบริการอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทราบข้อดีและข้อจำกัดเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาและปรับปรุงสิ่งที่บกพร่องให้ดีขึ้น โดยประเมินจากการรายงานผลการปฏิบัติงานหรือวิธีการอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงานเพื่อจะได้แน่ใจว่าการผลิตและบริการด้านสื่อการเรียนการสอนสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ดีมากน้อยเพียงไร

3.7 การวางแผนงานศูนย์สื่อการศึกษา

การวางแผนเป็นกระบวนการบริหารหรือกระบวนการจัดการ (Management Process) ที่มีความสำคัญของผู้บริหาร งานจะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายหรือไม่นอกจากจะประกอบด้วยปัจจัยอื่น ๆ เช่น คน เงิน วัสดุ และการบริหารจัดการแล้วสิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการวางแผนและการวิเคราะห์งาน

การวางแผนเป็นการหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงานโดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เกิดผลตามเป้าหมายมากที่สุดหรือการใช้ความรู้และวิจารณญาณวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้วกำหนดวิธีการ โดยถูกต้องและมีเหตุผลเพื่อให้การดำเนินงานในอนาคตเป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

การวางแผนมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายตลอดจนกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ล่วงหน้าทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบและวิธีการระยะเวลาที่จะปฏิบัติงานในอนาคต การวางแผนควรประกอบด้วยการพยากรณ์การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การกำหนดแผนการและการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ

3.7.1 ความหมายและแนวคิดของการวางแผน

การจัดการและนิเทศสื่อการศึกษาที่ดีจะเริ่มต้นที่การวางแผนงานดังกล่าวที่ว่า การทำงานใดก็ตามหากมีการวางแผนงานที่ดีก็เหมือนงานนั้นสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่งการวางแผนเป็นกระบวนการกำหนดทางเลือกที่จะดำเนินการ โดยใช้วิธีการที่ให้ประโยชน์สูงสุด เป็นการกะประมาณการล่วงหน้า ในการทำกิจการงาน อย่างหนึ่งอย่างใดให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

เดล (Dale 1968 : 135) ได้กล่าวไว้ว่า การวางแผน หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะทำกิจการงานไว้ล่วงหน้าโดยกำหนดวิธีการและแนวปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงความสำเร็จตามความมุ่งหมาย

คาสต์และโรเซนชวีค (Kast and Rosenzweig 1979 : 435 – 436) อธิบายว่าการวางแผน คือ กระบวนการของการพิจารณาตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไรมีการเลือกวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการและวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น

ไซมอน (Simon 1965 : 423 – 442) อธิบายว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสิ่งที่ต้องกระทำในอนาคต เกี่ยวกับประเมินข้อเสนอต่าง ๆ ที่มีให้เลือกและเกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น

คูนต์ซ์ และ ไชริค (Koontz and Cyril 1972 : 113) อธิบายว่า การวางแผน คือ การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไรอย่างไร ทำเมื่อไหร่และใครเป็นผู้กระทำ การวางแผนเป็นวิธีการเชื่อมระหว่างปัจจุบันไปสู่เป้าหมายในอนาคตที่ต้องการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 131) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผน หมายถึงกระบวนการที่ช่วยตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะดำเนินการและวิธีดำเนินการในอนาคตเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ภายใต้เงื่อนไข ระยะเวลาและทรัพยากรเป็นกลไกเพื่อตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร ใครทำ ทำเมื่อใดและที่ไหนที่ผูกพันกันเป็นระบบและต่อเนื่องกันทำให้กระบวนการวางแผนเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวางแผน หมายถึง การเตรียมการสำหรับปฏิบัติ (Planning is Preparation for Action) ล่วงหน้าและกำหนดทางเลือกหรือเลือกทางเลือก (Alternatives) ในการปฏิบัติงานเพื่อกำหนดวิธีการ ขั้นตอนและปัจจัยพื้นฐานที่ต้องใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริงและเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดพื้นฐานในการวางแผน การวางแผนในการบริหารจัดการหน่วยงานทุกระดับจะมีแนวคิดว่าการวางแผนเปรียบเสมือนเข็มทิศชี้ทางเดินให้แก่หน่วยงานการวางแผนงานนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการบริหารจัดการหน่วยงานทุกประเภททั้งภาครัฐและเอกชน ถ้าปราศจากการวางแผนแล้วก็จะเหมือนเรือที่ไร้หางเสือ หน่วยงานจะถูกพัดพาไปตามกระแสลมของการเปลี่ยนแปลงซึ่งมาจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีและการเมืองโดยไม่มีทิศทางที่แน่นอน ฉะนั้นนักเทคโนโลยีทางการศึกษาจึงต้องตระหนักถึงการวางแผนในการบริหารจัดการศูนย์สื่อการศึกษาไว้ตลอดเวลา

การวางแผนเป็นหลักวิชาที่มีความสำคัญและได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะทวีความสำคัญยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าในทุกหน่วยงานต่างมีภาระหน้าที่ในการวางแผนเพราะเป็นกระบวนการเริ่มต้นของการบริหารจัดการถ้ามีการวางแผนที่ดีแล้วผู้บริหารหน่วยงานมีความเชื่อมั่นได้ว่าผลงานที่ได้จากการปฏิบัติก็จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายได้ ดังนั้นจึงสรุปแนวคิดพื้นฐานในการวางแผนได้ดังนี้ (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ 2530 : 293)

1. การวางแผนเป็นกระบวนการ (Process) กระบวนการในที่นี้หมายถึงกิจกรรมที่ต่อเนื่องกันซึ่งเกิดขึ้นในหน่วยงานเดียวกันกิจกรรมนี้ต้องการทั้งทรัพยากรและพลังงานสนับสนุนเพื่อทำให้กิจกรรมดำเนินไปได้

2. เป็นการจัดเตรียม (Preparing) การวางแผนเป็นกระบวนการของการเตรียมการตัดสินใจเพื่อให้ได้รับการอนุมัติและดำเนินการโดยองค์กรอื่น ๆ แม้ว่าหน่วยงานหนึ่งมีหน้าที่วางแผน มีอำนาจอนุมัติและดำเนินการตามแผนที่ตามกระบวนการดังกล่าวนี้ยังคงมีอยู่ต่างหากโดยเฉพาะ

3. เป็นการตัดสินใจเพื่อการกระทำ (Decisions for Action) การวางแผนมุ่งสู่การกระทำเป็นสิ่งสำคัญไม่ได้มุ่งไปสู่วัตถุประสงค์อย่างอื่นแต่การวางแผนก็มีผลงานระดับสอง (Secondary Results) อีกหลายอย่าง เช่น การพัฒนาการบริหาร การพัฒนาการตัดสินใจ และการฝึกอบรมให้คนทำงานร่วมกัน เป็นต้น

4. เป็นการมุ่งสู่ออนาคต (In the Future) ลักษณะสำคัญยิ่งของการวางแผน ได้แก่ การมุ่งสู่ออนาคต ความไม่แน่นอน การพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคตและเงื่อนไขต่าง ๆ

5. เป็นการมุ่งให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ (Directed at Achieving Goals) กระบวนการวางแผนไม่สามารถดำเนินไปได้ถ้าขาดวัตถุประสงค์เพราะวัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดทิศทางจุดหมายปลายทางของการกระทำเป็นกระบวนการดังกล่าวมา

6. เป็นวิธีการที่ให้ผลงานสูง (By Optimal Means) จุดสำคัญอันหนึ่งในกระบวนการวางแผนก็คือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับเป้าหมาย (Means / End Analysis) เพื่อเลือกวิธีการกระทำที่ก่อให้เกิดผลตามเป้าหมายที่สุด

การวางแผนในปัจจุบันอาศัยพื้นฐานของข้อมูลจากการวิจัยมีการจัดกระบวนการเป็นขั้นเป็นตอนรวมทั้งมีลักษณะเป็นลากลักษณะอักษรที่ชัดเจนทำให้บุคคลจำนวนมากสามารถทำงานร่วมกันได้ การวางแผนมีการจัดองค์ความรู้ที่เป็นระบบง่ายต่อการเรียนรู้ตลอดจนมีความเป็นศาสตร์มากกว่าความเป็นศิลป์จึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเกือบทุกหน่วยงานในปัจจุบัน

3.7.2 ความสำคัญของการวางแผน

ความสำคัญของการวางแผนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ จัดสรรทรัพยากรในปัจจุบันเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในอนาคตซึ่งมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อบุคลากรและหน่วยงานทั้งหน่วยงานขนาดเล็กและขนาดใหญ่เป็นการช่วยให้ผู้บริหารหน่วยงานทราบว่าจะทำอะไรและเมื่อใด ใช้ทรัพยากรอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพเป็นเครื่องชี้ทางการดำเนินงานซึ่งจะช่วยให้การบริหารจัดการราบรื่นหากมีปัญหาอุปสรรคสามารถ

แก้ไขได้ทันทีช่วยลดต้นทุน การปฏิบัติงานลดการทำงาน ที่ไม่สัมพันธ์กัน (ธงชัย สันติวงษ์. 2540: 106 – 108)

ความสำคัญของการวางแผนสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุดเนื่องจากผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสวิเคราะห์และหาแนวทางเลือกเพื่อให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เต็มประสิทธิภาพและประหยัด
2. ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ง่าย เพราะได้มีการวางจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่แน่นอนทำให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทไปในแนวทางเดียวกัน
3. ช่วยลดความขัดแย้ง เนื่องจากมีกำหนดขั้นตอนการทำงานตลอดจนบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายช่วยให้การทำงานไม่สับสนซ้ำซ้อน
4. ช่วยให้อาจควบคุมการปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบ
5. ช่วยให้การพัฒนาในแต่ละฝ่ายและในแต่ละระดับสอดคล้องกันและเป็นการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถคาดคะเนล่วงหน้าถึงปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นได้
7. ช่วยให้ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในการบริหารมากขึ้นและช่วยให้สามารถตรวจสอบความสำเร็จของเป้าหมายได้

ดังนั้นจึงกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการวางแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งของการบริหาร เพราะจะทำให้การทำงานเป็นระบบ ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อน เกิดการประสานงาน ประหยัด เกิดการพัฒนาปรับปรุงให้ดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน ทุกคนก็มีความพึงพอใจ

การปฏิบัติงานใด ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมองเห็นภาพรวมของงานที่ตนปฏิบัติได้ชัดเจนจึงกล่าวได้ว่าการวางแผนมีความสำคัญต่อการดำเนินงานการวางแผนจะเกิดประโยชน์สูงสุดก็ต่อเมื่อมีการวางแผนที่ดีการวางแผนที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. มีนโยบายและวัตถุประสงค์ชัดเจนแน่นอนและเข้าใจง่ายรวมทั้งต้องชัดเจนว่าใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใดและอยู่ในความรับผิดชอบของใคร
2. มีความสอดคล้องกับแผนในระดับอื่นหรือสอดคล้องกับนโยบายหลักของหน่วยงานแผนที่ดีควรอยู่ในกรอบหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของหน่วยงานที่กำหนดไว้
3. ต้องมีการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดคุ้มค่าใช้จ่าย
4. ต้องให้มีความยืดหยุ่นได้ เพื่อสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

5. ในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการควรร่วมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

6. ได้มีการกำหนดขั้นตอนและบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องไว้ชัดเจน เป็นการป้องกันการสับสนในการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการวางแผน

7. มีการใช้ข้อมูลหรือผลการวิจัยเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจทุกขั้นตอนของแผน

8. ต้องมีกำหนดระบบวิธีการควบคุมแผนและประเมินผลงานในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติงานนั้นเพื่อการปรับปรุงและควบคุมคุณภาพ

9. ต้องมีความเป็นไปได้และมีความพร้อมทางด้านบุคลากร เทคนิค งบประมาณ (ที่มีอยู่และคาดว่าจะได้รับจริง) ระยะเวลาและระเบียบวิธีการ โดยแผนนั้นจะต้องใกล้เคียงกับความจริงและถือปฏิบัติได้แผนที่วางไว้จึงจะก่อให้เกิดประโยชน์และนำมาปฏิบัติได้จริง

10. มีระบบการประสานงานที่ดีในขณะปฏิบัติงาน

11. มีความต่อเนื่อง หมายถึงความต่อเนื่องกับแผนอื่นและต่อเนื่องในกระบวนการจัดการมีแผนงานและโครงการที่สอดคล้องกับแผนที่วางไว้รวมทั้งมีการประเมินแผนที่ปฏิบัติไปแล้วและนำผลประเมินมาปรับปรุงใหม่

12. ต้องมีระยะเวลาของแผน ต้องกำหนดให้แน่นอนว่าเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อใด

3.8 คุณค่าของศูนย์สื่อสารการศึกษา

นักเทคโนโลยีทางการศึกษาได้พยายามและกระตุ้นให้สถาบันการศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญ จัดตั้งศูนย์การศึกษาขึ้นมาโดยมีความคาดหวังว่าศูนย์นี้จะเป็นที่รวมความคิดและประสบการณ์ทั้งมวลในรูปแบบของสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิคการเรียนการสอน และเป็นที่ยึดกิจกรรมต่างๆ ทางการเรียน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้สอนใช้เป็นแหล่งความรู้ เพื่อการศึกษาค้นคว้าที่เป็นประโยชน์ต่อการเตรียมการสอน

2. ผู้เรียนใช้เป็นที่ยึดศึกษาในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างอิสระ

3. เป็นสถานที่ฝึกอบรม สัมมนา แนะนำวิทยาการใหม่ๆ

4. เป็นแหล่งความรู้ของชุมชนเปิดโอกาสใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ศูนย์การศึกษาเป็นหน่วยงานที่ให้ความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางเหมาะสมสำหรับเป็นแหล่งหาความรู้สำหรับครูและนักเรียน/นักศึกษา ผู้สนใจสามารถเข้าไปศึกษาในลักษณะการอ่าน การฟัง การดูและการปฏิบัติ จะเห็นได้ว่าศูนย์การศึกษาเป็นสถานที่อันทรงคุณค่าต่อกระบวนการเรียนเป็นอย่างยิ่ง

การจัดดำเนินงานศูนย์สื่อการศึกษาที่ดีย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพของงานและผลิตผลสรุปได้ดังนี้

1. ต้องมีวัตถุประสงค์นโยบายและแผนงานในการดำเนินงานอย่างชัดเจนจนสามารถทำให้ผู้ร่วมงานสามารถเข้าถึงจุดประสงค์ได้เป็นอย่างดี
2. ต้องมีศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวก มีความรับผิดชอบและอำนาจการโดยตรง เช่น ศูนย์ที่มีหัวหน้าศูนย์เป็นผู้รับผิดชอบรวมทั้งมีสายบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น
3. ต้องระบุหน้าที่การงานและความรับผิดชอบของบุคลากรแต่ละคนให้ชัดเจนมีการแบ่งแยกหน้าที่และการงานตามความเหมาะสมตรงกับความรู้ความสามารถของแต่ละคน
4. ต้องมีระบบการปฏิบัติงานที่เหมาะสม มีเทคนิคการควบคุมงานประสานงานภายในเป็นอย่างดี
5. ต้องจัดให้มีระบบติดต่อสื่อสารที่ดี มีหลักการในการอำนวยความสะดวกและวินิจฉัยงานอย่างมีระบบ
6. จัดให้ศูนย์การศึกษาสามารถปรับตัวได้ ให้สามารถสนองตอบต่อภาวะการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับความต้องการที่แตกต่างของกลุ่มผู้ใช้บริการซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทำให้ศูนย์สื่อการศึกษาต้องปรับปรุงตลอดเวลา การปรับตัวต้องมีตลอดไปจะทำให้ศูนย์มีความเจริญก้าวหน้า

4. แหล่งการเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ อันอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพแหล่งการเรียนรู้

“แหล่งการเรียนรู้” ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ว่า หมายถึง แหล่งหรือที่รวมซึ่งอาจเป็นสภาพ/สถานที่หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วยข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียน การสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนหรือ ศูนย์กลางการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน การประเมินและการวัดผลการเรียนที่มีลักษณะเฉพาะที่สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นหรือในห้องเรียน

สรุปได้ว่า “แหล่งเรียนรู้”ทุกรูปแบบมีสภาพที่จะเอื้อต่อหน้าที่ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติพุทธศักราช 2542 กำหนดไว้อย่างชัดเจนในประเด็นที่จะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่อง ความคิด ความเข้าใจในคุณค่า และทัศนคติได้อย่างกว้างขวางและสามารถช่วยเสริมมิติที่เป็น รูปธรรมให้แก่การศึกษาในระบบ โรงเรียนนอกระบบและตามอัธยาศัยสามารถพัฒนาการเรียนรู้ (Learning) และการศึกษา (Education) โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมได้แก่ครอบครัวชุมชนชาติ และสังคมโลกรวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งความรู้ ความเข้าใจและ ประสบการณ์เรื่องการรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่าง สมบูรณ์ยั่งยืน

3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ภูมิ ปัญญา

4. ความรู้และด้านทักษะคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

จากความสำคัญดังกล่าวในฐานะแหล่งการเรียนรู้ตามนิยามของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติฉบับนี้จึงต้องมีการจัดทำระบบเชื่อมโยงที่สอดคล้องกับระบบการศึกษาทั้งในส่วน ของเนื้อหาสาระและการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและให้สอดคล้องกับความ สนใจ ความถนัด โดยฝึกให้เกิดทักษะกระบวนการคิดเพื่อประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา ฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและผสมผสานสาระความรู้ด้าน ต่างๆให้สมดุลกัน จัดบรรยากาศ สื่อการเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ โดยจัดให้ได้ทุกเวลา สถานที่ จากการประสานงานความร่วมมือกับครอบครัว บุคคลในชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในประเทศไทยจำนวนมากซึ่ง กระจายอยู่ทุกจังหวัดมีศักยภาพในสถานะเป็นแหล่งให้การศึกษาหาความรู้ซึ่งสอดคล้องกับ ความหมายของคำว่า “การศึกษา” ตามนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สังคม แห่งการเรียนรู้ในปัจจุบันซึ่งทุกคนมีความกระตือรือร้น แหล่งเรียนรู้ทุกประเภท ซึ่งเป็นสถานที่ ซึ่งทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้และค้นหาประสบการณ์ได้ทุกด้าน เช่น ทัศนศิลป์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติวิทยาและจากวัตถุที่แสดงความก้าวหน้าของมนุษยชาติ พลังสร้างสรรค์ อารยธรรม เทคโนโลยี บทบาททนายได้กิจกรรมที่ถูกกำหนดว่า “การศึกษา” ของแหล่งเรียนรู้ทุก

รูปแบบ ควรจะได้รับการปรับปรุงตรวจสอบหน้าที่ของการศึกษาภายใต้โครงสร้างภายใน การพิจารณาอย่างจริงจังว่า นิทรรศการหรือกิจกรรมมีพลังเพียงพอหรือไม่ในการเป็นสื่อของการเรียนรู้ การเพิ่มการวิจัย นำเทคโนโลยีมาใช้ในโปรแกรมการศึกษา เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งเรียนรู้กับโรงเรียน ชุมชน และควรพยายามที่จะขยายบริการสู่ประชาชนทุกระดับให้กว้างขวางมากขึ้น และต้องคำนึงด้วยความระมัดระวังว่าผู้เข้ารับบริการต้องการอะไรจากองค์กร มีการจัดกิจกรรมการ แสดงถึงความก้าวหน้าของการสื่อสาร การติดต่อ กิจกรรมใหม่ๆสำหรับครอบครัว และมีการเปลี่ยนแปลงแหล่งเรียนรู้มากกว่าการศึกษาหรือการสอน หรือสามารถอธิบายได้ว่า การสร้างความกระตือรือร้นของผู้ใช้บริการในแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทนั้น กิจกรรมทั้งหลายต้องมีการพัฒนาและสร้างรูปแบบเพื่อสนองต่อความสนใจของคนเหล่านั้นความเกี่ยวข้องของโรงเรียน ชุมชน และสาธารณชนทั่วไปเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงว่าจะต้องหาทางส่งเสริมและเสริมสร้างความแข็งแกร่ง และความร่วมมือโดยวิธีใดบ้าง สำหรับโรงเรียนต้องมีการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ การศึกษา ครู ผู้บริหาร โรงเรียน เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ที่จะนำความรู้ไปมอบให้ และโดยการทำงานร่วมมือกันในการวางแผน การจัดหาข้อมูล และกิจกรรมจึงจะได้ผลแหล่งเรียนรู้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากสถานศึกษา เอกชน องค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมากในการให้บริการและให้การศึกษาต้องพยายามให้ความร่วมมือกับห้องสมุด กลุ่มทัศนศิลป์ และบริการทางสังคม แหล่งเรียนรู้ทุกประเภท ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริการนักศึกษาและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จะต้องจัดทำทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่การปฏิบัติให้ชัดเจน ในการจัดการเรียนรู้ โดยที่ใช้เด็กเป็นศูนย์กลางนั้น แหล่งเรียนรู้ทุกประเภทควรริเริ่มเร่งทำความร่วมมือกับสถานศึกษาในระดับต่างๆดังนี้

1. การกระตุ้นในการจัดกิจกรรมการศึกษา

1.1 วางแผน/ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆเช่น จัดห้องเรียนสำหรับเพิ่มประสบการณ์ทั้งทาง ศิลปะ ประวัติศาสตร์โดยมีโปรแกรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กให้มีส่วนร่วม

1.2 การจัดให้มีอาสาสมัครทางการศึกษา ซึ่งต้องเป็นผู้มีประสบการณ์เรียนรู้แล เทคนิคหลายประเภท

1.3 จัดตั้งศูนย์การเผยแพร่ควรจัดทำเอกสารการนำชม ข้อมูลนิทรรศการ แผ่นพับ อธิบายเนื้อหาของการจัดแสดง จดหมายข่าว ไปสเตอร์ฯ

2. ประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษาของแหล่งเรียนรู้

2.1 กำหนดให้ครูมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยการให้ช่วยออกแบบวัสดุการสอน การวางแผนจัดนิทรรศการ การจัดเตรียมวัสดุในการสอน

2.2 ควรจัดส่งเสริมกิจกรรมความร่วมมือกับโรงเรียน เช่น หลักสูตรสำหรับครู ที่แหล่งเรียนรู้ นิทรรศการเคลื่อนที่ การให้ยืมวัสดุ

2.3 การจัดทำแบบเรียน หรือชิ้นงาน เช่น กระดาษ คำถาม-คำตอบ ทฤษฎีการเรียนรู้

ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)

ศูนย์การเรียนมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Learning Centers ได้มีนักการศึกษา และสถาบันการศึกษา ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2520: 163) ได้ให้ความหมายของศูนย์การเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่เน้นสื่อแบบประสมโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระฉับกระเฉง ได้ตรวจสอบผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้มีประสบการณ์ทำให้ความสำเร็จ ภาคภูมิใจและเกิดการเรียนรู้ที่ละน้อยตามลำดับขั้น

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2540 : 2) ได้ให้ความหมายว่า ศูนย์การเรียน หมายถึง ศูนย์รวมการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ตลอดจนเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีของชุมชน ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อก่อให้เกิดสังคมการเรียนรู้และการพึ่งตนเอง รวมทั้งเสริมสร้างวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย

จินตนา ผลสนอง (2540 : 10) ได้สรุปความหมายของศูนย์การเรียน ว่าหมายถึง แหล่งความรู้ที่จะให้บริการความรู้และ เป็นสถานที่จัดกิจกรรมการเรียน และข้อมูลข่าวสารให้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มเป้าหมายสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้โดยมีสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ตลอดจนเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต และทักษะในการประกอบอาชีพ

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ (2545 : 117) ได้สรุปความหมายของศูนย์การเรียนไว้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดสถานที่ หรือบรรยากาศให้ผู้เรียนสามารถเข้าศึกษาหาความรู้เป็นศูนย์ หรือเป็นฐาน โดยการเรียนรู้จากสื่อประสมในรูปของโปรแกรมการสอนที่จัดไว้เป็นชุดการสอนตามหมวดหมู่ของเนื้อหาและประสบการณ์ต่างๆ ผู้เรียนจะหาประสบการณ์เรียนรู้จากการศึกษาและทำกิจกรรมให้ครบทุกศูนย์ โดยผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียมเอกสาร เนื้อหาสาระสื่อและอุปกรณ์การสอนอื่นๆ ให้ทุกกลุ่ม รวมทั้งกำหนดกิจกรรมต่างๆ ให้ ผู้เรียน เป็นผู้ประสานงาน เป็นที่ปรึกษา และเป็นผู้ควบคุมโปรแกรมการเรียนของผู้เรียน

อำนาจ เดชชัยศรี และคณะ (2543 : 23) ได้สรุปความหมายของศูนย์การเรียนไว้ว่า เป็นการจัดระบบห้องเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมการเรียนรู้อาศัยเนื้อหาวิชาที่จัดออกเป็นหน่วยๆ แต่ละหน่วยจะมีกิจกรรมวัสดุอุปกรณ์ และเนื้อหาวิชาแตกต่างกัน ผู้เรียนจะเรียนรู้โดยการประกอบกิจกรรมจากหน่วยต่างๆ ตามที่กำหนดภายใต้การดูแลของครู

โดยสรุปศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดสถานที่ สภาพแวดล้อม หรือบรรยากาศในการเรียน เป็นศูนย์กลางความรู้ หรือฐานความรู้ โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระ และมีส่วนร่วมในการเรียน การศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และปฏิบัติด้วยตนเองจากสื่อประสมภายใต้การดูแลของครู เพื่อให้ เกิดการเรียนรู้ มีทักษะ ประสบการณ์จากการเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง

ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้ศูนย์การเรียนรู้เป็น เครื่องข่ายการเรียนรู้ทางสังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ ตลอดชีวิต โดยประกอบด้วยการผลิตสื่อการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การจัดแหล่ง วิทยากร เพื่อความรู้ การกระจายสื่อการเรียนรู้ รวมทั้งการติดตามประเมินผลการเรียนการสอน จึงอาจกล่าวได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้เป็นแหล่งให้บริการความรู้วิชาการแก่ผู้สนใจศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติม เปรียบเสมือนแหล่งเดิมความรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงคุณภาพชีวิตได้อย่างมีคุณค่า (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ 2534,อ้างถึงในดวงมัลย์ สัมมาวิภาวิกุลและคณะ2550:7)

ศูนย์การเรียนรู้คือ สถานที่รวบรวมวัสดุอุปกรณ์ที่ถูกออกแบบอย่างมีเป้าหมาย นักเรียน ทำงานในศูนย์เพื่อพัฒนา ค้นคว้า สร้างและเรียนรู้งานตามอัตราความก้าวหน้าของตนเอง ต้อง รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเป็นที่ยอมรับรวมชุดการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ใ้บริการทุกคน ศูนย์การเรียนรู้จะต้องมีบุคลากรที่มีหน้าที่พัฒนาหลักสูตร พัฒนาชุดเรียนรู้ พัฒนา สื่อการเรียนรู้ ให้บริการการเรียนรู้ และวัดประเมินการเรียนรู้ (อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง 2545:149-150)

ทิสนา แจมมณี ได้ให้ความหมายวิธีการสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ คือ กระบวนการเรียน การสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจาก ศูนย์การเรียนรู้หรือมุมความรู้ ซึ่งผู้สอนได้จัดเตรียมเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ใช้สื่อการเรียนการ สอนหลาย ๆ อย่างประสมกันไว้ให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง (ทิสนา แจมมณี 2543:95)

นอกจากนี้ สมชัย วรานุกุลรักษ์ ได้สรุปความหมายศูนย์การเรียนรู้ไว้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึงแหล่งความรู้และสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนและข่าวสารความรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยเป็นศูนย์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นให้สมบูรณ์ในตัว ซึ่งผู้เรียนมีโอกาสในการดำเนิน กิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน (สมชัย วรานุกุล 2546,อ้างถึงในชนพล อนนคติพิธิสิน 2547:16)

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2548,อ้างถึงในดวงมัลย์ สัมมาวิภาวิกุลและคณะ2550:7)ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึงการนำการเรียนรู้มาสัมพันธ์กับสังคม ชุมชน และเทคโนโลยีซึ่งเป็นการจัดการ การเรียนรู้ให้อยู่ในรูปแบบใหม่ที่รวมชุมชน วัฒนธรรมและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน และมีคนที่มี ความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆที่สามารถตอบคำถามได้เช่น นักปราชญ์ในแต่ละด้านเจ้าของ รางวัลสำคัญๆบุคคลสำคัญของไทยและของโลกที่มีบทบาทในการพัฒนาสร้างสรรค์สังคม

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่ว่า วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้คือ เป็นแหล่งสะสมทรัพยากรสารสนเทศทางปัญญา ถ่ายทอดวิวัฒนาการของมนุษยชาติจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง สำหรับผู้ที่ให้ความรู้และผู้เรียนได้ค้นคว้าข้อมูลโดยใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จากคำกล่าวเบื้องต้น แสดงให้เห็นว่าบทบาทและหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ในปัจจุบันมีลักษณะที่แตกต่างไปจากอดีต เนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง อาทิเช่น สังคม ชุมชนและความต้องการของผู้ใช้บริการ ส่งผลให้ศูนย์การเรียนรู้ต้องเปลี่ยนบทบาทจากเดิมที่เคยเป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์หลายด้าน เปลี่ยนเป็นการเพิ่มบทบาทให้เป็นสถานที่พักผ่อนและพื้นที่พบปะของผู้ใช้บริการ เพื่อที่จะดึงดูดให้เกิดการเข้าถึงพื้นที่และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า..ศูนย์การเรียนรู้ในความหมายของกระบวนการสอน ส่วนใหญ่ใช้ในการศึกษาในระบบ ใช้สนับสนุนการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบดั้งเดิม ในการฝึกทักษะ หรือ ในการเรียนรู้รายบุคคล ส่วนศูนย์การเรียนรู้ในความหมายของแหล่งเรียนรู้ ใช้ได้ในทุกหน่วยงานและทุกระบบการศึกษา เป็นแหล่งรวบรวมวัสดุทัศนูปกรณ์ สื่อและกิจกรรมที่ถูกต้องออกแบบอย่างมีเป้าหมายพร้อมจะให้บริการความรู้ผ่านสื่อการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ โดยกลุ่มเป้าหมายสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ประเภทของศูนย์การเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาประเภทของศูนย์การเรียนรู้จากเอกสารต่าง ๆ ซึ่งมีการจัดประเภทศูนย์การเรียนรู้หลากหลาย รูปแบบแตกต่างกันไปตามปัจจัยต่าง ๆ ทั้งนี้ได้มีผู้แบ่งประเภทศูนย์การเรียนรู้ได้ดังต่อไปนี้

1. จำแนกตามระบบการศึกษา

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542, อ้างถึงในดวงมาลัย สัมมาวิภาวิกุลและคณะ 2550:7) ได้จำแนกศูนย์การเรียนออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ศูนย์การเรียนแบบเอกเทศ (Learning Center Classroom) เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่แยกเป็นอิสระจากห้องเรียน มีลักษณะเป็นห้องเอกเทศ ประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมอยู่ในห้อง

2. ศูนย์การเรียนในห้องเรียน เป็นการดัดแปลงห้องเรียนธรรมดา โดยจัดเป็นศูนย์วิชาการต่าง ๆ ไว้ข้างผนังเรียนหรือมุมห้อง โดยมีสื่อการสอนหรือกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามความสนใจ เช่น ศูนย์ศิลปะ ศูนย์วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ผู้เรียนจะหาความรู้จากศูนย์เหล่านี้ได้ในเวลาว่าง ศูนย์การเรียนในห้องนี้ต่อมาได้พัฒนาเป็นห้องเรียนแบบเปิดหรือห้องเรียนรายบุคคล

3. การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงห้องเรียนแบบธรรมดา มาเป็นศูนย์กิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันภายในศูนย์ และสามารถประเมินผลงานของตนได้ตามประสบการณ์และเนื้อหาที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ให้ การจัดห้องเรียนแบบนี้อาศัยพื้นฐานจากทฤษฎีการใช้สื่อประสม และกระบวนการกลุ่มเป็นบูรณาการใช้สื่อการสอนชนิดต่าง ๆ และกลุ่มกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีชีวิตชีวา และฝึกฝนพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนให้มากที่สุด

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้บุคคลทุกวัยเข้าศึกษาหาความรู้ได้ การเรียนอาจจะเรียนจากโปรแกรมการสอนที่จัดไว้ในรูปของชุดการสอนรายบุคคลตามหมวดหมู่ของเนื้อหาและประสบการณ์ต่าง ๆ หรือจากกิจกรรมอื่นๆ ที่ศูนย์จะเป็น ผู้จัดให้ โดยมีครูเป็นผู้ประสานงาน ที่ปรึกษา การเรียนในศูนย์การเรียนรู้ประเภทนี้จะไม่มีกำหนดเวลาระดับชั้นของผู้เรียน ผู้ประสานงาน ที่ปรึกษา การเรียนในศูนย์การเรียนรู้ประเภทนี้จะไม่มีกำหนดเวลาระดับชั้นของผู้เรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีนโยบายในการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตและทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยจัดการศึกษาทั้งสายสามัญ สายอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีการแบ่งหน่วยงานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนดังนี้

1. ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา จัดขึ้นเพื่อช่วยส่งเสริมการบริการทางการศึกษาให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป และ ตอบสนองความต้องการของชุมชน

2. ศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น กรมราชทัณฑ์ กรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งช่วยให้ความรู้ทั้งการศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การประกอบอาชีพเฉพาะด้านและการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่หน่วยงานรับผิดชอบอยู่ โดยใช้ทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

3. ศูนย์การเรียนรู้ในภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ บริษัท ห้างร้าน สถานประกอบการ ซึ่งดำเนินธุรกิจเพื่อมุ่งผลประโยชน์ โดยหน่วยงานจำเป็นต้องมีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของตนให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานและบริการแก่ลูกค้าให้ได้รับความพึงพอใจและส่งผลกระทบต่อธุรกิจขององค์กร

4. ศูนย์การเรียนรู้ในองค์กรการกุศลเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส เช่น มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

5. ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน จัดตั้งขึ้นเพื่อให้โอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนทุกคนในชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละคนที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ศูนย์การเรียนรู้ยังสามารถใช้เครือข่ายต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกในชุมชน ซึ่งนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ประหยัด จิระวรวงศ์ (2529 ,อ้างถึงในกองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการ2551:35)ได้แบ่ง ศูนย์การเรียนรู้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่

1.ศูนย์การเรียนรู้ในหอเรียนที่แบ่งได้เป็น 2 แบบ

1.1 หอเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้เป็นการจัดหอเรียนให้เป็นศูนย์กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งแบ่งพื้นที่ในหอเรียนให้มีจำนวนศูนย์กิจกรรมที่มีเนื้อหาและวัสดุอุปกรณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จากการเรียนรู้ในแต่ละศูนย์กิจกรรมเรียนไปจนครบทุกศูนย์ และรายงานผลตามที่ผู้สอนได้กำหนดไว้

1.2 ศูนย์การเรียนรู้ในหอเรียนเป็นการใช้เนื้อที่บางส่วนของหอเรียนจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้โดยจัดให้เป็นศูนย์วิชาการไว้ที่ผนังหอเรียน หรือ มุมที่มีสื่อการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ได้ตามความสนใจของตน อาจแบ่งประเภทของศูนย์การเรียนรู้ในหอเรียนได้เป็น 3 แบบ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ที่ยึดหลักการตามเนื้อหาวิชา ศูนย์การเรียนรู้ที่ยึดหลักการตามสื่อการสอน และศูนย์การเรียนรู้ที่ยึดหลักการตามกิจกรรมของศูนย์

2. ศูนย์การเรียนรู้ที่แยกเป็นเอกเทศอยู่นอกหอเรียน เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่จัดเป็นศูนย์กิจกรรมโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นการจัดให้มีสถานที่ในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนโดยเฉพาะ แบ่งได้เป็น 2 แบบ

2.1 ศูนย์การเรียนรู้ที่ใช่เป็นหอปฏิบัติการ นิยมจัดให้เป็นสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติการในดานต่างๆโดยอาจเป็นการจัดให้ฝึกในสถานที่นั้นๆ หรือไปฝึกในสถานที่ อื่นๆนอกโรงเรียนก็ได้รวมทั้งอาจใช้เป็นสถานที่สำหรับนักศึกษาได้พบปะปรึกษาหารือ คนควาเตรียมงาน ต่างๆหรือทดลองโครงการ ทั้งนี้ภายในบริเวณศูนย์การเรียนรู้ประกอบไปด้วยชั้นวางหนังสือ ชั้นเก็บอุปกรณ์

2.2 ศูนย์ขอมูลวิชาการ เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ได้ จัดประสบการณ์ความรู้อาไว้ ตา หาก ภายในมีสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นคว้าหา

ความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน โดยไม่จำกัดวัยและระดับชั้นของผู้เรียน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2545,อ้างถึงในกองทุนศึกษา กรมสนับสนุนบริการ 2551:36) ได้จำแนกศูนย์การเรียนรู้ในแนวของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน เป็น 2 แบบ ได้แก่

1. แบบ ก เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่อิงกับหลักสูตรของรัฐหรือระบบโรงเรียนแบบ
2. แบบ ข เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ไม่ได้อิงกับหลักสูตรของรัฐ หรือระบบโรงเรียน

เพ็ญณี แนนรอต และคณะ(2546,อ้างในกองทุนศึกษา กรมสนับสนุนบริการ 2551:36)

ได้จำแนกศูนย์การเรียนรู้ในแนวของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเป็น 2 ลักษณะ

1. ศูนย์การเรียนรู้ที่จัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ไม่ได้จัดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ แต่เป็นสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้มีความรู้และทักษะด้านวิชาการหรือวิชาชีพมุ่งใหญ่เรียนได้ชัดเภาจิตใจ หรือเนนการ Empower เพื่อผู้เรียนจะสามารถคิดวิเคราะห์ ซึ่งนำไปสู่การมีเสรีภาพทางความคิดสวนมากจัดโดยไมหวังผลกำไรและมักมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดและปรัชญาสำคัญๆ อาทิ โรงเรียนอนุบาลบ้านรักสันตือโสภ โรงเรียนหมุบานเด็ก บานเรียน (โฮมสกูล) ฯลฯ

2. ศูนย์การเรียนรู้ที่ไม่ได้จัดประสพการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมักเป็นการศึกษานอกระบบ และตามอัชชาสัย ที่ส่งเสริมด้านการปฏิบัติกิจกรรมควบคู่ไปกับการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อประสพการณ์ที่ใคร่มีลักษณะสำคัญคือ สวนใหญ่เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เกิดตามธรรมชาติ หมายถึงเป็นความต้องการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนโดยแท้จริง ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการที่ผู้เรียนเป็นกลุ่มที่กำลังเผชิญปัญหาบางอย่างหรือสถานการณ์แวดล้อมเป็นบริบทที่ผู้เรียนประสพโดยตรงโครงสร้างของศูนย์การเรียนรู้เลยมักไม่ตายตัว อาจจัดการเรียนการสอนกันโดยองครชุมชนหรือมีผู้นำตามธรรมชาติเป็นแกน กลุ่มลักษณะนี้มักเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีพลังในตัวเอง ก็สามารถส่งผลต่อการพัฒนาบุคคลและสังคมอย่างเห็นได้ชัด เช่น เสถียรธรรมสถาน โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระธาตุหริภุญชัย มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน จังหวัดเชียงใหม่ สถาบันอบรมผู้นำของมูลนิธิจำลองศรีเมืองหอดูดาวเกิดแก้ว พิพิธภัณฑชาชาติ ชมรมกวีล้านนา จังหวัดลำพูนศูนย์หัตถกรรมทอผาดวยมือ บานนาชุมชน ศูนย์ฝกอาชีพทำหัวโขนชุมชนวัดเทพากร เป็นต้น

2. จำแนกตามหน่วยงานที่จัดตั้ง

กรมการศึกษานอกโรงเรียน(2540,อ้างถึงในกองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการ2551:37)
ได้แบ่งศูนย์การเรียนรู้ตามหน่วยงานที่จัดตั้งศูนย์ฯเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้บริการทางการศึกษาและตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของชุมชน โดยวิทยากรทางการเรียนรู้ที่มีอยูมาช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป

2. ศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยงานราชการต่างๆจัดขึ้นเพื่อให้ความรู้ทั้งการศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาทักษะการประกอบอาชีพเฉพาะด้าน และให้การศึกษาดลอดชีวิตแก่กลุ่มเป้าหมายที่หน่วยงานนั้นๆรับผิดชอบอยู่ โดยวิทยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยูมา จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ตัวอย่างหน่วยงานราชการที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เช่น กรมราชทัณฑ์ กรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กองบัญชาการทหารสูงสุด กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมอนามัย และกรมประชาสัมพันธ์

3. ศูนย์การเรียนรู้ในภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจจัดตั้งขึ้นตามนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์กร ให้บุคคลในองค์กรได้รับการศึกษาคบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานและการให้บริการลูกค้าให้ได้รับความพึงพอใจ อันจะส่งผลถึงความก้าวหน้าทางธุรกิจขององค์กรนั้นๆด้วย ตัวอย่างองค์กรภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เช่น บริษัท ห้างร้าน สถานประกอบการซึ่งดำเนินธุรกิจแบบหวังผลกำไร

4. ศูนย์การเรียนรู้ในองค์กรการกุศลจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความสงเคราะห์ด้านการศึกษาแก่ประชาชนผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส ตัวอย่างองค์กรการกุศลที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เช่น มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิแสงเทียน มูลนิธิสร้างสรรคเด็ก มูลนิธิฝนหยาดเดียว มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย เป็นต้น

5. ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยให้โอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนทุกคนในชุมชน ทั้งนี้กิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์ต้องอาศัยชุมชนเป็นหลักและยึดหลักประชาธิปไตยเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน นอกจากนี้แล้วศูนย์การเรียนรู้ยังสามารถใช้เครือข่ายต่างๆที่มีอยู่ในชุมชนนั้น เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แกสมาชิกของตน เช่น เครือข่ายบุคคลและองค์กรต่างๆ ภูมิปัญญาวิทยากรท้องถิ่น สถานประกอบการ โรงเรียน องค์กรของรัฐ ความร่วมมือนี้จะนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองของ ชุมชนได้ และสร้างสังคมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

6. ศูนย์การเรียนรู้ในประชาคมจัดตั้งขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มประชาชนที่มีความสนใจและมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมร่วมกันโดยใช้การระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในประชาคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างประชาคมที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เช่น จส.100 สโมสรโรตารี สโมสรไลออน สมาคมประกันวินาศภัย สมาคมประกันชีวิต และสมาคมการศึกษาครอบครัว โรงเรียน เป็นต้น

3.จำแนกตามวัตถุประสงค์การให้บริการ

Carol Fox(n.d) (1973 อ้างถึงใน จินตนา ผลสนอง, 2540) กล่าวว่าศูนย์การเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเรียนรายบุคคลโดยแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1. ศูนย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ (a skill learning center) ได้ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมผู้เรียนในการปรับปรุงความคิดรวบยอด หรือทักษะเพิ่มเติม

2.ศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ความรู้ (an information learning center)เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารมากมายที่ค้นหาได้ง่ายและเป็นประโยชน์ทั้งกับครูสอนและผู้เรียนในบทความ (Learning Center for 1990's) ของCarolyn Prager (1991) ได้จำแนกศูนย์การเรียนรู้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

2.1 ศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ หรือ ศูนย์วิทยบริการ(the learning resource Center (LRC) or library-based) เป็นแหล่งรวมของงานวิจัย ข้อมูลความรู้ในการค้นคว้าอ้างอิงและบัญชีหนังสือเพื่อสนับสนุนผู้เรียนและหน่วยงานทั้งยังให้บริการสื่อต่างๆ เพื่อการเรียนรู้เสริมเป็นรายบุคคลอีกด้วย

2.2 ศูนย์การเรียนรู้เพื่อฝึกหัดเฉพาะด้าน (Discipline-based support Center) เป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการมักพบในสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรการศึกษาระดับสูง เช่นศูนย์ปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ด้านพีชคณิตและแคลคูลัสหรือ ศูนย์ปฏิบัติการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เป็นต้น

2.3 ศูนย์การเรียนรู้อิสระ(Stand- alone center) เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นเป็นหน่วยอิสระหรือ กิ่งอิสระในกรณีที่ยังเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน เช่นห้องสมุด หรือฝ่ายบริการผู้เรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีแนวทางการจัดตั้งมุ่งไปที่การพัฒนาการเรียนรู้เบื้องต้นตามหลักการเหตุผลและความต้องการที่จะพัฒนาตนเองของผู้เรียนเกี่ยวกับขอบกพร่องพื้นฐานและทักษะที่ใช้ในการเรียนรู้เป็นสำคัญ

4. จำแนกตามสถานที่จัดตั้ง

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของ ศูนย์การเรียนรู้ในปัจจุบัน ผู้ศึกษาพบว่าศูนย์การเรียนรู้ในความหมายของแหล่งเรียนรู้ สามารถจำแนกประเภทตามสถานที่จัดตั้งได้

1. ศูนย์การเรียนรู้แบบมีสถานที่ตั้งจริง (Classical learning resource Center) เป็นศูนย์การเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่มีสถานที่จัดตั้งจริง ผู้ใช้บริการเขาใช้ได้โดยต้องเดินทางหรือ เขาไปศึกษาข้อมูลความรู้ได้ตามเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น

2. ศูนย์การเรียนรู้ผ่านเว็บ (Learning resource Center byWeb) หรือ (Online learning Resource Center) เป็นแหล่งเรียนรู้ผ่านเว็บที่จัดเตรียม ข้อมูลความรู้ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ไว้ในระบบฐานข้อมูลที่ผู้ให้บริการสามารถเขาใช้โดยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของสถานที่และเวลา ศูนย์การเรียนรู้ประเภทนี้มักเป็นส่วน ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งในระบบจัดการเรียนรู้ (LMS: Learning Management Systems) เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนออนไลน์หรือ e-learning หรือ กลุ่มผู้สนใจเรื่องในเรื่องหนึ่งเฉพาะทางจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ แลกเปลี่ยนข้อมูลแก่กลุ่มที่สนใจและประชาชน

3. ศูนย์การเรียนรู้เสมือน (Virtual learning resource Center) เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบและระบบบริหารจัดการเสมือนกับศูนย์การเรียนรู้แบบดั้งเดิมแต่ได้รับการออกแบบให้จัดตั้งอยู่บนเว็บมีศักยภาพในการสืบค้นข้อมูล การแสดงผลข้อมูลผ่านสื่อมัลติมีเดียต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างออกแบบและพัฒนาศูนย์ประเภทนี้ให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีความรู้เฉพาะทางรวมถึงงบประมาณในการจัดทำสูง แต่ก็ไม่เท่างบประมาณที่ใช่ในการสร้างศูนย์การเรียนรู้แบบดั้งเดิม ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้ประเภทนี้กำลังเริ่มเป็นที่นิยมในต่างประเทศ

โดยสรุปได้จำแนกประเภทของศูนย์การเรียนรู้เป็น 4 แบบ

1. ศูนย์การเรียนรู้ที่จำแนกตามระบบการศึกษา แบ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ 3 ประเภท

1.1 ศูนย์การเรียนรู้แนวการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้แก่

1. ศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียน
2. ศูนย์การเรียนรู้แบบเอกเทศในสถานศึกษา

1.2 ศูนย์การเรียนรู้แนวศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่

1. ศูนย์การเรียนรู้ที่อิงกับหลักสูตรของรัฐ หรือระบบโรงเรียน
2. ศูนย์การเรียนรู้ที่ไม่ได้อิงกับหลักสูตรของรัฐ หรือระบบโรงเรียน

1.3 ศูนย์การเรียนรู้แนวการศึกษาตามอัชยาศรัย ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้แบบอิสระ

2. ศูนย์การเรียนรู้ที่จำแนกตามหน่วยงานที่จัดตั้ง แบ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ 6 ประเภท ได้แก่
 - 2.1 ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา
 - 2.2 ศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยงานราชการ
 - 2.3 ศูนย์การเรียนรู้ในภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ
 - 2.4 ศูนย์การเรียนรู้ในองค์กรการกุศล
 - 2.5 ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน
 - 2.6 ศูนย์การเรียนรู้ในประชาคม
3. ศูนย์การเรียนรู้ที่จำแนกตามวัตถุประสงค์การให้บริการแบ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ 3 ประเภท ได้แก่
 - 3.1 ศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ความรู้
 - 3.2 ศูนย์การเรียนรู้เพื่อสอน
 - 3.3 ศูนย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ
4. ศูนย์การเรียนรู้ที่จำแนกตามสถานที่ตั้ง แบ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ 3 ประเภท ได้แก่
 - 4.1 ศูนย์การเรียนรู้แบบดั้งเดิม
 - 4.2 ศูนย์การเรียนรู้ผ่านเว็บ
 - 4.3 ศูนย์การเรียนรู้เสมือน

องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้

มีข้อเสนอเกี่ยวกับองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยงานและองค์กรต่างๆ iverse หลากหลายดังต่อไปนี้

วิหุณา ปาณปุณณัง (2540,อ้างถึงในธนพล อเนกสิทธิสิน,2547:9)กล่าวถึงศูนย์วิทยบริการ สาธารณะสังกัดกรุงเทพมหานครควรประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างองค์กร ที่ประกอบไปด้วย งานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการของ ศูนย์การเรียนรู้
2. การจัดพื้นที่ของศูนย์
3. สื่อที่ให้บริการ
4. รูปแบบการให้บริการในศูนย์การเรียนรู้
5. การจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้

จินตนา ผลสนอง (2540,อ้างถึงในดวงมาลัย สัมมาวิภาวิกุลและคณะ2550:12)

ไดกลาวถึง องค์ประกอบสวนสภาพแวดล้อมทางกายภาพของศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนว่า แบ่งได้ เป็น 5 ส่วน ได้แก่

1. ลักษณะที่ตั้งศูนย์
2. รูปทรงและขนาดของศูนย์
3. สื่อการเรียนการสอนภายในศูนย์
4. การจัดโต๊ะเก้าอี้ภายในศูนย์
5. การจัดบริเวณและสวนของศูนย์

ดวงสุดา แสงสุดา(2542,อ้างถึงในชนพล อเนกสิทธิสิน,2547:9)กลาวว่า ในการจัดศูนย์ วิทยาการสำหรับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนควรจะมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. โครงสร้างองค์กร ที่ประกอบไปด้วย งานบริหาร งานเทคนิค และงาน บริการของ ศูนย์การเรียนรู้
2. การจัดพื้นที่ของศูนย์
3. รูปแบบการให้บริการในศูนย์การเรียนรู้

อรพรรณ พรสีมา (2542,อ้างถึงในอ้างถึงในชนพล อเนกสิทธิสิน,2547:9)ได้เสนอองค์ ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ไว้ 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1. บุคลากร
2. การจัดพื้นที่
3. งบประมาณ
4. สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง
5. การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ทั้งทางด้านกายภาพและสังคมภาพ
6. การจัดการเกี่ยวกับสื่อและอุปกรณ์
7. การประสานงานในศูนย์การเรียนรู้
8. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

การจัดพื้นที่ในศูนย์การเรียนรู้

องค์ประกอบที่สำคัญอันหนึ่งในการออกแบบศูนย์การเรียนรู้ คือ การจัดพื้นที่เพื่อให้เกิด การจัดศูนย์การเรียนรู้สามารถใช้ทรัพยากรต่างๆได้อย่างคุ้มค่า โดยมีนักการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ของได้เสนอการจัดแบ่งพื้นที่ในศูนย์การเรียนรู้ไว้ดังนี้

ACRL (1994) แบ่งพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้รูออกเป็น 6 ส่วนหลัก ได้แก่

1. พื้นที่สำหรับจัดเก็บสื่อให้เป็นหมวดหมู่
2. พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม สวนบุคคลสำหรับผู้ให้บริการ
3. พื้นที่บริการสาธารณะ ควรประกอบด้วย พื้นที่ค้นหา รายการหนังสือหรือนิตยสารที่ออกตามเวลาในรูปแบบ ดัชนีอ้างอิง พื้นที่ให้บริการด้านเทคโนโลยีพื้นที่การแสดงผลงานและนิทรรศการ และพื้นที่ในการเรียนรู้อื่นๆ
4. พื้นที่จัดเก็บหนังสือและวัสดุอื่นๆ
5. พื้นที่การทำงานส่วนตัว สำหรับบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารศูนย์ฯ
6. พื้นที่ทำงานของแต่ละฝ่ายงานตามโครงสร้างองค์กร

ดวงสุดา แสงสุดา (2542, อ้างถึงในดวงมาลย์ สัมมาวิภาวิกุลและคณะ2550:112)

แบ่งพื้นที่เป็น 5 ส่วนหลัก ได้แก่

1. พื้นที่ยืม-คืน ตรวจสอบบำรุง และเก็บสื่อ
2. พื้นที่ทำงานสำหรับบุคลากร
3. พื้นที่สำหรับเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อ ไลบรารี หรือในรูปแบบของมุมวารสาร มุมความรู้สำหรับเด็ก
4. พื้นที่บริการสืบค้นขอมูลทางอินเทอร์เน็ต
5. พื้นที่จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2545, อ้างถึงในดวงมาลย์ สัมมาวิภาวิกุลและคณะ2550:10)

ได้กล่าวถึงการจัดการพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ต้องมีการจัดโต๊ะ ปูพรม จัดมุมห้องและต้องมีบริเวณให้สามารถศึกษาสื่อต่าง ๆ โดยสามารถออกแบบพื้นที่ได้ดังนี้

1. มีมุมความรู้จำแนกตามเนื้อหาวิชาและระดับความยากง่าย
2. มีมุมความสนใจให้ค้นคว้าหัวข้อต่าง ๆ
3. มีส่วนให้ทดลอง ค้นคว้า และสร้างสิ่งประดิษฐ์
4. มีศูนย์คอมพิวเตอร์และสื่อประสมสำหรับใช้ประกอบการเรียนหรือซ่อมเสริม
5. มีโต๊ะสำหรับทำงาน
6. มีพื้นที่แสดงบทบาทสมมติ
7. มีส่วนที่จัดแสดงประสบการณ์จริง
8. มีมุมทักษะสำหรับงานที่ปรับเปลี่ยนได้
9. มีมุมการเขียนที่มีอุปกรณ์และกระดาษ
10. มีมุมทำทนายสำหรับแก้ปัญหา

11. มีมุมสำหรับการฟังอาจเป็นเพลงหรือเนื้อหาจากหนังสือ

12. มุมพหุปัญญาที่ให้นักเรียนเลือกเรียนตามหัวข้อการเรียนรู้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2538, อ้างถึงในอ้างอิงในดวงมัลย์ สัมมาวิภาวิกุลและคณะ 2550:11) ได้มีแนวทางการจัดสถานที่ในห้องสมุดเพื่อรับบทบาทห้องสมุดประชาชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ควรจัดให้มีมุมต่างๆดังต่อไปนี้ มุมบริการหนังสือพิมพ์ มุมห้อง นิทรรศการ มุมแนะนำ การศึกษา ห้องศูนย์ข้อมูลชุมชน มุมการศึกษาทางไกลไทยคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ที่ห้องสมุดสามารถดำเนินการได้

สิริกร มณีรินทร์ (2548, อ้างถึงในดวงมัลย์ สัมมาวิภาวิกุลและคณะ 2550:12) เสนอว่าที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้เป็นปัจจัยที่ควรคำนึงถึงในการออกแบบ โดยควรมีลักษณะที่อยู่ในแหล่งชุมชน อยู่ในจุดที่สามารถมองเห็นจากภายนอกได้ง่าย มีความปลอดภัย เงียบสงบอยู่ในย่านสถาบันการศึกษา ขนาดของพื้นที่มีความเพียงพอต่อการขยายงานในอนาคตได้ และไม่อยู่ในพื้นที่การค้าที่มีการจราจรคับคั่งและยากต่อการป้องกันอัคคีภัย ไม่อยู่ในย่านโรงงานอุตสาหกรรมที่เต็มไปด้วยฝุ่นควันและมีกลิ่นจากโรงงาน

วราลักษณ์ ไชยทัต (2544, อ้างถึงในดวงมัลย์ สัมมาวิภาวิกุลและคณะ 2550:13) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลายสามารถแสดงออกมาในรูปแบบของการจัดที่นั่งให้มีลักษณะวงกลมหรือครึ่งวงกลมเพื่อส่งผลให้เกิดความรู้สึกละลายและสามารถโต้ตอบได้ดี เพื่อให้มีบรรยากาศเปิดซึ่งผู้เข้าร่วมกล้าตั้งคำถาม สามารถสร้างความรู้สึกละลายได้ดี มีบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการ ทำให้ผู้เข้าร่วมตื่นตัวตลอดเวลา นอกจากนี้องค์ประกอบเส้นทางสถาปัตยกรรมก็มีส่วนในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

นอกจากนี้ ธนพล อเนกสิทธิสิน (2547, อ้างถึงในดวงมัลย์ สัมมาวิภาวิกุลและคณะ 2550:14) ได้กล่าวว่าศูนย์การเรียนรู้ควรมีการจัดพื้นที่ภายในศูนย์ดังนี้

1. พื้นที่สำหรับครูผู้สอนในศูนย์การเรียนรู้
2. พื้นที่สำหรับประชาสัมพันธ์งานศูนย์การเรียนรู้และแสดงผลงาน
3. พื้นที่สำหรับเก็บสื่อและอุปกรณ์ที่ยังไม่ได้ใช้
4. พื้นที่สำหรับจัดแสดงสื่อเพื่อบริการ
5. พื้นที่สำหรับการศึกษารายบุคคล
6. พื้นที่สำหรับกิจกรรมกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่
7. พื้นที่สำหรับศึกษาชีวิตรวมและมัลติมีเดีย

โดยการจัดพื้นที่ต่างๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้จะต้องคำนึงความเหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียนจำนวนผู้เรียน การจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้

การสังเคราะห์เพื่อสรุปการจัดพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้สามารถแบ่งพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้ออกเป็น 5 ส่วนหลัก ได้แก่

1. พื้นที่ทำงานส่วนตัวของบุคลากร
2. พื้นที่สื่อ ประกอบไปด้วย พื้นที่จัดเก็บสื่อและพื้นที่ให้บริการสื่อ
3. พื้นที่กิจกรรม
4. พื้นที่มุมความรู้
5. พื้นที่บริการสาธารณะประกอบไปด้วยพื้นที่สืบค้นข้อมูลและพื้นที่ในการจัด

นิทรรศการ/แสดงผลงาน ในการออกแบบพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะจัดพื้นที่ที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2543:83) ได้จำแนกสื่อการสอนที่ศูนย์วิทยบริการควรแยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. สื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ แบบเรียน ตำรา เอกสารวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ
2. สื่อการสอนประเภทสื่อกราฟิก และภาพถ่าย
3. สื่อการสอนประเภทสื่อเสียงและโทรทัศน์
4. สื่อการสอนประเภทสื่อฉาย เช่น LCD Visualizer ฯลฯ
5. สื่อการสอนประเภทกิจกรรมและวิธีการ เป็นเทคนิควิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมภายในศูนย์วิทยบริการ ได้แก่ การจัดนิทรรศการ การสาธิต การฝึกอบรม การแสดงละคร

6. สื่อการสอนประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ สื่อประเภทซีดีรอมและมัลติมีเดีย การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

กิดานันท์ มลิทอง (2544, อ้างถึงในธนพล อเนกสิทธิสิน2544:32)ได้แบ่งประเภทสื่อการเรียนการสอนสามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. สื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ แบบเรียน ตำรา วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ
2. สื่อการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์ เช่น ภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ แผ่นซีดี
3. สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ โสตทัศนอุปกรณ์ เช่น เครื่องฉาย เครื่องขยายเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรทัศน์

4. สื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ หมายถึง สื่อที่มีลักษณะเป็นแนวคิดหรือรูปแบบ ขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยสามารถนำสื่อและวัสดุอุปกรณ์มาใช้ช่วยในการสอนได้ เช่น เกม สถานการณ์จำลอง การสาธิต เป็นต้น

นอกจากนี้ ธนพล อเนกสิทธิสิน (2547, อ้างถึงในดวงมัลย์ สัมมาวิภาวิกุลและคณะ 2550:45) ได้เสนอว่าศูนย์การเรียนรู้ควรมีสื่อการสอนประเภทต่างๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้ ดังนี้

1. สื่อประเภทวัสดุ หมายถึง สื่อที่เก็บความรู้ไว้ในตัวเอง เช่น รูปภาพ แผนที่ แผ่นซีดี เป็นต้น
2. สื่อประเภทอุปกรณ์ หมายถึง สื่อที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่านทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่บันทึกในวัสดุสามารถถ่ายทอดออกมาให้เห็นหรือได้ยิน เช่น เครื่องฉาย
3. สื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ หมายถึง สื่อที่มีลักษณะเป็นแนวคิดหรือรูปแบบขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยสามารถนำสื่อและวัสดุอุปกรณ์มาใช้ ช่วยในการสอนได้ เช่น เกม สถานการณ์จำลอง การสาธิต เป็นต้น

หากศูนย์การเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอนรายบุคคลควรมีสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติมดังนี้

1. ชุดการสอนรายบุคคลที่สอดคล้องกับหลักสูตรและรายวิชาที่สอน
2. เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต และใช้สื่อซีดีรอมในลักษณะต่าง ๆ เช่น CAI เกมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น
3. Software ต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถเข้ามาใช้บริการได้ตามต้องการ เช่น โปรแกรมสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

สื่อที่ให้บริการในศูนย์การเรียนรู้

จินตนา ผลสนอง (2540, อ้างถึงในธนพล อเนกสิทธิสิน 2547:35) ได้เสนอว่า สื่อการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ควรประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสือทั่วไป หนังสือแนะแนวการศึกษา เครื่องรับวิทยุ เครื่องเล่นเทป เครื่องฉายวีดิทัศน์ ชุดรับสัญญาณดาวเทียม ปาณินเทศ มวนเทปคลาสเซตชุดวิชาต่างๆ เครื่องคอมพิวเตอร์ ชุดตรวจสอบสุขภาพ แผนที่จังหวัด แผนที่หมู่บ้าน มีมุมหนังสือพิมพ์และวารสาร มุมวัฒนธรรมพื้นบ้าน มุมข้อมูลท้องถิ่น

ธนพล อเนกสิทธิสิน (2547:36) จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสื่อในศูนย์การเรียนรู้สรุปได้ว่า สื่อที่ควรมีภายในศูนย์การเรียนรู้ควรประกอบไปด้วยสื่อ ดังต่อไปนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร นิตยสาร และสิ่งพิมพ์อื่นๆ
2. สื่อการสอนประเภทวัสดุ อุปกรณ์
3. สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ โสตทัศนอุปกรณ์

4. สื่อเพิ่มเติม เช่น CAI , Software โปรแกรมสนับสนุนการเรียนการสอน รูปแบบการให้บริการสื่อในศูนย์การเรียนรู้

วูด เอส โจฮานนา (Wood S. Johanna 1976: abstract) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าระบบ
สื่อการศึกษาควรมีการบริการต่าง ๆ ดังนี้

1. จัดทำโปรแกรมการใช้สื่อการสอน โดยการวางแผนการใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ร่วมกับครู
ผู้สอนว่าจะใช้สื่ออะไร อย่างไรเมื่อไร ตลอดจนการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดเพื่อการเรียน
การสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. การบริการให้ยืมสื่อต่าง ๆ บริการระบบการฉาย การกระจายเสียง การแพรภาพทางโทร
ทัศนการบริการสารสนเทศโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์

3. บริการदानแหล่งวัสดุแนะนำแหล่งวัสดุและสื่อต่าง ๆ แนะนำการใช้สื่อและเครื่องมือ
รวบรวมสถานที่ที่น่าสนใจที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนรวบรวมชื่อบุคคลที่มีประสพกา
รณและเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เพื่อเชิญมาเป็นวิทยากรตลอดจนการติดต่อประสานงานเพื่อขอยืม
สื่อระหว่างหน่วยงาน

นอกจากแหล่งการเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยมีความสนใจการจัดการ
เรียนรู้แบบใหม่ที่ผสมผสานระหว่างแหล่งเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ไว้ด้วยกันนั่นก็คือ อุทยานการ
เรียนรู้ เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาตัวเองเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในระดับเวที
สากลโดยการนำความก้าวหน้าด้านต่างๆ เป็นกลไกสำคัญในการแข่งขัน ซึ่งนอกจากความก้าวหน้า
ด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแล้ว การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตแล้วยังสนับสนุน
ให้เยาวชนและประชาชนมีโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างสร้างสรรค์แล้ว สำนักงาน
อุทยานการเรียนรู้ ยังเป็นแหล่งการเรียนรู้ต้นแบบ “ห้องสมุดมีชีวิต” ที่มีกิจกรรมปลูกฝังและ
ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้มาอย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบที่สร้างสรรค์ทันสมัย มีการใช้
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เชื่อมโยงเครือข่ายกระจายความรู้ ในลักษณะศูนย์รวมสื่อ
และข้อมูล ที่สะดวกในการเข้าถึง ทั้งนี้ยังเป็นต้นแบบให้แก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีความ
สนใจได้เข้ามาศึกษาแนวทางเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรให้มีบทบาทสำคัญต่อการ
ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพเด็ก เยาวชนและชุมชนท้องถิ่นได้ ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างอุทยานการ
เรียนรู้แห่งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบจำลองของศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
ต่อไป

อุทยานการเรียนรู้ Thailand Knowledge Park (TK PARK)

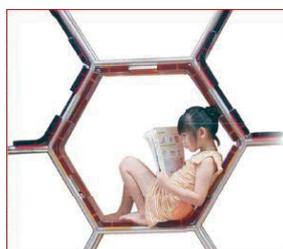
สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ตั้งกีดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นตามนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต โดยได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2548 และได้ควบรวมกับศูนย์กลางการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ (NICT) เมื่อเดือนตุลาคม 2548 ทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ครบวงจรยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานห้องสมุดมีชีวิต ในรูปแบบ “อุทยานการเรียนรู้” เพื่อเป็นกลไกหลักสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ พัฒนาความคิด และบูรณาการภูมิปัญญา โดยผ่านกระบวนการส่งเสริมการรักการอ่าน การแสวงหาความรู้ และการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ตามแนวทางที่สอดคล้องกับขนบประเพณี และวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ตลอดจนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่พัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

1. การพัฒนาองค์ความรู้ สร้างต้นแบบและให้บริการแหล่งเรียนรู้ โดยพัฒนาต้นแบบแหล่งเรียนรู้ที่เน้นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และแสวงหาความรู้ในบรรยากาศการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์ ทันสมัย ในรูปแบบ “ห้องสมุดมีชีวิต” รูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ อุทยานการเรียนรู้ ต้นแบบและบริการ (TK park) พื้นที่สำหรับเยาวชนและผู้มีใจรักการเรียนรู้ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่าง หนังสือ ดนตรีและสื่อมัลติมีเดีย เป็นพื้นที่แห่งการแสดงผลออกทุกพลังสร้างสรรค์ของเยาวชน อุทยานการเรียนรู้ภูมิภาคต้นแบบ คือ อุทยานการเรียนรู้ ยะลา เป็นแม่ข่ายในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต แบ่งปัน และกระจายโอกาสในการเข้าถึงการอ่านการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในภาคใต้ โดยเน้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สงขลา และสตูล ศูนย์การเรียนรู้มีชีวิตต้นแบบในท้องถิ่น แบ่งเป็น 4 ขนาด ดังนี้ ระดับจังหวัด ขนาดพื้นที่ประมาณ 2,000 ตร.ม.ขึ้นไป โดยร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนครหรือเทศบาลเมือง สำหรับประชาชนในจังหวัดนั้น ๆ และจังหวัดใกล้เคียง ระดับตำบลร่วมมือกับเทศบาลตำบล ขนาดพื้นที่ประมาณ 1,000 ตร.ม. ขึ้นไป เพื่อเปิดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลและการเรียนรู้ให้กับชุมชนและท้องถิ่นใกล้เคียง ห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบในโรงเรียนปรับห้องเรียนเป็นห้องสมุดมีชีวิตสำหรับนักเรียนในโรงเรียนและเครือข่าย รวมทั้งชุมชนโดยรอบ ขนาดพื้นที่ 105-150 ตร.ม. (1-3 ห้องเรียน) และห้องสมุดเด็กไทยคิด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในแหล่งเรียนรู้ต่างๆเช่นห้องสมุดประชาชนเป็นต้นขนาดพื้นที่50-150 ตร.ม. การพัฒนาต้นแบบแหล่งเรียนรู้บนโลกไซเบอร์ในรูปแบบอุทยานการเรียนรู้เสมือนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการจัดทำระบบข้อมูลและเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อกระจายความรู้ ที่สามารถเข้าถึงได้จากทุกพื้นที่ในประเทศไทย ด้วยเนื้อหาสาระความรู้หลากหลายแขนง รวมถึงหนังสือออนไลน์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หนังสือเสียง และ e-Learning เพื่อให้ผู้สนใจสามารถเข้าใช้บริการและ

ร่วมเป็นส่วนหนึ่งใน“ชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์”

2. พัฒนากิจกรรมต้นแบบ ในการส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้สำหรับเยาวชน เพื่อกระตุ้นและจุดประกายให้เยาวชนค้นพบความถนัด ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต และกิจกรรมส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้พัฒนาศักยภาพ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเผยแพร่ผลงานจากความคิดสร้างสรรค์สู่สังคม

3. การขยายผลเพื่อร่วมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์เนื้อหาสาระ การสร้างแรงบันดาลใจและถ่ายทอดองค์ความรู้การบริหารจัดการห้องสมุดมีชีวิตและความรู้ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเพื่อจุดประกายความคิด อาทิ วิจัยพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์เนื้อหาสาระ (Content) โดยรวบรวมองค์ความรู้ที่มีความเป็นไทยอันทรงคุณค่ามาจัดทำเป็นสื่อการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของเด็กและเยาวชน ได้แก่ ชุดนิทานและวรรณกรรมเยาวชนพื้นบ้าน ชุดเกมสร้างสรรค์ การจุดประกายและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการห้องสมุดมีชีวิตและองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาวิชาการ การอบรมและประกวดห้องสมุดมีชีวิต และการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน รายงานประจำปี TK PARK (2550 : 14-17)

ภาพที่ 1 การจัดกิจกรรมและบรรยากาศในอุทยานการเรียนรู้ TK PARK

ที่มา : <http://www.tkpark.or.th>

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Center for Educational Technology

ความเป็นมาของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาเริ่มจากเป็น“แผนกคำสอน” เพื่อให้บริการ การพิมพ์เอกสาร ประกอบการสอน และบริการด้านโสตทัศนูปกรณ์ในระยะแรกนั้นมีเจ้าหน้าที่ เพียงไม่กี่คนและมีเครื่องมือและอุปกรณ์ บางชนิดเท่านั้นเนื่องจากมีปริมาณงานไม่มากนัก

ต่อมาเมื่อมหาวิทยาลัยได้ย้ายมาตั้งที่วิทยาการ 2 ริมคลองประปา ถนนประชาชื่นได้เปลี่ยน ชื่อจาก “แผนกคำสอน” เป็น “แผนกบริการการศึกษา” โดยให้บริการการจัดพิมพ์เอกสาร ประกอบการสอน อัดสำเนา ปรุกระดาษไขเรียงเย็บด้วย มีอรวมทั้งให้บริการด้านโสตทัศนูปกรณ์ เฉพาะประเภท เครื่องฉายและวิทยุเทปแต่การให้บริการ ยังอยู่ในวงจำกัดเฉพาะ อาจารย์ที่มาขอใช้ บริการแบบยืม-คืนวันต่อวันเท่านั้น

พ.ศ. 2531 เปลี่ยนชื่อเป็น “แผนกบริการสื่อการศึกษา” เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะ งาน รวมทั้งภาระงานที่เพิ่มขึ้นโดยแบ่งงานในแผนกเป็น 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายเอกสารและการพิมพ์ ฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์ ฝ่ายกองกลางและเปลี่ยนใช้คำขวัญของแผนกใหม่ว่า “บริการที่ดีคือหน้าที่ ของเรา” เมื่อจัดตั้งคณะนิเทศศาสตร์ขึ้นใน พ.ศ. 2532 ได้มีการสร้างห้องปฏิบัติการ ทางนิเทศศาสตร์ บริเวณชั้นล่างอาคาร 3 ประกอบด้วยห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ ห้องปฏิบัติการ วิทยุกระจายเสียง ห้องปฏิบัติการวิทยุโทรทัศน์ และห้องทักษะนำเสนอ ทางมหาวิทยาลัยได้ มอบหมายให้แผนกบริการสื่อการศึกษา รับผิดชอบดูแลทั้งในด้านการจัดครูปฏิบัติการ รวมทั้ง เครื่องมือและอุปกรณ์ทั้งหมดโดยทางแผนกบริการสื่อการศึกษาได้จัดงานส่วนนี้ไว้กับฝ่าย โสตทัศนูปกรณ์

ใน พ.ศ 2539 มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการก่อสร้างอาคาร 7 (ปัจจุบันคืออาคาร 8) ซึ่งเป็นอาคาร รูปตัวแอลสูง 6 ชั้น ส่วนหนึ่งของอาคารกำหนดให้เป็นที่ทำการของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา และเมื่อการก่อสร้างเสร็จสิ้นลงในกลางปี พ.ศ. 2540 จึงได้ย้ายที่ทำการจากบริเวณชั้นล่างขออาคาร สำนักอธิการบดีมายังอาคาร 7 ภายในอาคารชั้นล่าง ประกอบด้วยส่วนรับบริการ หน่วยพิมพ์สำเนา หน่วยออฟเซต และหน่วยเรียงเย็บของแผนกการพิมพ์ ชั้นลอยเป็นหน่วยพิมพ์ดินฉบับ พร้อมทั้ง หน่วยศิลปกรรม ชั้นที่ 4 เป็นห้องปฏิบัติการวิทยุ ห้องกราฟิก ห้องทักษะนำเสนอห้องปฏิบัติการ หนังสือพิมพ์ พร้อมทั้งที่ทำการของแผนกโสตทัศนูปกรณ์ ชั้น 5 และชั้น 6 เป็นที่ตั้งของ ห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ สตูดิโอโทรทัศน์ และวีดิทัศน์ พร้อมทั้งที่ทำการของแผนกวิทยบริการ เทคโนโลยีทางการศึกษา แผนกธุรการและเลขานุการ ในการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์ เทคโนโลยีทางการศึกษานั้นได้เน้นขอบข่ายหน้าที่การทำงานในแต่ละแผนกอย่างเด่นชัด เพื่อมิให้เกิด ความซ้ำซ้อนโดยแบ่งเป็น 5 แผนกคือแผนกธุรการและเลขานุการ แผนกการพิมพ์ แผนก โสตทัศนูปกรณ์ แผนกเทคโนโลยีนิเทศศาสตร์ และแผนกวิทยบริการเทคโนโลยี

ทางการศึกษา ทั้งนี้ได้มีการพัฒนาทั้งด้านบุคลากรและเครื่องมืออุปกรณ์มาเป็นลำดับ อยู่ในการกำกับดูแลของรองอธิการบดี ฝ่ายบริหาร

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาได้ดำเนินการพัฒนางานด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นลำดับมา อาทิ แผนกการพิมพ์ มีการใช้เทคโนโลยีการพิมพ์ที่ทันสมัย ออกแบบและจัดทำต้นฉบับการพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ ใช้เครื่องพิมพ์สำเนา เครื่องเรียงเย็บ แทนตัดขนาดมาตรฐาน พร้อมทั้งแทนพิมพ์ออฟเซ็ทขนาดตัดสอง ซึ่งสามารถพิมพ์หนังสือ ตำราและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยได้อย่างรวดเร็ว มีคุณภาพ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามีโครงการที่จะยกฐานะแผนก การพิมพ์ขึ้นเป็นโรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัยในเวลาต่อไป

ด้านโสตทัศนูปกรณ์ ได้จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อให้คณาจารย์ใช้ในการเรียนการสอน โดยพัฒนาห้องเรียนให้มีลักษณะเป็น Media Room มีรายการโทรทัศน์วงจรปิดแพร่ภาพภายในมหาวิทยาลัยเพื่อให้ ข้อมูลข่าวสารสาระความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่อาจารย์และนักศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

ในส่วนของการศึกษาและการเผยแพร่นวัตกรรมอันเป็นความรู้ใหม่ ๆ นั้น ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาได้จัดฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับสื่อต่าง ๆ รวมทั้งการนำคอมพิวเตอร์มาพัฒนาการเรียนการสอนแก่คณาจารย์ภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งโครงการเหล่านี้ทางศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด นอกจากนี้ยัง ได้พัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาในสาขานิเทศศาสตร์ และเลือกสรรอุปกรณ์ที่ ทันสมัยโดยคำนึงถึงแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จออกไปสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ โดยโอนย้ายงานด้านการพิมพ์ จัดตั้งเป็นโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ โอนย้ายห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ ห้องปฏิบัติการวิทยุ ห้องกราฟิก ห้องทักษะนำเสนอ ห้องปฏิบัติการหนังสือพิมพ์ ไปเป็นแผนกเทคโนโลยี โนนิเทศ สังกัดคณะนิเทศศาสตร์ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2543 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 แผนก คือ

1. แผนกสื่อการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 3 หน่วยคือ หน่วยบริการสื่อ หน่วยโสตทัศนูปกรณ์และหน่วยผลิตและเผยแพร่วีดิทัศน์
2. แผนกพัฒนาและเผยแพร่ นวัตกรรม ซึ่งแบ่งเป็น 2 หน่วยคือ หน่วยพัฒนานวัตกรรม หน่วยส่งเสริมและเผยแพร่ นวัตกรรม และ 1 งานคือ งานเลขานุการและธุรการ การปฏิบัติงานของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาอยู่ในการกำกับดูแลของรองอธิการบดีฝ่ายวิจัย ในช่วงปี 2545 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มีบุคลากร 19 คน และในปีต่อ ๆ มาได้รับอนุมัติ อัตราเพิ่มขึ้นตามปริมาณ

งานที่เพิ่มขึ้นตามความต้องการของคณาจารย์ในการผลิตสื่อ และใช้สื่อประเภทต่างๆ ในการเรียนการสอน รวมถึงการจัดทำห้องเรียนมาตรฐาน ซึ่งจัดอุปกรณ์ครบ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉาย LCD และเครื่องฉายภาพเอนกประสงค์ ซึ่งอาจารย์สามารถใช้ได้ในปีการศึกษา 2545 จัดไว้จำนวน 10 ห้อง

วันที่ 1 สิงหาคม 2546 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ได้เปลี่ยนโครงสร้างใหม่โดยแบ่งออกเป็น 4 แผนก และ/หน่วยเพื่อรองรับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนการสอนคือ

1. แผนกสื่อโสตทัศนูปกรณ์ แบ่งเป็น 2 หน่วย คือ หน่วยบริการสื่อโสตทัศน์ และหน่วยผลิตสื่อโสตทัศน์
2. แผนกผลิตสื่อมัลติมีเดีย แบ่งเป็น 2 หน่วยคือ หน่วยมัลติมีเดียและคอมพิวเตอร์กราฟิก และหน่วยผลิตและพัฒนาเว็บไซต์
3. แผนกการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์
4. แผนกบริการและฝึกอบรมสื่อการศึกษา

ส่วนหน่วยธุรการ/เลขานุการ ยังคงเรียกชื่อเดิมแต่ภาระงานมีมากขึ้น นอกจากปฏิบัติงานด้านธุรการงานสารบรรณแล้ว ต้องรวบรวมงานของแผนกต่าง ๆ เพื่อทำรายงานการประเมินตนเองของหน่วยงาน และเบิกจ่ายวัสดุ ดำรงให้กับแผนกต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนกสื่อโสตทัศนูปกรณ์ เพื่อใช้ในการบำรุงรักษาอุปกรณ์นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ประสานงานให้กับแผนกต่างๆกับหน่วยงานภายนอกตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ

สำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจและวางแผนการของงบประมาณ การพัฒนาองค์กรและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

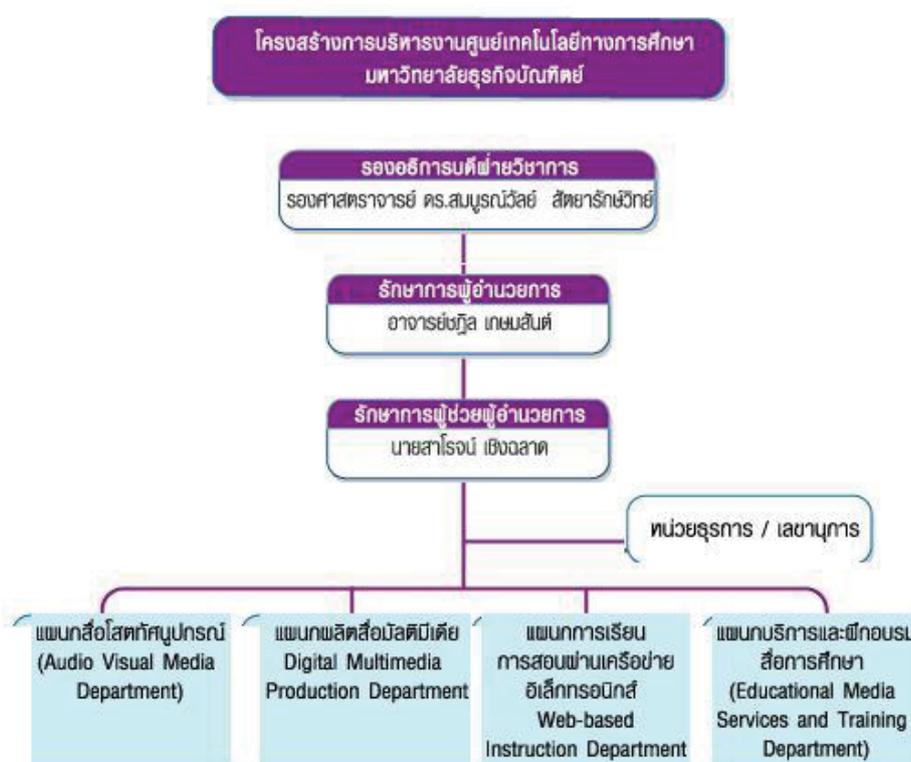
การผลิตบทเรียน e-Learning เริ่มมาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 และทดลองใช้ตั้งแต่ภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2545 เป็นต้นมา ขณะนี้เปิดสอนโดยอาจารย์ 5 คณะ รวม 11 วิชา ปีการศึกษา 2546 มีห้องเรียน มาตรฐาน 46 ห้อง ปีการศึกษา 2547 มี 85 ห้อง และในปีการศึกษา 2548 ติดตั้งอุปกรณ์ในห้องเรียนมาตรฐานเพิ่มเติมจนครบทุกห้องรวม 150 ห้อง

และเนื่องจากอาจารย์มีความต้องการที่จะผลิตสื่อและใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ ในห้องเรียนมากขึ้น จึงเห็นความจำเป็นของการบริการฝึกอบรมเพื่อให้อาจารย์ได้พัฒนาศักยภาพในการผลิตสื่อด้วยตนเองมากขึ้นและฝึกใช้อุปกรณ์ในห้องเรียนมาตรฐานจนชำนาญ

วันที่ 1 พฤศจิกายน 2548 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างและแต่งตั้งหัวหน้าหน่วยบริการสื่อโสตทัศน์ และหัวหน้าหน่วยผลิตสื่อโสตทัศน์ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระงานของหัวหน้าแผนกสื่อโสตทัศนูปกรณ์ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ในแผนกรวมกัน 16 คน แผนกผลิตสื่อ

มัลติมีเดียชุมชน 2 หน่วย เนื่องจากลักษณะของงานคล้ายคลึงกันทำหน้าที่ผลิตบทเรียน CAI PowerPoint นำเสนอต้นฉบับแผ่นใสและเป็นวิทยากรอบรมอาจารย์ในเรื่อง การผลิตสื่อมัลติมีเดียมีบุคลากร 6 คน แผนกการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผลิตบทเรียน e-Learning ให้แก่ คณะ ต่าง ๆ อบรมอาจารย์และนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนแบบ e-Learning นอกจากนี้ยังได้รับมอบหมายให้ ผลิตและดูแลเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย มีบุคลากรรวม 9 คน ส่วนแผนกบริการและฝึกอบรมสื่อการศึกษา มีเจ้าหน้าที่ 2 คน หน่วยธุรการ/เลขานุการมีเจ้าหน้าที่ 2 คน บริหารงาน โดยผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ รวมบุคลากรทั้งหมด 37 คน งานทุกแผนกปฏิบัติตามระบบของการดำเนินงานที่มีมาตรฐานในระบบ ISO 9001:2000 มีการประเมิน ผลงาน เพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในการผลิตสื่อ และการใช้สื่อเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและก้าวทันต่อการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา

โครงสร้างการบริหารงานศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

แผนภูมิที่ 9 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1.แผนกสื่อโสตทัศนูปกรณ์

รับผิดชอบงานให้บริการโสตทัศนูปกรณ์และโสตทัศนวัสดุ คู่มือรักษาอุปกรณ์ในห้องเรียน มาตรฐานและสื่อโสตทัศนูปกรณ์ทั้งมหาวิทยาลัย ให้คำแนะนำและแก้ปัญหาการใช้อุปกรณ์ ผลิต วิดีทัศน์ประกอบการเรียนการสอน ให้บริการงานถ่ายทำวีดิทัศน์วงจรปิดกิจกรรมต่าง ๆ ของ มหาวิทยาลัย และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

หน่วยบริการสื่อโสตทัศน

1. จัดทำแผนงานการให้บริการโสตทัศนูปกรณ์
2. จัดทำรายงานสื่อโสตทัศนูปกรณ์เพื่อขออนุมัติงบประมาณ
3. จัดทำแผนการจัดซื้อครุภัณฑ์ และโสตทัศนูปกรณ์
4. จัดทำทะเบียนครุภัณฑ์ และประสานงานกับฝ่ายบริหารพัสดุ
5. จัดเก็บ ดูแล บำรุงรักษา และซ่อมแซมโสตทัศนูปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
6. ให้บริการวัสดุโสตทัศนรวมทั้งโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการเรียนการสอนและกิจกรรมของ มหาวิทยาลัย
7. ดูแลให้บริการโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน
8. ให้คำแนะนำแก่อาจารย์และบุคลากรในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีการศึกษาชนิดต่าง ๆ
9. ร่วมมือกับแผนกบริการและฝึกอบรมให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีทางการศึกษา
10. รับแจ้งปัญหาการใช้ห้องเรียนผ่านระบบเครือข่าย INTERNET เพื่อแก้ไข
11. ประสานงานการให้บริการกับแผนกอื่น ๆ ของศูนย์และหน่วยงานอื่น
12. จัดทำรายงานการให้บริการและการผลิตสื่อโสตทัศนูปกรณ์เพื่อเป็นข้อมูล SAR และ ISO ประจำภาคเรียน
13. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

หน่วยผลิตสื่อโสตทัศน

1. ผลิตสื่อโสตทัศน ตามคำขอใช้บริการของอาจารย์
2. ประเมินผลสื่อโสตทัศน
3. อำนวยความสะดวกแก่อาจารย์ผู้สอนในการผลิตสื่อโสตทัศน
4. ติดตั้งระบบวีดิทัศน์วงจรปิด
5. ถ่ายทำและเผยแพร่วีดิทัศน์วงจรปิดผ่านระบบเครือข่าย INTERNET
6. ดูแลระบบออกอากาศวีดิทัศน์วงจรปิด

7. ผลิตวีดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอน
8. ตัดต่อวีดิทัศน์ระบบ NON-LINEAR และระบบ LINEAR
9. สร้างไตเติ้ลและเทคนิคพิเศษสำหรับงานวีดิทัศน์
10. ผลิตวีดิทัศน์เพื่อสนับสนุนวิดีโอออนดีมานด์ (Video on demand)
11. ติดตั้งและดูแลระบบการเรียนการสอนผ่านจอภาพ
12. ให้คำแนะนำอาจารย์ผู้สอนในการใช้ระบบการสอนผ่านจอภาพ
13. ประสานงานการผลิตสื่อร่วมกับแผนกอื่น ๆ ของศูนย์ และหน่วยงานอื่น
14. ดูแล บำรุง รักษาเครื่องมือและอุปกรณ์ทุกชนิดในการผลิตสื่อโสตทัศน์
15. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2. แผนกผลิตสื่อมัลติมีเดีย

มีหน้าที่ในการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน CAI, Multimedia, สื่อ เพื่อสนับสนุนการเรียน การสอน การวิจัย การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมรวมทั้งเผยแพร่ความรู้ทางด้าน เทคโนโลยี และนวัตกรรม การศึกษา

ภาระงาน

1. ผลิตเนื้อหาการอบรมผ่านระบบเครือข่าย Online Training
2. ผลิตและพัฒนาสื่อ Multimedia สำหรับการเรียนการสอน
3. ผลิตสื่อการนำเสนอ (Presentation Media) สำหรับการเรียนการสอน,การประชุมสัมมนา การอบรม
4. ผลิต PowerPoint Templates สำหรับ Download ผ่านระบบเครือข่าย
5. ออกแบบและผลิตงานด้านคอมพิวเตอร์กราฟิก, สื่อแอนิเมชัน ประกอบการเรียน การสอน
6. ผลิตและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)
7. ผลิตและคัดแปลงสื่อเพื่อจัดเก็บในรูปแบบของ Digital file
8. ให้บริการ “ห้องผลิตสื่อ” เพื่อเผยแพร่และแนะนำวิธีการผลิตสื่อการเรียนการสอน แก่อาจารย์
9. งานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3. แผนกการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์

วิเคราะห์เนื้อหา ออกแบบวิธีการนำเสนอ ผลิตและพัฒนาบทเรียน e-Learning ทั้งแบบ Online และ Offline อบรมการใช้งานระบบการจัดการเรียนการสอนแบบ e-Learning ให้แก่

อาจารย์และนักศึกษา และให้คำปรึกษา ทางด้านเทคนิคเกี่ยวกับการผลิตและการใช้งานระบบ e-Learning

ภาระงาน

1. ออกแบบและผลิตบทเรียน e-Learning
2. ดูแลระบบ LMS (Learning Management System)
3. ให้คำปรึกษาอาจารย์ในการผลิตบทเรียน e-Learning และการใช้งานระบบ LMS
4. ให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาเกี่ยวกับ e-Learning ให้กับนักศึกษา
5. ออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ คณะ และหน่วยงานภายใน ให้เป็นรูปแบบ Dynamic Website
6. ดูแลและปรับปรุงข้อมูลเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ คณะ และหน่วยงานภายใน ให้เป็นปัจจุบัน
7. ออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ DPU Intranet พร้อมทั้งดูแลและปรับปรุงข้อมูล ให้เป็นปัจจุบัน
8. ดูแลระบบ DPU Online Training
9. ออกแบบและพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนการสอน
(DPU LSS : Learning Support System)
10. ออกแบบและพัฒนาระบบแจ้งปัญหาห้องเรียน
11. ออกแบบและพัฒนาระบบการขอใช้บริการ FM10-3
12. ออกแบบและพัฒนาระบบเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนวิชา องค์กรร่วมแห่งชีวิต
13. ออกแบบและพัฒนาระบบเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานภายในศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
14. ประสานงานและดำเนินการจัดทำงานประกันคุณภาพ ISO
15. งานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

4. แผนกบริการและฝึกอบรมสื่อการศึกษา

จัดฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษาให้แก่อาจารย์และเจ้าหน้าที่ภายในมหาวิทยาลัยและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

ภาระงาน

1. จัดฝึกอบรมบุคลากรภายในศูนย์
2. จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนมาตรฐานให้แก่อาจารย์ใหม่ และอาจารย์ที่สนใจ
3. จัดประชุมพนักงานทำความสะอาดเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ในห้องเรียนมาตรฐาน
4. จัดฝึกอบรม ประชุม สัมมนาวิชาการเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษาให้แก่อาจารย์และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย
5. ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม
6. จัดฝึกอบรมทักษะการใช้อุปกรณ์สำนักงานให้แก่นักศึกษาในโครงการสหกิจศึกษาและบัณฑิตคุณภาพ
7. บริหารจัดการ โครงการ DPU Online Training

5. หน่วยธุรการ/เลขานุการ

รับผิดชอบในงานด้านสารบรรณและงานธุรการ รวบรวมและจัดเก็บข้อมูล งานเบิก-จ่าย วัสดุ ประสานงานการดำเนินงานประกันคุณภาพ ISO การจัดทำ SAR

ภาระงาน

1. ร่าง พิมพ์ ส่งและจัดเก็บเอกสารสำคัญต่าง ๆ
2. รับผิดชอบงานด้านธุรการ/งานสารบรรณ
3. ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของแผนกต่าง ๆ
4. ประชาสัมพันธ์งานของศูนย์ให้กับหน่วยงานภายนอกให้ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ และ ต้อนรับผู้เยี่ยมชม และศึกษาดูงาน
5. ประสานงานแจ้งเวียนและติดประกาศข้อมูลข่าวสารให้บุคลากรได้รับทราบ
6. ประสานงาน โครงการต่าง ๆ ที่แผนกต่าง ๆ จัดทำขึ้น
7. จัดทำรายงานประจำปีการศึกษา
8. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย
9. งานประชุมได้แก่ เตรียมวาระการประชุม และสรุปรายงานการประชุมจัดเตรียมข้อมูลเอกสารที่ใช้ประกอบการประชุม
10. งานด้านบริหารบุคคล ได้แก่ จัดระบบการรับเข้า-การลาออกของเจ้าหน้าที่ จัดระบบการเบิกเงินค่ารักษาพยาบาลของบุคลากรรวบรวมข้อมูลด้านการพัฒนาบุคลากรจัดระบบและเก็บข้อมูลการลาของบุคลากรจัดระบบการเบิกเงินค่าล่วงเวลาของเจ้าหน้าที่

11. งานด้านการเงินและพัสดุ ได้แก่จัดหา-เบิกวัสดุจากฝ่ายบริหารพัสดุเพื่อสำรองคลัง สำหรับใช้ในการดำเนินงาน ของศูนย์ฯ จัดทำบัญชีวัสดุ ควบคุมการเบิก-จ่ายวัสดุ เพื่อใช้ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ จัดทำบัญชีการใช้งบประมาณ ตรวจสอบรายการและยอดเงิน รวมทั้งการวิเคราะห์ งบประมาณเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ประสานงานและติดตามการใช้ งบประมาณของแผนกต่าง ๆ

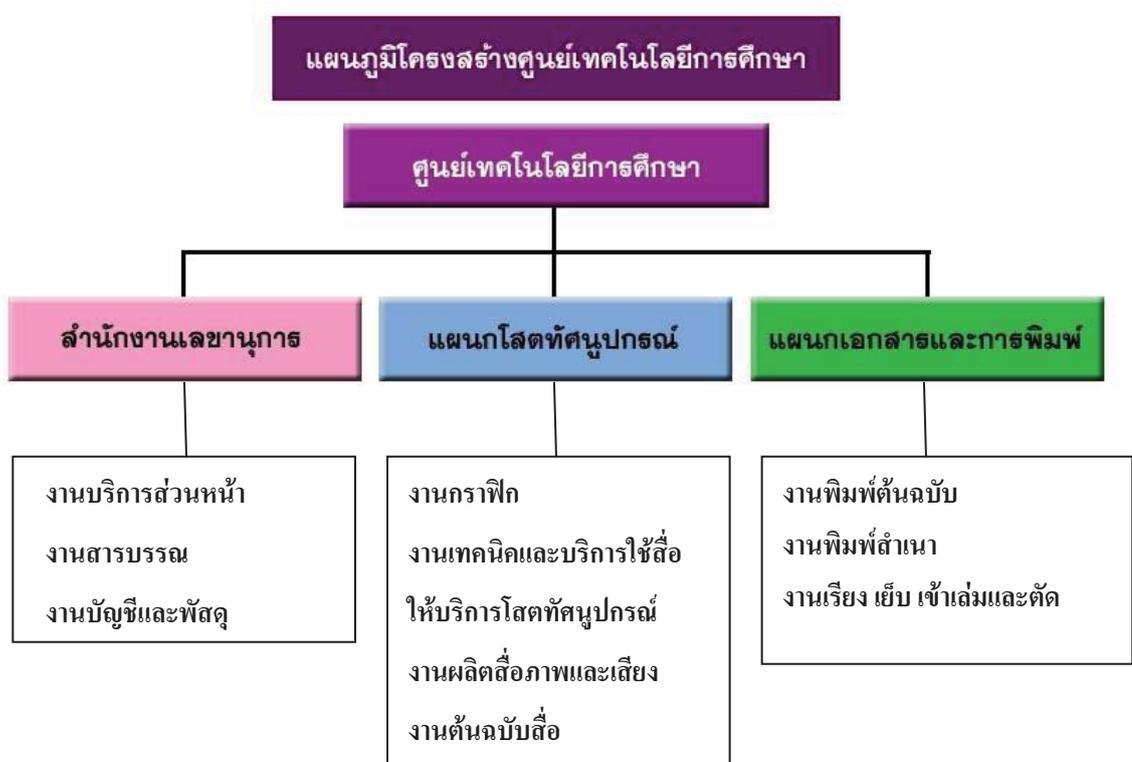
ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการผลิต และจัดหาสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเรียน การสอนและส่งเสริมสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ อีกทั้งควบคุมดูแลการใช้หอประชุม ห้องประชุม ห้องบรรยายพิเศษ และห้องปฏิบัติการภาษา เพื่อสนับสนุนด้านการเรียนการสอน และการบริหาร ของมหาวิทยาลัย โดยให้บริการด้านการใช้โสตทัศนูปกรณ์ประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเครื่องฉาย และ มีใช้เครื่องฉาย ให้บริการด้านการผลิตเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ให้บริการผลิตงานด้านกราฟิก รวมทั้งเป็นศูนย์ที่เก็บต้นฉบับงานของสื่อทุกชนิดของมหาวิทยาลัย

ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ตั้งอยู่บริเวณชั้น 1 อาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียว เฉลิมพระเกียรติ เป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรองอธิการบดี โดยมีผู้อำนวยการศูนย์ เทคโนโลยีการศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามนโยบายและกำหนดแนวทาง ในการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่บุคลากรที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชา พร้อมทั้งดูแลและรับผิดชอบงานของ ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายหลักของมหาวิทยาลัย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีลักษณะงาน ดังนี้

1. ควบคุมดูแลให้ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาเป็นศูนย์กลางของการผลิตสื่อการศึกษาทุก ประเภทและให้บริการยืมโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเครื่องฉายและมีใช้เครื่องฉายรวมทั้ง ออกแบบระบบโสตทัศนูปกรณ์ห้องเรียน ห้องประชุมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย
2. ควบคุมการให้บริการในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ภายในหอประชุม ห้องประชุม ห้องปฏิบัติการภาษา ห้องบรรยายพิเศษต่าง ๆ ห้องเรียนรวม และห้องเรียนภายในทั้งหมดของ มหาวิทยาลัย
3. ให้บริการผลิตสื่อการสอนด้านสื่อโสตทัศนวัสดุ และสื่อสิ่งพิมพ์ รวมทั้งงานด้านกราฟิก ทั้งหมด ของมหาวิทยาลัย
4. ให้บริการด้านวิชาการแก่บุคลากรของมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ และ ฝึกทักษะการใช้โสตทัศนูปกรณ์และการผลิตโสตทัศนวัสดุประเภทต่าง ๆ
5. เก็บรักษาต้นฉบับสื่อทุกประเภท เพื่อเป็นต้นฉบับในการทำสำเนาไปใช้งานยังศูนย์ บรรณสารสนเทศ

6. จัดโครงการพัฒนาและฝึกทักษะด้านการผลิตสื่อและเทคนิคการนำเสนอสื่อการสอน
7. รวบรวมรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อและการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการแก่คณาจารย์ และบุคลากรของมหาวิทยาลัย
8. เน้นการให้บริการด้วยใจรัก (Service Mind) และ ณ แรกประทับใจในจุดเดียวจบครบทุกขั้นตอน (One Stop Service)

แผนภูมิที่ 10 โครงสร้างศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

สำนักงานเลขานุการศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา

มีหน้าที่ติดต่อประสานงานภายในและภายนอกศูนย์ฯ รับ-ส่งเอกสาร และมีการจัดเก็บเอกสารตามหลักสารบรรณให้เป็นหมวดหมู่ รับงานบริการต่าง ๆ จากผู้ขอใช้บริการ ให้บริการรับงาน เพื่อทำการผลิตหรือการให้บริการของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ประสานงานกับผู้ขอใช้บริการ ทั้งงานด้านบริหารและด้านการเรียนการสอน จัดทำบัญชีเบิก-จ่ายวัสดุสำนักงานและเอกสารการสอน พร้อมทั้งทำประวัติครุภัณฑ์ต่าง ๆ ภายในศูนย์ฯ โดยมีหน่วยงานภายในที่รับผิดชอบ ดังนี้

1.1 งานบริการส่วนหน้า

- 1.1.1 ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ขอใช้บริการ
- 1.1.2 ประสานงานด้านการผลิต
- 1.1.3 เบิก-จ่ายเอกสารประกอบการสอน และเอกสารคำสอน
- 1.1.4 จัดทำสรุปการเบิก-จ่ายเอกสารประกอบการสอน และเอกสารคำสอน
- 1.1.5 จัดทำสรุปการใช้กระดาษประจำเดือน

1.2 งานสารบรรณ

- 1.2.1 ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ขอใช้บริการ
- 1.2.2 ติดต่อประสานงานภายในและภายนอกองค์กร
- 1.2.3 รับ-ส่งเอกสาร

1.3 งานบัญชีและพัสดุ

- 1.3.1 เบิก-จ่ายวัสดุสำนักงาน
- 1.3.2 จัดทำสรุปการเบิก-จ่ายวัสดุสำนักงาน
- 1.3.3 จัดทำทะเบียนครุภัณฑ์

แผนกโสตทัศนูปกรณ์

มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานเกี่ยวกับการให้บริการติดตั้งโสตทัศนูปกรณ์และงานด้านกราฟิก เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการบริหารงานของมหาวิทยาลัย ได้แก่ การให้บริการถ่ายภาพนิ่ง สไลด์ วิดีโอ ให้บริการล้างอัดขยายภาพ การผลิตสื่อการเรียนการสอน การบริการผลิตสำเนาสื่อพร้อมทั้งดำเนินการบำรุงรักษาต้นฉบับสื่อ ลำดับภาพวีดิทัศน์และบันทึกเสียง ให้บริการโทรทัศน์วงจรปิด ควบคุมการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน ห้องประชุม ห้องปฏิบัติการภาษา ห้องบรรยายพิเศษ และหอประชุมของมหาวิทยาลัย ดูแลบำรุงรักษาและตรวจซ่อมโสตทัศนูปกรณ์ในเบื้องต้นก่อนนำส่งซ่อมภายนอก การออกแบบ ปกหนังสือคู่มือ แผ่นพับ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การทำป้ายไวเนล โปสเตอร์และตัดสติ๊กเกอร์ วาดภาพถ่ายเส้น ภาพการ์ตูน ภาพเหมือน ภาพประกอบเรื่อง เป็นต้น โดยมีหน่วยงานภายในที่รับผิดชอบ ดังนี้

2.1 งานกราฟิก

- 2.1.1 ออกแบบและจัดทำ Artwork
- 2.1.2 พิมพ์สกรีน
- 2.1.3 วาดภาพเหมือน/ภาพการ์ตูน
- 2.1.4 เขียนป้ายโปสเตอร์
- 2.1.5 ตัด Sticker ตัวอักษร

2.2 งานเทคนิคและบริการใช้สื่อให้บริการโสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่

- 2.2.1 เครื่องฉายข้ามศีรษะ
- 2.2.2 เครื่องฉายสไลด์
- 2.2.3 เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์
- 2.2.4 เครื่องถ่ายทอดสัญญาณภาพระบบวิดีโอ
- 2.2.5 เครื่องวิทยุเทป
- 2.2.6 โทรทัศน์
- 2.2.7 เครื่องฉายระบบวิดีโอ
- 2.2.8 Notebook Computer
- 2.2.9 จอรับภาพ
- 2.2.10 เครื่องขยายเสียงพร้อมลำโพง
- 2.2.11 ไมโครโฟนตั้งโต๊ะ/ตั้งพื้น
- 2.2.12 เครื่องเล่นซีดี ดีวีดี

2.3. งานผลิตสื่อภาพและเสียง

- 2.3.1 ลำดับภาพและบันทึกเสียง
- 2.3.2 ถ่ายวิดีโอและบันทึกเทปโทรทัศน์
- 2.3.3 สำเนาแถบวีดิทัศน์และแถบบันทึกเสียง
- 2.3.4 สำเนาแผ่นซีดี/เขียนข้อมูลงานต่าง ๆ ลงแผ่นซีดี
- 2.3.5 แปลงสัญญาณ/เสียง Analog เป็น Digital
- 2.3.6 ผลิตสื่อการเรียนการสอน/สื่อการนำเสนอ

2.4 งานต้นฉบับสื่อ

- 2.4.1 บริการล้างอัด-ขยายภาพ ได้แก่ ภาพถ่ายและสไลด์
- 2.4.2 ลงทะเบียนสื่อ ได้แก่ รูปภาพ สไลด์ วิดีโอ และแถบเสียง

แผนกเอกสารและการพิมพ์

มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบอักษรและพิมพ์ขนาดตัวอักษรด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นต้นฉบับ จัดเก็บแฟ้มข้อมูลที่จัดพิมพ์ พร้อมสำเนาไฟล์เพื่อให้บริการผลิตสำเนาเอกสารคำสอน เอกสารประกอบการสอน ข้อสอบ หนังสือ ตำรา แผ่นพับ แบบขอใช้บริการของหน่วยงานและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย โดยใช้เครื่องพิมพ์สำเนาระบบดิจิทัล (COPY PRINTER) 1-2 สีและเครื่องพิมพ์ระบบออฟเซต (OFFSET) รวมถึงการให้บริการเรียง ยี่บ เข้าเล่มและตัดเย็บ พร้อมทั้งมีบริการส่งเอกสารถึงคณะวิชา โดยมีหน่วยงานภายในที่

รับผิดชอบ ดังนี้

3.1 งานพิมพ์ต้นฉบับ

3.1.1 ให้บริการจัดพิมพ์ต้นฉบับเอกสารประกอบการสอน ข้อสอบ งานด้านบริหารงาน โครงการ และงานการสัมมนาของมหาวิทยาลัย

3.2 งานพิมพ์สำเนา

3.2.1 จัดรูปแบบเอกสารก่อนการผลิต

3.2.2 พิมพ์สำเนาระบบดิจิทัล

3.2.3 ถ่ายเอกสาร

3.2.4 จัดส่งงานที่ผลิตเสร็จแล้วตามคณะ

3.3 งานเรียง เย็บ เข้าเล่มและตัด

3.3.1 เรียงพับเอกสารสำหรับเย็บเป็นชุด

3.3.2 เข้ารูปเล่มเอกสารพร้อมตัดเย็บ

ภาพที่ 2 กิจกรรมภายในศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ที่มา : <http://ed.tech.hcu.ac.th/history/job01.html>

5. แนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลอง

5.1 ความหมายของแบบจำลอง

ในเรื่องความหมายหรือคำจำกัดความของคำว่าแบบจำลอง ได้มีผู้รู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ที่สำคัญพอจะนำมากล่าวอ้างในที่นี้ได้แก่

รองศาสตราจารย์ ดร.นิคม ทาแดง (2536: 122) ให้ความหมายของแบบจำลองไว้ว่า “แบบจำลอง เป็นระบบเทียบเหมือนที่มีกระสวนของโครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงที่เหมือนกับระบบจริงที่มีความสำคัญต่อการสื่อความหมาย การแสวงหากระบวนการในการปฏิบัติการกำกับกระบวนการควบคุมติดตาม และการพัฒนาระบบ”

วัลย์ลักษณ์ ชัยบุตร (2529: 10) กล่าวว่าแบบจำลองหมายถึงรูปแบบ แนวทางและโครงสร้างสังเขปของประดิษฐกรรม และผลิตผลที่มนุษย์จะสร้างขึ้น หรือสร้างขึ้นแล้วจากคำจำกัด

ความของ “แบบจำลอง” ข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า แบบจำลอง หมายถึงรูปแบบซึ่งได้กำหนดขึ้นไว้เป็น แนวทางและโครงสร้างในการพัฒนาสิ่งจริง ภายใต้องค์ประกอบต่างๆที่นำมาเทียบเหมือนไว้สำหรับใช้สื่อความหมายภายใต้ไปสู่การสร่างและพัฒนาสิ่งจริงหรือของจริงได้ในโอกาสต่อไป

5.2 ความสำคัญของแบบจำลอง

ในการจัดระบบทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการจัดระบบและออกแบบระบบทางการศึกษาให้ครอบคลุมบริบทหรือสภาพแวดล้อมทั้งหมดของระบบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้ากระบวนการ ผลลัพธ์และผลย้อนกลับ จึง จะ ทำ ให้ ได้ แบบจำลองระบบที่ดีมีคุณภาพและสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการวางแผน และพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศได้แบบจำลองที่ดีจะเป็นหลักประกันความสำเร็จในการดำเนินงาน และการแก้ปัญหาทางการศึกษาการสร้างแบบจำลองระบบที่ดี จำเป็นต้องอาศัยวิธีระบบเข้ามาช่วยในการสร้างและพัฒนาตามขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอน คือการวิเคราะห์ระบบ การสังเคราะห์ระบบ การสร้างแบบจำลองระบบ และการทดสอบประเมินประสิทธิภาพระบบ

ในการสร้าง ออกแบบ หรือพัฒนาแบบจำลองขึ้นนั้น ผู้สร้างแบบจำลองจะต้องกำหนดให้มีส่วนประกอบเทียบเหมือนใดทุกส่วน ลักษณะของการ ประกอบกันเข้า ด้วยกันเป็น โครงสร้างขององค์ประกอบต่างๆ ต้องเทียบเหมือนกับทุกองค์ประกอบ และมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ขององค์ประกอบ และส่วนประกอบที่เหมือนกัน ซึ่งจะ ทำให้ แบบจำลองที่กำหนดขึ้นไว้เทียบเหมือนระบบจริง หรือสิ่งจริงที่มีความสำคัญต่อการจัดระบบทางการศึกษาแบบจำลองจึงเป็นเพียงส่วนประกอบ องค์ประกอบ และพลวัตที่เทียบเหมือนกับระบบที่อยู่ในรูปของสิ่งเทียบแทนและขยาย ง่ายต่อการมองเห็นและเข้าใจภาพรวมของระบบที่สลับซับซ้อนได้แบบจำลองจึงมีความสำคัญดังที่ รองศาสตราจารย์ ดร.นิคม ทาแดง (2536:124-125) กล่าวไว้ดังนี้คือ

5.2.1 การสื่อความหมาย

แบบจำลองสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและอธิบายความหมายใหญ่เกี่ยวของรับผิดชอบได้เข้าใจ ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ระบบ และปฐมนิเทศระบบได้อีกด้วย

5.2.2 การแสวงหากระบวนการในการปฏิบัติ

โดยทั่วไปแบบจำลองได้มีการกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติจริงตามที่กำหนดไว้ในระบบที่ออกแบบหรือจัดระบบขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นสื่อในการทดลองหาแนวทางในการสร้างของจริงสิ่งจริง อันจะทำให้ทราบถึง ขอบกพรองและแนวทางในการแก้ไขโดยปราศจากการเสี่ยงต่อความผิดพลาดล้มเหลว

5.2.3 การกำกับกระบวนการ

แบบจำลองที่พบเห็นสามารถใช่เป็นคู่มือสำหรับการกำกับ อำนวยการให้การบริหารหรือการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ ง่ายต่อการดำเนินงานทั้งยังไม่เสี่ยงต่อความล้มเหลว

5.2.4 การควบคุมและติดตาม

แบบจำลองสามารถใช่เป็นคู่มือ หรือแนวทางในการตรวจสอบติดตามความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน หรือการดำเนินงานตามระบบ

5.2.5 การพัฒนาระบบ

แบบจำลองมีบทบาทหน้าที่เป็นแผนผังชี้แนะให้บุคลากรผู้เกี่ยวข้องได้ใช่ดำเนินการพัฒนาระบบงาน ให้เจริญรุดหน้า ปรับปรุงแก้ไข หรือสร้างสรรค์เพิ่มเติมระบบขึ้นได้ทั้งบางส่วนและทุกส่วนของระบบ

5.3 ประเภทของแบบจำลอง

แบบจำลองระบบทางการศึกษาสามารถจำแนกเป็น 3 ประเภท

รองศาสตราจารย์ ดร. นิคมแดง (2536: 125-145) คือ แบบจำลองแบบไอคอนิก (Iconic Models) แบบจำลองแบบอนาล็อก (Analogue Models) และแบบจำลองแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Models) ดังมีรายละเอียดดังนี้

5.3.1 แบบจำลองแบบไอคอนิก (Iconic Models)

เป็นแบบจำลองที่ใช่ลักษณะ โครงสร้างทางกายภาพเทียบเหมือนซึ่งอาจจะใช่ภาพถ่ายภาพวาด ภาพเหมือนหุ่นจำลองในการสื่อความหมายเทียบแทน เช่น คู่มือการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าในบ้านเรือน คู่มือการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หุ่นจำลองทางภูมิสถาปัตยกรรม หุ่นจำลองที่ใช้สอนวิทยาศาสตร์ ภาพแสดงโครงการรถไฟฟ้าของกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

5.3.2 แบบจำลองแบบอนาล็อก (Analog Models)

เป็นแบบจำลองที่สามารถลดความสลับซับซ้อนของระบบจริงแสดงเทียบแทนไว้เฉพาะส่วนสำคัญๆ ของระบบ ทำให้เข้าใจได้ง่ายโดยใช่ภาษา แผนภูมิแผนภาพ แผนที่และกราฟในการแสดง เช่น การใช้หัวลูกศรแสดงทิศทางการเคลื่อนย้าย หรือการเปลี่ยนแปลง การใช้สีแสดงเทียบแทนระดับความสูงของพื้นผิวโลกในหนังสือแผนที่หรือลูกโลก เป็นต้น

5.3.3 แบบจำลองแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Models)

เป็นแบบจำลองที่ใช่เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ต่างๆ มาเทียบแทนของจริง และสามารถช่วยในการเก็บบันทึกไว้ในสมอง หรือความรู้สึกนึกคิดหรือความทรงจำในสมองของคนให้สามารถใช่เป็นเครื่องมือสื่อสารองค์ประกอบ โครงสร้างและกระบวนการเปลี่ยนแปลงของระบบได้ดี หรือเป็นไปโดยง่ายเช่นสมการ หรือสูตรทางคณิตศาสตร์ สูตรทางเคมี เป็นต้น

แบบจำลองเหล่านี้ เป็นระบบเทียบเหมือนที่นำเอารูปภาพ เครื่องหมายสัญลักษณ์ต่างๆ แผนภูมิ แผนภาพ แผนผัง กราฟ ภาษา เป็นต้น มาใช้แสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมสื่อความหมายสิ่งที่เทียบแทนทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

5.4 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับแบบจำลอง

ทฤษฎี หรือแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวกับแบบจำลองที่นิยมใช้ในการพัฒนาสร้างและออกแบบระบบทางการศึกษาโดยทั่วไปซึ่ง ประสัคดิ์ หอมสนธิ และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2536: 55-57) ได้จำแนกออกเป็น 5 แบบ ดังนี้

5.4.1 แบบจำลองมีทฤษฎีระบบทั่วไปเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐาน

เนื่องจากในกระบวนการออกแบบและพัฒนาระบบทางการศึกษา แบบจำลองนี้เป็นแบบจำลองที่เกิดจากการบูรณาการองค์ประกอบหรือส่วนประกอบที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นจำนวนมาก ดังนั้นแบบจำลองจึงเน้นเรื่องการสื่อความหมาย ข้อมูลย้อนกลับ และการทำนายผลที่จะเกิดขึ้นกับระบบทั้งหมดเป็นสำคัญ

5.4.2 แบบจำลองในการพัฒนาและออกแบบทางการศึกษาแบ่งเป็นหลายกลุ่ม

ตามลักษณะหรือเกณฑ์ต่างๆ เช่น แบ่งตามขนาดซึ่งได้แก่แบบจำลองระดับมหภาค และแบบจำลองระดับจุลภาค แบ่งตามการวางแผนและพัฒนากิจการดำเนินงาน และการจัดการศึกษาซึ่งได้แก่แบบจำลองระบบบริหาร แบบจำลองระบบวิชาการ และแบบจำลองระบบบริการหรือแบ่งตามระบบการศึกษาได้แก่ ในระบบโรงเรียนนอกระบบโรงเรียน และระบบการสอนทางไกล

5.4.3 แบบจำลองระบบมีการระบุงอบประกอบสำคัญ

แบบจำลองไม่ว่าจะมีรูปร่างลักษณะเทียบเหมือนไว้อย่างไร ล้วนแต่ถูกสร้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการระบุงอบประกอบที่สำคัญของระบบด้วยกันทั้งสิ้น

5.4.4 แบบจำลองระบบเป็นตัวแทนของระบบเดียวกันได้

แบบจำลองระบบไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ หรือขั้นตอนที่เหมือนกันทุกประการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สร้างแบบจำลองระบบแต่ละคนว่าจะจัดองค์ประกอบใดไว้ในระบบ หรือละเว้นองค์ประกอบใดออกไปจากระบบบาง

5.4.5 แบบจำลองระบบมีความเป็นนามธรรม

แบบจำลองระบบที่ใช้ในทางการศึกษาทุกแบบจำลองมีความเป็นนามธรรมอยู่ในระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าแบบจำลองระบบของใครเป็นแบบจำลองระบบดีที่สุด หรือไมอาจระบุได้ว่าแบบจำลองระบบของใครดีกว่าของใคร แบบจำลองระบบใดจะใช่ ใด อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดหรือไม่ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการนำไปใช้ในสภาพแวดล้อมต่างๆ แบบจำลองระบบใดๆ ก็ตามจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบส่วนประกอบหรือโครงสร้าง และ

กระบวนการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีทฤษฎีหรือแนวคิดพื้นฐาน หลักเกณฑ์ กระบวนการวัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อม และสิ่งอื่นๆประกอบกันเขาเป็นบริบทในการกำหนดประสิทธิภาพของแบบจำลองระบบเป็นสำคัญ

5.5 ขั้นตอนการสร้างแบบจำลอง

เนื่องจากแบบจำลองจะต้องมีส่วนประกอบ หรือองค์ประกอบ และกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สามารถเทียบเคียงได้กับระบบจริง สิ่งจริง หรือของจริงทุกอย่าง การสร้างแบบจำลองจึงต้องดำเนินการตามขั้นตอนซึ่ง ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2536: 45-47) ได้ลำดับขั้นตอนในการสร้างแบบจำลองระบบไว้ดังนี้

5.5.1 การวิเคราะห์ระบบ

เพื่อที่จะทำการศึกษาพิจารณาองค์ประกอบของระบบสำหรับการจัดลำดับความสัมพันธ์ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ ภายใต้สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบนี้ มีภารกิจที่จะต้องดำเนินการอยู่ 5 อย่าง คือการศึกษาปัญหา กำหนดขอบข่ายอ้างอิง การศึกษาความเป็นไปได้ พิจารณาถึงผู้มีอำนาจในการตัดสินใจและทำการวิเคราะห์ระบบ โดยยึดหลักกระบวนการและผลผลิต หลักเป้าหมายของการวิเคราะห์ หรือหลักกระบวนการวิเคราะห์

5.5.2 การสังเคราะห์ระบบ

เป็นการนำเอาส่วนย่อยที่เป็นส่วนประกอบหรือองค์ประกอบของระบบมารวมกัน โดยทำการจัดเรียงลำดับให้อยู่ในขั้นตอนที่เหมาะสม ในขั้นตอนการสังเคราะห์ระบบนี้ให้ยึดหลักองค์ประกอบ หรือยึดหลักโครงสร้างของระบบที่ครอบคลุมบริบทด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับสำหรับใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์ระบบ โดยจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ทรัพยากร ปรัชญา ปณิธาน เป้าหมายภารกิจและภาระงาน วัตถุประสงค์วิธีการเครื่องมือ การจัดการการทดสอบประสิทธิภาพการประเมินการติดตามและการปรับปรุง

5.5.3 การสร้างแบบจำลองระบบ

ซึ่งเป็นกระบวนการพิจารณาซ้ำทวน และสร้างแบบจำลองขึ้น โดยอาจจะพิจารณาสร้างจากส่วนใหญ่ หรือระบบใหญ่ไปสู่ส่วนย่อย หรือระบบย่อย หรืออาจจะสร้างแบบจำลองจากส่วนย่อย หรือระบบย่อย แล้วเชื่อมโยงเป็นส่วนใหญ่หรือระบบใหญ่ก็ได้ แบบจำลองแต่ละประเภทมีรายละเอียดขั้นตอนในการสร้างที่แตกต่างกันไป

5.5.4 การทดสอบและประเมินระบบ

อันเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมบริบทปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลลัพธ์ของแบบจำลองระบบโดยอาศัยการทดลองใช้เบื้องต้น และการ

ทดลองใจจริง เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการแปลความสำหรับการสารสนเทศประกอบการตัดสินใจกำหนดทางเลือกในการปรับปรุงแก้ไข และนำระบบไปใจจริงต่อไป

5.6 ปัญหาในการสร้างแบบจำลอง

ในการสร้างแบบจำลองระบบขึ้นเพื่อใช้สำหรับเทียบเหมือนระบบจริงนั้นมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไป การสร้างแบบจำลองระบบตามนัยแห่งงานวิจัยนี้เป็นการสร้างแบบจำลองระบบทางการศึกษาซึ่งมักจะประสบกับปัญหาสำคัญๆ หลายประการดังที่ รองศาสตราจารย์ ดร.นิคม ทาแดง (2536: 147-149) ได้ชี้ประเด็นไว้ 4 ข้อ คือ

5.6.1 การขาดแคลนบุคลากรผู้ชำนาญการ

ในการออกแบบสร้างแบบจำลองระบบแต่ละประเภทขึ้นนั้นจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์สาขานั้นๆ และศาสตร์สาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย ความจำเป็นที่หน่วยงาน หรือผู้คิดจะสร้างแบบจำลองระบบขึ้นมาต้องสรรหาผู้เชี่ยวชาญในแต่ละศาสตร์จึงเป็นเรื่องยุ่งยากและซับซ้อน ปัจจุบันวงการการศึกษาของไทย ในปัจจุบันยังขาดแคลนนักจัดระบบทางการศึกษาสำหรับทำหน้าที่ เป็นผู้สร้างแบบจำลองระบบอย่างรุนแรง ต่อเนื่องและยาวนานการสร้างแบบจำลองระบบทางการศึกษาขึ้นมา โดยขาดผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริงยอมส่งผลกระทบต่อการจัดระบบการศึกษาอย่างเนิ่นอน

5.6.2 ระยะเวลาจำกัด

โดยทั่วไปในการสร้างแบบจำลองระบบนั้นผู้ออกแบบสร้างแบบจำลองระบบจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาพิจารณาซ้ำทวน หรือพลวัตรระบบเพื่อดำเนินการออกแบบและพัฒนาปรับปรุงแบบจำลองระบบที่มากพอสมควรจึงจะทำให้ได้แบบจำลองระบบที่ดีแต่การสร้างแบบจำลองระบบทางการศึกษาของไทยโดยส่วนใหญ่ มักจะรีบเร่งดำเนินการกันก็เมื่อมีความจำเป็นบังคับ มีเวลาค่อนข้างจำกัดไม่เพียงพอ ทำให้ได้แบบจำลองระบบที่ไม่ดีเท่าควร

5.6.3 ขาดแคลนงบประมาณ

ในการสร้างแบบจำลองระบบทางการศึกษาที่ดีจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ซึ่งคณะรัฐบาลของทุกประเทศมักจะมองเห็นความสำคัญทางด้านอื่นๆ มากกว่า ทำให้ไม่มีจัดสรรงบประมาณมาทุ่มเทสร้างแบบจำลองระบบทางการศึกษาอย่างเต็มที่ การสร้างแบบจำลองระบบทางการศึกษาจึงกระทำกันภายใต้งบประมาณที่จำกัด ซึ่งทำให้ได้แบบจำลองระบบที่ไม่ดีเท่าที่ควร

5.6.4 ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร

เกิดจากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญ ไม่เห็นคุณค่าของแบบจำลองระบบ ทำให้ไม่สนับสนุนให้มีการสร้างแบบจำลองระบบเท่าที่ควรจึงส่งผลโยงโยไปยังปัญหาดังกล่าวข้างต้นทั้ง 3 ประการอีกด้วย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศไทย

การศึกษาค้นคว้างานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์สื่อการศึกษาพบว่า มีผู้ทำการวิจัยโครงการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ในหน่วยงานต่างๆ ไข่มากมาย พอสรุปได้ดังนี้

ศุติพร วงศ์ภาณุวัฒน์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง จังหวัดกาญจนบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการสื่อการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อศึกษารูปแบบการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการศึกษารูปแบบการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง จังหวัดกาญจนบุรี สามารถสรุปรูปแบบของศูนย์ที่ได้ 8 ประเด็นดังนี้

1. วิสัยทัศน์ พันธกิจของศูนย์สื่อการศึกษา
2. รูปแบบและภารกิจศูนย์สื่อการศึกษา
3. โครงสร้างการบริหารองค์กรและภาระงาน
4. บุคลากรที่ดำเนินงาน
5. สถานที่ตั้งและพื้นที่การใช้งาน
6. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน
7. แหล่งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน
8. การประชาสัมพันธ์และการประสานความร่วมมือระหว่างศูนย์เทคโนโลยี

การศึกษากับสถาบันอื่น ๆ

ดารณี ยอดโพธิ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาโรงเรียนพระนารายณ์” ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพการใช้สื่อการสอนของผู้บริหารครูผู้สอนมีในระดับปานกลาง สื่อการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่ได้แก่ เอกสาร ตำรา หนังสืออ่านประกอบ ด้านปัญหาของครูผู้สอนพบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะการใช้การผลิตสื่อการสอนขาดความมั่นใจในการใช้สื่อการสอน ขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและการฝึกอบรมการใช้การ

ผลิตสื่อการสอน ด้านสถานที่พบว่า สภาพห้องเรียนไม่เพียงพอและไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้การผลิตสื่อการสอน ด้านความต้องการสื่อการสอนพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการสื่อการสอนทุกประเภทในระดับมาก โดยเฉพาะ สื่ออิเล็กทรอนิกส์สื่อมัลติมีเดีย คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และสื่อการสอนประเภทกิจกรรมวิธีการพบว่า ครูผู้สอนต้องการใช้การฝึกปฏิบัติ การสาธิต การจัดนิทรรศการ การศึกษานอกสถานที่ และการสอนแบบโครงงาน การประเมินรูปแบบศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาโรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี จากผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนพระนารายณ์พบว่า รูปแบบศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ที่ได้เหมาะสมในระดับ “มาก” และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง

รุ่งราตรี ทองทราย (2543: 227-228) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับมหาวิทยาลัยมหิดล” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานที่ตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ควรอยู่ติดถนนใหญ่
2. การจัดพื้นที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ควรมีเนื้อที่ประมาณ 12,090-21,749 ตารางฟุต ประกอบด้วยพื้นที่ส่วนอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

3. โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา การดำเนินงานของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ควรอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มีงานอยู่ที่ภายใต้โครงสร้างการทำงานของศูนย์ 5 ฝ่าย คือ สำนักงานเลขานุการ ฝ่ายผลิต ฝ่ายบริการเทคนิค และฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา

4. รูปแบบการบริหารศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ควรยึดหลัก 7 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงานและประชาสัมพันธ์ และการจัดงบประมาณ

นพรัตน์ ชูไสว (2533: 90-91) ได้นำเสนอผลงานการวิจัยเรื่อง โครงการจัดตั้งศูนย์สื่อทางการศึกษาสำหรับโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว ซึ่งพบว่าครู-อาจารย์เห็นความจำเป็นต่อการเรียนการสอนแต่ไม่ค่อยใช้สื่อทั้งที่รู้จักและเห็นความสำคัญของโสตทัศนูปกรณ์ปัญหาที่ครูอาจารย์พบคือ โสตทัศนูปกรณ์มีจำกัด ขาดงบประมาณ ทั้งโสตทัศนูปกรณ์ที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ สถานที่สำหรับใช้สื่อไม่เหมาะสม ร้อยละ 86.01- 97.90 เห็นด้วยกับการจัดบริการศูนย์สื่อให้แก่ครูอาจารย์และยังเห็นด้วยที่จะจัดตั้งเป็นหน่วยงานเอกเทศถึงร้อยละ 56.64 เปรอเซ็นต์ ของครู-อาจารย์ และร้อยละ 34.26 เห็นควรให้ศูนย์สื่อฯ อยู่ในความดูแลของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการ ครูอาจารย์ร้อยละ 57.34 เห็นว่าการจัดตั้งศูนย์สื่อเป็นสิ่งจำเป็นและควรริบจัดตั้งโดยเร่งด่วน

สุริย์พร ท้วมทอง (2544: ง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอรูปแบบศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนสอนคนตาบอด” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การบริการสื่อ อุปกรณ์การสอนให้กับครู และนักเรียนเป็นหลัก มีบุคลากรเฉพาะทางปฏิบัติหน้าที่ประจำภายในศูนย์สื่อ ที่ตั้งของศูนย์ควรอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางของอาคารเรียน บริการผลิตสื่อ บริการยืม-คืน ให้คำแนะนำ บริการพื้นที่ปฏิบัติการสื่อ และจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์ บุคลากร มีฝ่ายบริการ และฝ่ายผลิต มีอุปกรณ์ในการผลิตสื่อ และสื่อการเรียนการสอน การจัดการพื้นที่ภายในสำหรับบริการยืม-คืน ให้คำแนะนำปรึกษา จัดเก็บสื่ออุปกรณ์ การผลิตหนังสือเสียง หนังสือเบลล์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องประชุมบริเวณจัดแสดงนิทรรศการประชาสัมพันธ์

2. รูปแบบการจัดตั้งเป็นเอกเทศ หรือหน่วยงานกลางที่ให้บริการ แบบสื่อการสอนสมบูรณ์ จัดบริการสื่ออุปกรณ์ และสื่อสิ่งพิมพ์

3. การจัดการที่เกี่ยวข้องทางด้านสื่อการสอน กับบุคลากรในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ขอรับบริการ ตั้งแต่การให้คำแนะนำ การจัดผลิต ประชาสัมพันธ์ตลอดจนบำรุงรักษาสื่ออุปกรณ์

4. การจัดบุคลากรมีการกำหนดแผนผังบุคลากร และหน้าที่ความรับผิดชอบโดยเรียงลำดับความรับผิดชอบ

5. การจัดสื่ออุปกรณ์ จัดสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็น ประเภทอุปกรณ์ที่ช่วยในการผลิต และประเภทที่เป็นสื่อการเรียนการสอน ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการอยู่เสมอ

6. ด้านสถานที่ตั้ง และการจัดพื้นที่ภายในศูนย์สื่ออยู่กลางของอาคารเรียน มีการจัดพื้นที่ภายในศูนย์สื่อ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ พื้นที่สำหรับให้บริการ พื้นที่สำหรับการจัดผลิตและปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ พื้นที่สำหรับการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติเสริมนอกเวลาเรียนจากการศึกษา งานวิจัยภายในประเทศไทย สรุปได้ว่า โรงเรียนทุกสังกัดและทุกสถาบันการศึกษา ต้องการให้มีศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา คำนี้ถึงสื่อ ปัญหาการใช้สื่อการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่ควรมุ่งเน้นทรัพยากรการบริหาร กระบวนการบริหาร การจัดหาหรือผลิตสื่อ การศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาควรได้รับการปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอน และพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษา

สมเกียรติ ปริดาวรรณ (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบศูนย์เทคโนโลยีการพัฒนข้าราชการที่เหมาะสมของสำนักงาน ก.พ.” ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ศูนย์เทคโนโลยีการพัฒนาข้าราชการ ของสำนักงาน ก.พ. ควรเป็นหน่วยงานอยู่ใต้สังกัดของสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนเช่นในปัจจุบัน แต่ควรแบ่งองค์กรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม

นวัตกรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี กลุ่มออกแบบและพัฒนาสื่อ และกลุ่มผลิตเผยแพร่และบริการสื่อ

2. ผู้บริหารและบุคลากรของศูนย์เทคโนโลยีการพัฒนาข้าราชการ ควรเป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา

3. วัสดุอุปกรณ์ควรประกอบไปด้วยเครื่องฉาย เครื่องเสียง สิ่งพิมพ์ กิจกรรม วัสดุสำหรับการศึกษด้วยตัวเอง ภาพ และอื่นๆ

4.งบประมาณ ศูนย์เทคโนโลยีการพัฒนาข้าราชการ ควรได้รับเงินงบประมาณสำหรับจัดซื้อวัสดุที่ศูนย์ที่ทันสมัยมาให้บริการเป็นประจำปี

5. อาคารสถานที่ศูนย์เทคโนโลยีการพัฒนาข้าราชการ ควรมีห้องประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนา ขนาดต่างๆไว้บริการ รวมทั้งมีพื้นที่สำหรับการศึกษด้วยตนเอง

6. การผลิตศูนย์เทคโนโลยีการพัฒนาข้าราชการ ควรผลิตสื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชา และควรมีการสำรวจความต้องการของวิทยากร หรือผู้ใช้ก่อนดำเนินการผลิต

7. การให้บริการ ศูนย์เทคโนโลยีการพัฒนาข้าราชการ ควรเน้นการให้บริการที่รวดเร็วทันกาล มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทยพบว่า โรงเรียนและหน่วยงานต่างๆมีความต้องการให้มีการจัดศูนย์สื่อการศึกษา เพราะเห็นถึงความสำคัญและควมมีประโยชน์ในการช่วยพัฒนาความรู้และเสริมสร้างประสบการณ์แก่ผู้ใช้ ซึ่งในการจัดศูนย์สื่อการศึกษาควรมุ่งเน้นที่การบริการของศูนย์สื่อการศึกษา การบริหารศูนย์สื่อการศึกษา การจัดหาหรือผลิตสื่อ การศึกษาสภาพปัจจุบัน และแก้ไขปัญหาของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่ควรได้รับการปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้เกิดผลดีต่อการใช้งาน

เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2534: 7) ได้วิจัยเรื่องศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ให้ความสนใจด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา เห็นความสำคัญ และใช้วัสดุที่ศูนย์ช่วยในการสอนให้ใดผลคืออาจารย์ทุกคนมีประสบการณ์เห็นว่าเทคโนโลยีทางการศึกษาสำคัญมาก สามารถใช้และเผยแพร่ความรู้ให้กับท้องถิ่นหรือชุมชนเครื่องมือที่ต้องการใช้มากได้แก่เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ต้องการใหม่มหาวิทยาลัยจัดหาวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือวัสดุที่ศูนย์รวมทั้งการให้คำแนะนำ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก บำรุงรักษาให้พร้อมสำหรับใช้งานส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคและความไม่สะดวกในเรื่องการหาสื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ทั้งยังไม่มีเวลาเพียงพอที่จะเตรียมผลิตสื่อเพราะมีอุปกรณ์จำกัด และขาดงบประมาณ ส่วนใหญ่มีความต้องการให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อรองอธิการบดีให้เป็นหน่วย

งานกลางที่รับผิดชอบทางเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยตรง

ณัฐนรี เพิ่มทอง (2536: 105-115) ได้เสนอผลการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาของวิทยาลัยคริสเตียนพบว่าผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าเทคโนโลยีทางการศึกษามีความสำคัญและมีประโยชน์มาก เพราะจะทำให้ประหยัดเวลาในการสอน ผู้เรียนสนใจและเข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้นมีผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น อาจารย์ผู้สอนทุกคนใช้สื่อการศึกษาประกอบการสอนเสมอ เพราะผู้เรียนให้ความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้นอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีความต้องการใช้สื่อการศึกษาทุกประเภทอยู่ในระดับมากผู้บริหารวิทยาลัยและอาจารย์ผู้สอนเห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับวิทยาลัยคริสเตียน โดยจัดให้เป็นหน่วยงานกลาง เพื่อทำหน้าที่บริการจัดหาผลิต ซ่อมบำรุงสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ภายในวิทยาลัยเพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของวิทยาลัยโดยควรจะมีการวางแผนการปฏิบัติงานและการให้บริการอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ควรจัดให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางงาน โสตทัศนอุปกรณ์ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่ทันสมัยอย่างเพียงพอจะทำให้การปฏิบัติงานด้านสื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

นายวิจิตร ณัฐการณิก (2543 :ง) แบบจำลองศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาผลการวิจัยพบว่า ศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มีลักษณะทางกายภาพเป็นอาคารเอกเทศ 2 ชั้น บริหารจัดการโดยหัวหน้าศูนย์ฯซึ่งแบ่งสายงานออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริการ และฝ่ายผลิต มีบุคลากรปฏิบัติงานจำนวน 20 คน ใช้งบประมาณในการจัดตั้ง 16,011,200 บาท ให้ผลตอบแทนการลงทุนร้อยละ 22.98 ต่อปี จุดคุ้มทุนเมื่อให้บริการผลิตสื่อ 10,100.71 หน่วย มีระยะเวลาคืนทุน 4.29 ปีมีนโยบายมุ่งเน้นการให้บริการเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ทั้งทางด้านสื่อและช่องทางสารนิเทศใหม่ๆ ที่ทันสมัย แบบจำลองที่ได้นี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ทำการประเมินต้นแบบซึ่งงานแล้วอยู่ในเกณฑ์เหมาะสม สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาได้ในระดับ “ดีมาก”

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2543 :ง) การนำเสนอรูปแบบศูนย์วิทยบริการสำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผลการวิจัยพบว่า ดานสภาพการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนมีในระดับน้อยสื่อการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่ได้แก่เอกสารตำราและหนังสืออ่านประกอบ ภาพถ่าย รูปภาพ วิดีทัศน์หรือเทปโทรทัศน์ กระดานดำ เครื่องบันทึกเสียงด้านปัญหาของครูผู้สอนพบว่าครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะในการผลิต การใช้และการนำเสนอสื่อการสอน, สื่อการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการ , ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ และสื่อการสอนชำรุดมีอายุการใช้งาน

ไม่นานนั้ของสถานที่พบว่า สภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมกับการใช้สื่อการสอนเช่นปัญหาเรื่องกระแสไฟฟ้าและสิ่งอำนวยความสะดวก, ขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้ ฝ่อบรมการผลิตสื่อการสอน และไมทราบข่าวสารด้านสื่อการสอนด้านความต้องการสื่อการสอนพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการสื่อการสอนทุกประเภทในระดับมาก โดยเฉพาะสื่อ ที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่สอน และมีเนื้อหาทางพระพุทธศาสนา โดยสื่อการสอนที่ต้องการมากที่สุด ได้แก่เอกสารตำราและหนังสือที่ได้รับรางวัลเครื่องคอมพิวเตอร์ โทรทัศน์เครื่องเล่นวีดีทัศน์สื่อมัลติมีเดียนอกจากนั้นสื่อการสอนด้านกิจกรรมและวิธีการพบว่า ครูผู้สอนต้องการใช้การฝึกปฏิบัติ การศึกษานอกสถานที่ และการสาธิตประกอบการสอนการนำเสนอรูปแบบศูนย์วิทยบริการสำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ผู้เชี่ยวชาญสรุปรูปแบบของศูนย์ที่ได้ 17 ประเด็นดังนี้ : ลักษณะของศูนย์วิทยบริการ , โครงสร้างองค์กรของศูนย์วิทยบริการ , ภาระหน้าที่ของศูนย์วิทยบริการ , บุคลากรที่ดำเนินงานของศูนย์วิทยบริการ , การบริหารงานของศูนย์วิทยบริการ , สถานที่ตั้งของศูนย์วิทยบริการ , การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์วิทยบริการ , ประเภทของสื่อการสอนที่ให้บริการของศูนย์วิทยบริการ , การจัดบริการของศูนย์วิทยบริการ , แหล่งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานของศูนย์วิทยบริการ , วิธีการคัดเลือกและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการสอนของศูนย์วิทยบริการ , วิธีการประเมินวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการสอนของศูนย์วิทยบริการ , การจัดศูนย์วิทยบริการสำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปแบบของ Self-Learning Center , วิธีการและเทคนิคการประชาสัมพันธ์ศูนย์วิทยบริการ , วิธีการประสานความร่วมมือระหว่างศูนย์วิทยบริการกับสถาบันหรือศูนย์วิทยบริการแห่งอื่น ๆ , เวลาเปิดปิดที่เหมาะสมของศูนย์วิทยบริการ และพันธกิจของศูนย์วิทยบริการการประเมินรูปแบบศูนย์วิทยบริการสำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบศูนย์วิทยบริการที่ได้ในระดับ “ดี” และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ดวงสุดา แสงสุด (2542:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาสรุปรูปแบบศูนย์วิทยบริการของศูนย์บริหารการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน โดยศึกษาห้องสมุดประชาชนในภาคเหนือตอนบนรวม 76 ศูนย์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บรรณารักษ์ และผู้บริหารจากศูนย์กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บรรณารักษ์ และผู้บริหารจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จำนวน 8 ศูนย์ และสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อีก 76 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1.การจัดโครงสร้างองค์กรควรจัดเป็น 3 กลุ่มงาน ได้แก่ งานบริหาร งานบริการ และงานเทคนิค

2. การวางผังและการจัดสถานที่ของศูนย์ควรมี สถานที่ ยิม – คี้น ครัว เชค ซ่อม บำรุง เก็บสื่อ พื้นที่สำหรับทำงานของบุคลากร พื้นที่สำหรับศึกษาโสตทัศน มุมวารสาร มุมเด็กและพื้นที่บริการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต พื้นที่จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. การบริการควรเปิดบริการตั้งแต่วันจันทร์ ถึง วันอาทิตย์ เวลา 08.30 – 20.00 น. และบริการยิม – คี้นหนังสือทั้งภายในและระหว่างศูนย์วิทยบริการ บริการใช้สื่อการศึกษาที่ทันสมัย บริการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต บริการให้คำแนะนำการใช้ศูนย์ฯ บริการรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เปิดเทปวีดิทัศน์ บริการห้องสมุดเสียง เป็นสถานที่ค้นคว้าการเรียนรู้ และเป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

4. การจัดกิจกรรมภายในศูนย์ฯ ควรจัดนิทรรศการความรู้ ข่าวสาร วันสำคัญต่างๆ จัดมุมศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และวรรณกรรม สังกม เศรษฐกิจ การเมือง และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน แนะนำหนังสือใหม่ จัดกิจกรรมร่วมมือกับสถาบันและองค์กรต่างๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมการค้นหาข้อมูลโดยผ่านสื่อ จัดอบรมครู นักเรียน เกี่ยวกับสื่อที่ทันสมัย เช่นการใช้อินเทอร์เน็ต จัดวีดิทัศน์เพื่อส่งเสริมความรู้ เป็นต้น

5. งบประมาณควรได้รับจากรัฐบาลอย่างเพียงพอ และควรได้รับงบจากองค์กรเอกชนและผู้มีจิตศรัทธา

6.การจัดประเภทสื่อควรมีทั้งสื่อสิ่งตีพิมพ์ และสื่อไม่ตีพิมพ์

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ซาวิเออร์ (Saviour 1985: 118) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "The Design of MediaFacilities" ซึ่งผลการวิจัยสรุปว่า ศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นสำหรับอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้และจำนวนผู้ใช้เพื่อกำหนดขนาดความต้องการเฉพาะ และคุณสมบัติของศูนย์ฯ การคัดเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อการให้บริการที่จัดขึ้นตลอดจนการคัดเลือกสื่อที่ใช่และได้กล่าวถึงรูปแบบการบริหารงานของศูนย์ฯ เกี่ยวกับการรวมอำนาจของฝ่ายบริหารส่วนกลาง งบประมาณ และเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งยังเสนอแนะเกี่ยวกับการวางแผนเกี่ยวกับ จุดมุ่งหมาย ลักษณะเฉพาะตัว และการอำนวยความสะดวกของศูนย์ฯ ในอนาคตอีกด้วย

National Education Association (1955:111-112) ได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านโสตทัศนศึกษาและศูนย์สื่อการศึกษาที่ให้บริการแก่อาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนต่างพบว่า การให้บริการของศูนย์ฯควรเป็นแบบให้เปล่า โดยให้บริการในเรื่องการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้โสตทัศนอุปกรณ์แก่อาจารย์ แจ้งให้ครูทราบจำนวนโสตทัศนอุปกรณ์ที่มีอยู่เดิมและจะสั่งใหม่ จัดหา

เครื่องมือทัศนูปกรณ์ให้บริการยืมคืน ซ่อมแซมทัศนูปกรณ์ ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ครู ให้รู้จักการใช้เครื่องมือ โสตทัศนศึกษา อบรมครูและนักเรียนในเรื่องการผลิตอุปกรณ์ง่ายๆ การเป็นคณะกรรมการจกร่างหลักสูตรในด้านวัสดุการสอน การให้บริการถ่ายรูปในกิจกรรมสำคัญ การผลิตรายการวิทยุและงานประชาสัมพันธ์ งานวิจัยด้านโสตทัศนศึกษา การให้ความช่วยเหลือครูเมื่อนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่

อิริคสัน (Erickson 1959:8) ได้แนวการวางโครงการหน่วยงานโสตทัศนศึกษาไว้ ดังนี้

1. การจัดตั้งหน่วยโสตทัศนศึกษาเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้เครื่องมือ และวัสดุการสอน การดำเนินการต่างๆ ต้องให้ศูนย์ฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น

2. ผู้ดำเนินการบริหารงานโสตทัศนศึกษาต้องรับผิดชอบในการจัดตั้งคณะผู้ร่วมงานของศูนย์โสตทัศนศึกษา ประกอบด้วยผู้อำนวยการซึ่งมีความสามารถ และคุณสมบัติพอที่จะดำเนินงานให้บริการท่ามหาวิทยาลัย เป็นหัวหน้าศูนย์โสตทัศนศึกษา

3. หน้าที่ของหัวหน้าหรือผู้อำนวยการศูนย์ทัศนศึกษา

3.1 ให้คำแนะนำ และกำหนดนโยบายในการบริหารงาน

3.2 วางโครงการระยะยาวเกี่ยวกับการจัดหาเครื่องมือ และวัสดุโสตทัศนศึกษาของศูนย์ฯ

3.3. วางมาตรการในการใช้เครื่องมือ และวัสดุโสตทัศนศึกษา

3.4 ดำเนินการอบรมครูประจำการ

3.5 ดำรงสัมพันธภาพกับผู้นิเทศ ครูใหญ่ และกรรมการร่างหลักสูตร

3.6 จัดทำงบประมาณเป็นโครงการระยะยาว

3.7 จัดดำเนินงานประชาสัมพันธ์

3.8 ประเมินผลงานบริหารงานอย่างเนืองนิตย์

4. ด้านการเงิน

4.1 ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานโสตทัศนศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการการสอนทั้งหมด

4.2 รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย

4.3 ขอความสนับสนุนด้านการเงินจากสมาคมการศึกษา

4.4 คิดค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนทั้งหมด

4.5 หาค่าถัวเฉลี่ยปานกลางของการใช้จ่ายในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา

มาร์กาเรส (Margales 1969:125-126) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติต่อการใช้อสื่อการศึกษา (educational media) ที่ทางมหาวิทยาลัยจัดมาบริการแก่อาจารย์ในคณะต่างๆ ได้ใช้ประกอบการ

สอน ผลการวิจัยพบว่า การใช้เครื่องมือ และวัสดุโสตทัศนศึกษาของคณาจารย์มีน้อยสรุปสาเหตุที่สำคัญเพราะ

1. วัสดุอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมเนื้อหาสำคัญทั้งหมด
2. เสียเวลาในการเตรียมตัว และคัดเลือกวัสดุโสตทัศนศึกษา
3. คณาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้หรือได้รับการฝึกอบรมการใช้เครื่องมือ โสตทัศนศึกษา
4. ขาดห้องเรียนที่เหมาะสมสำหรับใช้เครื่องมือ และวัสดุโสตทัศนศึกษา
5. วัสดุโสตทัศนศึกษาที่นำมาบริการส่วนมากมักจะเก่า ชำรุด ล้าสมัย
6. ไม่ได้รับเครื่องมือ และวัสดุโสตทัศนศึกษาไม่ดึงดูดให้อยากใช้
7. มีงบประมาณให้น้อย
8. รูปร่างหน้าตาของเครื่องมือ และวัสดุโสตทัศนศึกษาไม่ดึงดูดให้อยากใช้
9. ภาควิชาไม่สนับสนุนในการใช้เครื่องมือ และวัสดุโสตทัศนศึกษา

อาร์เตอร์บูรี (Arterbury 1972:A) ได้ศึกษาผลการใช้บริการสื่อการสอน ซึ่งจัดบริการโดย ศูนย์บริการการศึกษาประจำท้องถิ่นในรัฐเท็กซัส พบว่า

1. ยิ่งบริการแก่ครูนานเท่าใด ครูที่ใช้บริการ โสตทัศนอุปกรณ์ก็มีมากขึ้นเท่านั้น
2. ครูที่สอนวิชาเฉพาะ และครูชั้นประถม ใช้บริการของศูนย์มากกว่าครูชั้นมัธยมศึกษา

และระดับอุดมศึกษา

3. ครูสังคมศึกษามีแนวโน้มว่าเป็นผู้ใช้บริการบ่อยครั้งที่สุด ขณะที่ครูสอนคณิตศาสตร์มีแนวโน้มการใช้ที่น้อยที่สุด

4. ครูที่ได้รับการฝึกอบรมการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ จะใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอนมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม

5. การให้บริการที่ล่าช้าทั้งการให้ยืม และรับส่งคืน เป็นอุปสรรคต่อการใช้บริการของ ศูนย์สื่อการศึกษา

6. ครูจำนวนมากไม่ทราบถึงการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา
7. สภาพของห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้โสตทัศนอุปกรณ์
8. ครูจำนวนมากไม่ได้ใช้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา

ฮิวอี้ (Huey 1985: 3263-A) ได้อธิบายถึงสถานภาพและสภาพธรรมชาติของศูนย์สื่อฯ ในวิทยาลัยเอกชนขนาดเล็กและศูนย์สื่อฯ ในมหาวิทยาลัยที่มีความแตกต่างกัน เพื่อให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน จึงจำแนกคำถามการวิจัยซึ่งพัฒนาขึ้นใหม่เป็น 7 ประเภท ได้แก่ ศูนย์สื่อฯ บุคลากร งานบริการ เครื่องมือ งบประมาณ สภาพปัญหาปัจจุบัน และเครื่องฉายในอนาคต โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น ให้ผู้บริหารศูนย์สื่อฯ จากสถาบันการศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า 1 ใน 6 วิทยาลัยของสหรัฐอเมริกากำลังประสบปัญหา และจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องขนาดของสถาบัน สถาบันขนาดใหญ่จะมีจำนวน นักศึกษามาใช้บริการในศูนย์มากกว่า และมีงบประมาณทางด้านสื่อสูงกว่า สำหรับปัญหาเร่งด่วนที่ ต้องรีบดำเนินการคือความต้องการด้านงบประมาณ บุคลากร และเวลาในการทำงานร่วมกัน มีงานวิจัย เปรียบเทียบสถานภาพศูนย์สื่อฯ ระดับมหาวิทยาลัยในประเทศจอร์แดน และสหรัฐอเมริกา

อัลเมเฟซ (Almefleh 1986: 3004-A) ซึ่งได้ประเมินสถานภาพของโปรแกรมบริการสื่อการสอนในศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาของมหาวิทยาลัยในจอร์แดน และศูนย์พัฒนา และวิจัยการศึกษาของมหาวิทยาลัย Yarmuk ในจอร์แดน ซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาเปรียบเทียบกับศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัย Oklahoma State ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยศึกษาค้นหาคำตอบที่เกี่ยวกับคุณภาพของโปรแกรมสื่อที่สมาชิกยอมรับ ความพอใจในโปรแกรม สื่อ และความแตกต่างระหว่างศูนย์ฯ ทั้ง 3 แห่งดังกล่าว โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับสมาชิกของศูนย์สื่อฯ ทั้ง 3 แห่งรวมเป็นจำนวน 57 คน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามี แบบสอบถาม แบบประเมินผล และแบบวัดความพึงพอใจและแบบสัมภาษณ์ ผลสรุปได้ดังนี้โปรแกรมสื่อของมหาวิทยาลัย Oklahoma State และมหาวิทยาลัย Yarmuk ได้รับการยอมรับว่าไม่แตกต่างกันมากเกินไป สำหรับโปรแกรมสื่อของมหาวิทยาลัย Oklahoma State ยอมรับว่าดีเด่นที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทั้ง 3 แห่ง เพราะมีการให้บริการอย่างเต็มที่มากที่สุด สำหรับโปรแกรมศูนย์สื่อฯ ของมหาวิทยาลัยจอร์แดนยัง อ่อนกว่าที่อื่นๆ เพราะมีงานบริการที่ด้อยกว่าที่อื่นถึง 6 ด้าน ศูนย์โสตฯ ของมหาวิทยาลัย Oklahoma State ได้ตั้งงบประมาณสำหรับงานบริการไว้ถึง 62.6 % ส่วนศูนย์ฯ ของมหาวิทยาลัยจอร์แดน ไม่มีรายได้เนื่องจากไม่ได้เรียกเก็บค่าบริการใดๆจากผู้ใช้บริการของศูนย์เลย

ยาง (Yang1986:3328-A) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการของศูนย์สื่อการสอน มหาวิทยาลัยกรุงโซลเกี่ยวกับวิธีระบบที่ใช้ในโครงการสื่อและการพัฒนาสื่อ (A Needs Assessment of the instructional Media Center at Seoul National University : A System Approach for a Unified Media Program and Development) โดยมีจุดประสงค์เพื่อสำรวจสิ่งที่มีอยู่ การใช้สื่อและการพัฒนาสื่อในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนโครงการสื่อการสอนของมหาวิทยาลัยนานาชาติ กรุงโซล พบว่า ไม่มีแผนเฉพาะในการพัฒนาสื่อการสอนในอนาคต ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยภายในศูนย์ สื่อการสอนที่มีอยู่ส่วนมากจะใช้สำหรับประกอบการสอนโดยวิธีการบรรยาย เช่น กระดานดำ ฝ่าม่านทึบ สื่อที่กินมากในห้องเรียนคือ กระดาษดำ สื่อที่ต้องการมากที่สุดคือเครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายแผ่นใส ห้องเรียนขนาด 1 – 50 คน และสิ่งแวดล้อมที่ควรจัดให้มีคือ การระบายอากาศที่ดี เครื่องปรับอากาศ การควบคุมแสง

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศจะเห็นได้ว่า ปัญหาเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการคือความต้องการด้านงบประมาณ บุคลากรเทคนิคและวิธีการในรูปแบบสื่อการสอน มีความจำเป็นต่อการศึกษาอาจารย์ต้องมีความชำนาญ และศึกษาสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ อยู่เสมอ เข้ามาใช้ในการศึกษา มีการจัดฝึกอบรม พัฒนาความรู้และทักษะการใช้ การผลิตสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเพิ่มประสบการณ์ความชำนาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้กับครู อาจารย์ ซึ่งได้วางรูปแบบแนวทางการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาไว้ดังนี้

1. การจัดตั้งหน่วยโสตทัศนศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้เครื่องมือ และวัสดุ การสอน การดำเนินการต่าง ๆ ต้องให้ศูนย์ฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น

2. ผู้ดำเนินการบริหารงานโสตทัศนศึกษาต้องรับผิดชอบในการจัดตั้งคณะผู้ร่วมงานของศูนย์โสตทัศนศึกษา ประกอบด้วยผู้อำนวยการซึ่งมีความสามารถ และคุณสมบัติพอที่จะดำเนินงานให้บริการทั่วมหาวิทยาลัย เป็นหัวหน้าศูนย์โสตทัศนศึกษา

3. หน้าที่ของหัวหน้าหรือผู้อำนวยการศูนย์โสตทัศนศึกษา

- 3.1 ให้คำแนะนำ และกำหนดนโยบายในการบริหารงาน
- 3.2 วางโครงการระยะยาวเกี่ยวกับการจัดหาเครื่องมือและวัสดุโสตทัศนศึกษาของศูนย์ฯ
- 3.3 วางมาตรการในการใช้เครื่องมือ และวัสดุโสตทัศนศึกษา
- 3.4 ดำเนินการอบรมครูประจำการ
- 3.5 ดำรงสัมพันธ์ภาพกับผู้นิเทศ ครูใหญ่ และกรรมการร่างหลักสูตร
- 3.6 จัดทำงบประมาณเป็นโครงการระยะยาว
- 3.7 จัดดำเนินประชาสัมพันธ์
- 3.8 ประเมินผลงานบริหารงานอยู่เนืองนิตย์

4. ด้านการเงิน

- 4.1 ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานโสตทัศนศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการสอนทั้งหมด
- 4.2 รับผิดชอบในการใช้ จ่าย
- 4.3 ขอความสนับสนุนด้านการเงินจากสมาคมการศึกษา
- 4.4 คิดค่าใช้จ่ายหัวของนักเรียนทั้งหมด
- 4.5 หาค่าเฉลี่ยปานกลางของการใช้จ่ายในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา

อาเชบู นูบี โคสมัส (Achebo, Nubi Kosmas 1990 : abstract) ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบศูนย์ วิทยบริการสำหรับมหาวิทยาลัย Lagos (Nigerian University) ประเทศไนจีเรีย โดยทำการวิจัยเพื่อหาข้อสรุปทั้งผลดีและผลเสียของการดำเนินงาน ของศูนย์ วิทยบริการ ของมหาวิทยาลัย โดยจะทำการพัฒนารูปแบบศูนย์วิทยบริการจากสถานศึกษา โอบาย ปรัชญาของสถาบัน และคณะที่เปดสอน และความต้องการ ของคณาจารย์และนักศึกษา ทำการ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักศึกษา การสัมภาษณ์ผู้บริหาร การสังเกต และศึกษาจากเอกสาร เพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์วิทยบริการที่เหมาะสมสำหรับสถาบันผลการวิจัยที่ได้พบว่า 1. แหล่งบริ การสื่อการสอนในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับภาพรวมของหลักสูตรแต่ละคณะที่เปดสอน เนื่องจาก ไม่ได้รับงบประมาณและการสนับสนุนจากผู้บริหาร 2. โครงสร้างของศูนย์วิทยบริการขาดความ เหมาะสมในเรื่องของประเภทสื่อและการให้บริการ ทำให้มีผู้เข้ามาใช้บริการน้อยกว่าที่คาดไว้ 3. ศูนย์วิทยบริการควรมีการพัฒนาการบริหารงานและโครงสร้างองค์กรที่เป็นระบบมากขึ้น 4. ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องของควรปรับปรุงการทำงานเพื่อพัฒนาการบริการและคำนึงถึงทัศนคติของผู้ใช้บริการด้วย

วอล์คเกอร์ เวนดอล ลี (Walker, Gwendolyn Lee 1990: abstract) ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของศูนย์วิทยบริการที่มีต่อความก้าวหน้าของนักศึกษา และความเชื่อมั่นในตนเองของ นักศึกษาที่มีผลการเรียนในเกณฑ์ต่ำในรายวิชาภาษาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และในรายวิชาอื่น ๆ ผู้ วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมปลายจาก 4 โรงเรียนในชุมชน , ผู้ที่ได้คะแนนใน ระดับต่ำโดยใช้แบบทดสอบการอ่านสะกดคำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาใช้แบบทดสอบด้านการ บริหารงาน (Piers – Harris Children 's Self- Concept Scale) ผลการวิจัยสรุปว่า 1. มีนัยสำคัญใน ทางบวกระหว่างความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัย ที่จะศึกษากับการอ่าน , การสะกด , การเรียนเลข คณิต 2. ไม่มีนัยสำคัญระหว่างการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนกับผลที่ได้จากการอ่าน , การสะกด และ การเรียนเลขคณิต 3. ไม่มีนัยสำคัญในด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนที่ศึกษากับผลการอ่านของ นักเรียน โดยผู้วิจัยสรุปว่าศูนย์วิทยบริการในโรงเรียนสามารถจะ ช่วยแก้ไขปัญหการอ่าน , การ สะกดคำ และการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

เนล เอฟ โทพอลสกี (Neil F. Toporski 1999: abstract) ทำการวิจัยเรื่อง บทบาท ของศูนย์วิทยบริการและสื่อมัลติมีเดียนานาชาติ The International Multimedia Resource Center (IMRC) แห่งมหาวิทยาลัย Lehigh จุดประสงค์ของศูนย์นี้เพื่อให้บริการ ทางด้านเทคโนโลยี การศึกษา และสื่อมัลติมีเดียเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนทางด้านวัฒนธรรมต่างประเทศ การ เรียนภาษา ทั้งในดานทักษะการ ฟัง อ่านและพูด วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาว่า 1. ศูนย์ IMRC สามารถสนับสนุนให้ภาควิชาต่าง ๆ มีการนำนวัตกรรมการศึกษามาใช้ในการสอนหรือไม่ 2. การทำงานของ IMRC มีการนำเอานวัตกรรมการศึกษามาใช้เพื่อให้นักศึกษามีความเข้าใจได้มาก

ขึ้นหรือไม่ผลการวิจัยสรุปว่า ศูนย์ IMRC มีการประยุกต์เอาหลักการ Constructivism และการเรียนรู้แบบรวมมือกันมาใช้ ในการบริการ , บุคลากรในศูนย์มีการให้คำแนะนำและพัฒนาสิ่งแวดล้อมในศูนย์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยตลอด , ผู้วิจัยสรุปว่า การนำหลักการ Constructivism มาใช้จะทำให้การเรียนรู้นวัตกรรมการศึกษาของนักศึกษาความงายขึ้น

เอลเมนไฟ จาเบอร์ โมฮัมเมด (Almenaifi, Jaber Mohammed 1999 : abstract) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดโปรแกรมสื่อการสอนของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา (ETC) ของคณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัย Kuwait โดยทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์นโยบายและการดำเนินงานของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้ 1. ภาระหน้าที่ของศูนย์ 2. โครงสร้างองค์กรของศูนย์ 3. ภาระหน้าที่และคุณสมบัติของบุคลากร 4. ภาระหน้าที่ และการกำหนดนโยบายของผู้บริหารศูนย์ 5. ประเภทของสื่อการสอนที่ใช้บริการ 6. ประเภทและลักษณะของโครงการฝึกอบรมของศูนย์ 7. งบประมาณ 8. บริการและกิจกรรมของศูนย์

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ของผู้ทำการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีชื่อเรียกและมีรูปแบบการทำงานที่หลากหลายพบว่า ต่างก็มีจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาอย่างเดียวกันคือ เพื่อการบริหารเพื่อการบริหารทางการศึกษาให้สามารถสนองบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้เรียน และบุคลากรสนับสนุนทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดตลอดจนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เพิ่มสูงขึ้น พบว่า ปัญหาอุปสรรคของศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารศึกษามีหลายประการ ได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารด้านบุคลากรเฉพาะทางขาดเงินทุนงบประมาณ สถานที่จำนวนโสตทัศนูปกรณ์มีจำกัดและล่าสมัยครู-อาจารย์ผู้สอนบางส่วนขาดความสนใจใฝ่รู้ และเทคนิควิธี ทำให้ไม่สามารถใช้สื่อต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสถานศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษามีความต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา เพื่อเป็นศูนย์กลางการสำหรับให้บริการสื่อโสตทัศนูปกรณ์ทันสมัย มีระบบบริหารจัดการที่ดี เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าตลอดจนสามารถพัฒนาบุคลากรพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยต่างๆ เพื่อนำส่วนที่เกี่ยวข้องไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในทางการสร้างแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ต่อไป

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในรูปของการสร้างแบบจำลอง ศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนืออำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สำรวจทรัพยากร เครื่องมือ สภาพการใช้งานของบุคลากร และ ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัด บางช้างเหนือ ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา ผู้บริหารและครู เกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัด บางช้างเหนือ และ การรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาได้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ จำนวน 237 คน

1. ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้จัดการ ผู้รับใบอนุญาตฯ คณะกรรมการสถานศึกษา รวม 17 คน

2. หัวหน้างาน ศึกษาศึกษาทัศนศึกษา ได้แก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบ ปฏิบัติงานเป็นหัวหน้างาน ทัศนศึกษาของโรงเรียนรวม 4 คน

3. ครูผู้สอน ได้แก่ ครูผู้สอนจากกลุ่มสาระต่างๆ ในโรงเรียนจำนวน 8 กลุ่มสาระ ในระดับ ประถมศึกษามัธยมศึกษา และสายอาชีพ อาจารย์พิเศษ รวม 181 คน ครูระดับอนุบาล จำนวน 35 คน

2. ผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานต่างๆ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญความชำนาญซึ่งเป็นที่ยอมรับ โดยทั่วไปเพื่อประเมินคุณภาพด้านศูนย์สื่อการศึกษา ได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ คือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ จำนวน 104 คนได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตาราง จำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับ

ระดับ	จำนวนครู	กลุ่มตัวอย่าง
ผู้บริหาร	17	9
อนุบาล	35	14
ประถมศึกษา	87	36
มัธยมศึกษา	75	33
อาจารย์พิเศษ	19	8
หัวหน้างาน ใสตทัศน์ศึกษา	4	4
รวม	237	104

ตารางที่ 1 ตารางจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ คือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ได้แก่ นักเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา เป็นครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน จำนวน 2 คน

2.2 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศูนย์สื่อการศึกษา เป็นศึกษานิเทศที่มีความชำนาญหรือมีประสบการณ์ในการประเมินด้านสื่อการศึกษาหรือศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน จำนวน 1 คน

2.3 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาทางสาขาเทคโนโลยีการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ประเภท ด้วยกันคือ

1. แบบสอบถามสภาพการใช้สื่อการศึกษาและความต้องการศูนย์สื่อการศึกษา
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
3. แบบรับรองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์

1. แบบสอบถามข้อมูลสภาพการใช้สื่อการศึกษาและความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ โดยเป็นแบบสอบถามสำหรับบุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check - list) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบงซำงเหนือ

- 2.1 สภาพปัจจุบันของสื่อการสอนโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบงซำงเหนือ
- 2.2 ความต้องการสื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบงซำงเหนือ
- 2.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบงซำงเหนือ
- 2.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบงซำงเหนือ

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อมากำหนดกรอบแนวคิดนิยามของตัวแปร โครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อให้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างตารางวิเคราะห์โครงสร้างตัวแปรที่ต้องการวัดในแต่ละมิติ และสร้างข้อคำถาม
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของคำถามและหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC :Index for Item Objective Congruence) (Cronbach 1974:161) โดยมีเกณฑ์ในการ ให้คะแนนคือ

ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ให้ตอบ +1

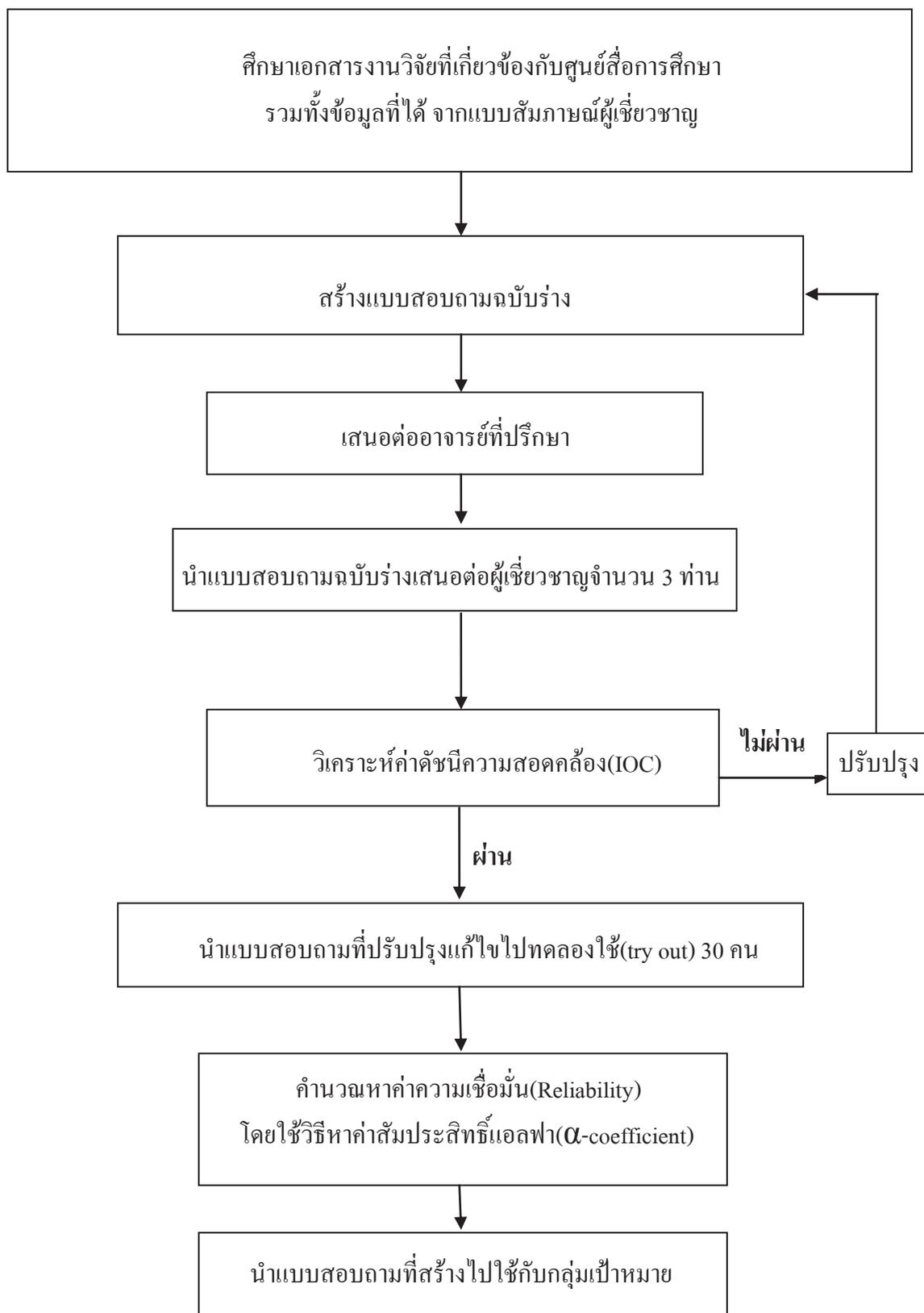
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ให้ตอบ 0

ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ให้ตอบ -1

5. คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป และปรับปรุงข้อคำถามตาม ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อสอบถามความเข้าใจของ คำชี้แจง และความชัดเจนของข้อคำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่าง (try out) จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับคือ 0.95

7. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็น แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

แผนภูมิที่ 11 แสดงขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลใช้เป็นแนวทางในการออกแบบพัฒนาเป็นต้นแบบชิ้นงาน แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา
2. สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ
 - ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ถูกสัมภาษณ์
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา
3. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบเนื้อหาตลอดจนความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำกลับไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ด้านศูนย์สื่อการศึกษา จำนวน 2 ท่าน และด้านเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index for Item Objective Congruence) (Conbach 1974:161) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนคือ

ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ให้ตอบ	+1
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ให้ตอบ	0
ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ให้ตอบ	-1

การตัดสินใจพิจารณาจากคะแนนดัชนีความสอดคล้องค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามนั้นตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

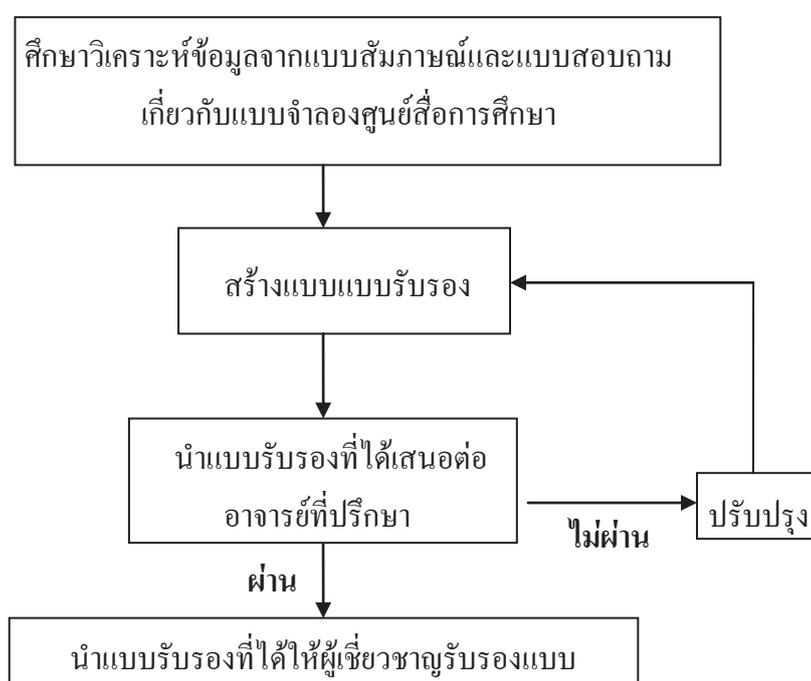
แผนภูมิที่ 12 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสัณฐานณ์

3. แบบรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา เป็นการรับรองรูปแบบเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ที่ได้จากงานวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 5 คน

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบรับรอง

การสร้างแบบประเมิน แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ เพื่อไปใช้ในการรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษามีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญและข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง
2. สร้างแบบรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา
3. นำแบบรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา ที่ปรับปรุงนำไปให้ ผู้ทรงคุณวุฒิทางเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อทำการรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒาง้างเหนือ ต่อไป

แผนภูมิที่ 13 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา

3. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ โดยแต่ละระยะมีเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพการสื่อการศึกษาและความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒาง้างเหนือ โดยเป็นแบบสอบถามสำหรับบุคลากรในโรงเรียน โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒาง้างเหนือ จำนวน 104 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

ทั้งหมด นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ขอความอนุเคราะห์ความร่วมมือผู้บริหาร โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ทำการตอบแบบสอบถาม ติดต่อประสานงานกับหัวหน้าฝ่ายวิชาการของแต่ละระดับ เพื่อกำหนดวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทำการลงรหัส (Coding) เพื่อเตรียมสำหรับในการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 2 การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ โดยการใช้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลใช้เป็นแนวทางในการออกแบบพัฒนาเป็นต้นแบบชิ้นงาน แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ ในการขอสัมภาษณ์ การให้ความคิดเห็นการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ โดยผู้วิจัยนำหนังสือไปติดต่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเองและมอบเอกสารข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญศึกษาทำความเข้าใจก่อนการสัมภาษณ์ โดยนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ก่อนล่วงหน้า

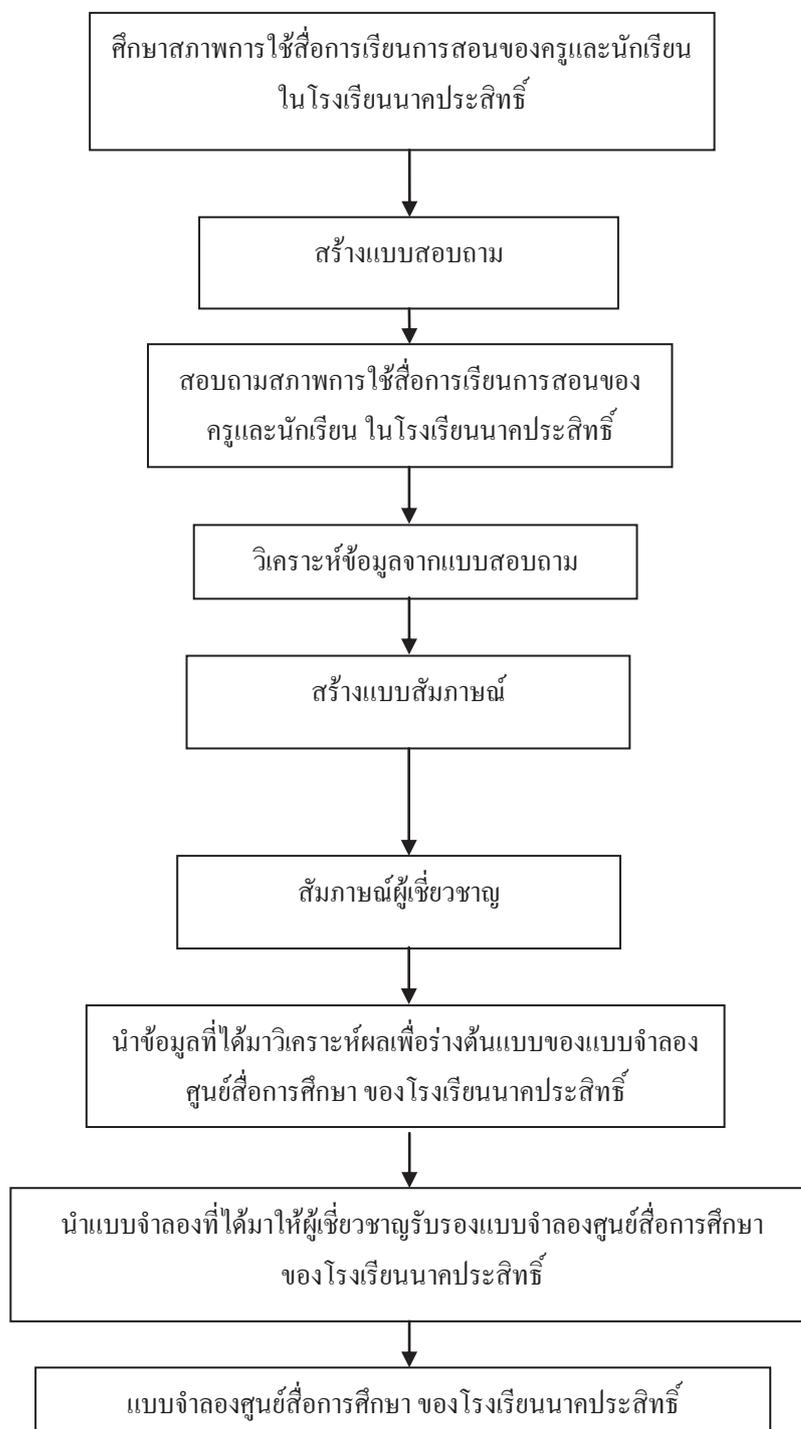
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามวันและเวลาที่กำหนด

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเขียนเป็นความเรียง นำมาศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียงเพื่อใช้ในการกำหนดรูปแบบของแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ระยะที่ 3 การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ โดยสร้างแบบจำลองแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ รับรองแบบแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือต่อไป โดยมีขั้นตอนการดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาจากข้อมูลการสัมภาษณ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญและข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาที่ได้จากผู้บริหารและครูในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
2. สร้างแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
3. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ ในการรับรองแบบ แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
4. นำข้อเสนอแนะและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ มาแก้ไขปรับปรุงแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนเพื่อนำไปใช้ต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แผนภูมิที่ 13 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยการศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา
ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์การหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ การหาคุณภาพของเครื่องมือพิจารณาจากคะแนนดัชนี (Index of Objective Congruency:IOC) โดยค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามนั้นตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผู้วิจัยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) มีสูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2538:174)

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{k\{1 - \sum s_i\}}{(k-1)}$$

เมื่อ α คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K คือ จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

$\sum s_i$ คือ ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

s_i คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพความต้องการ ศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียน นาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบางช้างเหนือ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำมา แจกแจงความถี่คำนวณค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อการสอนของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบางช้างเหนือ

2.1 สภาพปัจจุบันของสื่อการสอนโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีสื่อการสอนใช้และผลการใช้สื่อการสอน โดยนำเสนอตามประเภทสื่อการสอนที่สำรวจ 3 ประเภท ได้แก่ สื่อการสอนประเภททัศนศึกษา สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุอื่นๆ , สื่อการสอนประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ และ สื่อการสอนประเภทกิจกรรมและวิธีสอน

ระดับการมีสื่อใช้ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ นำมาแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ให้คะแนน 3 ระดับแล้ววิเคราะห์ข้อมูล

การแปลความหมายของระดับการมีสื่อการสอนใช้ดังนี้

ร้อยละ 66.67 ถึง 100.00 หมายถึง มีสื่อการสอนใช้ในระดั้มาก

ร้อยละ 33.34 ถึง 66.66 หมายถึง มีสื่อการสอนใช้ในระดั้มานกลาง

ร้อยละ 1.00 ถึง 33.33 หมายถึง มีสื่อการสอนใช้ในระดั้น้อย

ระดับผลการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ นำมาแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ให้คะแนน 5 ระดับแล้ววิเคราะห์ข้อมูล

การแปลความหมายของระดับการมีสื่อการสอนใช้ดังนี้

ร้อยละ 80.01 ถึง 100.00 หมายถึง ใช้สื่อการสอนในระดั้มากที่สุด

ร้อยละ 60.01 ถึง 80.00 หมายถึง ใช้สื่อการสอนในระดั้มาก

ร้อยละ 40.01 ถึง 60.00 หมายถึง ใช้สื่อการสอนในระดั้มานกลาง

ร้อยละ 20.01 ถึง 40.00 หมายถึง ใช้สื่อการสอนในระดั้น้อย

ร้อยละ 1.00 ถึง 20.00 หมายถึง ใช้สื่อการสอนในระดั้น้อยที่สุด

2.2 ความต้องการสื่อการสอนทั้ง 3 ประเภทในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ให้คะแนน 5 ระดับแล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งมีการกำหนดค่าคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 หมายถึง มีความต้องการสื่อการสอนในระดั้มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 หมายถึง มีความต้องการสื่อการสอนในระดั้มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 หมายถึง มีความต้องการสื่อการสอนในระดั้มานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 หมายถึง มีความต้องการสื่อการสอนในระดั้น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 หมายถึง ความต้องการสื่อการสอนในระดั้น้อยที่สุด

2.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ให้คะแนน 5 ระดับในระดับของปัญหา แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งมีการกำหนดค่าคะแนนดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 หมายถึง ระดับของปัญหาในระดับมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 หมายถึง ระดับของปัญหาในระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 หมายถึง ระดับของปัญหาในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 หมายถึง ระดับของปัญหาในระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 หมายถึง ระดับของปัญหาในระดับน้อยที่สุด

และการต้องการความช่วยเหลือด้านการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิ วัตถุประสงค์ข้างเหนือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำมาแจกแจงความถี่ จำนวนค่าร้อยละ

2.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาโรงเรียน นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัตถุประสงค์ข้างเหนือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำมาแจกแจงความถี่ จำนวนค่าร้อยละ และให้คะแนน 5 ระดับในความต้องการศูนย์สื่อ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งมีการกำหนดค่าคะแนนดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 หมายถึง มีความต้องการศูนย์สื่อในระดับมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 หมายถึง มีความต้องการศูนย์สื่อในระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 หมายถึง มีความต้องการศูนย์สื่อในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 หมายถึง มีความต้องการศูนย์สื่อในระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 หมายถึง มีความต้องการศูนย์สื่อในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียน นาคประสิทธิ์ ให้คะแนน 5 ระดับ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานซึ่งมีการกำหนดค่า คะแนนดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในรูปของการสร้างแบบจำลอง ศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนืออำเภอสามพราน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สำรวจทรัพยากร เครื่องมือ สภาพการใช้งานของ บุคลากร และศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ผู้บริหารและครู เกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ และ การรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อการสอนของผู้บริหารครูผู้สอน โรงเรียนของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครูผู้สอน ในโรงเรียนจำนวน 104 ท่าน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด นำเสนอในรูปแบบของตาราง และความเรียง ส่วนข้อเสนอแนะ แนะนำให้เสนอในรูปแบบของความเรียง โดยมีลำดับการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. สภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
 - 2.1 สภาพปัจจุบันของสื่อการสอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
 - 2.2 ความต้องการสื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
 - 2.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
 - 2.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ตอนที่ 2 การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิ วัดบางช้างเหนือ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 3 ท่าน และผู้มีประสบการณ์ด้านงานโสตทัศนศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 ท่าน มีประเด็นการสัมภาษณ์ทั้งหมด 11 ประเด็น วิเคราะห์โดยการนำเสนอในรูปแบบของตาราง และความเรียง โดยมีลำดับการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

1. นโยบายและเป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา
2. รูปแบบการจัดตั้งและภารกิจของศูนย์สื่อการศึกษา
3. โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์สื่อการศึกษา
4. บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา
5. ระบบและประเภทการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา
6. ประเภทของสื่อที่ให้บริการภายในศูนย์สื่อการศึกษา
7. สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา
8. การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์สื่อการศึกษา
9. วิธีการคัดเลือกและการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการศึกษา
10. การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษา
11. ความคิดเห็นอื่นๆ

ตอนที่ 3 เพื่อรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิ วัดบางช้างเหนือ โดยผู้เชี่ยวชาญและใช้ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างและแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการใช้สื่อการสอนของผู้บริหารครูผู้สอนโรงเรียนของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ผลการศึกษาแบ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ คือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ จำนวน 104 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 9 คน ครูแผนกอนุบาล 14 คน ครูแผนกประถมศึกษา 36 คน ครูแผนกมัธยมศึกษา 33คน อาจารย์พิเศษ 8 คน และหัวหน้างานโสตทัศนศึกษา 4 คน

1. สถานภาพของของผู้บริหารครูผู้สอน

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนความถี่และร้อยละ สถานภาพของผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียน
นาคประสิทธิ์ มูลนิธิ วัดบางช้างเหนือ จำแนกตามข้อมูลส่วนตัว (n = 104 คน)

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	31	29.8
หญิง	73	70.2
2. อายุ		
น้อยกว่า 25 ปี	3	2.9
25 – 35 ปี	41	39.4
36 – 45 ปี	48	46.2
มากกว่า 45 ปี	12	11.5
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	1.9
ปริญญาตรี	86	82.7
ประกาศนียบัตรบัณฑิต	4	3.8
ปริญญาโท	12	11.5
4. ตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบในงาน (ตอบได้มากกว่า 1)		
ผู้อำนวยการ / ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	5	4.8
หัวหน้าฝ่าย / หัวหน้าหมวดวิชา / หัวหน้างาน	29	27.9
ศูนย์การเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้	1	1.0
ครูผู้สอน	56	53.8
ครูที่ปรึกษา / ครูประจำชั้น	13	12.5

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
5. จำนวนวิชา / รายวิชาที่ท่านสอน		
ไม่สอน (ฝ่ายบริหาร)	5	4.8
1 รายวิชา	42	40.4
2 รายวิชา	23	22.1
มากกว่า 2 รายวิชา	34	32.7
6. จำนวนคาบ / ชม. ที่สอนในแต่ละสัปดาห์		
ไม่มีคาบสอน (ฝ่ายบริหาร)	5	4.8
5 - 10 คาบ / ชม.	14	13.5
11 – 15 คาบ / ชม.	7	6.7
16 – 20 คาบ / ชม.	52	50.0
มากกว่า 20 คาบ / ชม.	26	25.0
7. ประสบการณ์การสอนในโรงเรียนภาคประสิทธิ์		
มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ		
น้อยกว่า 1 ปี	3	2.9
1 – 5 ปี	15	14.4
6 – 10 ปี	23	22.1
11 – 15 ปี	27	26.0
16 - 20 ปี	24	23.1
มากกว่า 20 ปี	12	11.5
8. ได้รับความรู้และประสบการณ์ด้านสื่อการเรียน		
การสอน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
8.1 สำเร็จการศึกษามาโดยตรง	22	21.2
8.2 เคยเรียนเป็นบางรายวิชาในหลักสูตร	70	67.3
8.3 เคยเข้ารับการอบรม	91	87.5
8.4 ศึกษาค้นคว้า และสังเกตสอบถามด้วยตนเอง	74	71.2

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
8.5 ฝึกการใช้ไอศตัทสนูปกรณ์และสื่อการสอนต่าง ๆ ด้วยตนเอง	42	40.4
8.6 ปรึกษาผู้มีประสบการณ์ด้านสื่อการสอนหรือเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	73	70.2
8.7 เคยเห็นการใช้ไอศตัทสนูปกรณ์และสื่อการสอนจากผู้สอนท่านอื่น ๆ	54	51.9
8.8 ไม่มีความรู้ทางด้านสื่อการเรียนการสอน	2	1.9
9. การใช้สื่อการเรียนการสอนในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
9.1 จัดผลิตสื่อขึ้นเอง	100	96.2
9.2 ขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	29	27.9
9.3 ไม่มีการใช้สื่อในการเรียนการสอน	2	1.9

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ครูที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายร้อยละ 29.8 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.2 ครูส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 36-45 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาอายุ 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.4 อายุมากกว่า 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.5 และน้อยกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.9

ผู้บริหาร ครูผู้สอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 82.7 รองลงมา มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 11.5 วุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต คิดเป็นร้อยละ 3.8 และวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.9

ครูที่ตอบแบบสอบถามเป็นผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 4.8 หัวหน้าฝ่าย หัวหน้าหมวดวิชาและหัวหน้างาน คิดเป็นร้อยละ 27.9 หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 1.0 ครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 53.8 และครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น คิดเป็นร้อยละ 12.5

ครูในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ ที่ตอบแบบสอบถามมีรายวิชาที่สอนส่วนใหญ่จำนวน 1 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 40.4 รองลงมาสอนมากกว่า 2 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 32.7 จำนวน 2 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 22.1 และไม่มีรายวิชาที่สอน เพราะเป็นฝ่ายบริหาร คิดเป็นร้อยละ 4.8

ครูในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ ที่ตอบแบบสอบถาม มีชั่วโมงการสอนในแต่ละสัปดาห์ส่วนใหญ่มีชั่วโมงการสอน 16-20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมามีชั่วโมงการสอนมากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 25.0 มีชั่วโมงการสอน 5-10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 13.5 มีชั่วโมงการสอน 11-15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 6.7 และไม่มีชั่วโมงการสอน เนื่องจากเป็นฝ่ายบริหาร คิดเป็นร้อยละ 4.8

ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 รองลงมาคือ มีประสบการณ์การสอนในช่วง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.1 มีประสบการณ์การสอนในช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.1 มีประสบการณ์การสอนในช่วง 1-5 ปี คิดเป็น ร้อยละ 14.4 มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.5 และมีประสบการณ์การสอนน้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.9

ผู้บริหารครูผู้สอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรม คิดเป็นร้อยละ 87.5 ศึกษาค้นคว้าและสังเกต สอบถามด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 71.2 ปรึกษาผู้มีประสบการณ์ด้านการสื่อการสอนหรือเทคโนโลยีการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 70.2 เคยเรียนเป็นบางรายวิชาในหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 67.3 เคยเห็นการใช้สื่อดัดแปลง และสื่อการสอนจากครูผู้สอนท่านอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 51.9 ฝึกการใช้สื่อดัดแปลงและสื่อการสอนต่าง ๆ ด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 40.4 สำเร็จการศึกษามาโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 21.2 และไม่มีความรู้ทางด้านสื่อการเรียนการสอนเลย คิดเป็นร้อยละ 1.9

ผู้บริหาร ครูผู้สอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้สื่อการเรียนการสอน โดยการจัดผลิตสื่อขึ้นใช้เอง คิดเป็นร้อยละ 96.2 รองลงมาคือ ขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องคิดเป็นร้อยละ 27.9 และไม่มีการใช้สื่อในการเรียนการสอน ร้อยละ 1.9

2. สภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียน นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

2.1 สภาพของสื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

2.1.1 การสำรวจสภาพการใช้สื่อการสอน ระดับการใช้สื่อการสอนในโรงเรียน
นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ในการศึกษาแนะนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจโดยแสดงค่า
ร้อยละ

2.1.2 การสำรวจสภาพของสื่อการสอน ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิ
วัดบางช้างเหนือ ในการศึกษาแนะนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจ โดยแสดงค่าร้อยละ ของระดับผล
การใช้สื่อการสอน แนะนำตามประเภทสื่อการสอนที่สำรวจ 3 ประเภท ได้แก่

2.1.2.1 สื่อการสอนประเภทวัสดุกราฟิก สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุอื่นๆ

2.1.2.2 สื่อการสอนประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์

2.1.2.3 สื่อการสอนประเภทกิจกรรมและวิธีสอน

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ ร้อยละของระดับการใช้สื่อการสอนครูผู้สอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์
มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ (n = 104 คน)

ระดับการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอน	ความถี่	ร้อยละ
1. ทุกครั้งที่สอน	29	27.9
2. บ่อยครั้ง	57	54.8
3. นาน ๆ ครั้ง	18	17.3
4. ไม่เคยใช้เลย	-	-

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าสภาพการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน
โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีการใช้สื่อการสอนบ่อยครั้งมากที่สุด คิดเป็นร้อย
ละ 54.8 รองลงมา มีการใช้สื่อการสอนทุกครั้งที่สอน คิดเป็นร้อยละ 27.9 มีการใช้สื่อการสอน
ระดับนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.3

ตารางที่ 4 แสดงความถี่ ร้อยละ ของระดับการมีสื่อการสอนใช้และระดับผลการใช้
สื่อการสอน ประเภทวัสดุกราฟิก สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุอื่น ๆ (n = 104 คน)

ประเภทของสื่อการสอน	ระดับการมีสื่อการสอนใช้		ระดับผลการใช้สื่อการสอน	
	ร้อยละ	แปลความหมาย	ร้อยละ	แปลความหมาย
1. เอกสารตำรา และหนังสือ อ่านประกอบ	94.87	มาก	86.73	ดีมาก
2. แบบเรียน สารระการเรียนรู้	93.91	มาก	87.69	ดีมาก
3. คู่มือหลักสูตร คู่มือ นักเรียน	87.82	มาก	85.38	ดีมาก
4. หนังสืออ้างอิง	79.81	มาก	80.38	ดีมาก
5. นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์	81.73	มาก	85.00	ดีมาก
6. เทปบันทึกเสียง	61.86	ปานกลาง	70.19	ดี
7. แผ่นซีดี , ซีวีดี , ดีวีดี	77.88	มาก	84.62	ดีมาก
8. แผ่นที่ , ลูกโลก	67.31	มาก	73.85	ดี
9. แผ่นภูมิ , แผ่นสถิติ	63.46	ปานกลาง	72.12	ดี
10. ภาพโปสเตอร์	77.88	มาก	81.35	ดีมาก
11. ภาพถ่าย , รูปภาพ	83.33	มาก	84.23	ดีมาก
12. फिल्मสไลด์ ภาพสไลด์	46.15	ปานกลาง	50.00	ปานกลาง
13. แผ่นโปร่งใส	85.90	มาก	89.42	ดีมาก
14. ของจริงและของตัวอย่าง	47.44	ปานกลาง	49.81	น้อย
15. หุ่นจำลอง หุ่นจำลอง ประกอบถอดได้	55.45	ปานกลาง	65.00	ดี
16. วีดีโอเทปหรือเทป โทรทัศน์	64.10	ปานกลาง	71.73	ดี

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประเภทของสื่อการสอน	ระดับการมีสื่อการสอนใช้		ระดับผลการใช้สื่อการสอน	
	ร้อยละ	แปลความหมาย	ร้อยละ	แปลความหมาย
17. สื่อมัลติมีเดีย เช่น การสอนโดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์	70.83	มาก	80.77	ดีมาก
18. ชุดการสอน	61.22	ปานกลาง	73.27	ดี

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าสื่อการสอนที่มีใช้ ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบางช้างเหนือ มีสื่อการสอน ประเภทวัสดุกราฟิก สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ ใช้ในระดับมาก คือ เอกสารตำรา และหนังสือ อ่านประกอบ ร้อยละ 94.87 รองลงมาคือ แบบเรียน สารการเรียนรู้ ร้อยละ 93.91 และคู่มือหลักสูตร คู่มือนักเรียน ร้อยละ 87.82 โดยระดับผลการใช้สื่อการสอน ประเภทวัสดุกราฟิก สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ ในระดับดีมาก คือ แผ่นโปรงใส ร้อยละ 89.42 รองลงมาคือ แบบเรียน สารการเรียนรู้ ร้อยละ 87.69 เอกสารตำรา และหนังสือ อ่านประกอบ ร้อยละ 86.73 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงความถี่ ร้อยละ ของระดับการมีสื่อการสอนใช้และระดับผลการใช้
สื่อการสอน ประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ (n = 104 คน)

ประเภทของสื่อการสอน	ระดับการมีสื่อการสอนใช้		ระดับผลการใช้สื่อการสอน	
	ร้อยละ	แปลความหมาย	ร้อยละ	แปลความหมาย
1. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ	54.17	ปานกลาง	59.62	ปานกลาง
2. เครื่องฉายภาพยนตร์	0.00	ไม่มีใช้	0.00	ไม่มีใช้
3. เครื่องฉายสไลด์	42.31	ปานกลาง	42.50	ปานกลาง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเภทของสื่อการสอน	ระดับการมีสื่อการสอนใช้		ระดับผลการใช้สื่อการสอน	
	ร้อยละ	แปลความหมาย	ร้อยละ	แปลความหมาย
4. เครื่องบันทึกเสียง	55.45	ปานกลาง	59.62	ปานกลาง
5. เครื่องฉายภาพทึบแสง	0.00	ไม่มีใช้	0.00	ไม่มีใช้
6. LCD Projector	76.60	มาก	80.96	ดีมาก
7. เครื่องฉายภาพสามมิติ	55.13	ปานกลาง	64.81	ดี
8. โทรทัศน์	73.40	มาก	77.88	ดี
9. เครื่องเล่นวีดีโอเทป	64.42	ปานกลาง	69.04	ดี
10. เครื่องเล่นวีซีดี , ดีวีดี	76.60	มาก	80.00	ดี
11. เครื่องรับวิทยุ เล่นเทป , ซีดี	70.51	มาก	75.77	ดี
12. เครื่องขยายเสียง	79.17	มาก	81.54	ดีมาก
13. คอมพิวเตอร์	84.62	มาก	85.96	ดีมาก
14. ป้ายนิเทศ กระดาษแผ่น	74.68	มาก	80.19	ดีมาก
15. กระดานดำ	93.59	มาก	91.35	ดีมาก

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ และอุปกรณ์ มีใช้มาก ได้แก่ กระดานดำ ร้อยละ 93.59 รองลงมาคือ คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 84.62 และ เครื่องขยายเสียง ร้อยละ 79.17 โดยระดับผลการใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ ในระดับดีมาก คือ กระดานดำ ร้อยละ 91.35 รองลงมาคือ คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 85.96 และ เครื่องขยายเสียง ร้อยละ 81.54 ตามลำดับ

ตารางที่ แสดงความถี่ ร้อยละ ของระดับการมีสื่อการสอนใช้และระดับผลการใช้สื่อการสอน
ประเภทกิจกรรมและวิธีการ (n = 104 คน)

ประเภทของสื่อการสอน	ระดับการมีสื่อการสอนใช้		ระดับผลการใช้สื่อการสอน	
	ร้อยละ	แปลความหมาย	ร้อยละ	แปลความหมาย
1. การแสดงบทบาทสมมติ	69.55	มาก	77.69	ดี
2. สถานการณ์จำลอง	68.91	มาก	75.96	ดี
3. การแสดงละคร	67.95	มาก	75.77	ดี
4. การจัดนิทรรศการ	74.04	มาก	79.81	ดี
5. การสาธิต	86.22	มาก	86.73	ดีมาก
6. การฝึกสมาธิ	82.37	มาก	86.35	ดีมาก
7. การศึกษานอกสถานที่	72.44	มาก	79.81	ดี
8. การสอนแบบโครงงาน	66.03	ปานกลาง	74.62	ดี

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ สื่อการสอนประเภทกิจกรรม และวิธีการ มีใช้ในระดั้มาก ได้แก่ การสาธิต ร้อยละ 86.22 รองลงมาคือ การฝึกสมาธิ ร้อยละ 82.37 และ การจัดนิทรรศการ ร้อยละ 74.04 โดยระดับผลการใช้สื่อการสอนประเภทกิจกรรม และวิธีการ ในระดับดีมาก คือ การสาธิต ร้อยละ 86.73 รองลงมาคือ การฝึกสมาธิ ร้อยละ 86.35 และ ระดับดีคือ การจัดนิทรรศการ ร้อยละ 79.81 ตามลำดับ

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการใช้สื่อการสอน ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

1. การใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ส่วนใหญ่มีการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย โดยครูเป็นผู้ผลิตสื่อการสอนขึ้นด้วยตนเองเพื่อให้ตรงตามหลักสูตรและตัวชี้วัดของแต่ละกลุ่มสาระ ในระดับอนุบาลจะเน้นสื่อที่เป็นของจริงเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น การใช้สื่อเทคโนโลยียังไม่มากเท่าที่ควรเนื่องจากขาดห้องที่จะนำสื่อเหล่านี้ไปใช้

2. การใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรมีการใช้สื่อเทคโนโลยีให้มากขึ้นและจัดห้องที่จะนำสื่อไปใช้ให้เพียงพอกับความต้องการของครูผู้สอน ควรจัดซื้อ จัดหาสื่ออุปกรณ์การสอนให้เพียงพอต่อความต้องการความต้องการใช้ของครู

และนักเรียน และควรจัดห้องสื่อหรือแหล่งการใช้สื่อด้วยตนเองสำหรับครูและนักเรียนและให้
นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการสอนด้วย

3.ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นการนำสื่อการสอนมาใช้ประกอบการสอน
มีความจำเป็นหรือไม่เพราะเหตุใด ครูทุกคนที่ตอบแบบสอบถามคิดว่ามีความจำเป็นที่นำสื่อการ
สอนมาใช้ประกอบการสอนเพราะ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องที่ครูจะสอนได้
มากขึ้น สื่อการสอนยังช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ในระยะเวลาอันสั้น และช่วยทุ่นแรงครู ช่วยให้เกิด
แรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สื่อช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์และพัฒนาการทางการเรียน
ได้ดีขึ้นและสื่อการสอนยังช่วยแก้ปัญหาด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถศึกษาค้นคว้า
เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2.2 ความต้องการสื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
การสำรวจความ ต้องการสื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัด
บางช้างเหนือ ในการศึกษาครั้งนี้ นำเสนอข้อมูลจากการสำรวจโดยแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และระดับความต้องการสื่อการสอนแต่ละประเภท โดยแบ่งประเภทสื่อการสอนที่
สำรวจออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 2.2.1 ความต้องการสื่อการสอนประเภทวัสดุ วัสดุกราฟิก สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุอื่น ๆ
- 2.2.2 ความต้องการสื่อการสอนประเภทเครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการสอน
- 2.2.3 ความต้องการสื่อการสอนประเภทกิจกรรมและวิธีการ

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการสื่อการสอนประเภท
วัสดุกราฟิก สิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุ (Audio – Visual materials) (n = 104 คน)

ประเภทของสื่อการสอน	ความต้องการนำมาใช้ประกอบการสอน		แปลความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. เอกสาร ตำรา และหนังสืออ่านประกอบ	4.39	0.77	มาก
2. แบบเรียน สารการเรียนรู้	4.31	0.81	มาก
3. คู่มือหลักสูตร คู่มือนักเรียน	4.29	0.78	มาก
4. หนังสืออ้างอิง	3.98	0.87	มาก
5. นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์	4.09	0.78	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ประเภทของสื่อการสอน	ความต้องการนำมาใช้ประกอบการสอน		แปลความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
6. เทปบันทึกเสียง	3.35	1.21	มาก
7. แผ่นซีดี , ซีวีดี , ดีวีดี	4.11	0.89	มาก
8. แผนที่ , ลูกโลก	3.38	1.32	ปานกลาง
9. แผนภูมิ , แผนสถิติ	3.33	1.22	ปานกลาง
10. ภาพโปรสเตอร์	3.37	1.13	ปานกลาง
11. ภาพถ่าย , รูปภาพ	3.86	1.07	มาก
12. फिल्मสไลด์ ภาพสไลด์	2.58	1.34	ปานกลาง
13. แผ่นโปร่งใส	2.53	1.34	ปานกลาง
14. ของจริงและของตัวอย่าง	4.40	0.81	มาก
15. หุ่นจำลอง หุ่นจำลองประกอบถอดได้	3.73	1.32	มาก
16. วีดีโอเทปหรือเทปโทรทัศน์	3.61	1.36	มาก
17. สื่อมัลติมีเดีย เช่น การสอนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์	4.17	0.98	มาก
18. ชุดการสอน	4.00	1.01	มาก

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีความต้องการ สื่อการสอนประเภทวัสดุกราฟิก สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุอื่น ๆ ในระดับมาก ได้แก่ ของจริงและของตัวอย่าง ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.81) เอกสาร ตำรา และหนังสืออ่านประกอบ ($\bar{x} = 4.39$, S.D.= 0.77) และ แบบเรียน สาระการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.31$, S.D.= 0.81) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการสื่อการสอนประเภท
เครื่องมือ และอุปกรณ์ประกอบการสอน (n = 104 คน)

ประเภทของสื่อการสอน	ความต้องการนำมาใช้ประกอบการสอน		แปลความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ	2.56	1.22	ปานกลาง
2. เครื่องฉายภาพยนตร์	2.83	1.37	ปานกลาง
3. เครื่องฉายสไลด์	2.48	1.25	น้อย
4. เครื่องบันทึกเสียง	3.04	1.26	ปานกลาง
5. เครื่องฉายภาพทึบแสง	2.89	1.26	ปานกลาง
6. LCD Projector	4.14	1.02	มาก
7. เครื่องฉายภาพสามมิติ	3.39	1.25	ปานกลาง
8. โทรทัศน์	4.07	1.05	มาก
9. เครื่องเล่นและบันทึกวีดีโอเทป	3.66	1.32	มาก
10. เครื่องเล่น VCD, DVD	4.22	0.94	มาก
11. เครื่องรับวิทยุ / เล่นเทปคาสเซต, ซีดี	3.67	1.24	มาก
12. เครื่องขยายเสียง	4.03	1.08	มาก
13. เครื่องผสมสัญญาณเสียง	3.10	1.29	ปานกลาง
14. ไมโครโฟน, ไมโครโฟนไร้สาย พร้อมอุปกรณ์	4.34	0.98	มาก
15. เครื่องเทปสัมผัสสไลด์	2.72	1.23	ปานกลาง
16. เครื่องดูภาพสไลด์	2.70	1.25	ปานกลาง
17. เครื่องสำเนาภาพสไลด์ด้วยระบบ คอมพิวเตอร์	2.97	1.39	ปานกลาง
18. ชุดตัดต่อวีดีทัศน์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์	3.48	1.28	ปานกลาง
19. กล้องถ่ายภาพระบบดิจิทัล	4.03	1.05	มาก
20. กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหวยุคดิจิทัล	3.87	1.17	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ประเภทของสื่อการสอน	ความต้องการนำมาใช้ประกอบการสอน		แปลความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
21. คอมพิวเตอร์	4.60	0.66	มากที่สุด
22. เครื่อง Scanner	3.98	1.15	มาก
23. เครื่อง Laser Printer	4.19	1.00	มาก
24. เครื่อง Color Printer	4.28	0.93	มาก
25. เครื่องสำเนาแผ่น CD	3.19	1.15	ปานกลาง
26. เครื่องตัดสติ๊กเกอร์	3.20	1.38	ปานกลาง
27. ป้ายนิเทศ กระเป๋าผนัง	3.51	1.29	มาก
28. กระดานดำ	4.17	1.05	มาก
29. กระดานอิเล็กทรอนิกส์	3.74	1.25	มาก
30. ดิจิตอลไวท์บอร์ด	3.64	1.25	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอนโรงเรียนโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิ วัดบางช้างเหนือ มีความต้องการสื่อการสอนประเภทเครื่องมือ และอุปกรณ์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ($\bar{x} = 4.60$, S.D.= 0.66) ในระดับมาก ได้แก่ ไมโครโฟน, ไมโครโฟนไร้สาย พร้อมอุปกรณ์ ($\bar{x} = 4.39$, S.D.= 0.98) เครื่อง Color Printer ($\bar{x} = 4.28$, S.D.= 0.93) และ เครื่องเล่น VCD, DVD ($\bar{x} = 4.22$, S.D.= 0.94) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการสื่อการสอนประเภท กิจกรรม วิธีสอน (Audio – Visual Activities) (n = 104 คน)

ประเภทของสื่อการสอน	ความต้องการนำมาใช้ประกอบการสอน		แปลความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. การแสดงบทบาทสมมติ	3.86	1.09	มาก
2. สถานการณ์จำลอง	3.87	1.05	มาก
3. การแสดงละคร	3.73	1.17	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ประเภทของสื่อการสอน	ความต้องการนำมาใช้ประกอบการสอน		แปลความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
4. การจัดนิทรรศการ	3.97	1.01	มาก
5. การสาธิต	4.34	0.76	มาก
6. การฝึกปฏิบัติ	4.67	0.57	มากที่สุด
7. การศึกษานอกสถานที่	4.21	0.89	มาก
8. การสอนแบบโครงการ	3.77	1.04	มาก

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีความต้องการใช้สื่อการสอนประเภทกิจกรรม และวิธีการ ในระดับมากที่สุด คือ การฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= 0.57) ในระดับมาก คือ การสาธิต ($\bar{x} = 4.34$, S.D.= 0.76) การศึกษานอกสถานที่ ($\bar{x} = 4.21$, S.D.= 0.89) และการจัดนิทรรศการ ($\bar{x} = 3.97$, S.D.= 1.01) ตามลำดับ

2.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ในการศึกษาครั้งนี้ นำเสนอข้อมูลการสำรวจโดยแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนและค่าร้อยละความต้องการความช่วยเหลือ แบ่งเป็น 4 ประเด็นปัญหา ได้แก่

1. ปัญหาและอุปสรรคด้านครูผู้สอน
2. ปัญหาและอุปสรรคด้านการใช้สื่อการสอน
3. ปัญหาอุปสรรคด้านสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
4. ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต และการจัดหาสื่อการสอน

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของปัญหาอุปสรรคด้านครูผู้สอน และคำร้อยละความต้องการ ความช่วยเหลือของครูผู้สอน โรงเรียน นาคประสิทธิ์ มุขนิวัตตบางช้างเหนือ (n = 104 คน)

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อ	ระดับของปัญหาและอุปสรรค			ความช่วยเหลือ	
	\bar{x}	S.D	แปลความหมาย	ต้องการ	ไม่ต้องการ
ปัญหาและอุปสรรคด้านครูผู้สอน					
1. ขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อการสอน	3.00	0.97	ปานกลาง	54.80	45.20
2. ขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน	3.03	0.89	ปานกลาง	57.70	42.30
3. ขาดความมั่นใจในการใช้สื่อการสอน	2.67	1.04	ปานกลาง	42.30	57.70
4. นักเรียนไม่สนใจเท่าที่ควร	2.09	0.88	น้อย	25.00	75.00
5. ใช้สื่อแล้วสอนไม่ทันหน่วยการเรียนรู้ตามเวลาที่กำหนด	2.39	1.11	น้อย	27.90	72.10
6. หากิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนได้ยาก	2.30	0.95	น้อย	30.80	27.90
7. ขาดการประเมินผลผู้เรียนหลังจากใช้สื่อการสอน	2.63	1.05	ปานกลาง	39.40	60.60
8. ไม่รู้วิธีการประเมินผลการใช้สื่อการสอน	2.46	1.10	น้อย	41.30	58.70

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนมีปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับปานกลาง คือ ขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน ($\bar{x} = 3.03$, S.D = 0.89) ขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อการสอน ($\bar{x} = 3.00$, S.D = 0.97) และ ขาดความมั่นใจในการใช้สื่อการสอน ($\bar{x} = 2.67$, S.D = 1.04) โดยครูผู้สอนต้องการความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาเรื่องขาดความรู้ และทักษะในการผลิตสื่อการสอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.70 รองลงคือ ขาดความรู้ และทักษะในการใช้สื่อการสอน คิดเป็นร้อยละ 54.80 ขาดความมั่นใจในการใช้สื่อ

การสอน คิดเป็นร้อยละ 42.30 และไม่รู้วิธีการประเมินผลการใช้สื่อการสอนคิดเป็นร้อยละ 41.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของปัญหาอุปสรรคด้านกาใช้สื่อการสอน และค่าร้อยละความต้องการ ความช่วยเหลือของครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิัดบางช้างเหนือ (n = 104 คน)

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อ	ระดับของปัญหาและอุปสรรค			ความช่วยเหลือ	
	\bar{x}	S.D	แปลความหมาย	ต้องการ	ไม่ต้องการ
ปัญหาและอุปสรรคด้านการใช้สื่อการสอน					
1. เวลาที่ใช้สื่อการสอนในแต่ละครั้งมีน้อยเกินไป	2.69	1.16	ปานกลาง	37.50	62.50
2. ขนาดสื่อการสอนที่ต้องใช้	2.81	0.95	ปานกลาง	55.80	44.2
3. เสียเวลาในการเตรียมสื่อการสอนมาก	2.74	1.02	ปานกลาง	43.30	56.70
4. ขาดบุคลากรที่ให้บริการหรืออำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอน	3.16	1.15	ปานกลาง	62.50	37.50
5. สื่อการสอนกระจายอยู่ที่ผู้สอนแต่ละท่านจึงไม่สามารถยืมใช้ได้	2.71	1.17	ปานกลาง	42.30	57.70

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนของผู้บริหารครูผู้สอนโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิัดบางช้างเหนือ มีปัญหาการใช้สื่อการสอนในระดับปานกลาง คือ ขาดบุคลากรที่ให้บริการหรืออำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอน ($\bar{x} = 3.16$, S.D = 1.15) ขนาดสื่อการสอนที่ต้องใช้ ($\bar{x} = 2.81$, S.D = 0.95) เสียเวลาในการเตรียมสื่อการสอนมาก ($\bar{x} = 2.74$, S.D = 1.02) ตามลำดับ

โดยครูผู้สอนโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิัด บางช้างเหนือ ต้องการความช่วยเหลือในเรื่อง ขาดบุคลากรที่ให้บริการหรืออำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงคือ ขนาดสื่อการสอนที่ต้องใช้ คิดเป็นร้อยละ 55.80 เสียเวลาในการเตรียมสื่อการ

สอนมาก คิดเป็นร้อยละ 43.30 สื่อการสอนกระจายอยู่ที่ผู้สอนแต่ละท่านจึงไม่สามารถยืมใช้ได้ คิดเป็นร้อยละ 42.30 และ เวลาที่ใช้สื่อการสอนในแต่ละครั้งมีน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 37.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของปัญหาอุปสรรคด้านสถานที่ และ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และค่าร้อยละความต้องการ ความช่วยเหลือของครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ (n = 104 คน)

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อ	ระดับของปัญหาและอุปสรรค			ความช่วยเหลือ	
	\bar{x}	S.D	แปลความหมาย	ต้องการ	ไม่ต้องการ
ปัญหาอุปสรรคด้านสถานที่ และ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน					
1. สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยให้ใช้สื่อการสอน	2.62	1.38	ปานกลาง	39.40	60.60
2. มีปัญหาเรื่องกระแสไฟฟ้า เช่น ไฟดับ ไฟลัดวงจร	1.77	0.96	น้อย	19.20	80.80
3. ห้องเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้กระแสไฟฟ้า เช่น ปลั๊กไฟ	2.60	1.49	ปานกลาง	38.50	61.50

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าปัญหาอุปสรรคด้านสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีปัญหาและอุปสรรคในระดับปานกลาง คือ สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยให้ใช้สื่อการสอน ($\bar{x} = 2.62$, S.D = 1.38) ห้องเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้กระแสไฟฟ้า เช่น ปลั๊กไฟ ($\bar{x} = 2.60$, S.D = 1.49) และมีปัญหาและอุปสรรคในระดับน้อย คือ มีปัญหาเรื่องกระแสไฟฟ้า เช่น ไฟดับ ไฟลัดวงจร ($\bar{x} = 1.77$, S.D = 0.96)

โดยครูผู้สอนโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ต้องการความช่วยเหลือในเรื่อง สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยให้ใช้สื่อการสอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.40 รองลงคือ ห้องเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวก ในการใช้กระแสไฟฟ้า เช่น ปลั๊กไฟ คิดเป็นร้อยละ 38.50 และมีปัญหาเรื่องกระแสไฟฟ้า เช่น ไฟดับ ไฟลัดวงจร คิดเป็นร้อยละ 19.20

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของปัญหาอุปสรรคด้านการผลิต และ จัดหาสื่อการสอน และค่าร้อยละความต้องการ ความช่วยเหลือของครูผู้สอน โรงเรียน นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ (n = 104 คน)

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อ	ระดับของปัญหาและอุปสรรค			ความช่วยเหลือ	
	\bar{X}	S.D	แปลความหมาย	ต้องการ	ไม่ต้องการ
ปัญหาอุปสรรคด้านการผลิต และ จัดหาสื่อการสอน					
1. ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อ การสอน	2.55	1.22	ปานกลาง	40.40	59.60
2. การสนับสนุนของผู้บริหาร	2.02	1.01	น้อย	29.80	70.20
3. ไม่สามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ใน การผลิตสื่อการสอน	2.24	0.98	น้อย	32.70	67.30
4. ขาดเวลาในการผลิตสื่อการสอน	2.85	1.23	ปานกลาง	44.20	55.80
5. ขาดผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการ สอน	3.06	1.13	ปานกลาง	58.70	41.30
6. ไม่ทราบข่าวสารหรือข้อมูลของ สื่อการสอนใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น	2.75	1.02	ปานกลาง	50.00	50.00
7. ไม่รู้จักแหล่งจำหน่ายสื่อการสอน	2.29	1.10	น้อย	39.40	60.60

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต และจัดหาสื่อการสอน คือขาดผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการสอน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$, S.D = 1.13) ขาดเวลาในการผลิตสื่อการสอน ($\bar{X} = 2.85$, S.D = 1.23) ไม่ทราบข่าวสารหรือข้อมูลของสื่อการสอนใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 2.75$, S.D = 1.02) ตามลำดับ

โดยครูผู้สอนโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ต้องการความช่วยเหลือด้าน การผลิตและจัดหาสื่อการสอน ในด้านขาดผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการสอนมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 58.70 รองลงมา คือ ไม่ทราบข่าวสารหรือข้อมูลของสื่อการสอนใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น คิดเป็น ร้อยละ 50.00 ขาดเวลาในการผลิตสื่อการสอน คิดเป็นร้อยละ 44.20 ขาดงบประมาณในการผลิต สื่อการสอน คิดเป็นร้อยละ 40.40 ไม่รู้จักแหล่งจำหน่ายสื่อการสอน คิดเป็นร้อยละ 39.40

2.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

การสำรวจความต้องการและความคิดเห็นที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ในการศึกษาที่น่าสนใจเสนอข้อมูลการสำรวจ โดยแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละ ดังนี้

1. ความต้องการให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
2. ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบในการการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสถานที่ตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
5. ความต้องการด้านการบริการของศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ (n = 104 คน)

ความต้องการให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา	\bar{x}	S.D	แปลความหมาย
ความต้องการให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา	4.24	0.72	มาก

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอนต้องการให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24, S.D = 0.72$)

ตารางที่ 15 แสดงความถี่ ค่าร้อยละ ของความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบในการจัดตั้งศูนย์
 สื่อการศึกษาขึ้นในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ (n = 104 คน)

รูปแบบในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
1. แบบศูนย์รวมเฉพาะอย่าง	70	67.30
2. แบบศูนย์รวมบริการสื่อการสอนแบบรวม	34	32.70

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัด
 บางช้างเหนือ มีความต้องการให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ในรูปแบบศูนย์รวมเฉพาะอย่าง ไม่รวม
 กับห้องสมุดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.30

ตารางที่ 16 แสดงความถี่ ค่าร้อยละ ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์
 สื่อการศึกษาโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ (n = 104 คน)

บุคลากรที่ควรปฏิบัติหน้าที่ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
1. จากครูผู้สอนแบ่งการสอนประจำมาปฏิบัติหน้าที่ในการ ให้บริการ	3	2.90
2. เจ้าหน้าที่เฉพาะทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา	101	97.10
3. บุคลากรด้านอื่น ๆ	-	-

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่า บุคลากรที่ควรปฏิบัติงานในศูนย์สื่อการศึกษาโรงเรียน
 นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ควรเป็นเจ้าหน้าที่
 เฉพาะทางด้านเทคโนโลยีศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.10 รองลงมาคือ ครูผู้สอนแบ่ง
 การสอนประจำมาปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 2.90 ตามลำดับ

ตารางที่ 17 แสดงความถี่ ค่าร้อยละ ของความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสถานที่ตั้ง ศูนย์สื่อการศึกษา
โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ (n = 104 คน)

บุคลากรที่ควรปฏิบัติหน้าที่ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
1. ตั้งอยู่ในที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน	56	53.90
2. ตั้งอยู่ใกล้ห้องสมุดของโรงเรียน	23	22.10
3. ควรจัดรวมกับห้องสมุดของโรงเรียน	7	6.70
4. จัดตั้งเป็นหน่วยย่อยอยู่ตามอาคารเรียน	18	17.30

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อด้านที่ตั้งศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ คือ ควรตั้งอยู่ในที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของโรงเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.90 รองลงมาคือ ควรตั้งอยู่ใกล้ห้องสมุดของโรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 22.10 จัดตั้งเป็นหน่วยย่อยอยู่ตามอาคารเรียนคิดเป็นร้อยละ 17.30 และควรจัดรวมกับห้องสมุดโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 6.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความต้องการด้านบริการของ
ศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ (n = 104 คน)

ความต้องการด้านบริการของศูนย์สื่อการศึกษา	\bar{x}	S.D	แปลความหมาย
1. ด้านการบริการสื่อการสอน	4.42	0.63	มาก
2. ด้านการผลิตสื่อการสอน	4.41	0.64	มาก
3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก	4.17	0.75	มาก
4. จัดหางบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอน	4.27	0.67	มาก
5. การฝึกอบรมการผลิตสื่อการสอน	4.33	0.63	มาก
6. เป็นแหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียน ครู – อาจารย์	4.48	0.53	มาก
7. เป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนการสอน	4.57	0.49	มากที่สุด
8. มีบุคลากรในการดำเนินงาน	4.39	0.67	มาก

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา และต้องการให้ศูนย์สื่อการศึกษา

เป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D = 0.49) โดยต้องการให้บริการด้านต่าง ๆ ในระดับมาก คือ เป็นแหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียน ครู – อาจารย์ ($\bar{x} = 4.48$, S.D = 0.53) ด้านการบริการสื่อการสอน ($\bar{x} = 4.42$, S.D = 0.63) ด้านการผลิตสื่อการสอน ($\bar{x} = 4.41$, S.D = 0.64) ต้องการบุคลากรในการดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.39$, S.D = 0.67) ต้องการให้มีการฝึกอบรมการผลิตสื่อการสอน ($\bar{x} = 4.33$, S.D = 0.63) ต้องการให้จัดหางบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอน ($\bar{x} = 4.27$, S.D = 0.67) และ ต้องการให้มีอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 4.17$, S.D = 0.75) ตามลำดับ

2.5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การสำรวจความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของผู้บริหาร ครูผู้สอนผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ สามารถสรุปประเด็นจากแบบสอบถาม โดยนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจ ในรูปของความเรียงดังนี้

1. ด้านการจัดบริการสื่อการสอน มีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบด้านการบริการสื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ คือ ควรมีศูนย์รวมที่จะบริการ ยืม คืน สืบค้นข้อมูล จากสื่อต่าง ๆ ที่สะดวก รวดเร็ว มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อให้บริการสื่อได้ตลอดเวลา ให้คำแนะนำและช่วยเหลือด้านสื่อการสอน มีการจัดบริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลาย มีบริการผลิตสื่อและอำนวยความสะดวกในการผลิตสื่อให้กับครู และควรจัดบริการสื่อการสอนให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการ

2. ด้านการผลิตสื่อการสอน ผู้บริหาร ครูผู้สอน ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีข้อคิดเห็น คือ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมการผลิตสื่อการสอนโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมีความชำนาญมาให้ความรู้ ในศูนย์สื่อการศึกษาควรมีเจ้าในการผลิตสื่อการสอนและให้คำปรึกษาที่มีความรู้สามารถให้คำปรึกษาได้ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณการผลิตสื่อการสอน และควรมีห้อง วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ในการผลิตสื่อการสอน สื่อการสอนที่ผลิตขึ้นต้องตรงตามจุดประสงค์ของการนำไปใช้ คงทน ทนสมัยและใช้งานได้มีประสิทธิภาพ

3. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้บริหาร ครูผู้สอน ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีข้อคิดเห็น คือ ควรมีสถานที่ที่เหมาะสม เป็นเอกเทศ อยู่ส่วนกลางของบริเวณโรงเรียน ติดต่อง่าย สะดวก จัดให้มีเจ้าหน้าที่ ควบคุมดูแล รักษาความสะอาด

มีบริเวณกว้างขวางไม่แออัด เป็นสถานที่ ที่มีความสะดวก ปลอดภัย มีระบบไฟฟ้า ระบบเสียง เครื่องปรับอากาศและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบครัน มีห้องศูนย์สื่อให้ครบทุกแผนกเพื่อความสะดวกในการใช้งานสำหรับครูและเด็กนักเรียน

4. ด้านการจัดเก็บสื่อการสอน ผู้บริหาร ครูผู้สอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดเป็นศูนย์รวมสื่อการสอนโดยเฉพาะ มีการจัดเก็บแยกเป็นวิชาหรือกลุ่มสาระของแต่ละแผนก อนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จัดทำอย่างเป็นระบบง่ายต่อการค้นหา สะดวกต่อการนำไปใช้ และมีเจ้าหน้าที่ดูแลและซ่อมแซมสื่อที่ชำรุดเพื่อให้มี บริการตลอดเวลา สื่อทุกชิ้นควรลงทะเบียนหรือมีลงทะเบียนสื่อในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถสืบค้นจากคอมพิวเตอร์ได้

ตอนที่ 2 การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 3 ท่าน และผู้มีประสบการณ์ด้านงานโสตทัศนศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 ท่านมีประเด็นการสัมภาษณ์ทั้งหมด 11 ประเด็น

ตารางที่ 19 สรุปรวบรวมประเด็นข้อคิดเห็นการสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ข้อคำถาม	ข้อย่อย
1. นโยบายและเป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ อำเภอสามพราน	สรุป 1.แนวนโยบายของศูนย์สื่อการศึกษา เป็นแหล่งที่มุ่งพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้แก่ครูและนักเรียน มุ่งเน้นด้านบริการสื่อการสอนที่ดีผลิตสื่อการสอนที่มีคุณภาพและให้ครูทุกคนสามารถผลิตสื่อการสอนขึ้นใช้เองและมีประสิทธิภาพ 2. เป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา 1. ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอนที่มีคุณภาพ 2. ให้บริการสื่อการสอนและมีการจัดการที่ดี 3. ประเมินคุณภาพสื่อการสอน

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ข้อย่อย
	<p>4. มีการวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน</p> <p>5. มีบริการให้คำปรึกษาแก่ครู</p>
<p>2. รูปแบบการจัดตั้งและภารกิจของศูนย์สื่อการศึกษา</p>	<p>ศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์มูลนิธิวัด บางช่วงเหนือ ควรจัดในรูปแบบศูนย์รวมเฉพาะต้องมีความเป็นเอกเทศไม่รวมกับห้องสมุดมีการจัดแยกสื่อของแต่ละกลุ่มสาระอย่างชัดเจน แยกเป็นสื่อในระดับต่าง ๆ ของ อนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา</p> <p>ภารกิจของศูนย์สื่อการศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ศูนย์สื่อการศึกษาสามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นสำหรับผู้สอน เป็นการช่วยสนับสนุนการสอนให้มีประสิทธิภาพ 2. เป็นแหล่งที่ช่วยเลือกและจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมไว้ให้ผู้สอนได้มีโอกาสนำไปใช้ประกอบการสอนได้อย่างหลากหลาย 3. ให้บริการติดตั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ประเภท เครื่องฉาย เครื่องเสียง และคอมพิวเตอร์ โดยอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอนได้ใช้วัสดุฉาย วัสดุเสียง และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับการเรียนการสอน 4. มีผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการศึกษา ที่ผู้สอนสามารถขอคำปรึกษาแนะนำตามขอบข่ายเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาได้ 5. จัดเตรียมรายชื่อสื่อการศึกษาทั้งหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเสียงสื่อภาพ และสื่อคอมพิวเตอร์ ที่จัดเก็บไว้ในศูนย์สื่อการศึกษา และจากแหล่งอื่น ให้ผู้สอนสามารถเลือกจากรายชื่อดังกล่าวได้

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อความ	ข้อย่อ
3. โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์สื่อการศึกษา	<p>1. โครงสร้างการบริหารงานในศูนย์สื่อการศึกษาควรจัดบริหารงานให้ขึ้นตรงกับผู้อำนวยการของโรงเรียน</p> <p>2. โครงสร้างการบริหารจัดการของศูนย์สื่อการศึกษาสามารถประยุกต์และควรกำหนดให้มีสิ่งเหล่านี้เป็นเบื้องต้น</p> <p>2.1 การกำหนดหน้าที่การงาน ขอบเขตของภารกิจ จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา</p> <p>2.2 การแบ่งงาน การแยกงานหรือรวมหน้าที่การงานที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ด้วยกันหรือแบ่งงานตามลักษณะเฉพาะของงานแล้วมอบงานนั้นให้แก่บุคลากรหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสามารถหรือความถนัดในการปฏิบัติงานนั้นตามสายบังคับบัญชา</p> <p>2.3 การจัดกลุ่มบุคลากร</p> <p>2.3.1 กลุ่มจัดการ จะเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำการจัดการหรือบริหารหน่วยงานและบุคลากร</p> <p>2.3.2 กลุ่มที่ปรึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่ช่วยให้หน่วยงานปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญเฉพาะด้านกลุ่มนี้บางทีเรียกว่าคณะกรรมการที่ปรึกษา</p> <p>2.3.3 กลุ่มปฏิบัติการ ประกอบด้วยการวิจัยพัฒนา การออกแบบ การผลิต การบริการการใช้ การฝึกอบรมและให้ความรู้เป็นต้น</p>

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อความ	ข้อย่อ
4. บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์ สื่อการศึกษา	บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียน นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรเป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน เทคโนโลยีการศึกษา จบการศึกษาทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา โดยตรงและคณะทำงานควรได้จากครูอาสาสมัครหรือครูที่ สนใจเข้ามาช่วยทำงานในศูนย์สื่อและมีจิตใจที่จะให้บริการ
5. ระบบและประเภทการ ให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระบบการให้บริการภายในศูนย์สื่อ ได้แก่ บริการด้าน โสตทัศนอุปกรณ์และโสตทัศนวัสดุ 2. บริการด้านการฝึกอบรมการผลิตสื่อ ให้คำปรึกษา แนะนำการผลิตสื่อ 3. เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน
6. ประเภทของสื่อที่ให้บริการ ภายในศูนย์สื่อการศึกษา	<p>6.1 สื่อที่ควรมีภายในศูนย์การเรียนรู้ควรประกอบไปด้วย สื่อดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร นิตยสาร และ สิ่งพิมพ์อื่นๆ 2. สื่อการสอนประเภทวัสดุ อุปกรณ์ 3. สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ โสตทัศนอุปกรณ์ 4. สื่อเพิ่มเติม เช่น CAI , Software โปรแกรมสนับสนุน การเรียนการสอน <p>6.2 ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีอย่าง กว้างขวางและสื่อเทคโนโลยีก็มีความสำคัญสำหรับนำมาใช้กับ ผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อเหล่านี้ เพราะเข้าถึงได้ ง่ายสะดวกและรวดเร็ว การพัฒนาสื่อประเภทนี้ก็เป็นไปอย่าง ต่อเนื่อง ครูผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้ให้สอดคล้องกับ เนื้อหาที่จะสอน และสื่อมัลติมีเดียเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีบทบาท อย่างมากในการเรียนการสอนในปัจจุบันและในอนาคต</p>

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ข้อย่อย
	<p>ควรมีการจัดการเรียนการสอนรายบุคคล เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้และสามารถใช้สื่อการสอนได้ด้วยตนเองควรมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าข้อมูลผ่าน อินเทอร์เน็ต และใช้สื่อ ซีดีรอมในลักษณะต่าง ๆ เช่น CAI เกม คอมพิวเตอร์ เป็นต้น มี Software ต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถเข้ามา ใช้บริการได้ตามต้องการ</p>
<p>7. สถานที่ตั้งของศูนย์ สื่อการศึกษา</p>	<p>โรงเรียนนาครประสิทธิ์ยังไม่มีศูนย์สื่อการศึกษา และ เนื่องจากการจัดการศึกษาแยกเป็นแผนก มีจำนวนนักเรียนมาก สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อศึกษานั้นควรอยู่อาคารที่เป็น ศูนย์กลางของโรงเรียน มีความสะดวกในการเดินทางของครูและ นักเรียนในแต่ละระดับ ควรอยู่ชั้นล่างของอาคารและมีพื้นที่ใช้ สอยมากพอสมควร เนื่องจากจำนวนสื่อที่ครูในแต่ละแผนกผลิต ขึ้นมีจำนวนมาก</p>
<p>8. การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์ สื่อการศึกษา</p>	<p>พื้นที่ใช้สอยควรมีส่วนที่จะให้บริการดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีส่วนให้บริการ มุมค้นคว้าข้อมูล 2. ส่วนการจัดฝึกอบรมผลิตสื่อ ห้องคอมพิวเตอร์สำหรับ อบรมและผลิตสื่อเทคโนโลยี 3. ส่วนห้องประชุม 4. ห้องเก็บสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ 5. มุมสำหรับจัดนิทรรศการ ป้ายนิเทศให้ความรู้
<p>9. วิธีการคัดเลือกและการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการศึกษา</p>	<p>สื่อ และ วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการ ของครูผู้สอนและนักเรียน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สื่อที่มีอยู่แล้วที่ผลิตขึ้นเองนำมาคัดเลือกแยกประเภทสื่อ ทำทะเบียนสื่อขึ้นใหม่เพื่อให้งานต่อการสืบค้น วัสดุ อุปกรณ์ที่ กระจุกกระจายอยู่ในแต่ละแผนกก็ให้รวบรวมไว้เก็บในศูนย์สื่อ

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ข้อย่อย
	<p>2. สำรวจความต้องการของครูและนักเรียนเพื่อจัดหาหรือจัดซื้อในส่วนของสื่อหรือโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ</p> <p>3. หาสื่อจากท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน</p>
<p>10. การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษา</p>	<p>การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีดังนี้</p> <p>1. โดยการใช้แบบประเมินสื่อของกรมวิชาการ หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมประเมินคุณภาพของสื่อ</p> <p>2. ดูจากสถิติการใช้สื่อแต่ละชนิดหรือผู้สอนและนักเรียนช่วยกันประเมินคุณภาพของสื่อ</p>
<p>11. ความคิดเห็นอื่นๆ ถ้าท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับ “แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ”</p>	<p>โรงเรียนของท่านเป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่และจัดการศึกษาหลายระดับ เป็นแนวคิดที่ดีที่ควรจะมีศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนของท่าน ควรเริ่มจากศูนย์สื่อที่เป็นศูนย์กลางของโรงเรียนก่อนแล้วค่อย ๆ แบ่งศูนย์สื่อกระจายอยู่ในแต่ละแผนก ควรศึกษาและประเมินผลการใช้สื่อของครูเป็นระยะ เพื่อปรับปรุงสื่อการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนต่อไป ควรประกอบด้วยสื่อที่หลากหลาย โดยเฉพาะโรงเรียนของท่านอยู่ในแหล่งชุมชน ควรมีสื่อจากท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของครูและนักเรียน</p>

ตอนที่ 3 เพื่อรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

แบบรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา เป็นการรับรองรูปแบบเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ที่ได้จากงานวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา เป็นครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศูนย์สื่อการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาเป็น

ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาทางสาขาเทคโนโลยีการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 3 ท่าน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินแบบจำลองศูนย์สื่อ ได้ค่าเฉลี่ย มีค่าเท่า $(\bar{x}) = 4.35$ (S.D = 0.28) และเห็นด้วยกับแบบจำลองที่สร้างขึ้นในระดับ เห็นด้วยมาก

สรุปเนื้อหาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

1. นโยบายและเป้าหมาย ของศูนย์สื่อการศึกษา

เป็นแหล่งที่มุ่งพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้แก่ครูและนักเรียน มุ่งเน้นด้านบริการสื่อการสอนที่ดีผลิตสื่อการสอนที่มีคุณภาพและให้ครูทุกคนสามารถผลิตสื่อการสอนขึ้นใช้เองและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา

1. ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้สื่อการสอนที่มีคุณภาพ
2. ให้บริการสื่อการสอนและมีการจัดการที่ดี
3. ประเมินคุณภาพสื่อการสอน
4. มีการวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
5. มีบริการให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่ครูด้านการผลิตสื่อและการใช้สื่อการสอน

2. รูปแบบการจัดตั้งและภารกิจของศูนย์สื่อการศึกษา

ศูนย์สื่อการศึกษาของ โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือควรจัดในรูปแบบศูนย์รวมเฉพาะต้องมีความเป็นเอกเทศไม่รวมกับห้องสมุดมีการจัดแยกสื่อของแต่ละกลุ่มสาระอย่างชัดเจน แยกเป็นสื่อในระดับต่าง ๆ ของ อนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีหน้าที่ให้บริการด้านเทคโนโลยีการศึกษาโดยเฉพาะทั้งการผลิต การจัดการให้บริการสื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ การฝึกอบรม ให้คำปรึกษา ประเมินและวิจัยสื่อประเภทต่าง ๆ

ภารกิจของศูนย์สื่อการศึกษา

1. ศูนย์สื่อการศึกษาสามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นสำหรับผู้สอน เป็นการช่วยสนับสนุนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
2. เป็นแหล่งที่ช่วยเลือกและจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมไว้ให้ผู้สอนได้มีโอกาสนำไปใช้ประกอบการสอนได้อย่างหลากหลาย
3. ให้บริการติดตั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉาย เครื่องเสียง และคอมพิวเตอร์ โดยอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอนได้ใช้วัสดุฉาย วัสดุเสียง และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนการสอน

4. มีผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการศึกษา ที่ผู้สอนสามารถขอคำปรึกษาแนะนำตามขอบข่ายเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาได้

5. จัดเตรียมรายชื่อสื่อการศึกษาทั้งหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเสียงสื่อภาพ และสื่อคอมพิวเตอร์ ที่จัดเก็บไว้ในศูนย์สื่อการศึกษา และจากแหล่งอื่น ให้ผู้สอนสามารถเลือกจากรายชื่อดังกล่าวได้

6. มีการวิจัยและประเมินคุณภาพของสื่อการสอน

7. ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่ครูด้านการผลิตสื่อและการใช้สื่อการสอน

3. โครงสร้างการบริหารงานในศูนย์สื่อการศึกษา

1. ควรจัดบริหารงานให้ขึ้นตรงกับผู้อำนวยการของโรงเรียน

2. โครงสร้างการบริหารจัดการของศูนย์สื่อการศึกษาสามารถประยุกต์และควรกำหนดให้มีสิ่งเหล่านี้เป็นเบื้องต้น

2.1 การกำหนดหน้าที่การงาน ขอบเขตของภารกิจจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา

2.2 การแบ่งงาน การแยกงานหรือรวมหน้าที่การงานที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ด้วยกันหรือแบ่งงานตามลักษณะเฉพาะของงานแล้วมอบงานนั้นให้แก่บุคลากรหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสามารถหรือความถนัดในการปฏิบัติงานนั้นตามสายบังคับบัญชา

2.3 การจัดกลุ่มบุคลากร

2.3.1 กลุ่มจัดการ จะเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำการจัดการหรือบริหาร หน่วยงานและบุคลากร

2.3.2 กลุ่มที่ปรึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่ช่วยให้หน่วยงานปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็น

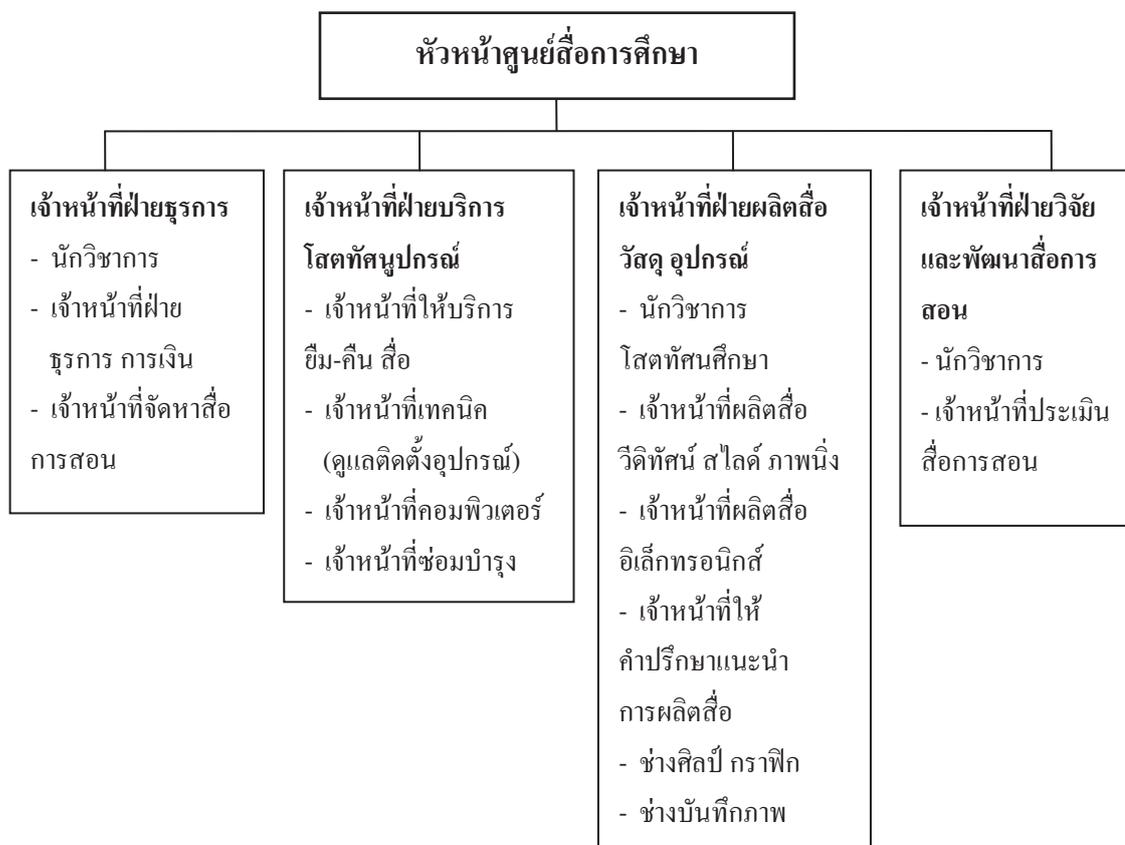
2.3.3 กลุ่มปฏิบัติการ ประกอบด้วยการวิจัยพัฒนา การออกแบบการผลิตการบริการการใช้ การฝึกอบรมและให้ความรู้ เป็นต้น

แผนภูมิที่ 15 โครงสร้างศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

4. บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรประกอบด้วย

1. กลุ่มจัดการ จะเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำการจัดการหรือบริหารหน่วยงานและ บุคลากร
2. กลุ่มที่ปรึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่ช่วยให้หน่วยงานปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญเฉพาะด้านกลุ่มนี้บางทีเรียกว่าคณะกรรมการที่ปรึกษา
3. กลุ่มปฏิบัติการ ประกอบด้วยการวิจัยพัฒนา การออกแบบ การผลิต การบริการการใช้ การฝึกอบรมและให้ความรู้ เป็นต้น กลุ่มปฏิบัติการสำคัญที่ศูนย์สื่อการศึกษาควรมี เช่น ด้านการผลิต ด้านแจกจ่าย,ให้ยืม ด้านบริการการใช้ ด้านผู้ช่วยทางเทคนิค ด้านการซ่อมบำรุงรักษา ด้านเทคนิคเฉพาะทาง และ ด้านการเงิน งบประมาณ พัสดุ ประชาสัมพันธ์

แผนภูมิที่ 16 โครงสร้างบุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์
มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

5. ประเภทการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษาโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
ประกอบด้วย

1. บริการด้าน โสตทัศนอุปกรณ์และ โสตทัศนวัสดุ ได้แก่ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์, เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์, เครื่องถ่ายทอดสัญญาณภาพระบบวิดีโอ, เครื่องวิทยุ เทป, โทรทัศน์, เครื่องฉายระบบวิดีโอ, Notebook Computer, จอรับภาพ, เครื่องขยายเสียงพร้อม ลำโพง, ไมโครโฟนตั้งโต๊ะ/ตั้งพื้น, เครื่องเล่นซีดี ดีวีดี, เครื่องฉายภาพ LCD projector, เครื่องฉาย ภาพสามมิติ (Visualizer)

2. บริการด้านการฝึกอบรมการผลิตสื่อการสอน ได้แก่ จัดฝึกอบรมบุคลากรภายในศูนย์, จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ในห้องเรียนมาตรฐาน จัดฝึกอบรม ประชุม สัมมนา วิชาการเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษาให้แก่ครูและนักเรียน, จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อ การสอนประเภทต่าง ๆ ผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน CAI, Multimedia เช่นผลิตเนื้อหาการ

อบรมผ่านระบบเครือข่าย Online Training , ผลิตและพัฒนาสื่อ Multimedia สำหรับการเรียนการสอน ผลิตสื่อการนำเสนอ (Presentation Media) สำหรับการเรียนการสอนการประชุมสัมมนา การอบรม , ออกแบบและผลิตงานด้านคอมพิวเตอร์กราฟิก, สื่อแอนิเมชันประกอบการเรียนการสอน ผลิตและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) และ ผลิตและดัดแปลงสื่อเพื่อจัดเก็บในรูปแบบของ Digital file บริการให้คำปรึกษา แนะนำสื่อการสอนและเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน

6. ประเภทของสื่อที่ให้บริการภายในศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์

มูลนิธิวัด บางช้างเหนือ สื่อที่ควรมีประกอบไปด้วยสื่อ ดังต่อไปนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร นิตยสาร และสิ่งพิมพ์อื่นๆ
2. สื่อการสอนประเภทวัสดุ อุปกรณ์
3. สื่อการสอนประเภทเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์
4. สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อมัลติมีเดีย เช่น คอมพิวเตอร์, อินเทอร์เน็ต, E- learning, CAI

และโปรแกรมสำเร็จรูป เป็นต้น

5. สื่อการสอนประเภท Display นิทรรศการ

7. สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรอยู่อาคารที่เป็นศูนย์กลางของโรงเรียน มีความสะดวกในการเดินทางของครูและนักเรียนในแต่ละระดับ ควรอยู่ชั้นล่างของอาคารและมีพื้นที่ใช้สอยมากพอสมควร เนื่องจากจำนวนสื่อที่ครูในแต่ละแผนกผลิตขึ้นมีจำนวนมาก

สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรประกอบไปด้วย

1. อยู่ชั้นล่างของอาคารและมีพื้นที่ใช้สอยมากพอสมควร
2. มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
3. มีการจัดการระบบสาธารณูปโภคที่ดี เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา

8. การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์สื่อการศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์

มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรจัดให้มีพื้นที่แต่ละส่วนใช้ประโยชน์ด้านใดบ้าง

พื้นที่ใช้สอยควรมีส่วนที่จะให้บริการดังนี้

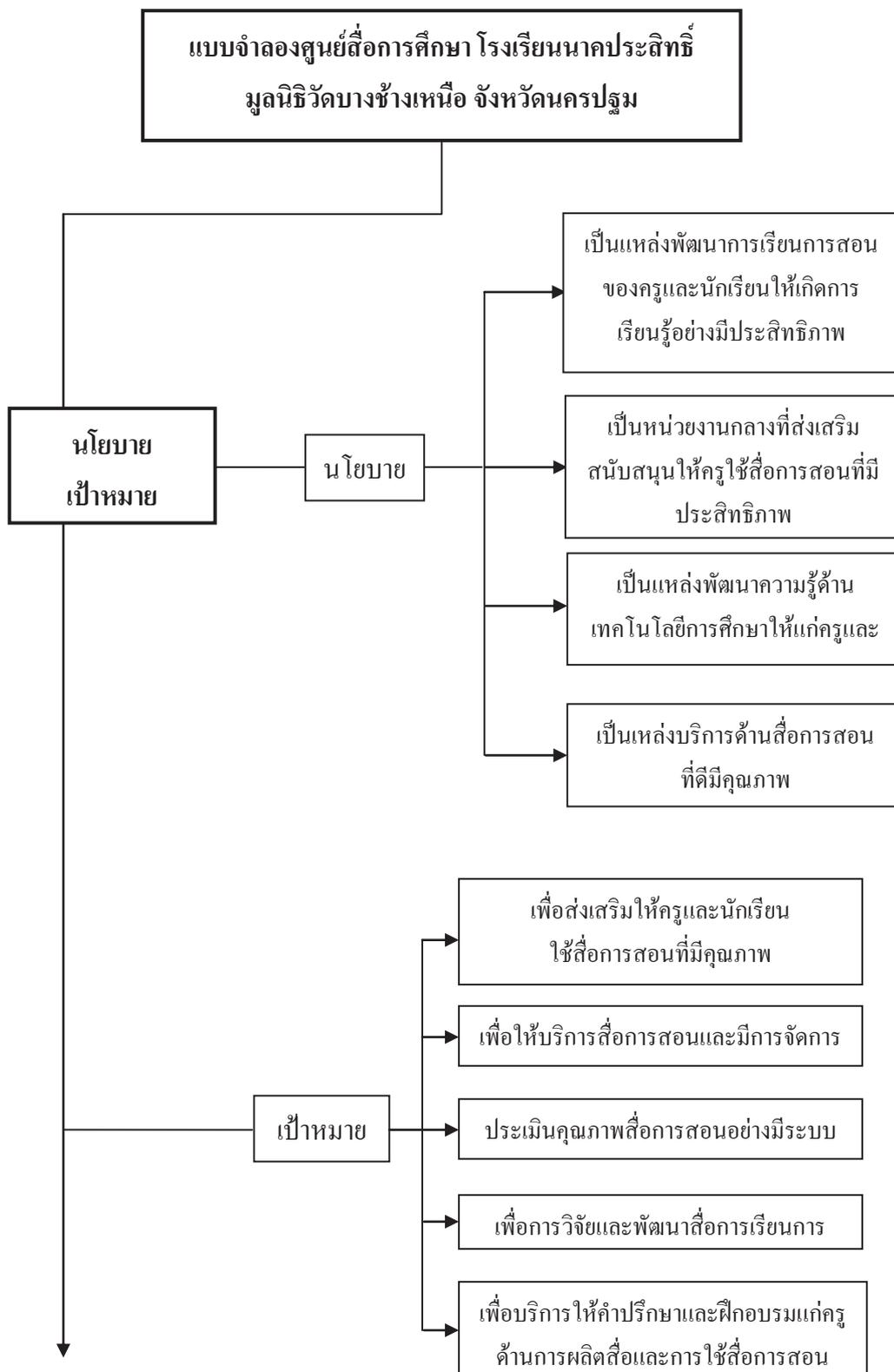
1. มีส่วนให้บริการ ค้นคว้าและสืบค้นด้วยระบบคอมพิวเตอร์

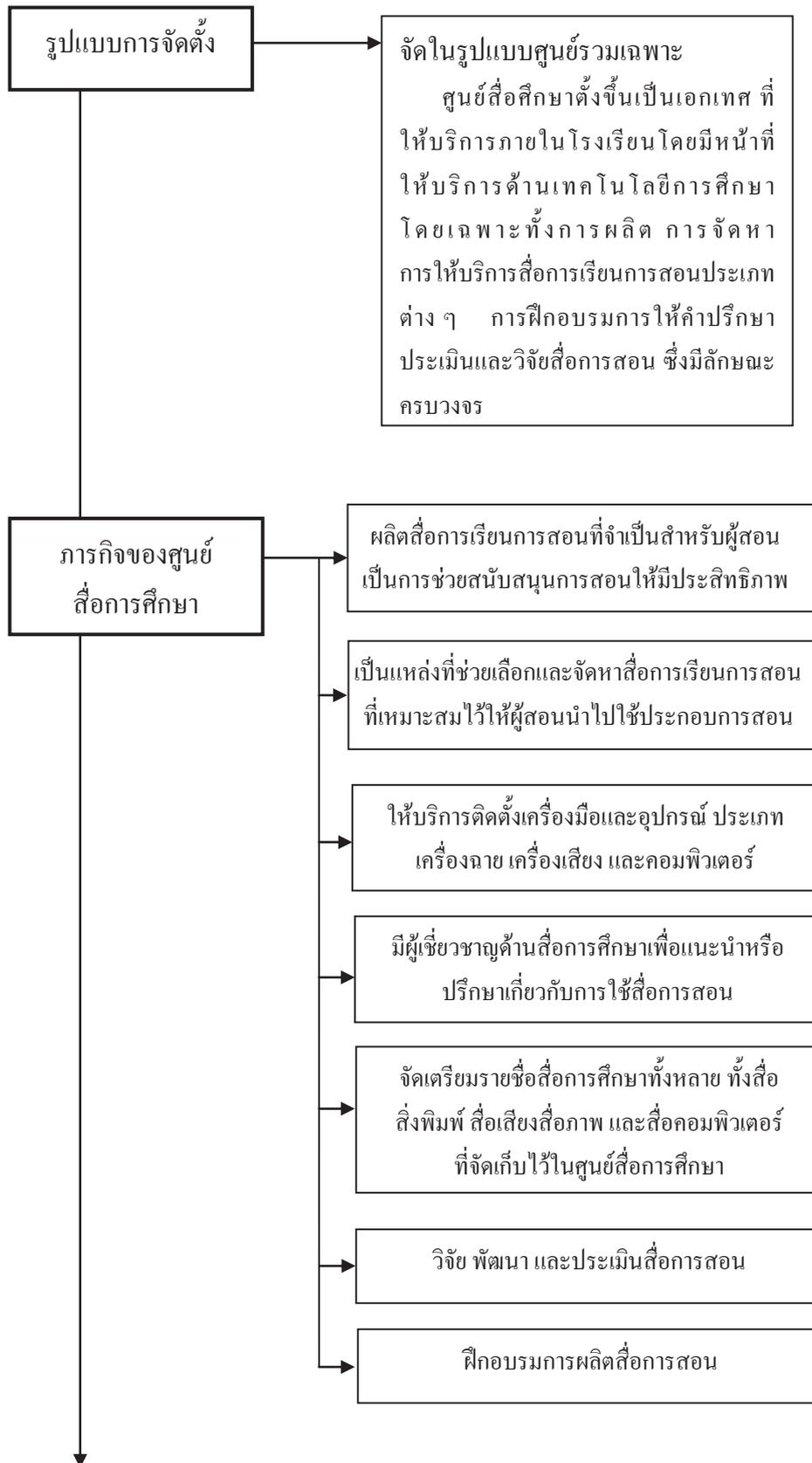
2. มีส่วนพื้นที่การศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ เป็นรายบุคคล รายกลุ่ม
 3. มีส่วนพื้นที่จัดเก็บสื่อ-โสตทัศนูปกรณ์
 4. มีส่วนพื้นที่ส่วนการจัดฝึกอบรมผลิตสื่อ ห้องคอมพิวเตอร์สำหรับอบรมและผลิตสื่อเทคโนโลยี
 5. มีส่วนพื้นที่สำหรับมุมสำหรับจัดนิทรรศการป้ายนิเทศให้ความรู้
9. วิธีการคัดเลือกและการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการศึกษา ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
1. สื่อที่มีอยู่แล้วที่ผลิตขึ้นเองนำมาคัดเลือกแยกประเภทสื่อ ทำทะเบียนสื่อขึ้นใหม่เพื่อให้งานต่อการสืบค้น วัสดุ อุปกรณ์ที่กระจัดกระจายอยู่ในแต่ละแผนกก็ให้รวบรวมไว้เก็บในศูนย์สื่อ
 2. สำรวจความต้องการของครูและนักเรียนเพื่อจัดหาหรือจัดซื้อในส่วนของสื่อหรือโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ
 3. หาสื่อจากท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน
10. การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษา ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือควรใช้แบบประเมินสื่อของกรมวิชาการ หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมประเมินคุณภาพของสื่อ ผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครองช่วยกันประเมินคุณภาพของสื่อ
11. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
- แนวคิดที่จะมีศูนย์สื่อการศึกษาในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ดีเพราะ มีความสำคัญสำหรับผู้สอน ผู้เรียนและสถานศึกษา ผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับบริการสามารถใช้ประโยชน์จากศูนย์สื่อการศึกษาได้หลายประการเช่น
- ศูนย์สื่อการศึกษาสามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นสำหรับผู้สอน เป็นการช่วยสนับสนุนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นแหล่งที่ช่วยเลือกและจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมไว้ให้ผู้สอนได้มีโอกาสนำไปใช้ประกอบการสอนได้อย่างหลากหลาย
- สำหรับผู้เรียนก็ช่วยให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการเรียนการสอนที่ศูนย์สื่อการศึกษาจัดไว้ให้บริการช่วยสร้างความสนใจในบทเรียนเพิ่มขึ้น นักเรียนจะรู้สึก

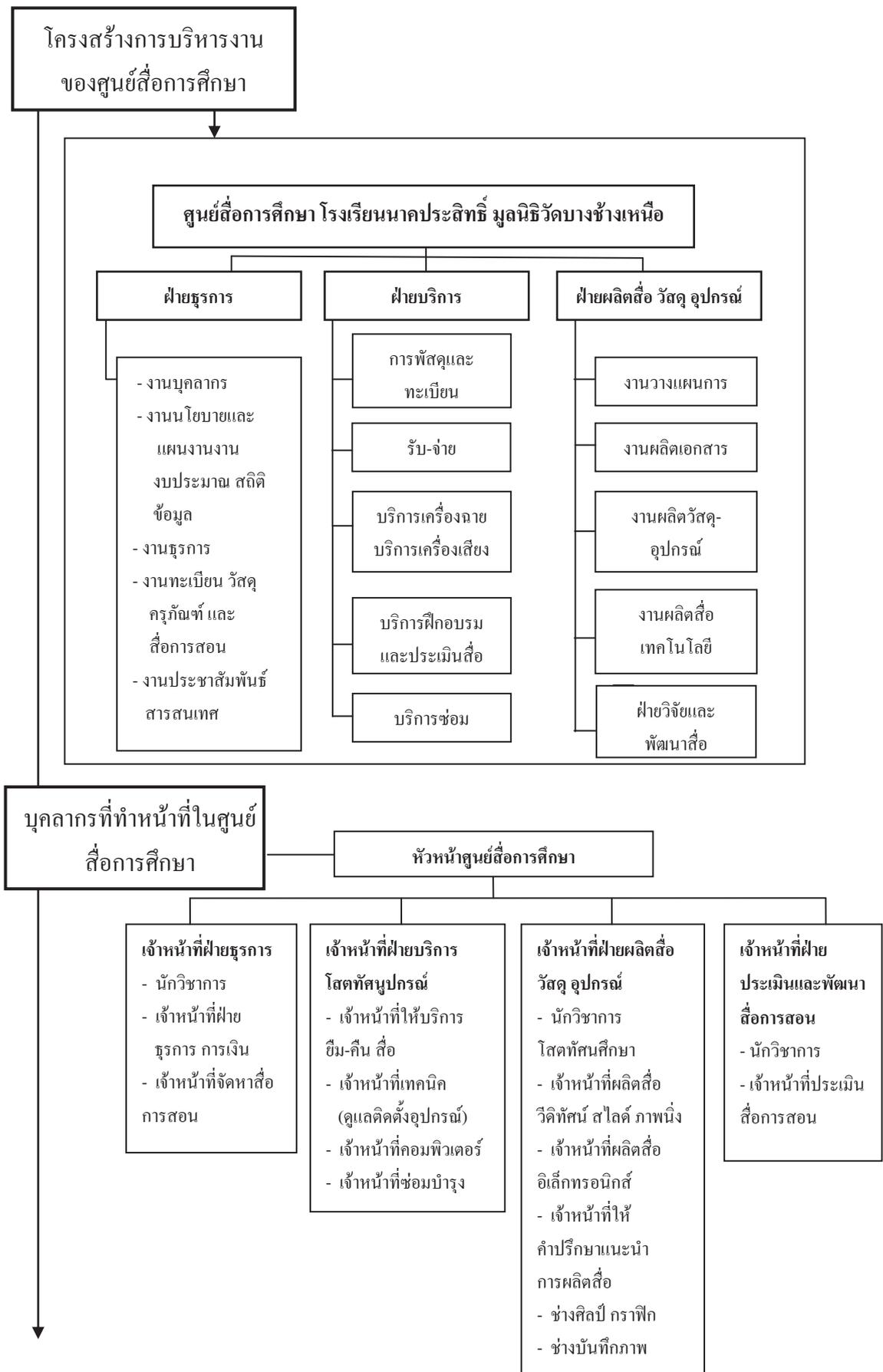
กระตือรือร้น สนุกและเข้าใจในการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

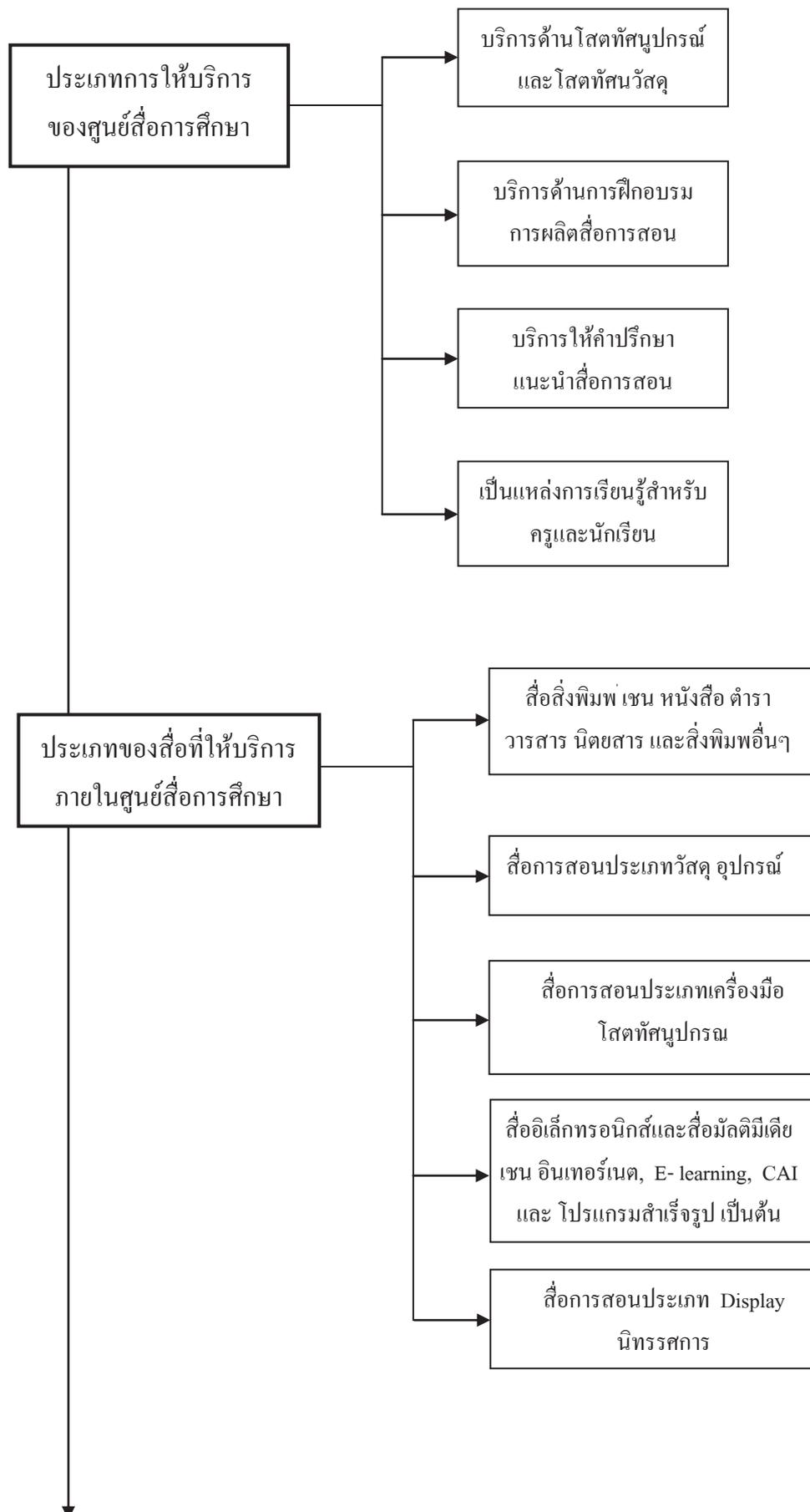
สำหรับสถานศึกษา ศูนย์สื่อการศึกษาที่มีขนาดใหญ่สามารถจัดบริเวณด้านการผลิต การบริการ และการให้คำปรึกษาด้านเทคโนโลยีและสื่อการศึกษาแก่บุคคลทั่วไปที่สนใจและเกี่ยวข้องกับการศึกษา ทำให้เผยแพร่ชื่อเสียงขององค์กรและเป็นที่ยอมรับในความชำนาญการด้านสื่อการศึกษาจากชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้าใช้บริการ

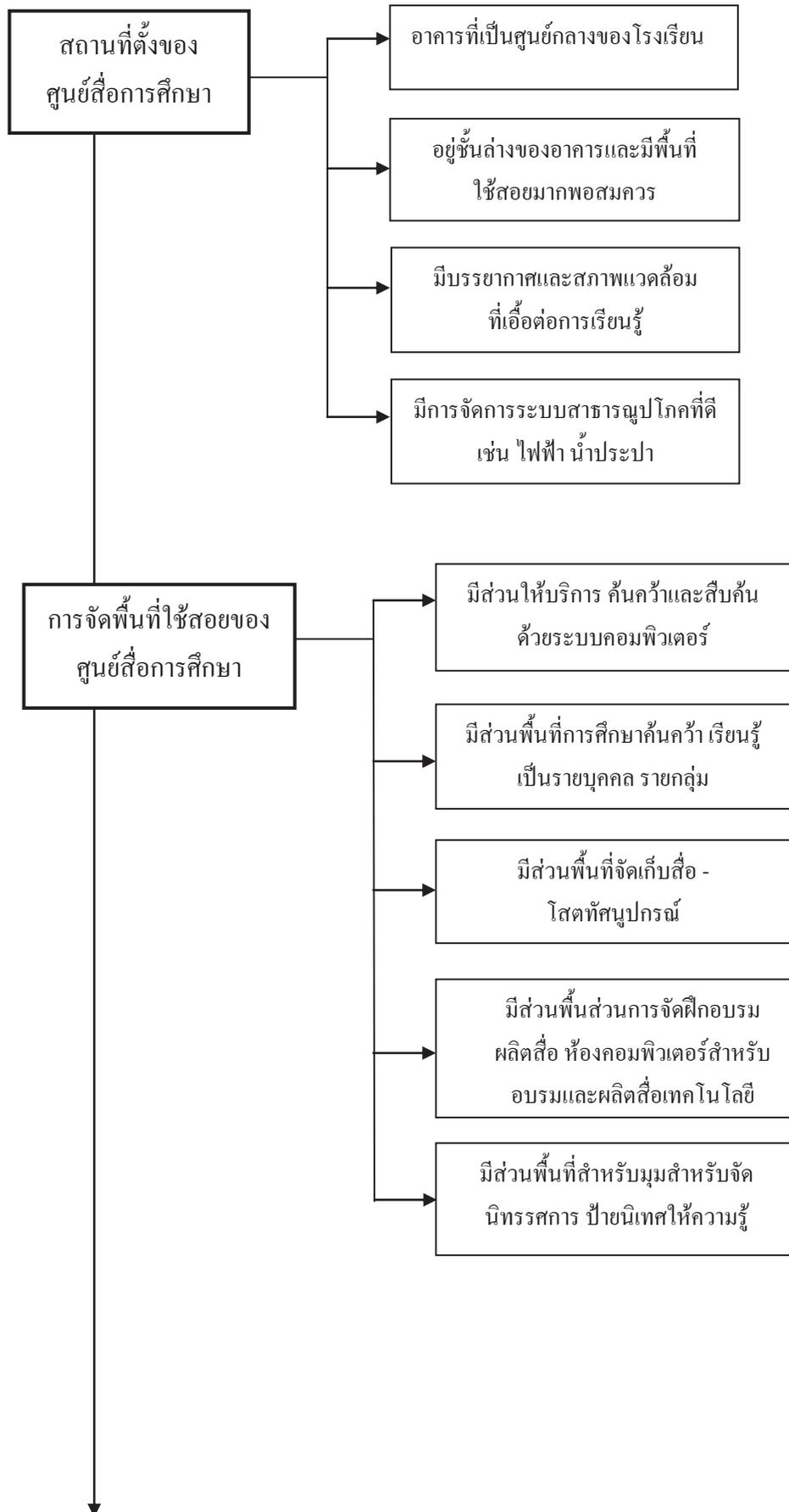
จากข้อมูลการศึกษา จากเอกสาร ตำรา และการสัมภาษณ์นำมาสรุปเป็น Model ฉบับร่าง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและทำการรับรองได้ดังรูปแบบต่อไปนี้

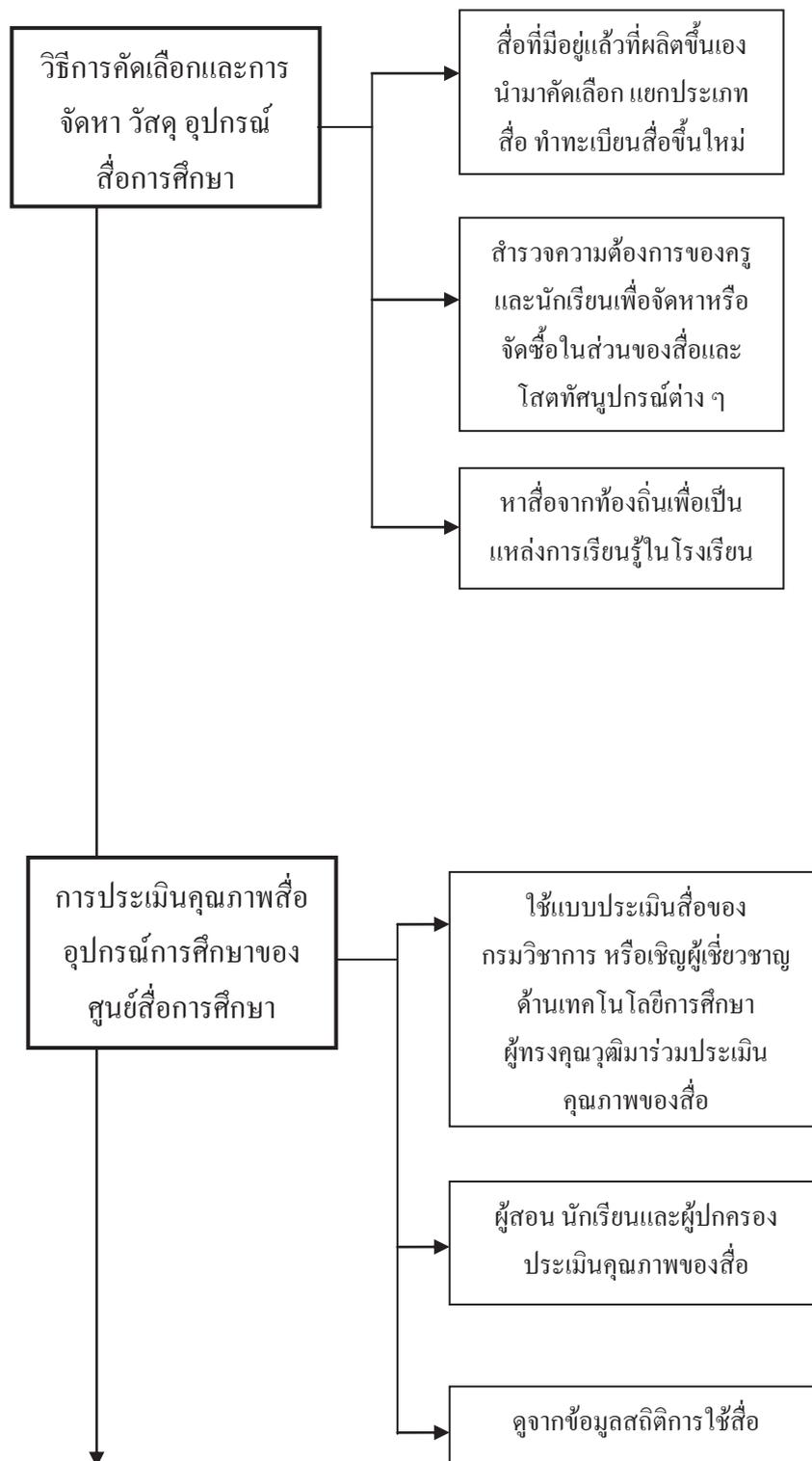

แผนภูมิที่ 17 แสดงแบบร่างรูปแบบ แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์
มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ตารางที่ 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับต้นแบบแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ข้อความ	ความคิดเห็น		แปลความหมาย
	\bar{x}	S.D.	
1. นโยบายและเป้าหมาย ของศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ จังหวัดนครปฐม	4.60	0.54	เห็นด้วยมากที่สุด
2. รูปแบบการจัดตั้งและภารกิจของศูนย์สื่อการศึกษา	4.20	0.44	เห็นด้วยมาก
3. โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์สื่อการศึกษา	4.20	0.83	เห็นด้วยมาก
4. บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา	4.20	0.83	เห็นด้วยมาก
5. ระบบและประเภทการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา	4.80	0.44	เห็นด้วยมากที่สุด
6. ประเภทของสื่อที่ให้บริการภายในศูนย์สื่อการศึกษา	4.20	0.83	เห็นด้วยมาก
7. สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา	4.40	0.54	เห็นด้วยมาก
8. การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์สื่อการศึกษา	4.40	0.54	เห็นด้วยมาก
9. วิธีการคัดเลือกและการจัดหา วัสดุอุปกรณ์สื่อการศึกษา	4.00	0.70	เห็นด้วยมาก
10. การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษา	4.60	0.54	เห็นด้วยมากที่สุด
11. ภาพรวมของร่างต้นแบบจำลองของศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ จังหวัดนครปฐม	4.20	0.44	เห็นด้วยมาก
รวม	4.34	0.28	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย เกี่ยวกับต้นแบบศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือมากที่สุดคือ ระบบและประเภทการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา ($\bar{x} = 4.80$, S.D.= 0.44)

รองลงมาคือ นโยบายและเป้าหมาย ของศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ($\bar{x} = 4.60$, S.D.= 0.54) และ การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษา ($\bar{x} = 4.60$, S.D.= 0.54) โดยภาพรวม ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัด บางช้างเหนือ อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.34$, S.D.= 0.28)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในรูปของการสร้างแบบจำลอง ศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพและผลการใช้สื่อการสอน ของผู้บริหาร ครูผู้สอน ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
3. ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางดานเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ผู้บริหารและครู เกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
4. การรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาได้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ จำนวน 237 คน
 - 1.ผู้บริหาร โรงเรียน ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้จัดการ ผู้รับใบอนุญาตฯ คณะกรรมการสถานศึกษา รวม 17 คน
 - 2.หัวหน้างานโสตศึกษาทัศนศึกษา ได้แก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบปฏิบัติงานเป็นหัวหน้างานโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนรวม 4 คน
 - 3.ครูผู้สอน ได้แก่ ครูผู้สอนจากกลุ่มสาระต่างๆในโรงเรียนจำนวน 8 กลุ่มสาระ ในระดับ ประถมศึกษามัธยมศึกษา และสายอาชีพ อาจารย์พิเศษ รวม 181 คน ครูระดับอนุบาล จำนวน 35 คน ระดับประถมศึกษา 87 คน ระดับมัธยมศึกษา 75 คน ระดับอาจารย์พิเศษ 19 คน
2. ผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานต่างๆ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญความชำนาญซึ่งเป็นที่ยอมรับ โดยทั่วไปเพื่อประเมินคุณภาพด้านศูนย์สื่อการศึกษา ได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ คือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ จำนวน 104 คนได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ คือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ได้แก่ นักเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา เป็นครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน จำนวน 2 คน

2.2 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศูนย์สื่อการศึกษา เป็นศึกษานิเทศที่มีความชำนาญหรือมีประสบการณ์ในการประเมินด้านสื่อการศึกษาหรือศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน จำนวน 1 คน

2.3 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาทางสาขาเทคโนโลยีการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ประเภท ด้วยกันคือ

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อ สภาพปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอนโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลนิธิวัดบางช้างเหนือ

2. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลนิธิวัดบางช้างเหนือ

3. แบบรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลนิธิวัดบางช้างเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ข้อมูลและงานวิจัย จากนั้นสร้างแบบสอบถามดำเนินการสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 คน

2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป (SPSS for Window) โดยใช้ค่าสถิติดังนี้ การศึกษาสภาพการใช้สื่อ สภาพปัญหาและความต้องการ การใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ วิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการใช้สื่อ สภาพปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ จากกลุ่มตัวอย่างและแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับรูปแบบแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ผลเพื่อเป็นแนวทางการสร้างแบบจำลองและนำไปสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อแบบจำลองจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการประเมินรูปแบบของแบบจำลองของศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ผู้วิจัยได้แนวทางการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาสภาพการใช้สื่อ สภาพปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ จำนวน 104 ท่านโดยมีลำดับการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

แสดงให้เห็นว่า ครูที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 104 ท่าน เป็นเพศหญิงส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 36-45 ปี มากที่สุด มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ตำแหน่งครูผู้สอน มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ 11-15 ปี มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านสื่อการเรียนการสอนโดยเคยเข้ารับการอบรม ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้สื่อการเรียนการสอนโดยการจัดผลิตสื่อขึ้นใช้เอง

2. สภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

2.1 การใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน มีการใช้สื่อการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

2.2 ผลการใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุกราฟิก สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุอื่น ๆ ที่ครูผู้สอนใช้ในระดั้มาก ได้แก่ เอกสารตำราและหนังสืออ่านประกอบ แบบเรียน สารการเรี้นรู้ คู่มือหลักสูตร คู่มือนักเรียน แผ่นโปร่งใส ภาพถ่าย รูปภาพ นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสืออ้างอิง แผ่นซีดี , ซีวีดี , ดีวีดี ภาพโปสเตอร์ สื่อมัลติมีเดีย เช่นการสอนโดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดั้มาก คือ แผ่นโปร่งใส แบบเรียน สารการเรี้นรู้ เอกสารตำรา และหนังสืออ่านประกอบ คู่มือหลักสูตร คู่มือนักเรียน นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ แผ่นซีดี , ซีวีดี , ดีวีดี ภาพถ่าย , รูปภาพ ภาพโปสเตอร์ สื่อมัลติมีเดีย เช่น การสอนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และ หนังสืออ้างอิง

2.3 ผลการใช้สื่อการสอน ประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ ที่ครูผู้สอน ใช้ในระดั้มาก ได้แก่ กระดานดำ เครื่องขยายเสียง LCD Projector เครื่องเล่นวีซีดี,ดีวีดี ป้ายนิเทศ กระเป๋าคอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ เครื่องรับวิทยุ และเครื่องเล่นเทป,ซีดี สื่อการสอนที่ไม่มีใช้ ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายภาพทึบแสง โดยสื่อการสอนมีประสิทธิภาพในระดั้มาก ได้แก่ กระดานดำ คอมพิวเตอร์ เครื่องขยายเสียง LCD Projector ป้ายนิเทศ และ กระเป๋าคอมพิวเตอร์

2.4 ผลการใช้สื่อการสอนประเภทกิจกรรมและวิธีการที่ครูผู้สอนใช้ในระดั้มาก ได้แก่ การสาธิต การฝึกสมาธิ การจัดนิทรรศการ การแสดงบทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลอง ประสิทธิภาพของกิจกรรมและวิธีสอน ที่ใช้อยู่ในระดั้มาก คือ การสาธิต และการฝึกสมาธิ

3. ความต้องการสื่อการสอนในโรงเรียนนาคนาประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

3.1 ความต้องการสื่อการสอนประเภทวัสดุ วัสดุกราฟิก สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุอื่น ๆ ในระดั้มาก ได้แก่ ของจริง และของตัวอย่าง, เอกสาร ตำรา และหนังสืออ่านประกอบ, แบบเรียน สารการเรี้นรู้, คู่มือหลักสูตร คู่มือนักเรียน, สื่อมัลติมีเดียโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์, แผ่นซีดี วีซีดี ดีวีดี, นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์, หนังสืออ้างอิง, สื่อชุดการสอน ภาพถ่าย รูปภาพ ภาพโปสเตอร์และหุ่นจำลอง หุ่นจำลองถอดประกอบได้

3.2 ความต้องการสื่อการสอนประเภทเครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการสอนในระดั้มากที่สุด ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ในระดั้มาก ได้แก่ ไมโครโฟน, ไมโครโฟนไร้สายพร้อมอุปกรณ์, เครื่อง Color Printer , เครื่องเล่น VCD, DVD , เครื่อง Laser Printer , กระดานดำ, LCD Projector , โทรทัศน์ , กล้องถ่ายภาพระบบดิจิทัล , เครื่องขยายเสียง , เครื่อง Scanner,เครื่องสำเนาแผ่น CD,กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหวยระบบดิจิทัล, กระดานอิเล็กทรอนิกส์ ,เครื่องรับวิทยุ / เล่นเทปคาสเซต, ซีดี , ดิจิตอลไวท์บอร์ด , และ เครื่องเล่นและบันทึกวีดีโอเทป

3.3 ความต้องการสื่อการสอนประเภทกิจกรรมและวิธีการในระดั้มากที่สุด คือ การฝึกปฏิบัติ ความต้องการใช้สื่อการสอนประเภทกิจกรรม และวิธีการในระดั้มาก คือ การสาธิต,

การศึกษานอกสถานที่, การจัดนิทรรศการ,สถานการณ์จำลอง, การแสดงบทบาทสมมติ การสอนแบบโครงงาน และการแสดงละคร

4. ปัญหาและอุปสรรคด้านการใช้สื่อการสอน ในโรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

4.1 ครูผู้สอนมีปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับปานกลาง คือ ขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน, ขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อการสอน, ขาดความมั่นใจในการใช้สื่อการสอน และขาดการประเมินผลผู้เรียนหลังจากใช้สื่อการสอน ขาดบุคลากรที่ให้บริการหรืออำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอนและสภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยให้ใช้สื่อการสอน และ ขาดผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการสอน

ความต้องการความช่วยเหลือของครูผู้สอนในการแก้ไขปัญหามากที่สุดในเรื่องขาดความรู้และทักษะในการผลิตและการใช้สื่อการสอน จัดบุคลากรที่ให้บริการหรืออำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอน ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนในการผลิตและจัดหาสื่อการสอนตามความต้องการของครูผู้สอน, จัดหาผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการสอนและจัดสภาพห้องเรียนให้สะดวกต่อการใช้สื่อการสอนมากที่สุด

4.2 ระดับความต้องการให้จัดตั้ง ศูนย์สื่อการศึกษาโรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ครูผู้สอนต้องการให้มีการจัดตั้งในระดับมากในรูปแบบศูนย์รวมเฉพาะอย่างไม่รวมกับห้องสมุด บุคลากรที่ควรปฏิบัติงานในศูนย์สื่อควรเป็นเจ้าหน้าที่เฉพาะทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา ที่ตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ควรตั้งอยู่ในที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน ต้องการให้ศูนย์สื่อการศึกษา เป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนการสอน ต้องการให้บริการด้านสื่อการสอน คือ เป็นแหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียน ครู – อาจารย์ การบริการสื่อการสอน การผลิตสื่อการสอน ต้องการบุคลากรในการดำเนินงาน ต้องการให้มีการฝึกอบรมการผลิตสื่อการสอน ต้องการให้จัดหางบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอน และต้องการมีอาคารสถานที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

5.1 ด้านการจัดบริการสื่อการสอน มีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบด้านการบริการสื่อการสอนของ ผู้บริหาร ครูผู้สอนในโรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ คือ ควรมีศูนย์รวมที่จะบริการ ยืม คืน สืบค้นข้อมูล จากสื่อต่าง ๆ ที่สะดวก รวดเร็ว มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อบริการสื่อได้ตลอดเวลา ให้คำแนะนำและช่วยเหลือด้านสื่อการสอน มีการจัดบริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลาย มีบริการผลิตสื่อและอำนวยความสะดวกในการผลิตสื่อให้กับครู และควรจัดบริการสื่อการสอนให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการ

5.2 ด้านการผลิตสื่อการสอน ผู้บริหาร ครูผู้สอน ในโรงเรียน นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีข้อคิดเห็น คือ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมการผลิตสื่อการสอน โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมีความชำนาญมาให้ความรู้ ในศูนย์สื่อการศึกษาควรมีเจ้าในการผลิตสื่อการสอนและให้คำปรึกษาที่มีความรู้สามารถให้คำปรึกษาได้ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณการผลิตสื่อการสอน และควรมีห้อง วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ในการผลิตสื่อการสอน สื่อการสอนที่ผลิตขึ้นต้องตรงตามจุดประสงค์ของการนำไปใช้ กงทน ทันสมัยและใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้บริหาร ครูผู้สอน ในโรงเรียน นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีข้อคิดเห็น คือ ควรมีสถานที่ ที่เหมาะสม เป็นเอกเทศ อยู่ส่วนกลางของบริเวณ โรงเรียน ติดต่อกัน สะดวก จัดให้มีเจ้าหน้าที่ ควบคุมดูแล รักษาความสะอาด มีบริเวณกว้างขวางไม่แออัด เป็นสถานที่ ที่มีความสะดวก ปลอดภัย มีระบบไฟฟ้า ระบบเสียง เครื่องปรับอากาศและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบครัน มีห้องศูนย์สื่อให้ครบทุกแผนกเพื่อความสะดวกในการใช้งานสำหรับครูและเด็กนักเรียน

5.4 ด้านการจัดเก็บสื่อการสอน ผู้บริหาร ครูผู้สอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดเป็นศูนย์รวมสื่อการสอนโดยเฉพาะ มีการจัดเก็บแยกเป็นวิชาหรือกลุ่มสาระของแต่ละแผนก อนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จัดทำอย่างเป็นระบบง่ายต่อการค้นหา สะดวกต่อการนำไปใช้ และมีเจ้าหน้าที่ดูแลและซ่อมแซมสื่อที่ชำรุดเพื่อให้มี บริการตลอดเวลา สื่อทุกชิ้นควรลงทะเบียนหรือมีลงทะเบียนสื่อในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถสืบค้นจากคอมพิวเตอร์ได้

2. การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบของแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 3 ท่าน และผู้มีประสบการณ์ด้านงาน ทัศนศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 ท่านมีประเด็นการสัมภาษณ์ทั้งหมด 11 ประเด็น ดังนี้

1. นโยบายและเป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา
2. รูปแบบการจัดตั้งและภารกิจของศูนย์สื่อการศึกษา
3. โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์สื่อการศึกษา
4. บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา
5. ระบบและประเภทการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา
6. ประเภทของสื่อที่ให้บริการภายในศูนย์สื่อการศึกษา

7. สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา
8. การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์สื่อการศึกษา
9. วิธีการคัดเลือกและการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการศึกษา
10. การประเมินคุณภาพสื่ออุปกรณ์การศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษา
11. ความคิดเห็นอื่นๆ

สรุปเนื้อหาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ดังนี้

1.นโยบายและเป้าหมาย ของศูนย์สื่อการศึกษา

เป็นแหล่งที่มุ่งพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้แก่ครูและนักเรียน มุ่งเน้นด้านบริการสื่อการสอนที่ผลิตสื่อการสอนที่มีคุณภาพและให้ครูทุกคนสามารถผลิตสื่อการสอนขึ้นใช้เองและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา

1. ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้สื่อการสอนที่มีคุณภาพ
2. ให้บริการสื่อการสอนและมีการจัดการที่ดี
3. ประเมินคุณภาพสื่อการสอน
4. มีการวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
5. มีบริการให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่ครูด้านการผลิตสื่อและการใช้สื่อการสอน

2.รูปแบบการจัดตั้งและภารกิจของศูนย์สื่อการศึกษา

ศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือควรจัดในรูปแบบศูนย์รวมเฉพาะต้องมีความเป็นเอกเทศไม่รวมกับห้องสมุดมีการจัดแยกสื่อของแต่ละกลุ่มสาระอย่างชัดเจน แยกเป็นสื่อในระดับต่าง ๆ ของ อนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีหน้าที่ให้บริการด้านเทคโนโลยีการศึกษาโดยเฉพาะทั้งการผลิต การจัดหาการให้บริการสื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ การฝึกอบรม ให้คำปรึกษา ประเมินและวิจัยสื่อประเภทต่าง ๆ

ภารกิจของศูนย์สื่อการศึกษา

1. ศูนย์สื่อการศึกษาสามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นสำหรับผู้สอน เป็นการช่วยสนับสนุนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
2. เป็นแหล่งที่ช่วยเลือกและจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมไว้ให้ผู้สอนได้มีโอกาสนำไปใช้ประกอบการสอนได้อย่างหลากหลาย

3. ให้บริการติดตั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉาย เครื่องเสียง และคอมพิวเตอร์ โดยอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอนได้ใช้วัสดุฉาย วัสดุเสียง และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนการสอน

4. มีผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการศึกษา ที่ผู้สอนสามารถขอคำปรึกษาแนะนำตามขอบข่ายเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาได้

5. จัดเตรียมรายชื่อสื่อการศึกษาทั้งหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเสียงสื่อภาพ และสื่อคอมพิวเตอร์ ที่จัดเก็บไว้ในศูนย์สื่อการศึกษา และจากแหล่งอื่น ให้ผู้สอนสามารถเลือกจากรายชื่อดังกล่าวได้

6. มีการวิจัยและประเมินคุณภาพของสื่อการสอน

7. ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่ครูด้านการผลิตสื่อและการใช้สื่อการสอน

3. โครงสร้างการบริหารงานในศูนย์สื่อการศึกษา

1. ควรจัดบริหารงานให้ขึ้นตรงกับผู้อำนวยการของโรงเรียน

2. โครงสร้างการบริหารจัดการของศูนย์สื่อการศึกษาสามารถประยุกต์และควรกำหนดให้มีสิ่งเหล่านี้เป็นเบื้องต้น

2.1 การกำหนดหน้าที่การงาน ขอบเขตของภารกิจจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา

2.2 การแบ่งงาน การแยกงานหรือรวมหน้าที่การงานที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ด้วยกันหรือแบ่งงานตามลักษณะเฉพาะของงานแล้วมอบงานนั้นให้แก่บุคลากรหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสามารถหรือความถนัดในการปฏิบัติงานนั้นตามสายบังคับบัญชา

2.3 การจัดกลุ่มบุคลากร

2.3.1 กลุ่มจัดการ จะเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำการจัดการหรือบริหารหน่วยงานและบุคลากร

2.3.2 กลุ่มที่ปรึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่ช่วยให้หน่วยงานปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญเฉพาะด้านกลุ่มนี้บางที่เรียกว่า คณะกรรมการที่ปรึกษา

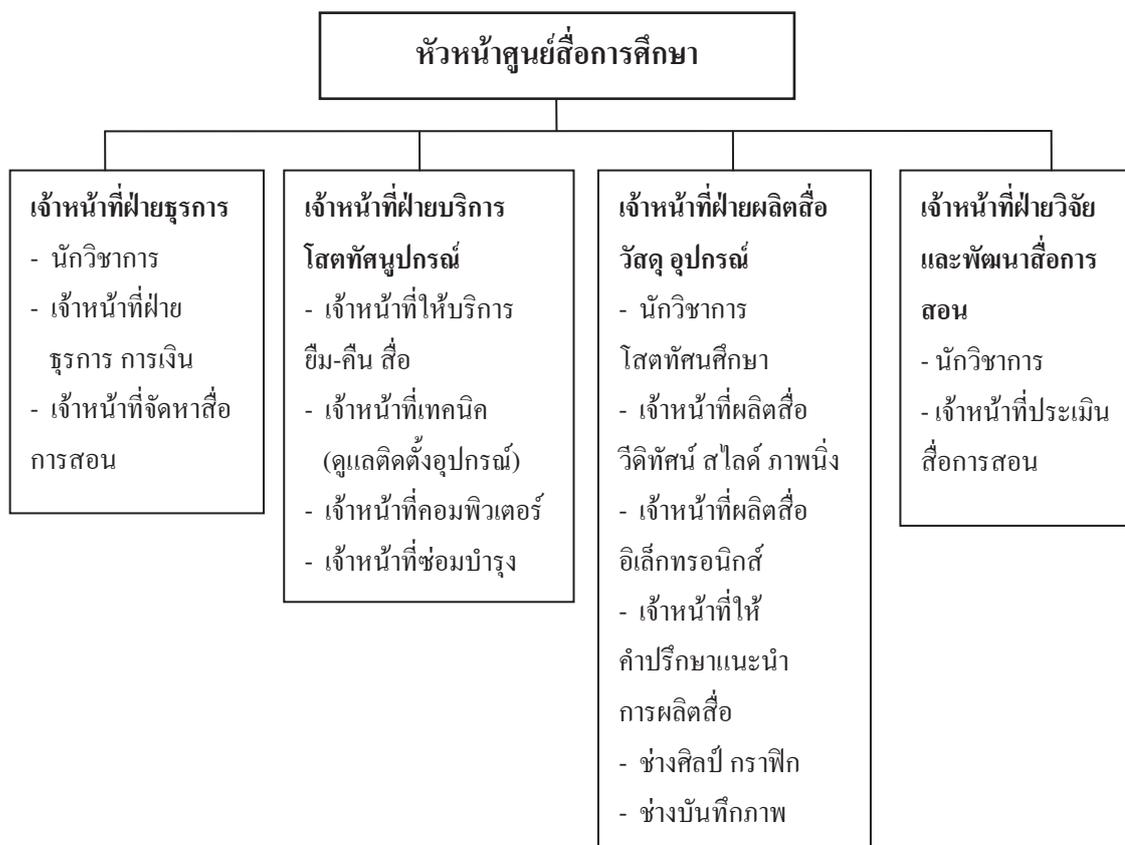
2.3.3 กลุ่มปฏิบัติการ ประกอบด้วยการวิจัยพัฒนา การออกแบบ การผลิต การบริการ การใช้ การฝึกอบรมและให้ความรู้ เป็นต้น

แผนภูมิที่ 18 โครงสร้างศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

4. บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรประกอบด้วย

1. กลุ่มจัดการ จะเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำการจัดการหรือบริหารหน่วยงานและบุคลากร
2. กลุ่มที่ปรึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่ช่วยให้หน่วยงานปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญเฉพาะด้านกลุ่มนี้บางที่เรียกว่าคณะกรรมการที่ปรึกษา
3. กลุ่มปฏิบัติการ ประกอบด้วยการวิจัยพัฒนา การออกแบบ การผลิต การบริการการใช้ การฝึกอบรมและให้ความรู้ เป็นต้น กลุ่มปฏิบัติการสำคัญที่ศูนย์สื่อการศึกษาควรมี เช่น ด้านการผลิต ด้านแจกจ่าย , ให้ยืมด้านบริการการใช้ ด้านผู้ช่วยทางเทคนิค ด้านการซ่อมบำรุงรักษา ด้านเทคนิคเฉพาะทาง และ ด้านการเงิน งบประมาณ พัสดุ ประชาสัมพันธ์

แผนภูมิที่ 19 โครงสร้างบุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิัดบางช้างเหนือ

5. ประเภทการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษาโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิัดบางช้างเหนือ ประกอบด้วย

1. บริการด้านโสตทัศนอุปกรณ์และโสตทัศนวัสดุ ได้แก่ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉาย สไลด์ , เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ , เครื่องถ่ายทอดสัญญาณภาพระบบวิดีโอ , เครื่องวิทยุเทป , โทรทัศน์ , เครื่องฉายระบบวิดีโอ, Notebook Computer จอรับภาพ , เครื่องขยายเสียงพร้อมลำโพง , ไมโครโฟนตั้งโต๊ะ/ตั้งพื้น , เครื่องเล่นซีดี ดีวีดี , เครื่องฉายภาพ LCD projector และ เครื่องฉาย ภาพสามมิติ (Visualizer)

2. บริการด้านการฝึกอบรมการผลิตสื่อการสอน ได้แก่ จัดฝึกอบรมบุคลากรภายในศูนย์จัด ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ในห้องเรียนมาตรฐาน จัดฝึกอบรม ประชุม สัมมนา วิชาการเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้แก่ครูและนักเรียนจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อ การสอนประเภทต่าง ๆ ผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน CAI, Multimedia

3. บริการให้คำปรึกษา แนะนำสื่อการสอน

4. เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน

6. ประเภทของสื่อที่ให้บริการภายในศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ สื่อที่ควรมีประกอบไปด้วยสื่อ ดังต่อไปนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร นิตยสาร และสิ่งพิมพ์อื่นๆ

2. สื่อการสอนประเภทวัสดุ อุปกรณ์

3. สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ โสตทัศนอุปกรณ์

4. สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อมัลติมีเดีย เช่น คอมพิวเตอร์, อินเทอร์เน็ต, E-learning, CAI

และ โปรแกรมสำเร็จรูป เป็นต้น

5. สื่อการสอนประเภท Display นิทรรศการ

7. สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรอยู่อาคารที่เป็นศูนย์กลางของโรงเรียน มีความสะดวกในการเดินทางของครูและนักเรียนในแต่ละระดับ ควรอยู่ชั้นล่างของอาคารและมีพื้นที่ใช้สอยมากพอสมควร เนื่องจากจำนวนสื่อที่ครูในแต่ละแผนกผลิตขึ้นมีจำนวนมาก

สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรประกอบไปด้วย

1. อยู่ชั้นล่างของอาคารและมีพื้นที่ใช้สอยมากพอสมควร

2. มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3. มีการจัดการระบบสาธารณูปโภคที่ดี เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา

8. การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์สื่อการศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษา ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรจัดให้มีพื้นที่แต่ละส่วนใช้ประโยชน์ด้านใดบ้าง

พื้นที่ใช้สอยควรมีส่วนที่จะให้บริการดังนี้

1. มีส่วนให้บริการ ค้นคว้าและสืบค้นด้วยระบบคอมพิวเตอร์

2. มีส่วนพื้นที่การศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ เป็นรายบุคคล รายกลุ่ม

3. มีส่วนพื้นที่จัดเก็บสื่อ-โสตทัศนอุปกรณ์

4. มีส่วนพื้นที่ส่วนการจัดฝึกอบรมผลิตสื่อห้องคอมพิวเตอร์สำหรับอบรมและผลิตสื่อ

เทคโนโลยี

5. มีส่วนพื้นที่สำหรับมุมสำหรับจัดนิทรรศการป้ายนิเทศให้ความรู้

9. วิธีการคัดเลือกและการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการศึกษา ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์

มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

1. สื่อที่มีอยู่แล้วที่ผลิตขึ้นเองนำมาคัดเลือกแยกประเภทสื่อ ทำทะเบียนสื่อขึ้นใหม่เพื่อให้งานต่อการสืบค้น วัสดุ อุปกรณ์ที่จัดกระจายอยู่ในแต่ละแผนกก็ให้รวบรวมไว้เก็บในศูนย์สื่อ

2. สำรวจความต้องการของครูและนักเรียนเพื่อจัดหาหรือจัดซื้อในส่วนของสื่อหรือวัสดุทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ

3. หาสื่อจากท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน

10. การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษา ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรใช้แบบประเมินสื่อของกรมวิชาการ หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมประเมินคุณภาพของสื่อ ผู้สอนนักเรียนและผู้ปกครองช่วยกันประเมินคุณภาพของสื่อ

11. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

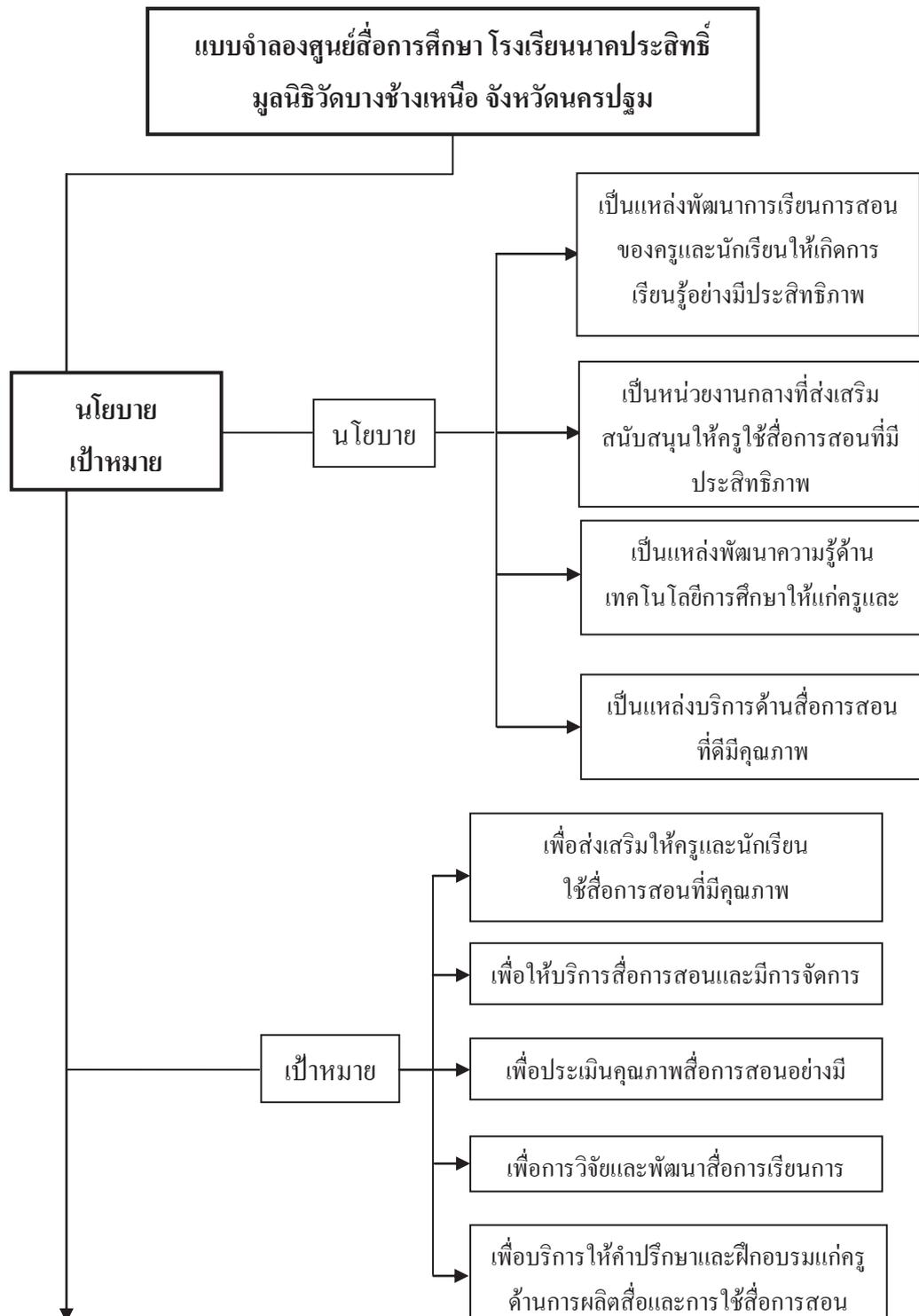
แนวคิดที่จะมีศูนย์สื่อการศึกษาในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ดีเพราะ มีความสำคัญสำหรับผู้สอน ผู้เรียนและสถานศึกษา ผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับบริการสามารถใช้ประโยชน์จากศูนย์สื่อการศึกษาได้หลายประการเช่น

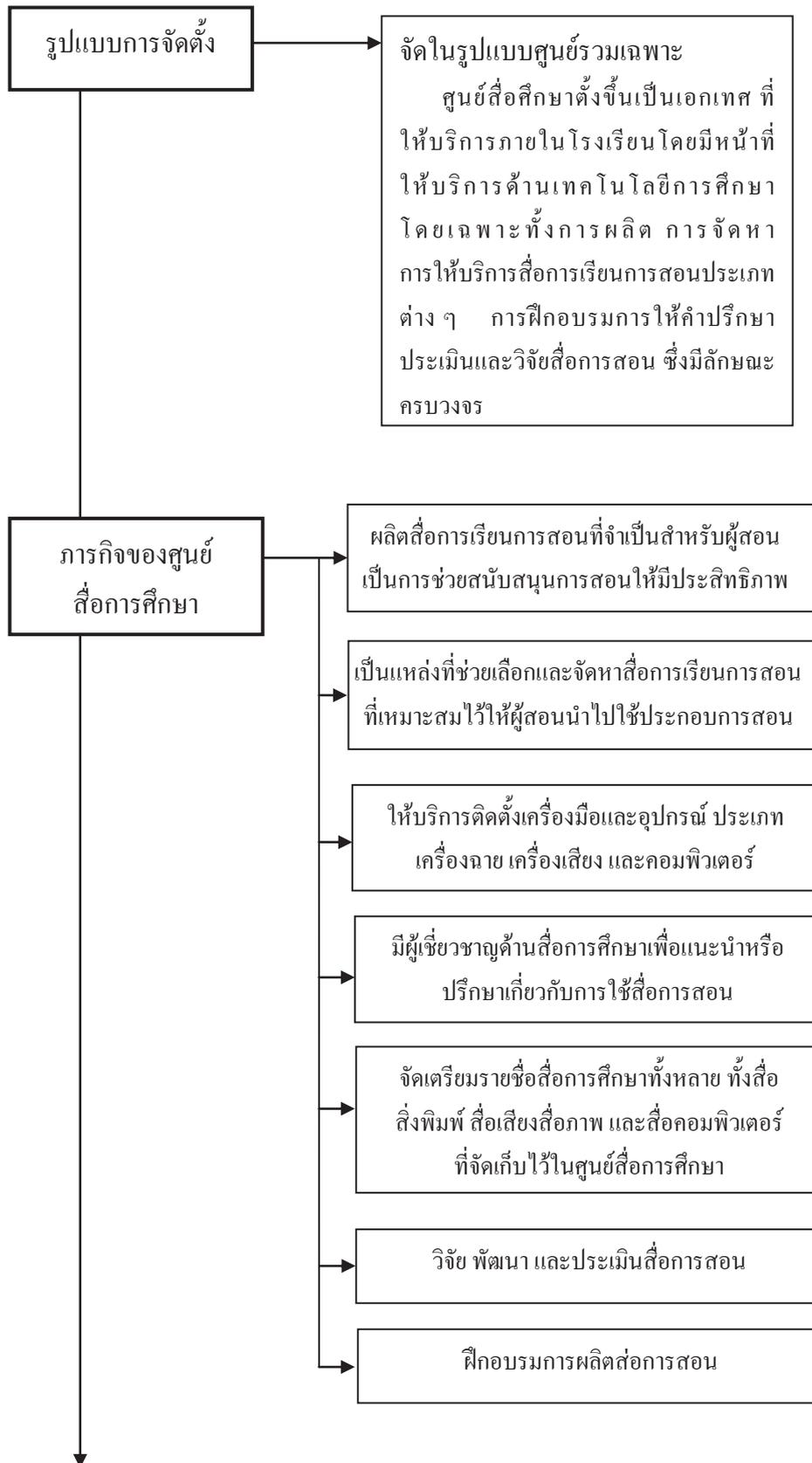
ศูนย์สื่อการศึกษาสามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นสำหรับผู้สอน เป็นการช่วยสนับสนุนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นแหล่งที่ช่วยเลือกและจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมไว้ให้ผู้สอนได้มีโอกาสนำไปใช้ประกอบการสอนได้อย่างหลากหลาย

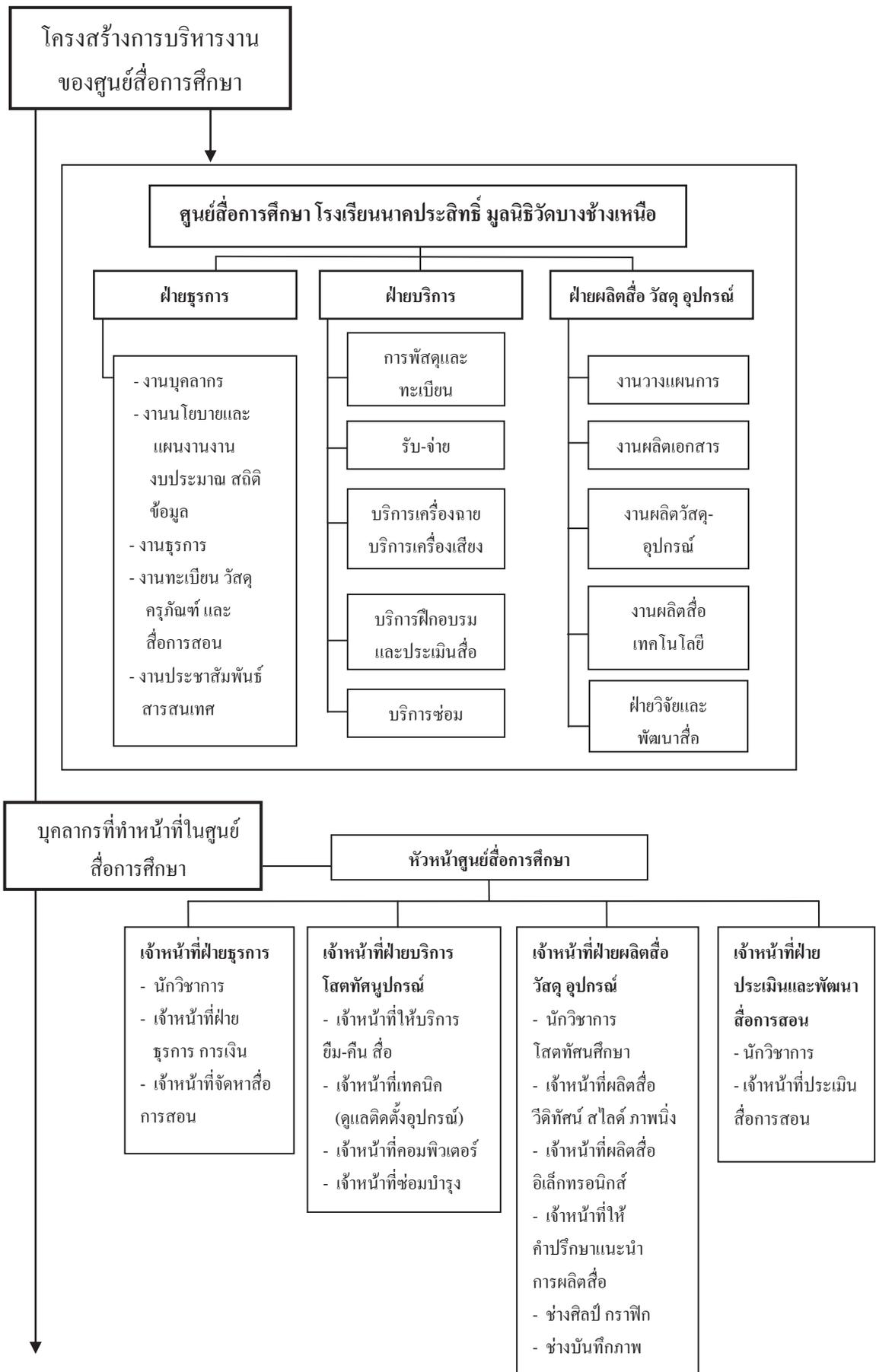
สำหรับผู้เรียนก็ช่วยให้แก่นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการเรียนการสอนที่ศูนย์สื่อการศึกษาจัดไว้ให้บริการช่วยสร้างความสนใจในบทเรียนเพิ่มขึ้น นักเรียนจะรู้สึกกระตือรือร้น สนุกและเข้าใจในการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

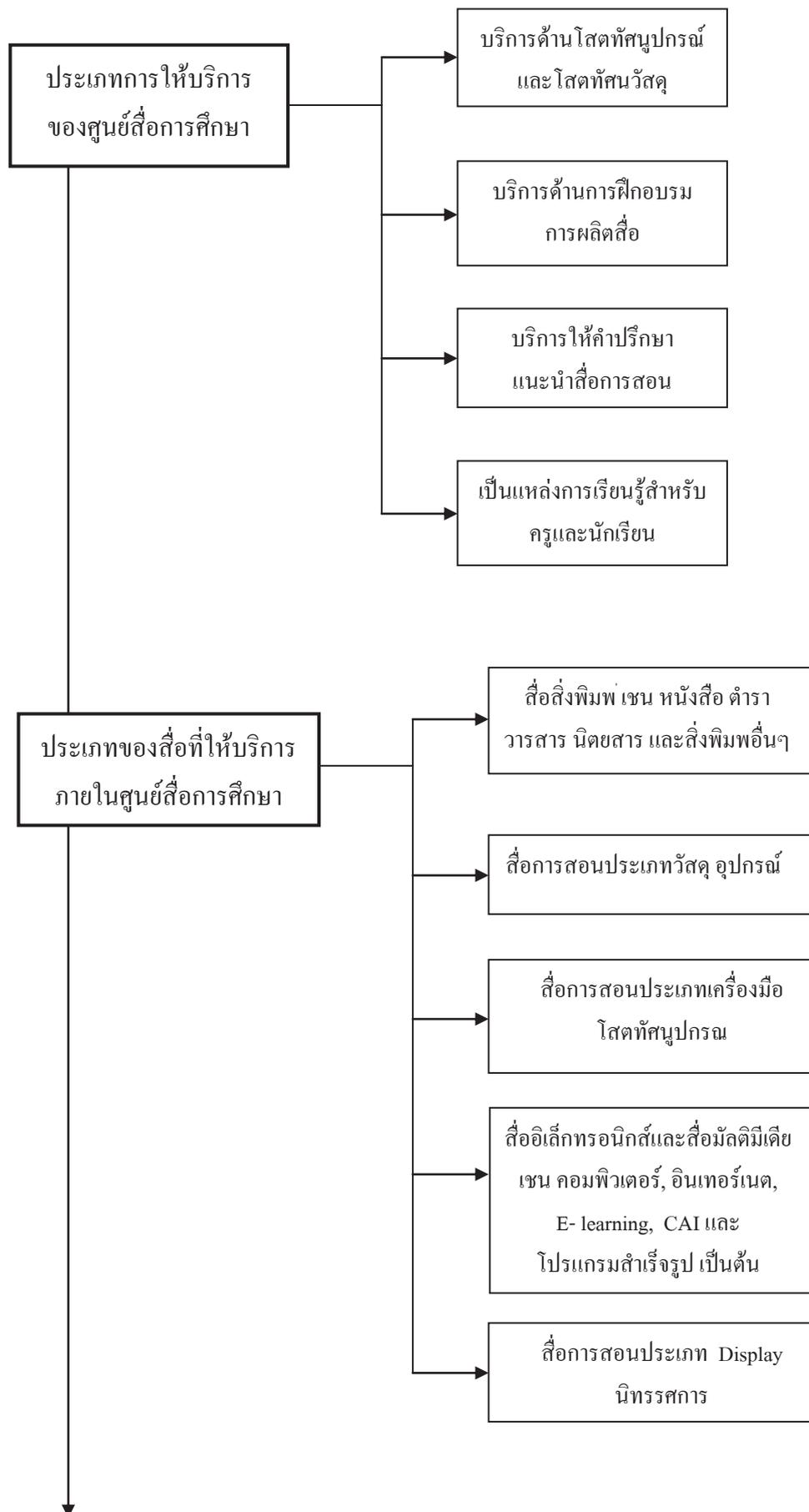
สำหรับสถานศึกษา ศูนย์สื่อการศึกษาที่มีขนาดใหญ่สามารถจัดบริเวณด้านการผลิต การบริการ และการให้คำปรึกษาด้านเทคโนโลยีและสื่อการศึกษาแก่บุคคลทั่วไปที่สนใจและเกี่ยวข้องกับการศึกษา ทำให้เผยแพร่ชื่อเสียงขององค์กรและเป็นที่ยอมรับในความชำนาญการด้านสื่อการศึกษาจากชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้าใช้บริการ

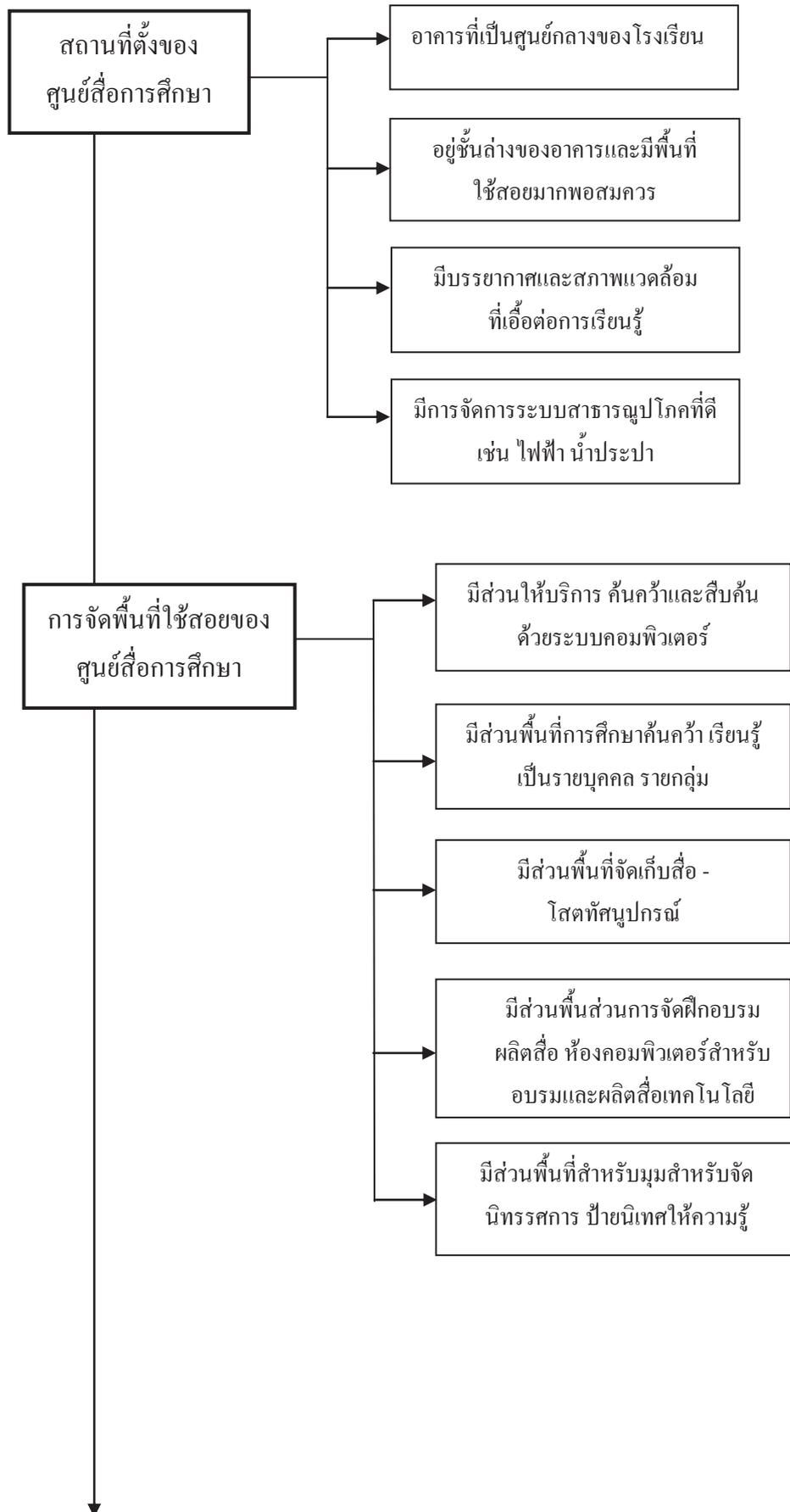
3. เพื่อรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ โดยรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน สรุปเป็นรูปแบบที่ได้ทำการรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิ วัดบางช้างเหนือ เป็นรูปแบบที่จะนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

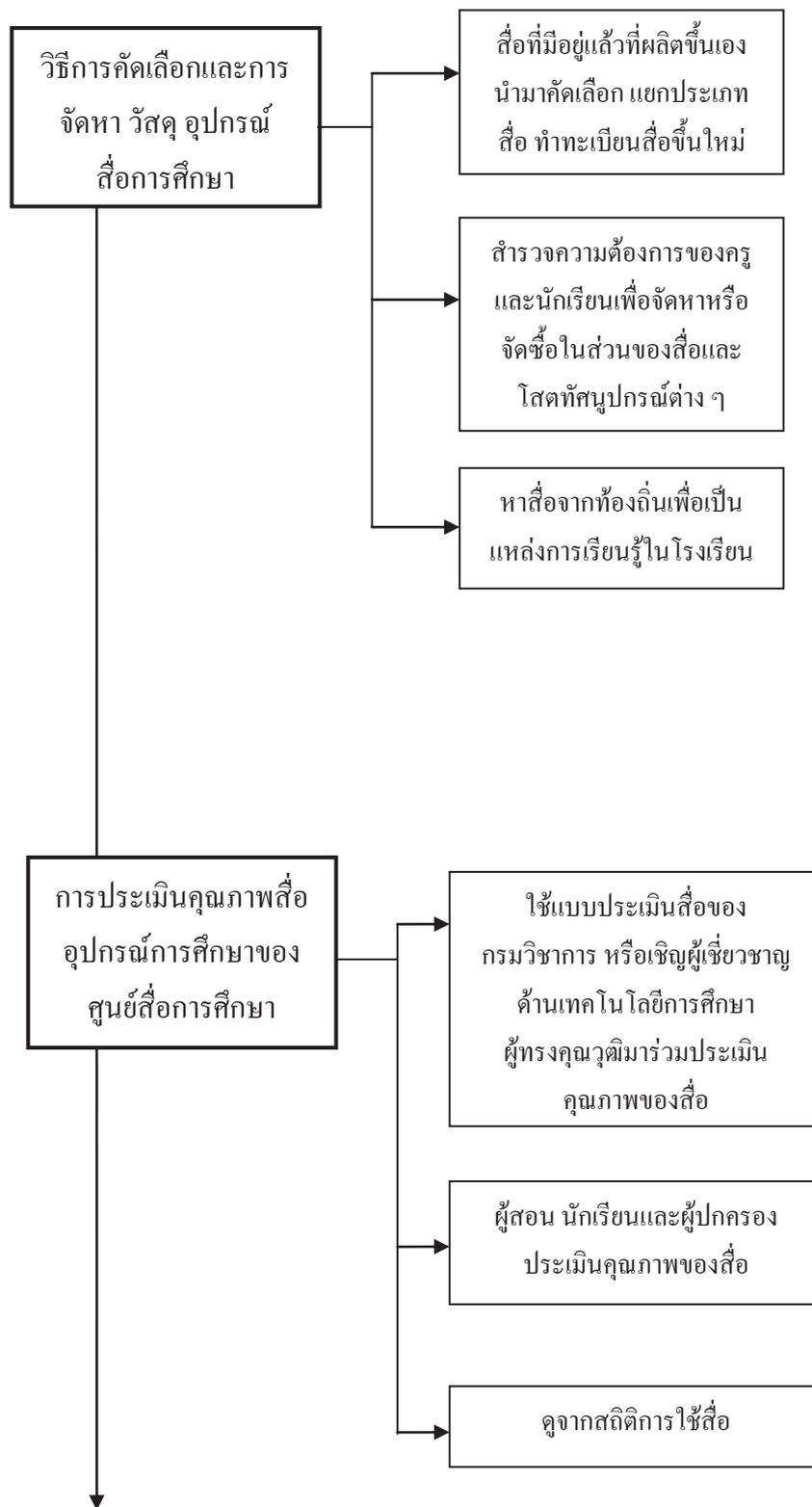

แผนภูมิที่ 20 แสดง แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และประเมินแบบรับรองของแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลของผู้บริหาร ครู อาจารย์ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ที่จะใช้เป็นที่ตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ได้ทราบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางต่าง ๆ เพื่อให้ได้ศูนย์สื่อการศึกษาที่สมบูรณ์ในโรงเรียน ข้อมูลและความคิดเห็นที่ผู้วิจัยได้รับจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ซึ่งผู้วิจัยมีข้ออภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การศึกษาสภาพการใช้สื่อ สภาพปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ การใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน มีการใช้สื่อการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ครูใช้สื่อการสอน ประเภทเอกสารตำราและหนังสืออ่านประกอบ แบบเรียน สารการเรียนรู้อื่นๆ ประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ครูผู้สอน ใช้ในระดับมาก ได้แก่ กระดานดำ สื่อการสอนประเภทกิจกรรมและวิธีการที่ครูผู้สอน ใช้ในระดับมาก ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ การการสาธิต การศึกษานอกสถานที่ สื่อที่ครูต้องการมากที่สุด ประเภทวัสดุกราฟิกสิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุอื่น ๆ ในระดับมาก ได้แก่ ของจริง และของตัวอย่าง เอกสาร ตำรา และหนังสืออ่านประกอบ แบบเรียน สารการเรียนรู้อื่นๆ คู่มือหลักสูตร คู่มือนักเรียน สื่อมัลติมีเดีย โดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ แผ่นซีดี , วีซีดี , ดีวีดี นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสืออ้างอิง สื่อชุดการสอน ภาพถ่าย รูปภาพ ประเภทเครื่องมือ และอุปกรณ์ประกอบการสอน ได้แก่ คอมพิวเตอร์, ไมโครโฟน, ไมโครโฟนไร้สาย พร้อมอุปกรณ์ เครื่อง Color Printer เครื่องเล่น VCD, DVD ,เครื่อง Laser Printer , กระดานดำ LCD Projector , โทรทัศน์, กล้องถ่ายภาพระบบดิจิทัล , เครื่องขยายเสียง ,เครื่อง Scanner , เครื่องสำเนาแผ่น CD , กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว ระบบดิจิทัล , กระดานอิเล็กทรอนิกส์ , เครื่องรับวิทยุ / เล่นเทปคาสเซต ,ซีดี , ดิจิตอลไวท์บอร์ด, และ เครื่องเล่นและบันทึกวีดีโอเทป สื่อการสอนประเภทกิจกรรม และวิธีการในระดับมากที่สุด คือ การฝึกปฏิบัติ มีข้อสังเกตคือ สื่อการสอนที่ครูต้องการมากที่สุดคือ คอมพิวเตอร์ และการฝึกปฏิบัติ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อมัลติมีเดีย เพราะเป็นสื่อที่มีระดับความต้องการในการใช้มากที่สุด และควรจะเน้นสื่อการสอนประเภทกิจกรรมให้มาก เช่น การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ

การศึกษานอกสถานที่ และ การสอนแบบโครงงาน และมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับสื่อใหม่ ๆ ที่ทันยุคทันสมัยมากขึ้น ส่วนปัญหาอุปสรรคที่ครูประสบมากที่สุดได้แก่ ขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอนและขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อการสอน ปัญหาและอุปสรรคด้านการใช้สื่อการสอนที่พบคือขาดบุคลากรที่ให้บริการหรืออำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอน ครูผู้สอน ปัญหาอุปสรรคด้านสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่พบ คือ สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยให้ใช้สื่อการสอน ปัญหาอุปสรรคด้านการผลิต และจัดหาสื่อการสอนที่พบคือ ขาดผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการสอน ครูผู้สอนเสนอแนะให้มีการจัดฝึกอบรม สัมมนา การผลิตสื่อการสอน การจัดการบริการการศึกษาด้วยตนเอง (Self Learning Center) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ดังนี้ “เป็นแหล่งที่มุ่งพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้แก่ครูและนักเรียน มุ่งเน้นด้านบริการสื่อการสอนที่ดีผลิตสื่อการสอนที่มีคุณภาพและให้ครูทุกคนสามารถผลิตสื่อการสอนขึ้นใช้เองและมีประสิทธิภาพ”

เป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษาโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

1. ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้สื่อการสอนที่มีคุณภาพ
2. ให้บริการสื่อการสอนและมีการจัดการที่ดี
3. ประเมินคุณภาพสื่อการสอน
4. มีการวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
5. มีบริการให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่ครูด้านการผลิตสื่อและการใช้สื่อการสอน

ประเด็นที่ 2 รูปแบบการจัดตั้งและการกิจของศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบของศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรเป็นแบบศูนย์รวมเฉพาะอย่าง (Centralized Media Center) เป็นเอกเทศ โดยจัดบริการสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนแยกกับงานห้องสมุด สอดคล้องกับ สุลีพร วงศ์ภาณุวัฒน์ (2545 : 58) ได้สรุปรูปแบบศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาในภาพรวม เป็น 3 แบบ คือ

1. แบบเอกเทศ เป็นการแยกศูนย์ออกจากห้องสมุด อาจแบ่งเป็นหน่วยงานเล็ก ๆ เรียกชื่อต่างกัน เช่น ศูนย์วัสดุการศึกษา ศูนย์สื่อโสตทัศนวัสดุ หรือศูนย์โสตทัศนอุปกรณ์
2. แบบรวม เป็นการรวมงานโสตทัศนศึกษากับงานห้องสมุดเข้าด้วยกัน เรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่น สถาบันวิทยบริการ ศูนย์สห ศูนย์บริการสื่อการสอนอย่างสมบูรณ์
3. แบบสหการสื่อการศึกษา เป็นการรวมศูนย์โสตที่อยู่อันอยู่บริเวณใกล้กัน

ฐาปนีย์ ธรรมเมธา (2546 : 75) ได้สรุปลักษณะของหน่วยงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ในประเทศไทย พบว่า มี 4 รูปแบบ คือ

1. หน่วยงานด้านสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่สังกัดห้องสมุดประจำคณะ
2. หน่วยงานด้านสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่สังกัดห้องสมุดกลางของสถาบัน
3. หน่วยงานด้านสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่ตั้งขึ้นเป็นเอกเทศประจำคณะ
4. หน่วยงานด้านสื่อ และเทคโนโลยีการศึกษาที่ตั้งขึ้นเป็นเอกเทศของสถาบัน

จามรี ศิริภัทร (2549 : 66) ได้แบ่งรูปแบบของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ตามลักษณะขอบเขตการให้บริการ ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อบริการเฉพาะสถาบัน
2. ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อบริการทั่วไป

ศิริพงศ์ พะยอมเมี่ยม (2533 : 15) ได้แบ่งรูปแบบของการจัดศูนย์สื่อการศึกษา ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ จัดแบบแยกเป็นงานสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นงานห้องสมุด และแยกสื่อที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์เป็นงานโสตทัศนศึกษาและสอดคล้องกับแนวคิดของไชยยศ เรืองสุวรรณ (2529 : 39) ก็เป็นศูนย์รวมเฉพาะอย่าง (Separate Library and Educational Technology Programs) เป็นการจัดสื่อการศึกษาที่แยกวัสดุสิ่งพิมพ์ (Printed Materials) ออกเป็นงานห้องสมุด โดยบริการแยกกับงานโสตทัศนศึกษาหรือวัสดุไม่ตีพิมพ์ (Audio Visual หรือ Non Printed Materials

นายวิจิตร ณีภูฏการณิก (2543 : ง)แบบจำลองศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาผลการวิจัยพบว่า ศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มีลักษณะทางกายภาพเป็น อาคารเอกเทศ 2 ชั้น บริหารจัดการโดยหัวหน้าศูนย์ฯซึ่งแบ่งสายงานออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริการ และฝ่ายผลิต มีบุคลากรปฏิบัติงานจำนวน 20 คน

จากผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการรูปแบบของศูนย์สื่อการศึกษา เป็นศูนย์รวมเฉพาะอย่างแยกกับงานห้องสมุด โครงสร้างสายงานการบริหารขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการ ตรงกับผลการวิจัยของ เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2534: 7) ได้วิจัยเรื่องศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม พบว่า มีความต้องการให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อรองอธิการบดีให้เป็นหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยตรง

บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษามูลนิธิวัดบางช้างเหนือในศูนย์สื่อการศึกษาของ

โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิศวะบางช้างเหนือ ควรเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จบการศึกษาทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาโดยตรงและคณะทำงานควรได้จากครูอาสาสมัครหรือครูที่สนใจเข้ามาช่วยทำงานในศูนย์สื่อ ซึ่งสอดคล้องกับ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ 2526 : 42-43; ศิริพงศ์ พยอมแย้ม 2533 : 59) ได้กล่าวไว้ว่า บุคลากรของศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาจึงควรประกอบไปด้วยบุคลากรหลากหลายแขนงวิชาชีพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ในศูนย์ฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรประจำศูนย์ฯ จึงจำเป็นต้องประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลในแขนงวิชาชีพดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้อำนวยการทั่วไปเกี่ยวกับสื่อ ทำหน้าที่ด้านบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้บริหาร หัวหน้า ผู้จัดการ ผู้ประสานงานเกี่ยวกับสื่อหรือสถาบัน
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ บุคลากรกลุ่มนี้จะมีลักษณะเฉพาะ และมีมากแบบกวากลุ่มแรกบุคลากรกลุ่มนี้จะมาจากพื้นฐานวิชาชีพต่างๆ กันมารวมกันทำหน้าที่ตามสายงานในวิชาชีพของตน เช่น ประชาสัมพันธ์ โสตทัศนศึกษา เป็นต้น ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

- 2.1 เชี่ยวชาญด้านวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์
- 2.2 เชี่ยวชาญด้านสิ่งตีพิมพ์ โสตทัศน และวิทยุโทรทัศน์
- 2.3 เชี่ยวชาญเฉพาะหน้าที่ เช่น การออกแบบ ช่างเทคนิค ฯลฯ
- 2.4 เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ในสาขาวิชาต่างๆ
- 2.5 เชี่ยวชาญเรื่องสื่อเฉพาะระดับชั้น ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา
- 2.6 เชี่ยวชาญเรื่องสื่อเฉพาะหน่วยงานเช่นด้านการศึกษา ด้านธุรกิจ เป็นต้น

ณัฐนรี เพิ่มทอง (2536: 105-115) ได้เสนอผลการวิจัยเรื่องการศึกษาในรูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาของวิทยาลัยคริสเตียนพบว่าผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าการจัดให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านโสตทัศนอุปกรณ์ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่ทันสมัยอย่างเพียงพอจะทำให้การปฏิบัติงานด้านสื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบและประเภทการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษาผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าการให้บริการภายในศูนย์สื่อได้แก่ บริการด้านโสตทัศนอุปกรณ์และโสตทัศนวัสดุ บริการด้านการฝึกอบรมการผลิตสื่อ ให้คำปรึกษา แนะนำการผลิตสื่อ และเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์พร ท้วมทอง (2544: ง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอรูปแบบศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนสอนคนตาบอด” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ การบริการสื่อ อุปกรณ์การสอนให้กับครู และนักเรียนเป็นหลัก มีบุคลากรเฉพาะทางปฏิบัติหน้าที่ประจำภายในศูนย์สื่อ ที่ตั้งของศูนย์ควรอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางของอาคารเรียน บริการผลิตสื่อ

บริการยืม-คืน ให้คำแนะนำ บริการพื้นที่ปฏิบัติการสื่อ และจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์ บุคลากร มีฝ่ายบริการ และฝ่ายผลิต มีอุปกรณ์ในการผลิตสื่อ และสื่อการเรียนการสอน การจัดการพื้นที่ ภายในสำหรับบริการยืม-คืน ให้คำแนะนำปรึกษา จัดเก็บสื่ออุปกรณ์ การผลิตหนังสือเสียง หนังสือเบลล์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องประชุมบริเวณจัดแสดงนิทรรศการประชาสัมพันธ์ การจัดการที่เกี่ยวข้องด้านสื่อการสอน กับบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ขอรับบริการ ตั้งแต่การให้คำแนะนำ การจัดผลิต ประชาสัมพันธ์ตลอดจนบำรุงรักษาสื่ออุปกรณ์ การจัดสื่ออุปกรณ์ จัดสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็น ประเภทอุปกรณ์ที่ช่วยในการผลิต และประเภทที่เป็นสื่อการเรียนการสอน ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการอยู่เสมอ

ประเภทของสื่อที่ให้บริการภายในศูนย์สื่อการศึกษา จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่าสื่อที่ควรมีภายในศูนย์การเรียนรูควรประกอบไปด้วยสื่อดังต่อไปนี้ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร นิตยสาร และ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ สื่อการสอนประเภทวัสดุ อุปกรณ์สื่อการสอน ประเภทเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์สื่อเพิ่มเติม เช่น CAI , Software โปรแกรมสนับสนุน การเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารณี ยอดโพธิ์ (2545 : ง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษา รูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาโรงเรียนพระชนมพรรษา” ผลการวิจัยพบว่าด้านความต้องการสื่อการสอนพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการสื่อการสอนทุกประเภทในระดับมาก โดยเฉพาะ สื่ออิเล็กทรอนิกส์สื่อมัลติมีเดีย คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และสื่อการสอน ประเภทกิจกรรมวิธีการพบว่า ครูผู้สอนต้องการใช้การฝึกปฏิบัติ การสาธิต การจัดนิทรรศการ การศึกษานอกสถานที่ และการสอนแบบโครงงาน สมเกียรติ ปรีดาธรรม (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบศูนย์เทคโนโลยีการพัฒนาข้าราชการที่เหมาะสมของสำนักงาน ก.พ.” ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สื่อและวัสดุอุปกรณ์ควรประกอบไปด้วยเครื่องฉาย เครื่องเสียง สิ่งพิมพ์ กิจกรรม วัสดุสำหรับการศึกษาด้วยตัวเอง ภาพ และอื่นๆ ัญญฐนรี เพิ่มทอง (2536: 105-115) ได้เสนอผลการวิจัยเรื่องการศึกษา รูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาของวิทยาลัยคริสเตียนพบว่าการบริหารและอาจารย์ผู้สอนเห็นว่า มีความต้องการใช้สื่อการศึกษาทุกประเภทอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารวิทยาลัยและอาจารย์ผู้สอนเห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับวิทยาลัยคริสเตียน โดยจัดให้เป็นหน่วยงานกลาง เพื่อทำหน้าที่บริการจัดหาผลิต ซ่อมบำรุง สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ภายในวิทยาลัยเพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของวิทยาลัย

สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรจัดตั้งอยู่ในส่วนใดของโรงเรียน จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ควรอยู่อาคารที่เป็นศูนย์กลางของโรงเรียน มีความสะดวกในการเดินทางของครูและนักเรียนใน แต่ละระดับ ควรอยู่ชั้นล่างของอาคารและมีพื้นที่ใช้สอยมากพอสมควร เนื่องจากจำนวนสื่อที่ครูในแต่ละแผนกผลิตขึ้นมีจำนวนมาก

สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรประกอบไปด้วย

1. อยู่ชั้นล่างของอาคารและมีพื้นที่ใช้สอยมากพอสมควร
2. มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
3. มีการจัดการระบบสาธารณูปโภคที่ดี เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา

ซึ่งสอดคล้องกับ นพรัตน์ ชูไสว (2533 : 20) ศิริพงศ์ พะยอมรัมย์ (2533 : 158) ให้หลักการไว้ว่าสถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา เป็นศูนย์กลางของสถานศึกษา สะดวกต่อการติดต่อ บริการ มีบริเวณกว้างขวาง ขยายได้ ลักษณะภูมิทัศน์อยู่ในที่ที่สวยงาม แสงสว่างเพียงพอ ห่างจากสิ่งรบกวน เช่น แสง เสียง กลิ่น ความชื้น รุ่งราตรี ทองทราย (2543: 227-228) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับมหาวิทยาลัยมหิดล” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ สถานที่ตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ควรอยู่ติดถนนใหญ่ การจัดพื้นที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ควรมีเนื้อที่ประมาณ 12,090-21,749 ตารางฟุต ประกอบด้วยพื้นที่ส่วนอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์สื่อการศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรจัดให้มีพื้นที่แต่ละส่วนใช้ประโยชน์ในด้านส่วนให้บริการ คั่นคว้าและสืบค้นด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ส่วนพื้นที่การศึกษาคั่นคว้า เรียนรู้ เป็นรายบุคคล รายกลุ่ม มีส่วนพื้นที่จัดเก็บสื่อ-โสตทัศนูปกรณ์ มีส่วนพื้นที่ส่วนการจัดฝึกอบรมผลิตสื่อ ห้องคอมพิวเตอร์สำหรับอบรมและผลิตสื่อเทคโนโลยี มีส่วนพื้นที่สำหรับมุมสำหรับจัดนิทรรศการป้ายนิเทศให้ความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงสุดา แสงสุดา (2542,อ้างถึงในดวงมาลัย สัมมาวิภาวิกุลและคณะ 2550:112) การจัดพื้นที่เพื่อให้งานจัดศูนย์การเรียนรู้สามารถจัดหาทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างคุ้มค่า ได้มีนักการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ของได้เสนอการจัดแบ่งพื้นที่ในศูนย์การเรียนรู้ ใวดังนี้ แบ่งพื้นที่เป็น 5 ส่วนหลัก ได้แก่

1. พื้นที่ยืม-คืน ตรวจเช็ค ซ่อมบำรุง และเก็บสื่อ
2. พื้นที่ทำงานสำหรับบุคลากร

3. พื้นที่สำหรับเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อโสตทัศนฯ หรือในรูปแบบของมูวาร์สาร
มูมความรู้สำหรับเด็ก

4. พื้นที่บริการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

5. พื้นที่จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชนพล อเนกสิทธิสิน (2547, อ้างถึงในดวงมัลย์ สัมมาวิภาวิกุลและคณะ 2550:14) ได้กล่าว
ว่าศูนย์การเรียนรู้ควรมีการจัดพื้นที่ภายในศูนย์ดังนี้

1. พื้นที่สำหรับครูผู้สอนในศูนย์การเรียนรู้

2. พื้นที่สำหรับประชาสัมพันธ์งานศูนย์การเรียนรู้และแสดงผลงาน

3. พื้นที่สำหรับเก็บสื่อและอุปกรณ์ที่ยังไม่ได้ใช้

4. พื้นที่สำหรับจัดแสดงสื่อเพื่อบริการ

5. พื้นที่สำหรับการศึกษารายบุคคล

6. พื้นที่สำหรับกิจกรรมกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่

7. พื้นที่สำหรับศึกษาชีตโรมและมัลติมีเดีย

วิธีการคัดเลือกและการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการศึกษา ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์
มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า สื่อที่มีอยู่แล้วที่ผลิตขึ้นเองนำมา
คัดเลือกแยกประเภทสื่อ ทำทะเบียนสื่อขึ้นใหม่เพื่อให้งานต่อการสืบค้น วัสดุ อุปกรณ์ที่กระจัด
กระจายอยู่ในแต่ละแผนกก็ให้รวบรวมไว้เก็บในศูนย์สื่อ ตำรวจความต้องการของครูและนักเรียน
เพื่อจัดหาหรือจัดซื้อในส่วนของสื่อหรือ โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ หาสื่อจากท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งการ
เรียนรู้ในโรงเรียน

การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษา ของโรงเรียน
นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะควรใช้แบบประเมินสื่อของ
กรมวิชาการ หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมประเมินคุณภาพ
ของสื่อ ผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครองช่วยกันประเมินคุณภาพของสื่อ

ประเด็นที่ 3 แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
ผ่านการรับรองโดยผู้เชี่ยวชาญในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน ข้อมูลที่ได้
จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมรายละเอียดของข้อมูลทั้งแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ทำการ
วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล มาทำแบบรับรองตรวจสอบและรับรองคุณภาพของแบบจำลองศูนย์
สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้แก่

ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา เป็นครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านจัดตั้ง ศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศูนย์สื่อการศึกษา เป็นศึกษานิเทศก์ ที่มีความชำนาญหรือมีประสบการณ์ในการประเมินด้านสื่อการศึกษาหรือศูนย์สื่อการศึกษาใน โรงเรียน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทสาขา เทคโนโลยีการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 2 คนให้การรับรองคุณภาพ ร่างแบบจำลอง ศูนย์สื่อการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญได้รับรองเห็นด้วยกับรูปแบบ แบบจำลองที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและ นำเสนอในเกณฑ์มาก ($\bar{x} = 4.35, S.D = 0.28$)

ข้อเสนอแนะ

โรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆมีความต้องการให้มีการจัดศูนย์สื่อการศึกษา เพราะเห็นถึงความสำคัญและความมีประโยชน์ในการช่วยพัฒนาความรู้และเสริมสร้าง ประสบการณ์แก่ผู้ใช้ ซึ่งในการจัดศูนย์สื่อการศึกษาควรมุ่งเน้นที่การบริการของศูนย์สื่อการศึกษา การบริหารศูนย์สื่อการศึกษา การจัดหาหรือผลิตสื่อ การศึกษาสภาพปัจจุบัน และแก้ไขปัญหของ ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาที่ควรได้รับการปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้เกิดผลดีต่อการใช้งาน จากการที่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับศูนย์สื่อการศึกษาพบว่า การจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นในโรงเรียนมี ประโยชน์อย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้โรงเรียนมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้จริงในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาค ประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และสนับสนุนการจัดตั้ง ศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิ วัดบางช้างเหนือ
3. การมีศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ เป็นการพัฒนา บุคลากรให้เร่งพัฒนาตนเองในการใช้สื่อการสอน ที่ดีและมีคุณภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ผู้เรียนและ โรงเรียนควรสนับสนุนเรื่องการจัดการอบรมให้บุคลากรมีความรู้ในการใช้ และการผลิตสื่อ
4. การวิจัยนี้เป็นเรื่องการศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิ วัดบางช้างเหนือ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียนนาคประสิทธิ์แล้ว โรงเรียนอื่น ๆ ในบริเวณ ใกล้เคียง สามารถนำไปปรับใช้ในเรื่องของการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกับ โรงเรียนนาคประสิทธิ์ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ โดยจัดตั้งศูนย์สื่อต้นแบบ
2. เพื่อหาประสิทธิภาพความพึงพอใจของผู้ใช้บริการซึ่งได้แก่ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครอง
3. มีการวิจัยถึงรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง ศูนย์สื่อการศึกษาหรือศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาของโรงเรียนอื่น ๆ
4. ครูผู้สอนมีความต้องการสื่อการสอนประเภทอิเล็กทรอนิกส์ และในอนาคตเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มีบทบาทต่อการเรียนรู้ของมนุษย์มากขึ้น จึงควรนำเอาเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มากขึ้น จึงควรมีการศึกษาโรงเรียนต้นแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารเพื่อการศึกษา (ICT : Information and Communication Technology)

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา. เอกสารสาระความรู้ เรื่อง ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับ แผนงาน โครงการ. กรุงเทพมหานคร : กราฟฟิค โกร, 2545.
- กรมวิชาการ. คู่มือพัฒนา สื่อการเรียนรู้อ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ, 2542.
- กรมสามัญศึกษา. คู่มือการจัดบริการโสตทัศนศึกษา. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์เขตการศึกษาที่ 5, 2523.
- กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ,แหล่งการเรียนรู้ และศูนย์การเรียนรู้. วารสารกทม. 16, 25(2545):4-11.
- การศึกษานอกโรงเรียน, แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้.กระทรวงศึกษาธิการ, 2540. กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือศูนย์สื่อการศึกษา กลุ่มโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2532.
- กระทรวงศึกษาธิการ. แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550-2554. [ออนไลน์]. เข้าถึง เมื่อ 15 กันยายน 2550 เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/webemisc/Download/MasterPlanICT2550_2554.doc
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.
- กระทรวงศึกษาธิการ. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. แนวทางการปฏิรูปเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : กราฟฟิค โกร, 2545.
- กระทรวงศึกษาธิการ. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. สถิติการศึกษาฉบับย่อปีการศึกษา 2549. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สกสค, 2549.
- กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย. “โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. “วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา เทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536.

- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- กิดานันท์ มลิทอง. สื่อการสอนและฝึกอบรม : จากสื่อพื้นฐานถึงสื่อดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, 2544
- กิดานันท์ มลิทอง. หนังสือเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เรื่อง เทคโนโลยีการศึกษา : สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาหนังสือกรม วิชาการ, 2546.
- กิตติยา ขุมทอง. “พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของนิสิต ระดับปริญญาตรี.” ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2546.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545-2559 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2535
- คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ,สำนักงาน. (2545). แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2545-2549. กรุงเทพฯ:จรรักษ์การพิมพ์ 2545.
- จินตนา ผลสนอง. การพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน.วิทยานิพนธ์ คบ.ม.จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2540.
- จักรกฤษ สิงห์ศิลารักษ์ การจัดทำแผน กรุงเทพฯ : สถาบันข้าราชการตำรวจ , 2543.
- ชม ภูมิภาค. เทคโนโลยีการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร,2524.
- ��ชวาล ชันติคเชนชาติ. สมรรถภาพเชิงวิชาชีพเทคโนโลยีการศึกษาของบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยี การศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2548.
- ��ยขงค์ พรหมวงค์. “หน่วยที่ 1 องค์ประกอบขององค์กรเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษา” ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารศูนย์สื่อสารศึกษา นนทบุรี สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ,2543.
- ��ยขงค์ พรหมวงค์. ความเป็นมาของแนวคิดทางเทคโนโลยีการศึกษา[ออนไลน์].2550 แหล่งที่มา : <http://www.pirun.ku.ac.th/g4966059/concept.doc> (10 มกราคม 2550).

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. เอกสารการสอนชุดวิชาสัมมนาการวิจัยและทฤษฎีทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 15. นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์."การบริหารองค์กรเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา"ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารศูนย์การศึกษาหน่วยที่2 .นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. “ หน่วยที่ 1 องค์ประกอบขององค์กรเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษา” ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารศูนย์สื่อสารศึกษา นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ,2543.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์."การบริหารองค์กรเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา"ในเอกสารการสอนชุด วิชาการบริหารศูนย์การศึกษาหน่วยที่ 2 .นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ การบริหารสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช,2536
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. เทคโนโลยีการศึกษาทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์,2533.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. นวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีการศึกษา.(หัวข้อข่าว)[ออนไลน์]. 2551.
แหล่งที่มา : http://www.drchaiyot.com/web/view.php?article_id=29[23 กุมภาพันธ์ 2551.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. การบริหารสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักสิ่งพิมพ์วัฒนาพานิช, 2526.
- ฐาปนีย์ ธรรมเมธา.การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานเทคโนโลยีการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2546.
- ดวงสุดา แสงสุดา. การพัฒนารูปแบบศูนย์วิทยบริการของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ดารณี ยอดโพธิ์. การศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี. สารนิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

- ถาวร เวชจันทร์. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ
โรงเรียน 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน จังหวัดพังงา.วารสารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาวิทาลัยรามคำแหง.2547
- ถวัลย์ มาศจรัส และ คณะ. นวัตกรรมการศึกษาชุดศูนย์การเรียนรู้.กรุงเทพฯ : สถาบัน
ส่งเสริมและพัฒนาการอ่านเขียนแห่งประเทศไทย, 2547
- ทรงชัย ลิ้มปพฤกษ์ “โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ของสำนักงานเขตบางเขน
กรุงเทพมหานคร” ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยี
ทางการศึกษา, 2543.
- ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. การนำเสนอรูปแบบศูนย์วิทยบริการสำหรับศูนย์การศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์. วิทยานิพนธ์ ปรินญาณมหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา
,2543
- ทิพย์เกสร บุญอำไพ. “การจัดองค์กรเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา”ในเอกสารการสอน
ชุดวิชาการบริหารศูนย์สื่อการศึกษา หน่วยที่3.นนทบุรี: โรงพิมพ์, 2541.
- ธีรยุทธ พึ่งเกียรติและสุรพล สุยะพรหม แผนและโครงการ กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.2544
- ธงชัย สันติวงศ์.องค์การและการบริหาร.(พิมพ์ครั้งที่11),กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- ธวัช ชื้อสัตย์. โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาสำหรับโรงเรียนนายร้อย
พระจุลจอมเกล้า.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา:การสร้างและการพัฒนา.นครปฐม:โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2549.
- ชนพล อเนกสิทธิสิน. การนำเสนอรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาลสำหรับเด็กเจ็บป่วย.
วิทยานิพนธ์ ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- นฤนันท์ สุริยมณีและพีระศักดิ์ บุรณะโสภณ. หลักการบริหารและการจัดการสำนักงาน.
กรุงเทพฯ: ฝ่ายการศึกษา โครงการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540
- นพรัตน์ ชูไสว. โครงการจัดตั้งศูนย์สื่อทางการศึกษาสำหรับโรงเรียนราชวินิต บางแก้ว.
ปรินญาณิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.
- นิคม ทาแดง. “การสร้างแบบจำลองระบบทางการศึกษา”.ในเอกสารการสอนชุดวิชาการ จัดระบบ
ทางการศึกษา หน่วยที่7. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2536

- นิคม ทาแดง."การสร้างแบบจำลองระบบทางการศึกษา".ในเอกสารการสอนชุดวิชาการ
จัดระบบทางการศึกษา หน่วยที่7. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช,
2536
- บุษยชาติ ทัพพิกรณ์. เทคโนโลยีสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักสิ่งพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548
- บุญเย็น สารทอง. แบบจำลองศูนย์การเรียนรู้เทคนิคศึกษาและเอกสารระบบการจ้ดคุณภาพ ISO
9001 : 2000 ของวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2545
- บุญเลิศ ส่องสว่าง. "การบริหารงบประมาณในองค์กรเทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษา"ในเอกสาร
การสอนชุดวิชาการบริหารศูนย์สื่อการศึกษา หน่วยที่7.นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2541
- บุญยัง สุชะพัฒน์.แบบจำลองศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำหรับการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัด
ภาคใต้.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2540
- บัญชา นภัชยเทพ. การจ้ดองค์การและการบริหารการศึกษาเบื้องต้น.พิษณุโลก: มหาวิทยาลัย
นเรศวร, 2544
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. ผลของการเชื่อมโยงและรูปแบบเว็บเพจในการเรียนการสอนด้วยเว็บที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการแก้ปัญหาและการถ่ายโยงการเรียนรู้ของนักศึกษาที่
มีกระบวนการเรียนรู้ต่างกัน .วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา โสตทัศนศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2544.
- ปุรัชย์ เปี่ยมสมบุญณ์. การวิจัยประเมินผล : หลักการและกระบวนการ กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์เนติกุลการพิมพ์ , 2535.
- พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารศูนย์สื่อการศึกษา นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช , 2543
- ไพศาล สุวรรณเศรษฐ์และคณะ. เทคโนโลยีการศึกษา.กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ,2545.
- รังรอง ดำรงวุฒิ. แนวทางการจัดการศูนย์วิทยบริการเพื่อส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการ
สื่อสารของโรงเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 ที่เข้าร่วมโครงการศูนย์วิทยบริการใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตร การสอน และ
เทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- รุ่ง แก้วแดง. ประกันคุณภาพการศึกษา ทุกคนทำได้ไม่ยาก.กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช,2544.

- วนิดา จึงประสิทธิ์. การบริหารและบริกรงานโสตทัศนศึกษา นครปฐม โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2532.
- วนิดา จึงประสิทธิ์. การบริหารและบริกรงานโสตทัศนศึกษา นครปฐม โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ 2534.
- เวชยันต์ คิตโกมล คู่มือบริหารงานบุคคล กรุงเทพฯ : บัดเตอร์ฟลาย , 2537.
- ศิริพงษ์ พยอมแย้ม. การเลือกและการใช้สื่อการสอน: กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์, 2533.
- สมคิด บางโม. องค์การและการจัดการ กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์ , 2538.
- สุภาพร พิศาลบุตร การวิเคราะห์งาน กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต , 2542
- สุวิทย์ เจริญพานิช “การศึกษาเพื่อหารูปแบบศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับวิทยาลัยพาณิชย์การเขตพจน” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยี
- สุวิพร วงศ์กานวัฒน์. การศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง จังหวัดกาญจนบุรี. สารนิพนธ์ ปรินญาณิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2545.
- อนันต์ เกตุวงศ์ หลักและแนวคิดการวางแผน กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์. การวิจัยเทคโนโลยีการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม : สุวีริยาสาส์น ศูนย์การวิจัยสื่อและพัฒนาหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, 2537.
- รายงานประจำปี. TK PARK 2550 แหล่งที่มา : <http://www.tkpark.or.th> [4 กุมภาพันธ์ 2553]
- ศูนย์เทคโนโลยีศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ แหล่งที่มา [http:// www.ed.tech.hcu.ac.th /history/job01.html](http://www.ed.tech.hcu.ac.th/history/job01.html) [5 กุมภาพันธ์ 2553]
- ศูนย์เทคโนโลยีศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต [http:// www.dpu.ac.th/techno](http://www.dpu.ac.th/techno) [5 กุมภาพันธ์ 2553]

ภาษาต่างประเทศ

Achebo, K.N. The Learning Resource Center : A Model for Nigerian Universities
P.h.dAbstract Southern Illinois University at Carbondate, 1990.

ACRL,ALA and AECT. **Standards for Community, Junior, and Technical College**

Learning Resource Programs [Online]. 1994 Available from:<http://www>

[/ala.org/ala/acrl/acristandards/standardscommunity.htm](http://ala.org/ala/acrl/acristandards/standardscommunity.htm) [17 Dec 2006]

Ambassa-mve, J. A model of a Instructional Media Center for Teching / Learning Agriculture
atthe University Center of Dschang in Cameroon West Africa ms Abstract East
Texas Stale University, 1989.

Association for Educational Communications and Technology. **Educational Technology:**

A Glossary of Terms. Washington DC, 1979.

Association for **Educational Communications and Technology**. [Online] 1988 Available
from:<http://www.aect.org/standards/knowledgebase.html> [17 Dec 2007].

Aterbury , E.H. teacher Utilization of Media Services Provided by the Regional
EducationService Center in texas Dissertation Abstracts International.

32 (March 1972)

Bemadin , John H. and Joyce E.A. Russell **Human Resources Management 2nd ed.**

New York : McGraw – Hill , 1998

Borden, V.M.and Borttrill, K.V. **Performances Indicator: History.Definitions and**
Methods.New directions for Insitutional research . Jossey – Bass Publisher

no.82 (summer,1994)

Brown,W., B.R.Leris and F.F. **Harcleroad. Administering Educational Media:** Instruction and
Library Science. Nes York:McGraw- Hill Book Company,1972.

Byun. Houseung. **Identifying job types and competencies for instructional technologists:**

A five- year analysis. [Online] Available from: ProQuestFile: DAO. [11 Nov 2006

Cave, M., Hanney, S. and Kogan, M, **The Use of Performance Indicators in Higher**
Education: A critical Analysis of Developing Practice. (2nd ed.) London: Jessica
Kingsley,1991.

- De Kieffer, Robert E. **Audiovisual instruction**. New York: The Center for Applied Research in Education, 1965.
- Duncan, Jack W. **Essentials of Management**. Illinois: **The Dryden Press**. 1975
- Good, Carter V. Dictionary of Education**. New York: McGraw – Hill Book Company, 1973
- Harcleroad, Fred. **Audio-visual administration**. Iowa: C. Brown, 1951.
- Hamerus, D.G. **Current training requirement and recommendations for a media specialists program**. **Media Manpower Supplement**. New Jersey: Prentice Hall, 1979.
- Huey, Darwin W. “A Comparative Study of the Status of Audio Visual Service/Media Center at Small Private Liberal Art Colleges and Universities” *Dissertation Abstracts International* 46,11 (May 1985) 3263-A.
- Jo Tondeur. (2006). **ICT integration in the classroom: Challenging the potential of a school policy**. Ghent University, Belgium. 1980
- Joo Young Ju. **The Current Status of Audio-Visual Center in Junior Teacher’s colleges. Colleges and University in Korea**. *Dissertation Abstracts International*, 40 (7) 16.,
- Richie, Mark L. **Quality Management for Educational Technology Service**. Washington, DC: Association for Educational Communications and Technology. 1994.
- Walker, Gwendolyn Lee. **The Effectiveness of a Learning Resource Center on Academic performance and self-esteem of low-achieving students**. *Remedia*
- Yang Kwang Ja. **A needs Assessment of the Instructional Media Center at Seoul National University: A system Approach for a Unified Media Program and Development**. *Dissertation Abstracts International*. 46 (11), 19. 1986.
- Yoon, I.S. 1997. **A study of the need for an Inservice Education Program in Educations. Media for Secondary School of Seoul. Korea**. *Dissertation Abstracts International*. 48 (January 1997) : 1830 A-1831 A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง(แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบรับรอง)

1. ดร.สันทนา พูลพัฒน์

ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

2. อาจารย์วีรวุฒิ มั่นสุขผล

อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

3. อาจารย์พัทธนันท์ บุตรนุญ

Instructional Designer วิทยาลัยการศึกษาด้านไกลอินเทอร์เน็ต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

5. อาจารย์อุคร สิริอาภรณ์

ครู คส2 หัวหน้างานโสตทัศนศึกษา โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา

รายนามผู้เชี่ยวชาญรับรองแบบจำลองแบบจำลองศูนย์สื่อ

1. รองศาสตราจารย์ศิริพงศ์ พยอมเยี่ยม

อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. ดร.นภภรณ์ ยอดสิน

อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

3. นายณัฐพล สว่างจิตต์

หัวหน้างานฝ่ายพัฒนาสื่อผสม กองเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

4. อาจารย์ศุทธิพร วงศ์ภาณุวัฒน์

ครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการศึกษา โรงเรียนท่าม่วง ราษฎร์บำรุง จังหวัดกาญจนบุรี

5. อาจารย์ดารณี ยอดโพธิ์

ครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการศึกษา โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระ ตามหลักสูตรปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

หัวข้อวิทยานิพนธ์

“การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ”

(A STUDY OF EDUCATIONAL MEDIA CENTER MODEL FOR NAKPRASITH SCHOOL
BANG CHANG NUA TEMPLE FOUNDATION)

หากมีการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
จังหวัดนครปฐม ท่านมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์
อย่างไร

โปรดอ่านข้อมูลต่อไปนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตอบแบบสอบถาม

ศูนย์สื่อการศึกษา หมายถึง หน่วยงานซึ่งทำหน้าที่เลือกคัด จัดหาผลิตจัดเก็บ ซ่อมบำรุง
ดูแลรักษาให้บริการวัสดุอุปกรณ์และขอเสนอเทศทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาแก่ ครู-อาจารย์
นักเรียน บุคลากร ที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษา เพื่อช่วยสนับสนุนส่งเสริม การจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผลสูงสุด ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ มีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อการสอนของผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียน
นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

2.1 สภาพปัจจุบันของสื่อการสอนโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

2.2 ความต้องการสื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

2.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์
มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

2.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา
โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ 1. น้อยกว่า 25 ปี 2. 25 – 35 ปี
 3. 36 - 45 ปี 4. มากกว่า 45 ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด
 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี 2. ปริญญาตรี 3. ประกาศนียบัตรบัณฑิต
 4. ปริญญาโท 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบในงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1. ผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยผู้อำนวยการ 2. หัวหน้าฝ่าย / หัวหน้าหมวด / หัวหน้างาน
 3. ศูนย์การเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้ 4. ครูผู้สอน
 5. ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น 6. อื่น ๆ โปรดระบุ

5. จำนวนวิชา / รายวิชาที่ท่านสอน
 1. 1 วิชา 2. 2 วิชา 3. มากกว่า 2 วิชา
 รายวิชาที่ท่านสอน (ตอบได้มากกว่า 1)

6. จำนวนคาบ/ชั่วโมง ที่ท่านสอนในแต่ละสัปดาห์
 1. 5 – 10 คาบ/ชม. 2. 11 – 15 คาบ/ชม.
 3. 16 – 20 คาบ/ชม. 4. มากกว่า 20 คาบ/ชม.

7. ประสบการณ์การสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ จังหวัดนครปฐม
 1. น้อยกว่า 1 ปี 2. 1 – 5 ปี 3. 6 – 10 ปี
 4. 11 -15 ปี 5. 16 – 20 ปี 6. มากกว่า 20 ปี

8. ท่านเคยได้รับความรู้และประสบการณ์ทางด้านสื่อการเรียนการสอนจากข้อใดบ้าง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. สำเร็จการศึกษาโดยตรง
- 2. เคยเรียนเป็นบางรายวิชาในหลักสูตร
- 3. เคยเข้ารับการอบรม
- 4. ศึกษาค้นคว้าและสังเกตสอบถามด้วยตนเอง
- 5. ฝึกการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์และสื่อการสอนต่าง ๆ ด้วยตนเอง
- 6. ปรึกษาผู้มีประสบการณ์ด้านสื่อการสอนหรือเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 7. เคยเห็นการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์และสื่อการสอนจากครูผู้สอนท่านอื่น ๆ
- 8. ไม่มีความรู้ทางด้านสื่อการเรียนการสอนเลย
- 9. อื่น ๆ โปรดระบุ

9. สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนในปัจจุบันเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. จัดผลิตสื่อขึ้นเอง
- 2. ขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3. ไม่มีการใช้สื่อในการเรียนการสอน
- 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมของท่านในด้านสภาพปัจจุบันสื่อการสอนลงในช่องว่างที่กำหนดให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

1. ท่านคิดว่าการใช้สื่อการสอนของท่านในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ จังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าการนำสื่อการสอนมาใช้ประกอบการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ จังหวัดนครปฐม มีความจำเป็นอย่างไร

มีความจำเป็นเพราะ

.....

.....

.....

ไม่มีความจำเป็นเพราะ

.....

.....

.....

ตอนที่ 2.2 ความต้องการสื่อการสอนในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้าง คำชี้แจง
โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับความต้องการนำสื่อมาใช้ประกอบการสอนที่ตรงกับ
ข้อคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเภทของสื่อการสอน	ระดับความต้องการนำมาใช้ประกอบการสอน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1. สื่อการสอนประเภทวัสดุ					
วัสดุกราฟิก และสิ่งพิมพ์					
1.1 เอกสาร ตำรา และหนังสืออ่านประกอบ					
1.2 แบบเรียน สารการเรียนรู้					
1.3 คู่มือหลักสูตร คู่มือนักเรียน					
1.4 หนังสืออ้างอิง					
1.5 นิตยสาร วารสารหนังสือพิมพ์					
1.6 เทปบันทึกเสียง					
1.7 แผ่นซีดี วีซีดี ดีวีดี					
1.8 แผนที่ ลูกโลก					
1.9 แผนภูมิ แผนสถิติ					
1.10 ภาพโปสเตอร์					
1.11 ภาพถ่าย รูปถ่าย					
1.12 फिल्मสไลด์, ภาพสไลด์					
1.13 แผ่นโปร่งใส					
1.14 ของจริง และของตัวอย่าง					
1.15 หุ่นจำลอง , หุ่นจำลองถอดประกอบได้					
1.16 วีดีโอเทป หรือเทปโทรทัศน์					
1.17 สื่อมัลติมีเดียโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์					
1.18 สื่อชุดการสอน					

ประเภทของสื่อการสอน	ระดับความต้องการนำมาใช้ประกอบการสอน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
2. สื่อการสอนประกอบเครื่องมือ และอุปกรณ์ประกอบการสอน					
2.1 เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ					
2.2 เครื่องฉายภาพยนตร์					
2.3 เครื่องฉายสไลด์					
2.4 เครื่องบันทึกเสียง					
2.5 เครื่องฉายภาพทึบแสง					
2.6 LCD projector					
2.7 เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualizer)					
2.8 โทรทัศน์					
2.9 เครื่องเล่นและบันทึกวีดิโอเทป					
2.10 เครื่องเล่นวีซีดี , ดีวีดี					
2.11 เครื่องรับวิทยุ / เล่นเทปคลาสเซท , ซีดี					
2.12 เครื่องขยายเสียง					
2.13 เครื่องผสมสัญญาณเสียง(Mixer)					
2.14 ไมโครโฟน , ไมโครโฟนไร้สายพร้อมอุปกรณ์					
2.15 เครื่องเทปสัมพันธ์สไลด์(Synchronizer)					
2.16 เครื่องดูภาพสไลด์					
2.17 เครื่องสำเนาภาพสไลด์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์					
2.18 ชุดตัวต่อวีดิทัศน์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์					
2.19 กล้องถ่ายภาพระบบดิจิทัล					
2.20 กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหวยระบบดิจิทัล					

ประเภทของสื่อการสอน	ระดับความต้องการนำมาใช้ประกอบการสอน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
2.21 คอมพิวเตอร์					
2.22 เครื่อง Scanner					
2.23 เครื่อง Laser Printer					
2.24 เครื่อง Color Printer					
2.25 เครื่องสำเนาแผ่น CD					
2.26 เครื่องตัดสติ๊กเกอร์					
2.27 ป้ายนิเทศ กระเป๋าผนัง					
2.28 กระดานดำ , Whiteboard					
2.29 กระดานอิเล็กทรอนิกส์					
2.30 ดิจิตอลไวท์บอร์ด					
3. สื่อประเภทกิจกรรม วิธีสอน					
3.1 การแสดงบทบาทสมมติ					
3.2 สถานการณ์จำลอง					
3.3 การแสดงละคร					
3.4 การจัดนิทรรศการ					
3.5 การสาธิต					
3.6 การฝึกปฏิบัติ					
3.7 การศึกษานอกสถานที่					
3.8 การสอนแบบโครงงาน					

ตอนที่ 2.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านการใช้สื่อการสอนโรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัด

บางข้างเหนือ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับที่ตรงกับข้อคิดเห็นของท่านมากที่สุด ท่านมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับ เรื่องเหล่านี้ในระดับใด

ปัญหาและอุปสรรคที่ท่านพบในการใช้สื่อการสอน	ระดับของปัญหา					ความช่วยเหลือ	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ต้องการ	ไม่ต้องการ
	5	4	3	2	1		
ปัญหาและอุปสรรคที่ท่านพบในการใช้สื่อการสอน							
1. ปัญหาและอุปสรรคด้านครูผู้สอน							
1.1 ขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อการสอน							
1.2 ขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน							
1.3 ขาดความมั่นใจในการใช้สื่อการสอน							
1.4 นักเรียนไม่สนใจเท่าที่ควร							
1.5 ใช้สื่อแล้วสอนไม่ทันหน่วยการเรียนรู้ตามเวลาที่กำหนด							
1.6 หากิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนได้ยาก							
1.7 ขาดการประเมินผลผู้เรียนหลังจากใช้สื่อการสอน							
1.8 ไม่รู้วิธีการประเมินผลการใช้สื่อการสอน							
2. ปัญหาและอุปสรรคด้านการใช้สื่อการสอน							
2.1 เวลาที่ใช้สื่อการสอนในแต่ละครั้งมีน้อยเกินไป							

ปัญหาและอุปสรรคที่ท่านพบ ในการใช้สื่อการสอน	ระดับของปัญหา					ความ ช่วยเหลือ	
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	ต้อง การ	ไม่ ต้อง การ
	5	4	3	2	1		
2.2 ขาดสื่อการสอนที่ต้องการใช้							
2.3 เสียเวลาในการเตรียมสื่อการสอนมาก							
2.4 ขาดบุคลากรที่ให้บริการหรืออำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอน							
2.5 สื่อการสอนกระจายอยู่ที่ผู้สอนแต่ละท่านจึงไม่สามารถยืมใช้ได้							
3. ปัญหาและอุปสรรคด้านสถานที่และ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน							
3.1 สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยให้ใช้ สื่อการสอน							
3.2 มีปัญหาเรื่องกระแสไฟฟ้า เช่น ไฟดับ ไฟฟ้าลัดวงจร							
3.4 ขาดห้องเรียนสำหรับจัดกิจกรรมการ ใช้สื่อการเรียนการสอน							
4. ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิตและ จัดหาสื่อการสอน							
4.1 ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อการ สอน							
4.2 ขาดการสนับสนุนของผู้บริหาร							
4.3 ไม่สามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการ ผลิตสื่อการสอน							
4.4 ขาดเวลาในการผลิตสื่อการสอน							

ปัญหาและอุปสรรคที่ท่านพบ ในการใช้สื่อการสอน	ระดับของปัญหา					ความ ช่วยเหลือ	
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	ต้อง การ	ไม่ ต้อง การ
	5	4	3	2	1		
4.5 ขาดผู้เชี่ยวชาญแนะนำการผลิตสื่อ การสอน							
4.6 ไม่ทราบข่าวสารหรือข้อมูลของสื่อ การสอนใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น							
4.7 ไม่รู้จักแหล่งจำหน่ายสื่อการสอน							

ตอนที่ 2.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา

โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
มากที่สุดและแสดงความคิดเห็น ของท่านลงในช่องว่างที่กำหนดให้

- ท่านคิดว่าการใช้สื่อการสอนของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
อยู่ในระดับใด
() 1. ดีมาก () 2. ดี () 3. ปานกลาง () 4. ควรปรับปรุง
- ท่านมีความต้องการให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
ในระดับใด
() 1. ต้องการมากที่สุด () 2. ต้องการมาก () 3. ต้องการปานกลาง
() 4. ต้องการน้อย () 5. ต้องการน้อยที่สุด

3. หากมีการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ รูปแบบการบริการควรเป็นแบบใด
- () 1. แบบศูนย์รวมเฉพาะอย่าง คือ เป็นศูนย์รวมวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ไว้บริการครูผู้สอน และนักเรียน ส่วนงานบริการด้านสื่อสิ่งพิมพ์นั้น จัดให้เป็นหน้าที่ของงานห้องสมุด
 - () 2. แบบศูนย์บริการสื่อการสอนแบบรวม คือ มีการจัดการทั้งสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จัดรวมไว้ในศูนย์เดียวกัน สรุปคือรวมงานห้องสมุดกับงานสื่ออุปกรณ์เข้าด้วยกัน
 - () 3. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
4. บุคลากรที่จะปฏิบัติหน้าที่ภายในศูนย์สื่อการศึกษาควรเป็นอย่างไร
- () 1. ครูควรแบ่งการสอนประจำมาปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ
 - () 2. จัดให้มีเจ้าหน้าที่เฉพาะทางมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้บริการ
 - () 3. อื่น ๆ โปรดระบุ
5. ท่านคิดว่าที่ตั้งศูนย์สื่อการศึกษาโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ จังหวัดนครปฐม ควรเป็นอย่างไร
- () 1. ตั้งอยู่ในที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของอาคารเรียน
 - () 2. ควรตั้งอยู่ใกล้ห้องสมุดของโรงเรียน
 - () 3. ควรจัดรวมกับห้องสมุดของโรงเรียน
 - () 4. จัดตั้งเป็นหน่วยย่อยอยู่ตามอาคารเรียน
 - () 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. ท่านมีความต้องการศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
เพื่อทำหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ในระดับใด
(โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับความต้องการที่ตรงกับความต้องการของท่าน)

ความต้องการศูนย์สื่อการศึกษา	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1. ด้านการบริการสื่อการสอน					
2. ด้านการผลิตสื่อการสอน					
3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก					
4. จัดหางบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอน					
5. การฝึกอบรมทางการผลิตสื่อการสอน					
6. เป็นแหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียน ครู-อาจารย์					
7. เป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนการสอน					
8. มีบุคลากรในการดำเนินงาน					

7. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์
มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

7.1 การบริการสื่อการสอนควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

7.2 ด้านการผลิตสื่อการสอนควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

7.3 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา
โรงเรียนนาคประสิทธิ์มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....

7.4 ท่านคิดว่าการจัดเก็บสื่อการสอนในศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์
มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการอนุเคราะห์ของท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางสาวสุคนธา บำรุง
ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

หัวข้อวิจัย “การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ”

(A STUDY OF EDUCATIONAL MEDIA CENTER MODEL FOR NAKPRASITH SCHOOL BANG CHANG NUA TEMPLE FOUNDATION)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
2. ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา ผู้บริหารและครู เกี่ยวกับแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา ในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
3. การรับรองแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ผู้วิจัย นางสาวศุคนภา บำรุง นักศึกษาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

1. ชื่อ-ชื่อสกุล
- ตำแหน่ง.....
-
-
- หน่วยงาน / สถาบัน / สถานศึกษา / ที่ทำงาน
- ชื่อหน่วยงาน.....
- ประสบการณ์ทำงาน ปี

2. ประวัติการศึกษา

สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดระดับ.....

วิชาเอก.....

สถาบัน.....

ส่วนที่ 2 การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์
มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ มีประเด็นการสัมภาษณ์ 11 ประเด็น โดยมีลำดับการนำเสนอข้อมูลดังนี้

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. นโยบายและเป้าหมาย ของศูนย์สื่อการศึกษา
2. รูปแบบการจัดตั้งและภารกิจของศูนย์สื่อการศึกษา
3. โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์สื่อการศึกษา
4. บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา
5. ระบบและประเภทการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา
6. ประเภทของสื่อที่ให้บริการภายในศูนย์สื่อการศึกษา
7. สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา
8. การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์สื่อการศึกษา
9. วิธีการคัดเลือกและการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการศึกษา
10. การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์สื่อการศึกษา
11. ความคิดเห็นอื่นๆ

ข้อคำถาม	ข้อย่อ
1. นโยบายและเป้าหมาย ของศูนย์สื่อการศึกษา	1.1 ศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรมีแนวนโยบายและ เป้าหมายอย่างไร1.2 ในทัศนะของท่านเป้าหมาย ของศูนย์สื่อการศึกษาคืออะไร ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนจะได้เรียนรู้อะไรบ้าง
2. รูปแบบการจัดตั้งและภารกิจ ของศูนย์สื่อการศึกษา	ท่านคิดว่าศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาค ประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรจัดในรูปแบบ หรือลักษณะอย่างไร

ข้อคำถาม	ข้อย่อ
3. โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์สื่อการศึกษา	ในความคิดเห็นของท่านโครงสร้างการบริหารงานในศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์มูลนิธิวัดบางช้างเหนือควรจัดอย่างไร
4. บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษา	ในความคิดเห็นของท่านบุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรจะประกอบด้วยบุคลากรด้านใดบ้าง
5.ระบบและประเภทการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา	<p>5.1 ท่านคิดว่าควรจัดระบบในการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ด้านใดบ้าง</p> <p>5.2 ท่านคิดว่าประเภทของการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ประเภทใดบ้าง</p>
6. ประเภทของสื่อที่ให้บริการภายในศูนย์สื่อการศึกษา	<p>6.1 ท่านคิดว่า สื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษาที่ควรจัดให้มีในศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ เพื่อบริการครูผู้สอน และนักเรียนควรมีประเภทใดบ้าง</p> <p>6.2 ท่านคิดว่าสื่อเทคโนโลยีมีความสำคัญในการนำมาใช้ประกอบการสอนในปัจจุบันอย่างไรและในอนาคตควรเป็นสื่อประเภทใด</p>
7. สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษา	ท่านสถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ควรจัดตั้งอยู่ในส่วนใดของโรงเรียน

ข้อความ	ข้อย่อ
8. การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์ สื่อการศึกษา	การจัดพื้นที่ใช้สอยของศูนย์สื่อการศึกษาของศูนย์ สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัด บางช้างเหนือ ควรจัดให้มีพื้นที่แต่ละส่วนใช้ ประโยชน์ด้านใดบ้าง
9. วิธีการคัดเลือกและ การจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการศึกษา	ในความคิดเห็นของท่าน มีวิธีการ หรือเกณฑ์ในการ คัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความ ต้องการของครูผู้สอนและนักเรียนอย่างไร
10. การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์ สื่อการศึกษา	ในความคิดเห็นของท่าน มีแนวทางอย่างไรในการ ประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษาของศูนย์ สื่อการศึกษาของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัด บางช้างเหนือ
11.ความคิดเห็นอื่นๆ ถ้าท่านมี ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ อื่นๆ เกี่ยวกับ “แบบจำลองศูนย์ สื่อการศึกษาของ โรงเรียน นาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้าง เหนือ ”	

แบบประเมินแบบรับรอง

“การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

A STUDY OF EDUCATIONAL MEDIA CENTER MODEL FOR NAKPRASITH SCHOOL

BANG CHANG NUA TEMPLE FOUNDATION , NAKHONPATHOM PROVINCE

คำชี้แจง แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระตามหลักสูตร ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร การศึกษาค้นคว้า
อิสระเรื่อง “การศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ”

วัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาพัฒนาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์
มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม.....

หน่วยงานที่สังกัด.....

คำชี้แจง

1. แบบประเมินชุดนี้ เป็นการเก็บรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ
เกี่ยวกับต้นแบบศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ จังหวัดนครปฐม
ทั้งนี้เพื่อทำการประเมินความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อความเชื่อมั่นในระดับหนึ่ง และเพื่อ
การปรับปรุงให้ได้ ต้นแบบที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. แบบประเมินชุดนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดของต้นแบบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. ค่าความคิดเห็นที่กำหนดในแบบประเมิน มีความหมายดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4 หมายถึง เห็นด้วย

3 หมายถึง ไม่แน่ใจ

2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นในตอนที่ 1 หากท่านมี
ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ กรุณาเขียนในตอนที่ 2

ตอนที่ 1 แบบประเมินต้นแบบชิ้นงาน

“แบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบงซำงเหนือ จังหวัคนครปฐม”

ชี้แจง โปรคทำเครื่องหมำย ✓ ลงในช่องระคดับควำมคิคเห็น

ลำคดับที่	ข้อความ	ระคดับควำมคิคเห็น					ควำมคิคเห็นหรือ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในแต่ละประเด้น
		5	4	3	2	1	
1	นโยบำยและเปำหมำย ของศูนย์ สื่อการคิคขำงโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มุลินีวิฑฒบงซำงเหนือ จังหวัคนครปฐม						
2	รูปแบบการจ้คตั้งและภำรคิจของศูนย์ สื่อการคิคขำง						
3	โคจรขำงการบริหำรงำนของศูนย์ สื่อการคิคขำง						
4	บุคคภำกรที่ทำหน้ำที่ในศูนย์สื่อการคิคขำง						
5	ระบบและประภำทการให้บริคภำรของศูนย์ สื่อการคิคขำง						
6	ประภำทของสื่อที่ให้บริคภำรภำยในศูนย์ สื่อการคิคขำง						
7	สถำนที่ต้งของศูนย์สื่อการคิคขำง						
8	การจ้คพื้นที่ใช้สอยของศูนย์สื่อการคิคขำง						

ลำดับที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ในแต่ละประเด็น
		5	4	3	2	1	
9	วิธีการคัดเลือกและการจัดหา วัสดุอุปกรณ์ สื่อการศึกษา						
10	การประเมินคุณภาพสื่อ อุปกรณ์การศึกษา ของศูนย์สื่อการศึกษา						
11	ภาพรวมของร่างต้นแบบจำลองของศูนย์ สื่อการศึกษา โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิ วัดบางช้างเหนือ จังหวัดนครปฐม						

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับต้นแบบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

.....

(.....)

ผู้ประเมิน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวสุคนธา บำรุง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	46 หมู่ 1 ตำบลท่าตลาด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2540	ครุศาสตรบัณฑิต เอกภาษาอังกฤษ สถาบันราชภัฏนครปฐม
พ.ศ. 2550	เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ 97/1 หมู่ 3 ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110 โทร 0-3431-1263 ตำแหน่ง หัวหน้างานโสตทัศนศึกษา แผนกประถมศึกษา